

Beretning

om

Norsk arbeidsmandsfor- bunds virksomhet i 1912

Ved Rich. Hansen og Gunnar Sethil

Kristiania 1913 :: Arbeidernes aktietrykkeri

Arbejderbevægelsens
Arkiv
og
Bibliotek

331.81(481)2

Ar 176

3x

Indledning.

Aaret 1912 har ikke i likhet med det næst foregaaende været noget egentlig merkeaar for arbeidernes fagorganisationer. Ingen av de konflikter, som vi i aarets løp hadde at utkjæmpe, kan sammenlignes med dem som vi hadde i 1911 og som kulminerte i den store styrkeprøve, lockouten. Det har dog ikke manglet paa fængstof til en lockout ogsaa i 1912, idet flere av de da førte streiker var brydsomme nok for de organiserte arbeidsgivere; men antagelig har de efter den lærepenge, de fik i 1911, ikke hat nogen særdeles lyst til at vove det hazardspil paa nyt. De har derfor valgt den mere fornuftige taktik heller at bøie av og i større utstrækning end før gaat med paa arbeidernes krav.

For en enkelt gruppe inden forbundet, anlægsarbeiderne, maa dog 1912 sies at være et merkeaar, idet de da for første gang gik til streik ved samtlige stasjons jernbaneanlæg.

Foruten denne konflikt skal vi her av de mere omfattende kun nævne streiken ved hermetikfabrikkerne i Stavanger, tekstilfabrikkerne i Kristiania, Moss regnklædefabrik og Eidsvolds verks træsliperier.

Idet vi i et senere avsnit i beretningen skal ofre de forskjellige lønsbevægelser en nærmere omtale gaar vi over til i korte træk at gi en kortfattet oversigt over

forbundets utvikling.

Forbundets medlemstal var ved aarets begyndelse 20,556 i 292 avdelinger og ved dets utløp 22,237 i 320 avdelinger. I aarets løp er 63 nye avdelinger stiftet og indmeldt i forbundet, mens 27 avdelinger er nedlagt, hovedsagelig paa grund av arbeidets ophør ved anlæg o. l. 8 avdelinger med et samlet medlemsantal av 374 er utmeldt av forbundet og overgaat til andre forbund inden landsorganisationen. Herav er 6 gaat over til Sag-, tomt- og høvleriarbeiderforbundet, 1 til Havne- og transportarbeiderforbundet og 1 til Formerforbundet. Trods denne utskillelse har altsaa forbundet øket sit medlemsantal med 1681 nye medlemmer og 28 avdelinger.

Hovedstyret og forretningsutvalget

bestod ved aarets begyndelse av de paa landsmøtet i 1911 valgte medlemmer, nemlig: Rich. Hansen, Gunnar Sethil, Kristen Tørres, P. Fjeld, Anna Pleym, H. E. Engebretsen og Bernhard Eriksen, hvilke har utgjort forretningsutvalget. Utenbys styremedlemmer: Lars Tør-

res, A. Kalvaa, Oluf Amundsen, Thomas Veber, Johan Gudmundsen, Joh. L. Andersen, Peder Berntsen, Gustav Johansen og Thor Sæterbraathen.

Den 3. juni avgik forbundets gamle og avholdte hovedkasserer ved døden efter et længere sykeleie, hvorfor hovedstyret besluttet at ansætte indtil næste landsmøte den tidligere bestyrer for sykekassen Axel Ahlstrand, der samtidig indtraadte som nyt medlem i hovedstyret.

Istedetfor Ahlstrand ansattes Osvald Marthinsen som bestyrer for sykekassen og fra 8. december tillike som bokholder istedetfor Martin Horgen, der av hovedstyret besluttedes entlediget.

Der er i aarets løp avholdt 45 forretningsutvalgsmøter og 2 hovedstyremøter, hvor ialt 918 saker er behandlet.

Forbundets hovedkontor

har i aarets løp mottat 4343 almindelige breve, 2561 bankobreve og 295 telegrammer. Der er avsendt 10,355 skrivelser og tryksaksfor-sendelser, 1004 banko- og værdibreve, 913 pakker og 356 telegrammer. For indbetalt kontingent er utskrevet ialt 3842 kvitteringer.

Forbundets fagblad „Arbeidsmanden“ er utkommet i 6 enkelt- nummer og 3 dobbeltnummer med et gjennemsnittlig oplag av 25,000.

Forbundets faste funktionærer har været stadig optat med for- handlinger og agitation baade i Kristiania og utenbys. Tilsammenlagt har formand, næstformand og sekretæren deltat i 642 møter, derav er 267 forhandlings- og voldgiftsmøter. Det samlede antal reisedage i anledning forhandlinger og agitation er for disse 3 tilsammen 318.

Sekretæren paa Nordland

indberetter, at samtlige avdelinger, som tilhørte forbundet ved aarets begyndelse, ogsaa bestaar ved dets utgang og at der i aarets løp er tilkommet en ny forening, nemlig Bogens arbeiderforening i Ofoten.

Han har været paa reise ialt i 214 dage og herunder avholdt 73 foredrag. Samtlige foreninger har været besøkt tildels flere ganger. Han har hat 21 forhandlingsmøter i anledning lønskrav og opstaaede tvistigheter og medvirket ved opprettelse av 3 overenskomster.

Han har i aarets løp mottat 190 breve og 37 telegrammer og avsendt 207 breve og 114 telegrammer.

Repræsentation.

Den skandinaviske gjensidighetskomité avholdt den 17. og 18. mars møte i Kjøbenhavn i anledning den av de danske arbeidsgivere iverk- satte lockout overfor Dansk arbeidsmandsforbund. Som repræsentant for vort forbund møtte Rich. Hansen.

I august avholdt Det tyske fabrikarbeiderforbund sin 11 ordinære kongres i Dresden. Som repræsentant fra vort forbund deltok efter indbydelse Rich. Hansen.

Ved den skandinaviske arbeiderkongres, som avholdtes i Stock- holm 2.—5. september, var forbundet repræsentert ved fru Pleym, Joh. Gudmundsen og Peder Berntsen.

Regnskaperne.

Forbundets samlede indtægter i 1912 utgjorde kr. 693,631.19. Utgifterne beløp sig til kr. 564,534.48. Som streikebidrag er utbetalt kr. 326,819.78 indenlands og kr. 5491.50 til Dansk arbeidsmandsforbund i henhold til gjensidighetsoverenskomsten.

Forsikringskassen

har i 1912 utbetalt 76 forsikringsbidrag og 46 begravellesbidrag med tilsammen kr. 37,275.00.

Sykekassen.

Den inden forbundet bestaaende frivillige syke- og hjelpekasse har desværre endnu ikke faat den tilslutning som ønskelige kunde være. Der er i aarets løp indmeldt 161 nye medlemmer, saaledes at det sam- lede medlemsantal ved aarets utgang utgjorde ca. 860. Indtægterne har utgjort kr. 6307.60 og utgifterne kr. 7727.30.

Agitationen

har været drevet i den utstrækning hvortil der har været anledning, idet forretningsutvalget har søkt at imøtekomme de krav som har fremkommet fra de stedlige styrer og avdelingerne.

Det samlede beløp, som er anvendt i agitationsøiemed, utgjør kr. 13,110.63.

Som agitatorer har foruten A. Kalvaa og E. Reiersen ogsaa været anvendt forbundets faste funktionærer og enkelte andre til leilighetsvis agitation. De stedlige styrer har i mange tilfælder selv arrangert sig med underhaandsagitatorer og foredragsholdere.

Tar man i betraktning de vanskeligheter som de mange planer om nye forbsdannelser har skapt for agitationen, maa man si, at resultatet av denne har været bedre end man skulde ventet.

Lensbevægelser.

Der er i aarets løp gjennomført ialt 69 forskjellige lønsbevægelser omfattende 156 bedrifter med 18,100 arbeidere. Av disse var 12,419 organisert i tilslutning til vort forbund. Der er opprettet 112 overens- komster med arbeidsgiverne foruten endel avtaler uten bestemt op- sigelsestid.

I 19 tilfælder har det været nødvendig at gripe til streik. Antallet av streikende arbeidere utgjorde ialt 3753 med tilsammen 234,425 streikedage.

Hermed gaar vi over til at gi en nærmere omtale av aarets for- skjellige lønsbevægelser:

Papir-, cellulose- og trømasseindustrien.

I beretningen for 1911 er redegjort for de førte forhandlinger i Papir-, cellulose- og trømasseindustrien. De tariffer som forelaa som

resultat fra disse forhandlinger blev ved første gangs avstemning forkastet med 2452 stemmer medens 1131 stemte for overenskomsternes vedtagelse.

Forat faa bragt paa det rene hvilke punkter det var som hadde bevirket forslagernes forkastelse blev overenskomsten igjen forelagt arbeiderne til drøftelse og avstemning over de 2 alternativer: vedtagelse av tariffene eller arbeidsnedleggelse.

Ved denne avstemning stemte 1604 for tariffernes vedtagelse medens 1972 stemte imot. Samtidig med sidste avstemningsresultat indsendte foreningerne et utal av forslag til forandringer i tariffene, hvilke forslag efter anmodning blev oversendt Arbeidsgiverforeningen med forslag om gjenoptagelse av forhandlingerne.

Lille juleaften fandt en sammenkomst sted, hvori foruten sekretariatets og centralstyrets forhandlere ogsaa begge organisationers formænd, d'hr. Lian og Bjerke, deltok. Fra arbeidsgivernes side blev det her fremholdt, at det ikke kunde være tale om at gjenopta forhandlingerne om alle de punkter, som arbeiderne forlangte rettet, da dette vilde nødvendiggjøre at ogsaa de ændringsforslag som var fremkommet fra arbeidsgiverne, maatte bli optat til drøftelse, og da vilde hele vinteren gaa med til forhandlinger.

Dette var arbeidsgiverne bestemt paa at motsætte sig. Skulde det være konflikt, vilde de foretrække at ta den med det samme, hvorfor de henstillet til arbeidernes organisationer at benytte den magt de hadde til at vedta tariffene uanseet avstemningsresultatet.

Dette fandt arbeidernes repræsentanter ikke at kunne gaa med paa, hvorimot de foreslog at vedta tariffene som de var paa en tid av 3 aar.

Da dette forslag maatte forelægges arbeidsgivernes centralstyre før noget endelig svar herpaa kunne gives, blev dette møte resultatløst.

Dagen før nytårsaften avholdtes saa en ny konferanse, hvori de samme personer som forrige gang deltok.

Her erklærte arbeidsgiverne, at de paa ingen maatte vilde eller kunde gaa med paa en kortere varighetstid for tariffene end 5 aar. Derimot skulde de være villig til at rette paa de feil i tariffene, som maatte være fremkommet ved misforstaaelser samt enkelte andre mindre forandringer som kunde være av betydning for arbeiderne.

I den anledning besluttet sekretariatet at indkalde landsorganisationens hovedstyre til et møte den 4. januar. Paa dette møte besluttedes enstemmig i overensstemmelse med sekretariatets forslag at gjøre arbeidsgiverne følgende tilbud:

„Sekretariatet vil forelægge saken til ny avgjørelse, hvis følgende ændringer kan foretages i forslagene:

1. *Dagarbeide (ogsaa kaldet utearbeide)*. De nuværende lønssatser forhoies med 25 øre pr. skift som mindsteløn. Samtlige nuværende arbeidere, der kommer ind under denne kategori, faar et personlig lønstillæg av 25 øre pr. skift.
2. Følgende bestemmelse: „ved innskrænkning i arbeidstiden betales efter 32½ øre pr. time. Saadan innskrænkning kan dog kun ske efter lovlig varsel“ — utgaar.

3. Forholdene med hensyn til hus og brænde faar en tilfredsstillende ordning.
4. De fremlagte misforstaaelser og mulige andre, som ikke er fremlagt, blir rettet.
5. Jern- og metalarbeiderforbundets overenskomst for Borregaard, Hafslund og Saugbruksforeningen gjøres ogsaa gjældende for Randsfjord, Katfos og Tofte.

For avbrutt natarbeide betales som i verkstedsoverenskomstens paragraf 7 d.

Til belysning av de krav hovedstyret har besluttet at fremsætte skal bemerkes, at punkt 1 har til hensigt at faa rettet paa den væsentligste feil ved tariffene for Borregaard, Hafslund og Greaker, hvor daglønnen før var kr. 3.25, hvorfor samtlige foreninger ved disse bedrifter paaekte nødvendigheten av at faa den samme forhøielse av mindstelønnen her som andre steder, hvor daglønnen var kr. 3.00.

Den bestemmelse, som i punkt 2 forlanges fjernet, var av omtrent samtlige foreninger paapekt som aldeles uantagelig og for mange hadde den alene været grund til forkastelse av tariffen.

De øvrige krav trænger ingen nærmere forklaring.

Den 5. og 6. januar optoges forhandlingerne om de ovenfor refererte krav.

For sekretariatet møtte Ole Lian og for arbeidsgiverforeningens centralstyre verkseier Axel Amundsen.

Der opnaaddes enighet om at anbefale følgende:

1. For dagarbeidere ute og inde i alle avdelinger ved Borregaard, Hafslund og Greaker betales nyantagne arbeidere, saa længe overenskomsten gjælder, med en løn av kr. 3.50 pr. dag. For dagarbeide ved regulert dag- og natskift betales nyantagne arbeidere ved Borregaard og Hafslund kr. 3.75 pr. skift.
2. Ved Kalvild træsliperi blir satsen for dagarbeide som oprindelig av forhandlerne foreslaat uten noget personlig lønstillæg.
3. Ved Salsbrukets træsliperi fastsættes satsen for dagarbeide til 32½ øre pr. time.
Samtlige nuværende arbeidere under denne kategori faar et personlig tillæg av 2½ øre pr. time.
4. I tilknytning til dagarbeidersatsen indtages i hver av tariffene følgende:

„Naar der ikke arbeides fuld dag blir den tidligere lønningsmaate at anvende“.

Denne bestemmelse skulde indtages istedetfor den som arbeiderne i sit forslag punkt 2 forlangte fjernet.

Angaaende de øvrige av hovedstyret opstillede krav opnaaddes ikke nogen enighet.

Efterat disse forandringer i tarifforslagene var opnaadd, blev saken atter forelagt arbeiderne, og avstemningen hadde følgende resultat:

1568 stemte for forslaget og 1118 imot.

Ved 11 bedrifter blev der av arbeiderne ikke foretat nogen ny avstemning, hvorfor man for disses vedkommende maatte henholde sig til

2den gangs avstemning. Denne viste at ved disse bedrifter hadde av arbeiderne 416 stemt for forslagene og 579 imot. Naar dette blev tillagt det før nævnte tal blev resultatet at 1984 hadde stemt for og 1697 imot tarifforslagene.

Efterpaa blev der avholdt forhandlinger forat faa rettet paa enkelte misforstaaelser i tariffene og overenskomsterne blev endelig undertegnet 9. februar.

Ved det endelige resultat blev der gjort adskillige reduktioner i det av arbeiderne først opsatte krav men ser man paa de opnaadde resultater i belysning av den situation, som forelaa dengang arbeidsgiverne opsa tariffene, saa maa det vist kunne sies, at resultatet av denne tarifrevisjon er faldt ut til arbeidernes absolute fordel.

Da tariffene blev opsagt i 1911, visste alle at vi stod overfor en stor lockout i andre industrier og at det for papir- og trømasseindustrien var yderlig daarlige konjunkturer, hvorfor de fleste fabrikker sat inde med store usolgte lagere.

Det var noget som alle arbeidere inden disse industrier var opmerksom paa, at tidspunktet ikke egnet sig særlig godt til at gjennomdrive vidtgaaende krav. Dette fremgaar ogsaa derav, at delegeretmøtet i Drammen den 4. og 5. mars besluttet at tilby arbeidsgiverne en fornyelse paa 3 aar av de bestaaende tariffen, naar kun de laveste lønninger, spesielt dagarbeidersatsen, blev noget forhøiet.

Dette blev ikke akseptert av arbeidsgiverne, som utvilsomt dengang tænkte at benytte lockoutaaret 1911 til at faa trykket lønningerne ned. Denne deres plan blev, naar vi bortser fra en enkelt fabrik, fullstendig mislykket. Lønningerne blev tvertimot gjennomgaaende høvet, saa det samlede lønstillæg pr. aar utgjør for disse industriers arbeidere tilsammen henved 700.000 kroner.

Tarifforhandlingerne omfattede 52 bedrifter. For vort forbunds vedkommende blev 53 tariffen opprettet. Arbeiderantallet er ca. 6700 hvorav 5434 er organisert.

Overenskomsterne gjælder til 15de september 1916. Foruten Arbeidsmandsforbundet omfattede ogsaa tarifforhandlingerne flere andre forbund, der har medlemmer beskæftiget ved bedrifter i papir-, cellulose- og trømasseindustrien.

Kresses leketøifabrik, Stabæk.

I december søkte Lysakers avdeling om godkjendelse av lønskrav for arbeiderne ved Kresses leketøifabrik, Stabæk. Lønningerne ved fabrikken var forholdsvis lave. 2 sirkelsagskjærere og 1 høvler hadde saaledes 30 øre pr. time, 1 fræser 27 øre og en del yngre arbeidere hadde fra 14 til 18 øre.

Antagelig har arbeidsgiverne faat nys om lønskravet; ti straks efter blev 2 mand opsagt og da en forhandlingskomite søkte ham i den anledning, blev ogsaa komiteens medlemmer opsagt. Fra forbundets side blev ogsaa søkt forhandling, men uten resultat, hvorfor de øvrige organiserte fik godkjendelse til at opsi sine pladse. De først opsagte 4 arbeidere nedla arbeidet den 15. januar og de øvrige 7 organiserte

den 23. januar. En del kvindelige arbeidere ved fabrikken blev arbeidsledige.

Ved forhandling opnaadde enighet om lønstarif gjældende til 30. januar 1914. Timelønnen for voksne, som før var 27—30 blev forhøiet til 32—37. De yngre arbeidere erholdt ogsaa tillæg, saaledes at gjennomgaaende opnaadde 8 øres tillæg pr. time. For overtidsarbeide var før ingen bestemmelse, men blev nu fastsat 25 pct. tillæg for de første 2 timer og 50 pct. tillæg for den øvrige tid. Ved akkordarbeide er ukelønnen garanteret.

Arbeidet gjenoptoges 1. februar. 4 mand som ikke kunde komme i arbeide med det samme, har fortrinsret til indtagelse siden.

Konflikt ved Hofs bruk.

Blandt de fabrikker, for hvilke der under papir- og celluloseforhandlingerne blev opprettet ny tarif, var ogsaa Hofs bruks papir- og trømassefabrik, som er beliggende ovenfor Hønefoss.

Fabrikkens eier, hr. Grundt Røsholm, var imidlertid misfornøiet med forhandlernes tarifforslag, som han syntes vilde medføre altfor store utgifter for fabrikken.

Da det imidlertid ved uravstemning blandt arbeidsgiverne blev vedtat mot hans protest, fandt han ut en anden plan, hvorved han kunde holde fabrikken skadesløs for de omforenede lønsforhøielser. Denne plan gik ut paa at foreta en indskrænkning av mandskapet i fabrikken, hvorved de gjenværende vilde bli paalagt mere arbeide end før. Det er jo ingen ny opfindelse av hr. Røsholm, eftersom den ogsaa tidligere har været anvendt baade ved Hofs bruk og andetsteds, men engang maa man jo naa grænsen for denslags indskrænkninger ogsaa.

Den indskrænkning av mandskapet, som nu fra fabrikeieren forsøktes, bestod i at sløife samtlige viregutter ved papirmaskinerne, ialt 6 mand, der ifølge tariffen skal betales med fra kr. 2.50 til kr. 3.50 efter alder. Uten nogensomhelst forhandling med organisationen eller arbeiderne, blev de 6 viregutter opsagt 8 dage før jul og maskinførerne blev paalagt at utføre viregutternes arbeide.

Dette kunde ikke de øvrige arbeidere finde sig i, hvorfor arbeidet nedlagdes av samtlige.

Konflikten paagik fra nytaar til 16. juni. Der blev i løpet av vinteren 2 gange forsøkt forhandling mellem organisationerne uten at enighet opnaadde. I begyndelsen av juni fremkom saa arbeidsgiverforeningen med begjæring om voldgift til stridens avgjørelse.

Forbundet svarte hertil, at det for sit vedkommende nok kunde gaa med paa voldgift, men maatte som betingelse herfor forlange at bruket blev sat igang med den gamle arbeidsordning, indtil voldgiftsretten hadde truffet sin avgjørelse. Dette gik arbeidsgiverforeningen med paa, hvorefter bruket sattes igang den 16. juni.

Voldgiftsretten skal vi omtale andetsteds i beretningen.

Norwegian papirfabrik i Drammen.

Ved denne fabrik utbrøt der ganske pludselig streik mandag den 12. februar. Foranledningen hertil var, at en av fabrikkens arbeidere

hadde faat avsked paa staaende fot, fordi han overfor fabrikkens ingeniør hadde vægret sig for at utføre et merarbeide, som denne vilde paalægge ham og som arbeideren mente han ikke kunde klare.

Arbeidet nedlagdes oieblikkelig uten opsigelse, idet arbeiderne antagelig resonnererte som saa: naar fabrikken kan tilsidesette lovens bud om 14 dages opsigelse, saa er det vel ikke værre for os at gjøre det.

Konflikten blev imidlertid bilagt allerede den 15. februar, idet arbeiderne da meddelte fabrikken, at de kunde frafalde kravet paa den avskedigede arbeiders gjeninntagelse, eftersom vedkommende selv ikke ønsket at gjenopta sit tidligere arbeide. Som følge herav var arbeiderne villig til at begynde igjen, under forutsætning av, at lignende konflikter for fremtiden blev gjort til gjenstand for forhandling mellom fabrikkens bestyrer og arbeidernes tillidsmænd, før der fra nogen av siderne blev truffet saa aggressive skritt, som i dette tilfælde.

Da arbeidsgiveren ganske sikkert av det forefaldne hadde lært at indse det fornuftige i at gaa frem paa denne maate, blev fabrikken igangsatt allerede den 16. februar.

Odda karbidfabrik og Odda cyanamidfabrik.

Overenskomsten for disse bedrifter blev opsagt av forbundet til utløp 1. juli. I slutten av april blev der mellom arbeidsgiverforeningens vestenfjeldske distriktsstyre og forbundet optat forhandling om ny overenskomst. Det forslag som da utarbeidedes blev imidlertid forkastet av arbeiderne og nye forhandlinger kom først istand i begyndelsen av juli, da man enedes om et forslag, som vedtoges av arbeiderne og fabrikkene.

Arbeidstiden for dagarbeidere forkortedes med 1 time pr. uke. Mindstelønnen forhøiedes fra 35 til 41 øre pr. time for utvendige dagarbeidere over 18 aar. For skiftarbeiderne og dagarbeiderne inde i fabrikkene varierer lønnen fra 45 til 69 øre pr. time, tidligere var den fra 40 til 60. For overtidsarbeide de første 2 timer fastsattes 30 pct., efter den tid 50 pct. og for søndagsarbeide samt for avbrutt natarbeide 100 pct. For losning og lastning blev der opprettet faste akkordpriser. Endvidere blev der opnaadd endel andre fordele.

Overenskomsten gjælder til 1. juli 1915.

Stavanger kemiske fabrikker.

I februar maaned blev der ved forhandlinger, der førtes i Kristiania mellom arbeidsgiverforeningen og forbundet, opnaadd enighet om ny lønstarif for fabrikkens arbeidere, hvilken vedtoges av begge parter.

Arbeidstiden forkortedes for dem, der ikke hadde skiftarbeide, fra 60 til 57 timer pr. uke og mindstelønnen forhøiedes fra 28 til 36 øre pr. time, der ogsaa er garantert i akkord. Ukelønnede arbeidere fik et tillæg av 10 pct. Overenskomsten gjælder til 1. mars 1915.

Murarbeiderne i Sandefjord

fik i mars maaned ved forhandling med stedets murmestre betydelig forbedret sin tarif, idet timelønnen forhøiedes fra 50 til 55 øre og for

bæring av cementblokke et yderligere tillæg av 10 øre. Arbeidstiden fastsattes til 55 timer ukentlig. Overenskomsten gjælder til 1. april 1914.

Stenarbeiderne i Bergen

fik i mars maaned revidert sin overenskomst med de private entreprenører. Timelønnen, der før var fastsat til 45 øre, blev forhøiet til 48 øre med det samme, 50 øre fra 1. januar 1913 og 52 øre fra 1. januar 1915. Overenskomsten gjælder til 1. mai 1916.

Sundlækkens smelteverk.

Mellem denne bedrift og forbundets avdeling paa stedet førtes i mars maaned forhandling om ny lønstarif, efterat den forrige var opsagt fra arbeidernes side. Forhandlingerne førte til, at der opnaades enighet om en overenskomst, der gjælder fra 1. april iaar til 31. mars 1915.

Timelønnen, der før varierte i de forskjellige arbeidspladser fra 35 til 56 øre, forhøiedes til henholdsvis 40—60 øre. Under akkord er timelønnen garantert.

Moss og Larviks glasverker.

For disse to bedrifter blev der i mars maaned forhandlet mellom arbeidsgiverforeningen og forbundet. Forhandlingerne førte til, at arbeiderne fik helt og fuldt indrømmet de av dem forlangte akkordpriser, likesom der vedtoges forskjellige omordninger og forbedringer med hensyn til selve arbeidsordningen. Den mindste daglønssats, der ved disse fabrikker spiller en underordnet rolle — eftersom alt arbeide hovedsagelig er akkord eller fast ukeløn — forhøiedes fra kr. 3.00 til kr. 3.25 pr. dag.

Ved Moss glasverk har tidligere været overenskomst, ved Larviks ikke.

Overenskomsterne gjælder til 1. april 1915.

Hardanger elektriske jern- og staalverk.

Med forbundets og landsorganisationens godkjendelse indsendte arbeiderne paa vinteren et lønskrav. Driften ved verket hadde da paagaat saa lang tid, at arbeiderne mente der burde indføres tariffmæssige forhold. I mars blev forhandling optat gjennom Vestenfjeldske distriktsstyre, men under disse forhandlinger blev kun tilbudt omtrent de samme satser som før betaltes ved verket.

Arbeidet blev derfor nedlagt den 13. april og gjenoptoges først den 2. juni, efterat der ved nye forhandlinger var opnaadd saadanne forbedringer i tarifforslaget, at dette blev vedtat av arbeiderne.

Mindstelønnen for almindelige dagarbeidere sattes til 41 øre pr. time, specificert arbeide paa dagtid fra 45 til 50 øre og for skiftarbeiderne 4.80 og 5.00 pr. 8 timers skift.

Streiken omfattet 16 arbeidere.

Overenskomsten gjælder til 1. juli 1915.

Kragerø karbidfabrik.

I 1911 fremsattes krav om lønstarif ved Kragerø karbidfabrik og forhandling blev ogsaa optat gennem arbeidsgiverforeningen. Enighet opnaades ikke og paa grund av lockouten blev saken stillet i bero indtil videre. I mars maaned blev kravet igjen fremsat og ved forhandling mellem parterne opnaades enighet om lønstarif gjældende til 1. juli 1915.

Timelønnen varierer fra 35—57 øre pr. time. Arbeidstiden for dagarbeidere er 10 timer og for skiftarbeiderne 8 timer pr. skift.

Trondhjems aktieteglverk.

I slutten av mars maaned blev der mellem arbeidsgiverforeningen og forbundet optat forhandling om revision av tariffen for denne bedrift. Resultatet blev en overenskomst som gjælder til 1. mai 1915. Mindstelønnen forhøiedes fra 30 til 35 øre pr. time og akkordpriserne forhøiedes med fra 1 til 20 pct.

Lignende overenskomst er ogsaa indgaat mellem teglverksarbeidernes forening i Trondhjem og Strindens teglverk.

Lønsarbeiderne ved Hjuksebø lønse

nedla arbeidet den 4. april eftersom det ikke var mulig at faa nogen forhandling med den derværende tømmerdirektion. Streiken paagik til den 26. juli, da den maatte hæves uten resultat, som følge av at arbeidet var optat av streikbrytere.

Brolæggerne i Kristiania.

Ved forhandling mellem forbundet og veivæsenets overingeniør i Kristiania opnaades en forhøielse av akkordpriserne for brolægning med fra 10 til 20 pct.

Forutsætningen er at pristariffen skal gjælde i 3 aar.

Fredrikstad teglverker.

I begyndelsen av juni blev der ved forhandling mellem Fredrikstad teglverkseiere og vor avdeling paa stedet opprettet tarif om timeløn og akkordpriser ved samtlige teglverker i Fredrikstadvasdraget. Denne overenskomst, der gjælder til 30. april 1914, indeholder betydelige lønsforhøielser for arbeiderne, 5 øres forhøielse av timelønnen og indtil 20 pct. forhøielse paa akkordpriserne.

Mo trævarefabrik.

Ved denne fabrik, der er beliggende i Dunderlandsdalen, blev der i begyndelsen av juli ved forhandling mellem fabrikken og forbundets sekretær paa Nordland opprettet en overenskomst, der er gjældende til 5. juli 1914.

Timelønnen, der før varierte mellem 30 og 35 øre, forhøiedes til henholdsvis 37 og 40 øre, der ogsaa garanteres under akkord. Arbeids-

tiden fastsattes til 57 timer pr. uke og overtidsbetalingen fra 25 til 75 pct. Tidligere var intet bestemt herom.

Bergens glasverk.

I mai blev der mellem denne bedrift og vor avdeling paa stedet forhandlet om ny overenskomst efterat den gamle var opsagt. Forhandlingerne resulterte i at der blev opprettet overenskomst i likhet med de for Moss og Larviks glasverker før opprettede gjældende til 1. april 1914.

Sarpsborg kommunale arbeidere

indledet i begyndelsen av juli forhandling med magistrat og forandskap. Forhandlingerne resulterte i en overenskomst, der er gjældende til 15. august 1915.

Daglønnen, der før var fra kr. 3.50 til 4.50, forhøiedes til henholdsvis kr. 3.80—5.25. Samtlige arbeidere, der før hadde en høiere løn, fik et personlig tillæg av 30 øre pr. dag. I akkord varierer den garanterte mindsteløn fra kr. 4.00 til 4.40. Arbeidstiden er fastsat til 54 timer pr. uke.

Hermetikfabrikkerne i Stavanger.

Ved disse fabrikker blev overenskomsterne opsagt fra forbundets side til utløp 1. mai. Forhandling blev optat i Stavanger i slutten av mars mellem forbundet og arbeidsgiverforeningens derværende distriktsstyre. Der opnaades ikke enighet paa alle punkter og det av arbeidsgiverne fremsatte forslag blev forkastet av arbeiderne. Det var særlig arbeidstiden og overtidsbetalingen som dissensen da dreiet sig om. I slutten av mai blev atter optat forhandling, dennegang med repræsentanter ogsaa for landsorganisationen og arbeidsgiverforeningens centralstyre.

Arbeiderne hadde i mellemtiden neget at arbeide overtid, og for dette forlangte nu fabrikanterne at arbeiderne skulde be om undskyldning før de i det heletat indlot sig paa forhandling om selve realiteten. Da arbeiderne ikke kunde erkjende at de hadde gjort noget galt ved overtidsnegtelsen blev forhandlingerne av fabrikanterne avbrutt og arbeidet nedlagdes efter forutgaaende opsigelse den 1. mai.

Streiken varte til 18. juni og endte med seier for arbeiderne. De avsluttende forhandlinger førtes i Kristiania mellem forbundet og arbeidsgiverforeningen.

Arbeidstiden, der før var 56½ time pr. uke, forkortedes til 54½. Arbeidernes oprindelige krav var 54 timer. Timelønnen, der før variererte fra 30 til 38 øre efter det antal aar arbeiderne hadde været ansat ved hermetikfabrik, forhøiedes til henholdsvis 34 til 43 for de mandlige arbeidere og for de kvindelige, der før hadde 15 og 20 øre, til 18 og 25 øre. Akkordpriserne forhøiedes for de kvindelige arbeidere med fra 15—20 pct. Overtidsprocenterne fastsattes til 30, 50 og 100.

Ved konflikten avslutning blev samtlige arbeidere indtat i sine pladse. Overenskomsten gjælder til 1. mai 1917.

Sandesund og Hamar melkefabrikker.

Arbeiderne ved disse fabrikker fremsatte ivaar for sin direktion krav om høiere løn og tariffmæssig ordnede arbeidsforhold. Direktionen gik i det væsentlige med paa lønskravet, men motsatte sig oprettelse av nogen overenskomst. Da forholdene ved disse fabrikker altid har været bra, og da de ikke er indmeldt i arbeidsgiverforeningen, besluttet arbeiderne at motta fabrikkens tilbud og stille saken i bero indtil videre.

Byglandsfjord dampsg og høvleri.

Ved denne bedrift fik arbeiderne i begynnelsen av mai forbundets godkjendelse til at fremsætte lønskrav gaaende ut paa en forhøielse av mindstelønnen fra 30 til 35 øre pr. time og en forhøielse av akkordpriserne med 20 pct.

Ved forhandlingerne blev arbeidernes krav helt imøtekommet. Nogen varighet for tariffen blev ikke fastsat.

Bamle cellulosefabrik.

Arbeiderne ved denne fabrik fik i begynnelsen av aaret godkjendelse til at aapne forhandling med fabrikkens om et av forretningsutvalget godkjendt lønskrav. Da kravet fremkom gik imidlertid fabrikkens ind i arbeidsgiverforeningen og forhandlinger blev optat i Kristiania uten at det dog lykkedes at komme til enighet. Den 21. mars blev arbeidet nedlagt og streiken varte til den 30. mai, da den avsluttedes efter at der fra fabrikkens side var gjort endel nye indrømmelser. Lønstariffen blev ialt væsentlig som ved de andre bedrifter i samme industri med hvem der tidligere var opprettet overenskomst.

Bosmo gruber.

Den her tidligere bestaaende overenskomst blev opsagt fra arbeidernes side til utløp 1. juli.

Da bedriften er tilsluttet arbeidsgiverforeningen, blev forhandling optat i Kristiania i slutten av juni. Denne forhandling førte dog ikke til noget resultat, idet der ingen enighet opnaades, og det av arbeidsgivernes forhandlere fremsatte forslag blev enstemmig forkastet av arbeiderne, som forlangte at faa nedlægge arbeidet.

Nye forhandlinger blev imidlertid optat senere oppe ved Bosmo mellem repræsentanter for begge organisationer i midten av august, og da lykkedes det at opnaa et for arbeiderne tilfredsstillende resultat, som senere er vedtat baade av arbeidere og arbeidsgiver saavel som av organisationerne.

Arbeidstiden for minerere er fastsat til 8 timer pr. skift og time-lønnen til 40.6 øre pr. time. For de øvrige arbeidere er mindstelønnen varierende fra kr. 3.25 til 5 kr. pr. dag.

Overenskomsten gjælder til 1. januar 1916.

Kjøli gruber.

Ved denne bedrift fremsatte arbeiderne ivaar et av forbundet godkjendt forslag til lønstarif. Forhandling mellem direktøren og en

av arbeiderne valgte komité fandt sted i mai maaned. Endel faste daglønner blev forhøiet med 25 øre og en avtale om akkordfortjenesten uten nogen fastsat mindsteløn blev indgaaet, hvorefter arbeiderne besluttet at frafalde kravet om tarif indtil videre.

Haugesunds hermetikfabrikker.

Efterat streiken ved Stavanger hermetikfabrikker var utbrutt blev der optat forhandling med hermetikfabrikkerne i Haugesund. Det av forhandlerne omforenede forslag blev ogsaa vedtat av baade fabrikkerne og arbeiderne, men da fabrikkerne i mellemtiden hadde tilsluttet sig arbeidsgiverforeningen, maatte overenskomsten ogsaa forelægges denne instans, der imidlertid negtet at godkjende samme, før der var kommet til en ordning for Stavangers vedkommende. Arbeiderne gik derpaa uten videre hen og opsa sine pladse, og arbeidet nedlagdes. Stansen blev dog ikke av lang varighet, da der i slutten av juni blev optat forhandling for baade Stavangers og Haugesunds hermetikfabrikker. — Haugesundsoverenskomsten blev nu godkjendt uforandret som den forelaa fra forhandlerne. Arbeidstid, timeløn og øvrige betingelser samt utløpstid er i alt væsentlig som Stavangertariffen.

Stord hermetikfabrikker

er en filial av Hauge Thiis' fabrik i Stavanger. Arbeiderne har her dannet sin egen avdeling og fremsatte samme krav som kameraterne i Stavanger. Efter avslutningen av konflikten i Stavanger og Haugesund blev der optat forhandling ogsaa for denne bedrift og Stavangertariffen blev ogsaa her gjort gjældende, dog med endel forandringer med hensyn til mindsteløn og overtidsprocenterne.

Kristiansands nikkelraffineringsverk.

I begynnelsen av juni optoges forhandling mellem forbundet og direktionen for Kristiansands nikkelraffineringsverk om en av arbeiderne utarbeidet lønstarif. Denne bedrift, hvis direktør er admiral Børresen, staar ikke i arbeidsgiverforeningen, hvorfor forhandlingerne førtes direkte med direktøren. Man blev snart enig om et forslag, som senere er vedtat av arbeiderne og som indeholder ganske betydelige lønsforhøielser.

Mindstelønnen for dagarbeidere over 18 aar sattes til 42 øre pr. time. Arbeidet inde i fabrikkens er inndelt i 3 8-timers skift og betales med fra 42 til 55 øre pr. time. Arbeidstiden for ikke-skiftarbeidere er fastsat til 56 timer pr. uke. Overenskomsten gjælder til 1. juni 1916. Fra 1. juni 1914 blir samtlige lønninger at forhøie med 5 pct.

Kaiarbeiderne i Stavanger.

Siden konflikten i 1909 har der ved det av dampskibsekspeditorerne drevne arbeidskontor i Stavanger været anvendt foruten Kaiarbeiderforeningens medlemmer ogsaa endel under streiken paa enkeltmandskontrakter indtagne arbeidere, der av ekspeditorerne fortrinnsvis har

været anvendt. Disse faste arbeideres antal var fra først av 36 og dette tal vilde ekspeditørerne opretholde ved at indta nye arbeidere paa enkeltmandskontrakter efterhvert som de gamle sluttet. Kaiarbeidernes forening protesterte herimot og ved en voldgift i 1910 blev ekspeditørerne kjendt uberettiget til at indta nye folk paa enkeltmandskontrakt.

Siden den tid har de saakaldte faste arbeideres antal gaat ned, saa der kun var 19 igjen av dem. Imidlertid gik ogsaa Kaiarbeiderforeningens medlemsantal ned og følgen var, at der ofte opstod mangel paa folk ved kontoret.

Ekspeditørerne lot da avertere i aviserne efter folk og 10 mand som meldte sig blev antagne paa kontrakt, som var likelydende med dem, som de tidligere „faste“ var ansat paa. Dette mente foreningen saavel som forbundet var stridende mot den faldne voldgiftsavgjørelse og forhandling blev forlangt.

Vi hitsætter her protokollen over det avholdte forhandlingsmøte, hvis utfald arbeiderne enstemmig godkjendte:

Aar 1912 den 16. januar holdtes møte i Stavanger klub til forhandling om forstaaelsen av enkelte punkter i kaiarbeideroverenskomsten. Som forhandlere møtte:

For arbeidsgiverforeningen: hr. ingeniør Krefting og hr. sagfører John Nilsen.

For ekspeditørerne: hr. konsul Middelton, konsul Ulstrup, kaptein Middelton og damskibsekspeditor Hans E. Olsen.

For arbeidsmandsforbundet: hr. forretningsfører Rich. Hansen.

For Kaiarbeiderforeningen: hr. B. Marvik, E. Grude og O. Grønnestad.

Arbeidernes forhandlere paastod, at ekspeditørerne hadde gjort brud paa overenskomsten og den i sin tid avsaagte voldgiftskjendelse ved i høst at ha avsluttet enkeltmandskontrakt med 10 mand til fortrængsel for Kaiarbeiderforeningens medlemmer.

Dette blev bestridt, og paa given foranledning erklærte konsul Middelton, at der intet var i veien fra ekspeditørernes side for at garantere Kaiarbeiderforeningens medlemmer 25 kroner pr. uke. Han fremholdt tillike med ekspeditørernes øvrige forhandlere, at Kaiarbeiderforeningens medlemmer hadde helt sat sig ut over reglementet, at de derved hadde til stadighet bevirket, at ekspeditørerne ikke fik folk, og at det derfor var blit nødvendig for dem at indgaa paa de oprettede enkeltmandskontrakter. Det var ikke denne slags enkeltmandskontrakter, voldgiftskjendelsen omhandlet.

Efter de stedfundne forhandlinger og de fra begge sider faldne uttalelser fandt man at burde se forholdene an nogen tid for saa at gjenopta forhandlingerne, om nogen av parterne skulde finde det paa-krævet, uten at nogen av parterne hermed har fraveket sine opfatninger og paastande.

Ekspeditørerne erklærte paa sin side, at forutsætningerne for antagelsen av de 10 arbeidere paa kontrakt var og skal være, at disse kun anvendes, naar der efter reglementets tilsigelse ikke er tilstrækkelig tilstede av Kaiarbeiderforeningens medlemmer. Kaiarbeidernes repræsentanter paa sin side erklærte snarest mulig at ville øke sit

medlemsantal til 70 gode og dygtige arbeidere, som forpligtet sig til at overholde det gjældende reglement.

Skulde 70 arbeidere ikke bli tilstrækkelig — og herom skal arbeidskontorets formand underrette Kaiarbeiderforeningen — skal antallet økes i fornøden utstrækning.

Vadheim elektrokemiske fabrikker.

Overenskomst blev oprettet i 1909 hvorved arbeiderne fik kr. 3.25 i skiftløn og dertil en produktionspræmie. Imidlertid blev paa vinteren fabrikken utvidet og nu forlangte fabrikken forandring i tariffen. Da man ikke kunde bli enig om nogen tillempling i den gamle tarif, blev denne opsagt fra forbundets side til utløp 1. juni. Forhandling optoges baade med det gamle system som grundlag og paa grundlag av hel akkord, men enighet opnaaddes ikke, hvorfor pladsene blev opsagt til fratrædelse 1. juli. I midten av juli blev fra forbundets side ved Gunnar Sethil tilbudt nye forhandlinger, men bestyreren svarte at nu var det forsent, da han hadde engagert nye arbeidere. Ved mægling av politimesteren kom forhandling istand i slutten av juli og enighet opnaaddes, hvorefter arbeidet gjenoptoges 29 juli.

Pottemænd, skummere, meislere og fyrrere fik 12½ øre pr. kg. natrium. Ved en produktiou av 1250 kg. og 33 mand vil det bli en skiftløn av ca. 4 kroner. Kan produktionen økes noget, vil fortjenesten økes tilsvarende.

Haandverksarbeiderne 35 øre med undtagelse av smeden, der faar 40 øre. Overtidsarbeide 50 og og 100 pct. tillæg.

Overenskomsten gjælder til 29. juli 1914, med 3 maaneders opsigelse.

Aktieselsk. Bergens bliktrykkeri.

Hermetikarbeidernes forening, Bergen, fremsatte ivaar krav paa lønstarif. Arbeidsgiverne i hermetikbranchen i Bergen er ikke tilsluttet arbeidsgiverforeningen. For de 4 hermetikfabrikkers vedkommende opnaaddes allikevel enighet om lønstarif i overensstemmelse med Stavanger-tariffen.

Ved aktieselskapet Bergens bliktrykkeri fik imidlertid arbeiderne et ultimatum med et anseelig nedslag i akkordpriserne. Dette fandt de ikke at kunne gaa med paa og arbeidet blev nedlagt 1. juli. Fra forbundets side blev ved Gunnar Sethil tilbudt forhandling om de gjenværende tvistepunkter og enighet opnaaddes om tarif, der blev vedtat av arbeiderne. For akkordprisernes vedkommende blev vedtat en del reduktion, da fortjenesten var forholdsvis høi. Arbeidstiden blev fastsat til 55 timer ukentlig. Mindstelønnen for mandlige arbeidere over 19 aar 34 øre pr. time, efter 1 aar 37 øre, efter 2 aar 40 og efter 3 aars øvelse 42 øre. For pressere, loddere og blikkenslagere er satserne følgende:

Efter 6 maaneders øvelse	38 øre pr. time
— 1 aars	— 40 „ —
— 2 —	— 42 „ —

Kvindelige arbeidere	15 øre pr. time
Efter 1 aars øvelse	17 " —
— 2 —	20 " —

Overtidsarbeide 30, 50 og 100 pct. tillæg.
Overenskomsten gjælder til 1. mai 1917. 102 arbeidere erholdt understøttelse. Arbeidet gjenoptoges 15. juli.

Murarbeiderne i Drammen.

Tariffen for saavel murerne som murarbeiderne blev opsagt til utløp 1. april. Muremesterforeningen meldte sig ind i arbeidsgiverforeningen og forhandling blev ført mellem denne og forbundene, men uten at enighet opnaaddes, hvorfor arbeidet blev nedlagt 1. april. I slutningen av juni optoges forhandlinger mellem sekretariatet og arbeidsgiverforeningen omfattende bygningsfagene baade i Drammen og Fredrikstad. Enighet opnaaddes om tarif, der ved avstemning blev vedtat. Timeløn 55 øre, fra 1. april 1914 60 øre, arbeidstid 56 timer, 25, 50 og 100 pct. tillæg for overtidarbeide og tillæg for utenbys arbeide 1 krone pr. dag. Overenskomsten gjælder til 1. april 1915.

Arbeidet gjenoptoges 8. juli.

Murarbeiderne i Fredrikstad.

Tariffen for saavel murerne som murarbeiderne blev opsagt til utløp 1. april. Forhandlinger blev først ført i Fredrikstad mellem parterne og siden i Kristiania mellem organisationerne. Enighet opnaaddes for murerens vedkommende, men ikke for murarbeiderne, hvorfor arbeidet blev nedlagt 1. april. Under de sidste forhandlinger tilbød mesterne 53 øre straks og 55 øre fra 1. april 1913. Murarbeiderne reducerte sit krav til 55 øre for hele tarifperioden (2 aar). I slutningen av juni blev forhandling optat mellem arbeidsgiverforeningen og sekretariatet i forbindelse med forhandling for murerne og murarbeiderne i Drammen. Enighet opnaaddes om overenskomst paa 2 aar, timeløn 55 øre, arbeidstid 56 timer og 25, 50 og 100 pct. tillæg for overtid. Arbeidet blev optat av endel 1. juli og resten i løpet av uken.

Østlandske petroleumsselskap.

Den 12. juli blev der optat forhandling for arbeiderne ved Østlandske petroleumsselskap, mellem forbundet og arbeidsgiverforeningen. Efter en 3 dages forhandling fremkom selskapets direktør med sit endelige tilbud.

Dette kunde imidlertid forbundets forhandler ikke akseptere — tilbudet blev efter anmodning av direktøren forelagt arbeiderne til avstemning. Forslaget blev enstemmig nedvotert av arbeiderne. Der blev atter den 1. august optat forhandlinger, hvor forhandlerne enedes om et forslag til ny tarif.

Arbeidere ved Steilene tidligere	kr. 3.30 og 3.40
nu "	3.60 og 3.90

Lægtermænd	tidligere	„ 20.00 pr. uke
	nu	„ 25.00 —
Bryggearbeidere	tidligere	„ 23.00 —
	nu	„ 25.00 —
Kjørekarer i byen	tidligere	„ 23.00 —
	nu	„ 25.00 —

For disse har arbeidstiden tidligere været 69 timer i uken, nu 59½ time i uken.

Likesom der er opnaadd endel andre forbedringer med procenttillæg og ekstra betaling for forskjellige ting som før har gaat ind i ukelønnen.

Med hensyn til arbeiderne ved Steilene blev der foretat en omordning.

De av arbeiderne, som bor i selskapets huse, har tidligere hat petroleum og brænde samt hus for henholdsvis 12, 13 og 15 kroner pr. maaned. Dette forandredes derhen at det blev slaat av 2 kroner paa hver sats, til henholdsvis 10, 11 og 13 kroner pr. maaned, mot at arbeiderne skal faa kjøpt sin petroleum til den pris selskapet noterer sine kjøbmandskunder — og kul og ved til indkjøpspriser, endvidere skulde selskapet indrede en av sine baate til to gange i uken til fastsatte tider at befordre arbeidere avgiftsfrit frem og tilbake til byen, for at foreta sine indkjøp og gjøre sine forretninger.

Det sidste forhandlingsresultat blev ved avstemning vedtat av arbeiderne.

Petroleumsarbeiderne paa Kavringen og Svestad.

I forbindelse med tarifrevisionen ved Østlandske petroleumskompani søkte ogsaa arbeiderne ved Norsk—Amerikansk petroleumskompani (Kavringen) og Indian Refining kompani (Svestad) godkjendelse av lønkrav. Ved forhandling gjennom Norsk arbeidsgiverforening opnaaddes enighet om lønstarif ogsaa for nævnte kompanier væsentlig i overensstemmelse med overenskomsten for Østlandske petroleumskompani.

For dagarbeidere ved anlægget de første 3 maaneder kr. 3.60, senere kr. 3.90. Bryggearbeiderne kr. 25.00 pr. uke. Jagtefolk (dæksfolk) kr. 100.00 pr. maaned.

Arbeidstid 60 timer pr. uke om vinteren og 57 timer om sommeren. Overenskomsten gjælder til 1. august 1915.

Bergensbanens ekstraarbeidere.

Paa Bergensbanens høifjeld stiftede vinteren 1911—12 ekstraarbeiderne fagforening i tilslutning til forbundet. I januar indsendte forbundet til driftsbestyrer Esmark følgende krav for ekstraarbeiderne:

I vinterhalvaaret (tiden 1. novbr. til 30. april) en dagløn av kr. 3.50 pr. løpende dag. I sommerhalvaaret (tiden 1. mai til 31. oktbr.) en dagløn av kr. 4.00 pr. virkedag samt frit hus, lys og brænde for samtlige beskæftigede arbeidere paa strækningen Gjeilo—Reime.

I skrivelse av 26. januar meddelte driftsbestyreren, at han ikke kan gaa høiere end til kr. 3.50 pr. 10 timers dag om sommeren og

kr. 3.00 pr. løpende dag om vinteren hvortil kommer frit hus med fornødent inventar, lys og brænde, sengklær og kokekar saaledes, at løn + naturalydelse utgjør mindst kr. 1200.00 pr. aar.

Stadig tjenestgjørende ekstraarbeidere 14 dages aarlig permission med løn, fribillet og frifragt for levnetsmidler. Hvad man opnaadde var kun at faa arbeids- og lønningsvilkaarerne nærmere præciserte og en del, som før stod paa lavere løn, kom op i den normale fastsatte, idet de i en skrivelse av 7. februar fik yderligere præcisert, at lønssatserne gjaldt samtlige ekstraarbeidere paa høifjeldsstrækningen. Efter dette besluttede ekstraarbeiderne foreløbig at stille saken i bero.

Bergens monierarbeidere.

Samtidig med avslutningen av bygningskonflikten i Kr.a 1910, da overenskomst blev oprettet mellem Sten-, jord- og cementarbeidernes forening og Entreprenørernes landssammenslutning, forlangte arbeidsgiverforeningen lignende overenskomst ogsaa for Bergen. Denne overenskomst kom imidlertid til at omfatte en bedrift i monierbranchen i Bergen, nemlig Bergens monierfabrik. Nævnte firma har imidlertid aldrig overholdt overenskomsten, og da den nystiftede Monier- og cementarbeiderforening i Bergen ivaar fik forbundets godkjendelse til at fremsætte lønskrav for monierforretningerne, blev ogsaa Bergens monierfabrik tat med, da monierarbeiderne mente, at en bedrift kunde vel ikke paaberope sig en overenskomst som den aldrig hadde overholdt.

Pladsene blev opsagt til fratrædelse 6. juli. Imidlertid opnaadde enighet for 4 bedrifters vedkommende om en overenskoms gjældende til 1. april 1915. Timelønnen blev sat til 47 øre for nybegyndere, 50 øre det andet aar og 55 øre det tredje aar. For utenbys arbeide kr. 1.25 i diattillæg.

Imidlertid blev arbeidet nedlagt av 22 mand ved Bergens monierfabrik og disponent Munter kunde av arbeidsgiverforeningen ikke faa lov til at gaa med paa nogetsomhelst. Selv var han fuldt klar over, at han maatte betale det samme som de øvrige entreprenørfirmaer i Bergen, hvis han vilde ha arbeidere. Og likeoverfor forbundets viceformand og en komité fra monierarbeidernes forening erklærte han, at han vilde opretholde de samme løns- og arbeidsvilkaar som de øvrige monierforretninger i Bergen.

Denne erklæring blev av monierarbeidernes forening godtat og arbeidet gjenoptat den 15. juli.

Her har man atter et eksempel paa, hvordan det gaar, naar arbeidsgiverforeningen skal tvinge overenskomster saa at si ind paa baade arbeidere og arbeidsgivere. Vi tror ikke, at disponent Munter velsigner arbeidsgiverforeningens virksomhet.

Tekstilarbeiderne i Kristiania.

Sommeren 1908 oprettedes overenskomster mellem forbundet og arbeidsgiverforeningen om løns- og arbeidsvilkaar for følgende bedrifter

i tekstilindustrien: Nydalens fabrikker, Hjula væveri og Vøiens bomuldsspinderi og væveri. Forut for disse overenskomster hadde arbeiderne ved nævnte fabrikker maatte føre en flere ukers streik.

Da overenskomsterne iaar opsagdes, blev der ogsaa nødvendig at gripe til streikevaabenet før nogen avgjørelse kunde træffes. Overenskomsterne utløp den 1. juli, og da man ikke inden den tid var blitt færdig med forhandlingerne, blev pladsene opsagt med 14 dages varsel. Ved utløpet av denne tid, den 16. juli, nedla arbeiderne ved Nydalens fabrikker arbeidet, hvorimot arbeiderne ved de øvrige fabrikker fortsatte endnu en uke i paavente av et forslag, som først skulde stemmes over. Dette forslag, som vistnok indeholdt adskillige forbedringer i løn og arbeidsvilkaar blev imidlertid av et flertal ved fabrikkerne forkastet og arbeidet nedlagdes ved alle de andre fabrikker den 22. juli.

Denne konflikt omfattet følgende bedrifter: Nydalens compagni, Hjula væveri, Vøiens bomuldsspinderi og væveri, Den norske fiskegarnsfabrik og Kristiania baand- og lidsefabrik, ialt 5 fabrikker med tilsammen 930 organiserte arbeidere. Konflikten varte i 8 uker, idet den avsluttedes den 10. september, efterat nye forhandlinger hadde været ført mellem centralstyret og sekretariatet.

Resultatet av lønsbevægelsen blev en forkortelse av arbeidstiden med 2 timer pr. uke, fra 60 til 58 timer, for baand- og lidsefabrikken 57 timer som før.

Den laveste timeløn som før var 31½ øre, blev forhøiet til 35 øre. De øvrige dagløns- og akkordsatser ved fabrikkerne blev ogsaa gjennomgaaende forhøiet, saaledes at lønsforhøielsen dreier sig om 12 à 14 pct.

Ved konfliktens avslutning blev samtlige gjenindtat i sine tidligere pladse.

Overenskomsten gjælder til den 1. juli 1916.

Chaufførerne i Kristiania.

I begyndelsen av februar fik formanden i Chaufførernes forening avsked paa staaende fot. Foranledningen til avskedigelsen angaves at være at han lot en anden chauffør sitte ved siden av sig paa bukken fra Grand kafé til teaterkaféen. Dette var noget som ofte blir gjort, og foreningen kunde ikke finde andet end den virkelige grund var angrep paa foreningsretten. Ved siden av at Johansen blev avskediget blev han ogsaa anmeldt til politiet, saaledes at han mistet sit certificat som chauffør.

Foreningen anmeldte saken for forbundet, der forsøkte forhandling med A/S Olstad & Hansens automobilbyraa og forlangte Johansen indtat igjen. Firmaet svarte at naar politiet hadde fratat ham certificatet kunde de ingen ting gjøre. Ved henvendelse til politiet fik man det svar, at hvis Johansen blev indtat igjen hos firmaet, kunde han faa sit certificat igjen. Olstad & Hansen gjorde fremdeles vanskeligheter, men efter 3 timers streik blev Johansen indtat i sin plads igjen.

I slutningen av april fremsatte chaufførerne krav om lønstarif. Fra Kristiania automobilrocheieiers forening mottok de imidlertid det svar, at for nærværende kunde kravet ikke imøtekommes.

Den 11. mai nedla chaufførerne arbeidet. Arbeidsstansningen artet sig som en dobbelt streik. Automobileierne streiket for at faa høiere takster og chaufførerne for at faa større dagløn. Allerede den 15. mai var Automobildrocheeiernes forening sprængt og fra det største firma, Olstad & Hansen, fik chaufførerne et skriftlig tilbud der var brukelig som forhandlingsgrundlag. Den 16. mai avholdtes forhandlingsmøte, hvor enighet opnaades og arbeidet gjenoptoges samme aften efterat tariffen var vedtat av chaufførerne. De øvrige automobileiere tiltraadte den samme overenskomst som var oprettet med Olstad & Hansen.

Lønnen var før kr. 1.00 pr. kjøredag samt 10 pct. av det indkjørte beløp. Hovedkravet var 15 pct. hvilket gjennomførtes. Ca. 40 pct. forhøielse av fortjenesten. I de første 3 maaneder faar chaufførerne kun 15 pct. av det indkjørte beløp. Chaufførerne tilkommer 2 hele fridage i maaneden utenom skiftsøndagene. Ved reparation av vognen og chaufføren maa være tilstede betales han med kr. 3.00 pr. dag.

Tariffen gjælder i 2 aar.

Kuskene i Kristiania.

Den gjældende tarif blev opsagt fra kuskenes side til utløp 1. juni. Vogmandsforeningen var røket istykker under tarifperioden, men gjennom Arbeidsgiverforeningen fik man den sammen til forhandling, hvor det blev tilbudt en ukeløn av kr. 22.00 — tidligere kr. 20.00. Dette vilde kuskene ikke gaa med paa, hvorfor pladsene blev opsagt 1. juni. Imidlertid hadde den ene av vognmændene opsagt sine kuske, saaledes at de var færdig til fratrædelse 1. juni. Forat faa en ordning istand tilbød han kr. 23.00 pr. uke. Dette hadde tilfølge at ogsaa de andre vogmænd gik til kr. 23.00 i ukeløn og paa grundlag av dette blev overenskomst oprettet gjældende til 1. juni 1915.

Renovationsarbeiderne i Kristiania.

Den i 1908 oprettede tarif blev opsagt fra arbeidernes side til utløp 1. juli. Forhandling blev optat mellem repræsentanter for forandskapet, forbundet og arbeiderne og den 17de juni opnaades enighet om lønstarif, der siden blev vedtat av saavel arbeiderne og bystyret. Kjørekarlenes løn var 4.10, der efter 1 aars tjeneste steg til 4.30 pr. dag. Lønnen forhøiedes til henholdsvis 4.50 og 5.00 pr. dag. Hjelpearbeidernes løn var for 3.10 og efter 1 aar 3.30. Forhøiedes til henholdsvis 3.50 og 4.30 pr. dag. Efter 1 aars tjeneste regnes lønnen som ukeløn med betaling for helligdage der falder imellem søndagene. Morgenvendingen paa søndage betales med fuld dagløn og natarbeide med kr. 1.00 pr. time. Arbeidstid 52 timer — før 54. Desuten andre forbedringer som 6 dages sommerferie med fuld løn.

Lignende overenskomst er siden oprettet med de 2 private renovationselskaper, som endnu er igjen i byen.

Notoddens karbidfabrik.

I juni maaned blev der mellem vor avdeling ved denne bedrift og fabrikkens bestyrer optat forhandling om en revision av den tidligere

overenskomst, som var opsagt av arbeiderne. Forhandlingerne førte ikke til noget resultat, og da nu fabrikken indmeldtes i arbeidsgiverforeningen, blev der forsøkt forhandling mellem organisationerne. Den 10. juli avholdtes et forhandlingsmøte, hvor der utarbeidedes et forslag, som imidlertid ved avstemning blev forkastet av arbeiderne. Den 26. s. m. blev pladsene opsagt, men den 13. august blev ny forhandling forsøkt, hvor man enedes om et forslag, som da blev vedtat av begge parter.

Timelønnen for dagarbeidere over 19 aar er mindst 40 øre. For skiftarbeidere varierer timelønnen fra 42 til 65 øre. Arbeidstiden er maksimalt sat til 59 timer, for skiftarbeidere 8 timers skift.

Overenskomsten gjælder til 15. juli 1915.

Streik ved statens jernbaneanlæg.

I 1910 utarbeidet det stedlige styre paa Sell et forslag til overenskomst mellem statens jernbaneanlæg og Norsk arbeidsmandsforbund i det væsentlige i overensstemmelse med Rjukantarifferne. Dette forslag blev saa av forbundet omsendt til samtlige jernbanearbeiderforeninger for at indhente deres mening om saken. Der fremkom flere forslag til forandringer i detaljerne, men alle var enig i, at der burde forsøkes oprettet en overenskomst.

Den 28. januar sammentraadte i Folkets hus i Kristiania følgende repræsentanter for at opsætte et endelig forslag til overenskomst:

- For Det stedlige styre, Sell, P. Blystad.
- For Rosten arbeiderforening, Ivar Smedsmo.
- For jernbanearbeiderforeningen „Dovre“ Peder Sæther.
- For Sell jernbanearbeiderforening Olaus Hagen.
- For Otta jernbanearbeiderforening Rasmus Aarheim.
- For Kristiania og omegns jernbanearb. forening Lars Løkkebø.
- For Størens og Soknedalens jernbanearb. forening Ole Østby.
- For Grovarbeidernes forening for Hønefos og omegn Karl Hansen.
- For Norsk arbeidsmandsforbund Rich. Hansen.

Den 7. juni 1911 avsendte derpaa forbundet følgende skrivelse til styrelsen for Norges statsbaner:

„Som bekjendt blev der for ca. 9 aar siden av en departemental komité utarbeidet en indstilling angaaende arbeidsordningen og lønningerne ved statens anlæg. Denne indstilling hviler fremdeles i arkiverne, og forholdene er ogsaa siden den tid saa forandrede, at dette materiale knapt nok er brukelig længere. Imidlertid har arbeiderne ved private anlæg i den senere tid faat sine løns- og arbeidsvilkaar tarifmæssig fastsat. Dette er skedd ved forhandling mellem arbeiderne og vedkommende bedrift. Ved en saadan forhandling faar begge parter anledning til at fremholde sine synsmaater og begrunde sine krav. Anlægsarbeiderne søker sin beskjeftigelse baade ved statens jernbaneanlæg som ved private bedrifter, og spørsmålet om tarifmæssig overenskomst har derfor ogsaa kommet op blandt arbeiderne ved statens jernbaneanlæg. Den 28. januar d. a. avholdtes et møte av repræsen-

tanter fra jernbanearbeidernes foreninger til utarbeidelse av forslag til overenskomst for arbeiderne ved statens jernbaneanlæg. Dette forslag er omsendt og tiltraadt av de interesserte foreninger og oversendt forbundet til videre forføining.

Vedlagt tillater vi os at oversende forslaget i 2 eksemplarer, idet vi vil anmode om, at forhandling kan bli optat i den nærmeste fremtid angaaende dette forslag.

Styrelsens ærede svar paa denne vor anmodning imøtesees.

Ærbødigst
pr. Norsk arbeidsmandsforbund
Gunnar Sethil.“

Paa denne skrivelse indløp intet svar, hvorfor forbundet paany tilskrev styrelsen den 28. august 1911 saalydende:

„Styrelsen for Norges statsbaner.

Den 7. juni d. a. oversendte vort forbund den ærede styrelse et forslag til overenskomst for arbeiderne ved statens jernbaneanlæg. Paa samme har vi ikke erholdt noget svar, hvorfor vi tillater os at rette en fornyet henvendelse i sakens anledning.

Ærbødigst
pr. Norsk arbeidsmandsforbund
Gunnar Sethil.“

Som svar paa denne skrivelse mottok forbundet den 5. septbr. følgende fra styrelsen for Norges statsbaner:

„I anledning av forbundets skrivelse senest av 28. august sidstl. vedkommende forslag til overenskomst for arbeidere ved statens jernbaneanlæg, tillater man sig at meddele, at nævnte forslag vil bli forelagt arbeidsdepartementet i forbindelse med en uttalelse, som av departementet er begjært angaaende det i sin tid for stortinget forelagte utkast til reglementariske bestemmelser angaaende arbeidsordningen ved de offentlige anlæg m. v.

Styrelsens nævnte uttalelse vil bli avgitt i den nærmeste fremtid.

A. Fleischer.“

Siden hørte man intet til hverken jernbanestyrelsen eller departementet og da det nu lakkot mot vinteren, blev der heller ikke fra forbundets side gjort flere henvendelser før den 15. mars iaar, da følgende skrivelse avsendtes:

Til
arbeidsdepartementet, Akersgaten 42 hersteds.

Den 7. juni 1911 blev der fra vort forbund oversendt jernbanestyrelsen et forslag til overenskomst mellem statens jernbaneanlæg og Norsk arbeidsmandsforbund med anmodning om forhandling. Ved henvendelse til det ærede departement er vi gjort bekjendt med, at forbundets forslag er departementet oversendt, og vi vil derfor overfor

det ærede departement gjenta vor anmodning om forhandling angaaende det av os indsendte forslag.

Vi kjender ikke til, i hvilken forbindelse forslaget nu foreligger i departementet; men i jernbanestyrelsens skrivelse til os av 5. septbr. staar det, at forslaget vil bli forelagt departementet i forbindelse med en uttalelse angaaende det i sin tid for stortinget forelagte utkast til reglementariske bestemmelser angaaende arbeidsordningen ved de offentlige anlæg m. v.

Hvis forutsætningen er, at saken skal behandles paa den maate, saa skal vi dertil bemerke, at reglement og lønstarif pleier at være to adskilte saker, som behandles hver for sig.

I private bedrifter behandles reglementerne paa den i fabriktilsynsloven foreskrevne maate. Lønstariffen behandles uavhengig herav ved forhandling mellom organisationerne. Et reglement forutsettes i almindelighet at gjælde for længere tid, hvis ikke lovforandring gjør en forandring nødvendig. En lønstarif er i almindelighet paa en mere begrenset tid.

Vi er ogsaa bekjendt med, at ved flere av statens virksomheter som for eksempel jernbaneverkstederne, Kongsberg o. s. v. er reglement utarbeidet og behandlet i henhold til fabriktilsynslovens bestemmelser. Nogenlunde den samme fremgangsmaate vil vi anbefale blir befulgt med hensyn til reglement for statens jernbaneanlæg.

Vi vil heller ikke at undlate at bemerke, at denne side av saken vel ogsaa faar forbindelse med fabriktilsynslovens paragraf 1 II d. Av disse og flere grunde finder vi, at spørsmålet om reglement og lønstarif bør skilles ut fra hinanden og behandles hver for sig.

Vort forslag til overenskomst er utarbeidet med Rjukantarifferne som mønster. Disse tariffer, som i sin tid blev bragt istand ved bistand av daværende chef for arbeidsdepartementet gjælder for anlægsarbeide, der væsentlig er av samme slags som arbeidet ved statens jernbaneanlæg og i stor utstrækning de samme arbeidere, idet anlægsarbeiderne til sine tider arbeider ved staten og til andre tider ved private anlæg.

Tilslut skal vi bemerke, at arbeidernes lønkrav blev indsendt den 7. juni ifjor, og jernbanearbeiderne forlanger derfor nu en avgjørelse paa organisationsmæssig maate, hvorfor vi forventer det ærede departements meddelelse om, at forhandling kan optages angaaende lønsoverenskomst for statens jernbaneanlæg.

Ærbødigst
pr. Norsk arbeidsmandsforbund,
Gunnar Sethil.

Paa denne skrivelse svarer departementet den 27. april, at det fandt at burde forelægge saken for stortinget paa grund av de store økonomiske interesser, som her omhandlede spørsmål hadde for statens arbeidsdrift, hvorom departementet hadde latt anstille undersøkelser. Departementet vilde træffe forføining til, at forelæggelse for stortinget kunde ske i den nærmeste fremtid. Det tilføiedes, at det likeledes var departementets agt for det nu forsamlede storting at indbringe spørs-

maalet om utfærdigelse av reglementsmaessige bestemmelser angaaende arbeidsordningen ved de offentlige anlæg i det hele.

Efter dette var det tydelig at forstaa, at departementet ikke vilde indlate sig i forhandling med forbundet om en ordning av løns- og arbeidsforholdene ved statens anlæg, og forbundet hadde saaledes intet andet valg end at benytte den fuldmagt det hadde faat fra samtlige jernbanearbejderforeninger og gi ordre til arbeidsstans fra 1. mai. Herom underrettedes departementet i en skrivelse av 29. april saalydende:

Til

Det kongelige departement for de offentlige arbeider.

Det ærede departements skrivelse av 27. ds. er i vor besiddelse og vi maa beklage, at departementet ikke har fundet at kunne gaa ind paa vort forslag om optagelse av forhandling angaaende lønstarif for arbeiderne ved statens jernbaneanlæg. Vort forslag er oversendt som forhandlingsgrundlag og omfatter en bestemt gruppe, nemlig anlægsarbeiderne.

I den eneste svarskrivelse det ærede departement har git os angaaende denne sak gaar det utenom vor anmodning om forhandling. Samtidig meddeles, at saken vil bli forelagt stortinget, men naar og i hvilken form kjender vi ikke til.

De forutsætninger for undgaaelse av en arbeidsstans, som vi nævnte i skrivelse av 17. ds., er saaledes ikke tilstede i det ærede departements skrivelse og arbeidet vil derfor, i henhold til tidligere fattede beslutninger, stanse 1. mai ved jernbaneanleggene.

Ærbødigst

pr. Norsk arbeidsmandsforbund,

Gunnar Sethil.

Samme dag som denne skrivelse avsendtes benyttet stortingsmand Magnus Nilssen anledningen til at interpellere arbeidsdepartementets chef, hr. statsraad Brønne, om hvad der vilde bli foretat fra departementets side i anledning jernbanearbeidernes lønskrav. Som svar herpaa holdt nævnte statsraad et længere foredrag om det uhørte i, at staten skulde indlate sig i forhandling med nogen organisation om arbeidernes lønninger og fremhævet desuten som sædvanlig, naar det gjælder krav fra arbeiderne, hensynet til budgettet.

Magnus Nilssen stillet tilslut følgende forslag:

„Regjeringen anmodes om at træffe de nødvendige forføjninger til at aapne forhandlinger med Norsk arbeidsmandsforbund om jernbaneanlægsarbeidernes lønskrav.“

Dette forslag utsattes og kom først op til behandling den 6. mai. Magnus Nilssens forslag forkastedes, hvorefter følgende av Odmund Vik fremsatte forslag vedtoges:

„Stortinget gaar over til dagsordenen, idet det forutsætter, at regjeringen vil træffe de nødvendige forføjninger til at søke løst den ved statens jernbaneanlæg opstaaede arbeidskonflikt, og at der gives stortinget meddelelse om resultatet.“

Saa hadde altsaa regjeringen faat frie hænder og kunde fortsætte som den hadde begyndt med at ignorere arbeidernes organisation og trække avgjørelsen i langdrag.

Der var mange kræfter i bevægelse for at paavirke den i den retning. De private arbeidsgivere var jo særlig interesserte i at arbeidet ved statens anlæg indskrænkedes eller kanske helt indstilledes, for derved blev jo en hel del arbeidskraft disponibel til at trykke lønningerne ned ved de private bedrifter. Der kom tilmed officielle henvendelser fra arbeidsgiverkorporationer med anmodning om dette. Og naar man vet, at flere av den nuværende regjering, deriblandt arbeidsministeren, er medlemmer av arbeidsgiverforeningen, saa er det noksa let at forstaa, hvorfor regjeringen behandlet jernbanearbeidernes sak paa den maate som den gjorde.

Den behandlingsmaate, som av statsraad Brønne blev antydnet i stortinget, var at der skulde nedsættes en departemental komite til at utrede spørsmålet om saavel arbeidstid og arbeidsløn som reglementariske bestemmelser for statens arbeidsdrift.

Forutsætningen var, sa statsraaden, at ogsaa arbeiderne og deres organisationer blev repræsentert i denne komite.

Efter disse uttalelser maatte alle faa den opfatning, at departementet vilde sætte sig i forbindelse med arbeidernes organisation og konferere med denne om hvem, der fra arbeidernes side skulde delta i komiteen.

Dette fandt dog departementet at være en overflødig foranstaltning. Der blev ikke gjort nogensomhelst henvendelse til forbundet. Derimot blev det nok overlatt til ingeniører at utpeke dem der i komiteen skulde repræsentere arbeiderne.

„Under 14. mai 1912 opnævnte departementet til medlemmer av denne komite: verkseier Axel Amundsen, overingeniør ved jernbaneanleggene M. E. N. Saxegaard, avdelingsingeniør ved den kombinerte veiadministration i Kristians amt Half. Pedersen, forretningsfører Rich. Hansen, formand ved statens jernbaneanlæg Johan P. Bueie og akkordformand ved veivæsenet Sjur Aarhun. Istedetfor formand Bueie, som har været forhindret fra at overta hvervet som medlem av komiteen, har formand ved statens jernbaneanlæg Anton Kristiansen efter departementets bestemmelse avgit møte.“

Saadan lyder departementets meddelelse til stortinget om komiteens sammensætning.

Hvad angaar de to akkordformænd, saa viste det sig, at Aarhun var uorganisert og i høieste grad reaktionær og uvidende om alt som heter arbeiderbevægelse. Ved jernbanen hadde de vel ikke godt for at finde nogen uorganisert men Kristiansen var jo heller ikke av de mere fremtrædende inden organisationen. At arbeidsmandsforbundets formand blev med kommer vel av, at det ikke vovet ganske at sætte organisationen utenfor. Desuten var det jo ved valget av de øvrige medlemmer sikker paa at ha flertal i komiteen for sin stilling til de foreliggende krav.

Den saaledes sammensatte komite fik sig derpaa tilsendt et helt lass med papir til gjennomgaaelse. Det var budgetforslag, utredninger

og uttalelser med omkostningsoverslag fra jernbanestyrelsen, fyrvæsenet, havnevæsenet, veivæsenet og mange andre væsener. Alle uttalelser fra disse væsener og fra ingeniørerne gik ut paa, at alt var saare godt som det var, og at der ikke kunde anbefales at gjøre nogen forandring.

Komiteen arbeidet hurtig. Ja, det kan vel trygt siges at den har sat en rekord for alle departementale komiteer; for allerede den 9. juni forelaa resultatet av dens arbeide trykt og færdig for departementet.

Med hensyn til de reglementariske bestemmelser lykkedes det komiteen at arbeide sig sammen til enighet men i spørsmålene mindsteløn og arbeidstid dette komiteen sig i et flertal paa 4 medlemmer og et mindretal paa 2 medlemmer.

Flertallet foreslog en forskudsbetaling, der skulde gjælde for hver dag der arbeidedes i akkord (altsaa i virkeligheten mindsteløn) 32 øre pr. time og en ukentlig arbeidstid av 57 timer. Mindretallet foreslog en mindsteløn av kr. 4.00 og 4.50 pr. dag à 9 timer.

Da departementet fik komiteens indstilling, ventet man selvfølgelig at denne vilde bli forelagt stortinget; men dette hastet det nok ikke med, for nu tok departementet og sendte indstillingen paa omgang til alle de før nevnte væsener og disse kom saa med en hel del masse forslag til forandringer i reglementet, hvilke i alt væsentlig gik ut paa at avsvække alle bestemmelser som inneholder nogen fordel for arbeiderne. Jernbanestyrelsen hadde endog da den behandlet saken sammenkaldt en hel del anlægsingeniører for at undergi komiteens forslag en kritisk gjennomgaaelse. Departementet tok selv ingen stilling til saken, men erklærte i sin meddelelse til stortinget, der avgaves den 28. juni, at det godt kunde gaa med paa de av jernbanestyrelsen foreslaede forandringer — selvfølgelig. Det var reglementet, som blev gjenstand for forslag til forandringer; derimot var alle autoriteter enige i at anbefale komiteens flertalsforslag med hensyn til løn og arbeidstid.

Da departementet hadde nedsat den før omtalte komite, saavel som efterat denne komite hadde avgitt sin indstilling, blev der fra departementet rettet henstillinger til forbundet om at utvirke arbeidets gjenoptagelse ved anlæggene; men herpaa svarte forbundet kort og godt, at nogen gjenoptagelse paa saa usikre vilkaar ikke vilde finde sted.

Det vilde jo ha været meningsløst at hæve streiken, saa længe intet var endelig avgjort. Det vilde været at gi sit bifald tilkjende overfor det av komiteens flertal og departementet fremsatte forslag.

Saken blev nu gjort til gjenstand for behandling i stortingets jernbanekomite, der avgav sin indstilling den 15. juli, hvorpaa den endelig behandledes i stortinget den 24. juli.

Her blev flertallets forslag i sin helhet vedtat mot socialisternes stemmer, hvilke avgaves for komiteens mindretals forslag.

Nu var der sat laas. Streiken var ført til det yderste for at øve tryk paa samtlige myndigheter, som hadde med saken at gjøre. Regjeringen hadde faat landets øverste myndighet med paa sit standpunkt. Stortinget blev nogen dager senere opløst og ingen magt i landet kunde foreta forandring i den fattede beslutning.

Samme dag som stortinget avgjorde saken, var efter initiativ av

forretningsutvalget endel repræsentanter for arbeiderne ved de forskjellige baneanlæg samlet i Kristiania for at drøfte situationen.

Spørsmålet var om streiken skulde avblaases foreløbig eller om den skulde fortsættes.

Et flertal av møtets deltagere var stemt for at fortsætte streiken, mens mindretallet sterkt fremholdt nødvendigheten av at hæve streiken foreløbig.

Tilslut vedtoges følgende forslag:

„Spørsmålet om hvorvidt streiken midlertidig bør hæves forelægges til avstemning i samtlige jernbanearbeiderforeninger før forretningsutvalget og sekretariatet træffer sin endelige bestemmelse om streikens avslutning.

Samtidig henstilles til forbundet at gjøre endnu en henvendelse til arbeidsdepartementet for om mulig at opnaa nogen forbedring av det nu vedtagne forslag.“

I henhold til denne beslutning omsendte forbundet et sirkulære til samtlige avdelinger ved jernbaneanlæggene, hvori disse anmodedes om at stemme over følgende forslag:

„Streiken ved jernbaneanlæggene hæves og arbeidet gjenoptages indtil videre paa de betingelser som er vedtat av stortinget.“

Dette forslag fikk ved avstemningen i samtlige foreninger ialt 325 stemmer, mens 548 stemte imot. Imidlertid var der inden flere foreninger en saa sterk stemning for at gjenopta arbeidet og presset fra forskjellige hold gjorde sig saa sterkt gjældende, at forretningsutvalget paa trods av denne avstemning saa sig nødt til at hæve streiken, saa meget mere som det jo vilde være orkesløst at fortsætte denne, naar man visste, at der umulig kunde bli nogen forandring før et nyt storting og eventuelt en ny regjering kom til roret. Det vilde bare bevirke en svækkelse av organisationens kampevne og en svækkelse av medlemmernes økonomiske motstandskraft. De mange hundrede jernbanearbeidere vilde mot høsten og vinteren komme til at virke trykkende paa arbeidslønnen iuden de private bedrifter og imens vilde der maaske bli indforskrevet streikbrytere til anlæggene, hvilke for lang fremtid vilde ha umuliggjort enhver organisation der.

Streiken blev derfor hævet fra den 14. august. Paa forhaand var der gjort forsøk paa at faa departementet til at strække sig noget længere i indrømmelser, men forgjæves, det holdt sig til hvad stortinget hadde vedtat. Det eneste vilkaar de gik med paa var, at alle de streikende skulde ha fortrinsret til arbeidet.

I 15 uker har altsaa streiken paagaat, og det øieblikkelige resultat er, at der er blit istandbragt et nogenlunde greit arbeidsreglement ved anlæggene og at arbeidstiden er innskærket med 3 timer ukentlig. Lønsforhøielsen er imidlertid nærmest lik 0. Ifald man regner med den dagløn, som tidligere var mest almindelig som forskud under akkordarbeide og den timeløn som nu er vedtat av stortinget son. forskud, saa blir hele lønsforhøielsen 24 øre pr. uke. Sandelig kan ikke hr. Brønne være stolt av sin virksomhet som statsraad.

Der er imidlertid en anden fordel ved at regjering og storting har behandlet saken paa den maate som skedd, og som vi antagelig

ikke vilde faat om der var kommet til forhandling, og det er at hverken organisationen eller arbeiderne er bundne til det av stortinget vedtagne forslag, men har fuld frihet til at ta saken opigjen og gaa til ny aktion naarsomhelst. Denne anledning vil ogsaa ganske sikkert bli benyttet, og vi faar da se om nogen anden regjering end den Bratlieske vil indta den samme taapelige og naragtige stilling overfor arbeidernes organisation. Vi tror det ikke. Den streik som i sommer er paagaat ved jernbaneanlæggende har ialfald gjort den nytte, at den har belært baade statsmyndighetene og arbeiderne selv om, at det ikke er umulig at streike, ogsaa mot staten.

Streiken tør derfor ha været til langt større nytte for arbeiderne end det magre resultat som nu i øieblikket kan paavises.

Det av den departementale komité utarbeide og av stortinget vedtagne reglement er saalydende:

§ 1. Akkordlags dannelse m. v.

Akkordlag dannes enten paa den maate, at endel arbeidere, som er blit enige om at gaa sammen, vælger en akkordformand og fremstiller sig for arbeidsbestyreren til dennes godkjendelse av akkordlaget, eller ved at bestyreren henvender sig til en arbeider, som han anser dygtig til akkordformand, og anmoder ham om at danne akkordlag. Ogsaa i dette tilfælde maa arbeiderne godkjendes av bestyreren.

Naar formandspladsen av en eller anden grund blir ledig, vælger laget en ny formand, likeledes med bestyrerens godkjendelse.

Arbeidsbestyreren har fuld frihet til at bestemme antallet av de arbeidere, som han finder mest hensigtsmæssig i hvert akkordlag; dog skal der i akkordlagene efter akkordens fastsættelse ikke indsættes et større antal arbeidere end det, vedkommende akkordformand anser for passende, forsaavidt ikke arbeidet maa forceres eller avtale derom er truffet ved akkordens fastsættelse.

§ 2. Opsigelse.

Naar derom ikke er truffet særskilt overenskomst, gjøres for de ved offentlige anlæg ansatte arbeidere ingen opsigelsesfrist gjældende.

Hvis en arbeider eller et akkordlag uten gyldig grund forlater et omforenet akkordarbeide forinden dette er bragt til avslutning, utbetales kun almindelig forskudsbetaling. Resten av den oparbeidede fortjeneste tilfalder i første tilfælde laget og i sidste tilfælde det lag, som fuldfører akkorden. Dog utbetales fortjenesten til vedkommende arbeider selv, naar han har forlatt arbeidet med samtykke av arbeidsbestyrer og laget, og dette begjærer fortjenesten utbetalt til ham.

§ 3. Avskedigelse.

Deltagere i akkordlag eller arbeidere, som ifølge sin ansættelse, har krav paa opsigelse, kan av arbeidsbestyreren avskediges med kort varsel (paa stedet), naar vedkommende arbeider i høi grad gjør sig skyldig i slet forhold, saasom drukkenskap eller upassende opførsel.

Forsætlig fusk, som i væsentlig grad forringer arbeidets soliditet, samt negtelse eller undladelse av at følge givne forskrifter osv. skal som regel medføre vedkommende arbeiders avskedigelse.

Avskedigede arbeidere utlønnes saavidt mulig helt ved avgangen. Kan dette ikke ske, skal i tilfælde resttilgodehavende tilstilles vedkommende snarest mulig.

§ 4. Utvotering av akkordlag.

Naar mindst $\frac{2}{3}$ av akkordens deltagere finder, at formanden eller en arbeider bør fjernes paa grund av uskikkethet for arbeidet eller slet opførsel, kan de henvende sig til arbeidsbestyreren med begjæring derom.

Dersom denne efter undersøkelse finder klagen beføiet, blir vedkommende at fjerne fra laget.

§ 5. Arbeidsbok.

For enhver arbeider utstedes en arbeidsbok, indeholdende navn, fødselssted og datum samt angivelig hjemstavn.

I denne arbeidsbok indføres opplysning om, naar vedkommende arbeider har begyndt og sluttet sit arbeide ved de forskjellige anlæg, ved hvilke han har arbeidet, likesaa om hvad slags arbeide han hovedsagelig har utført.

Forsaavidt vedkommende har forrettet som akkordformand, skal arbeidsboken derom indeholde særlig anmerkning.

Boken opbevares hos arbeidsbestyreren og utleveres arbeideren ved hans avgang fra anlægget.

§ 6. Akkorders utsættelse.

Akkorder utsættes: enten som et inden et visst omraade begrænset og til en viss sum beregnet arbeide, som skal utføres for akkordsummen (akkorder med forut bestemt sum), eller efter enhetspriser med paafølgende opmaaling og oppgjør (akkorder med enhetspriser).

Hvor dertil er hensigtsmæssig adgang, skal akkorder med forut beregnet sum fortrinnsvis anvendes.

Akkorden bør saavidt gjørlig omfatte alt forekommende arbeide, saa at ekstraarbeide undgaaes.

Ethvert akkordlag gives ved akkordens overtagelse en akkordseddel eller akkordbok, som indeholder de bestemmelser, der gjælder for akkorden.

For akkorder med forutbestemt sum skal den tillike indeholde en gjenpart av den for akkorden oppgjorte beregning.

Opdages der ved saadanne akkorder — efterat akkorden er utsat og paabegyndt — feil i akkordberegningen, skal fornøden berigtigelse av akkordsummen finde sted, naar feilen er tilskade for akkordlaget.

For akkorder med enhetspriser anføres enhetspriserne. Disse bør om mulig fastsættes, før arbeidet paabegyndes og senest inden en uke derefter. Naar begge parter herom er enige, kan fristen yderligere utstrækkes. Akkordens enhetspriser gjælder kun, hvad der ved akkor-

dens utsættelse er forutsat, ikke upaaregnede arbeider (se ekstraarbeide). Arbeidets omfang bør paa arbeidernes forlangende omtrentlig opgives mellem bestemte punkter.

De profiler, som er lagt til grund for akkordberegningen, skal efter begjæring av akkordlagets formand eller to av dets medlemmer forevises disse.

Akkorder skal som regel ikke strække sig utover 2 maaneder.

§ 7. *Akkorders avbrytelse.*

Naar forandring i arbeidsplan eller andre tvingende omstændigheter kræver arbeidets ophør for kortere eller længere tid, naar særskilte uheld indtræffer, eller naar arbeidet utføres utilfredsstillende, har bestyreren ret til at avbryte og ophæve akkorden mot forholdsvis betaling, idet der ved opgjøret tages fornødent hensyn saavel til det utførte som det gjenstaaende arbeide.

Saadan avbrytelse av akkorden med forholdsvis utlønning kan ogsaa kræves av akkordlaget, naar arbeidet for en længere tid maa indstilles.

§ 8. *Ekstraarbeide.*

Ved ekstraarbeide forstaaes arbeide, som utføres av laget utenfor den utsatte akkord, mens det er beskjæftiget med denne.

Laget pligter paa anlægsbestyrerens forlangende at utføre saadant arbeide mot særskilt betaling, som efter omstændighetene tillægges akkordsummen ved opgjøret eller oppjøres særskilt.

Hvor ekstraarbeidet er av nogen større utstrækning, skal der om mulig utsættes tillægsakkord.

Er arbeidet av mindre betydning, eller akkord ikke har kunnet utsættes, betales pr. dagsverk den pris, hvormed akkorden utlønnes, forsaavidt der ikke paa forhaand er avtalt en bestemt dagløn for arbeidet.

Ved ekstraarbeide med at utta masser utenfor profilet som følge av „sletter“ eller lignende (overfjeld), ler- eller jordras o. s. v. skal saavidt mulig paa forhaand fastsættes enhetspriser, som anføres i akkordboken eller paa akkordseddelen.

§ 9. *Overtidsarbeide og helligdagsarbeide.*

Ved overtidarbeide forstaaes arbeide, der falder utenfor den for vedkommende anlæg fastsatte arbeidstid.

For sadant arbeide betales for de 5 første virkedage i uken 25 pct. tillæg for de første 2 timer etter ordinær arbeidstid, 50 pct. etter denne tid samt lørdag ettermiddag etter ordinær arbeidstid.

For søn- og helligdagsarbeide betales 100 pct. tillæg. Som søn- og helligdagsarbeide regnes alt arbeide, som utføres fra kl. 6 aften for en søn- eller helligdag til neste dags eller — naar to eller flere helligdage følger paa hinanden — til den sidste helligdags aften kl. 6.

Hvor det ved akkordens fastsættelse er bestemt, at der skal arbeides med dobbelt skift, betales ved alt arbeide natskift som dagskift.

Naar man ved et igangværende akkordarbeide, som er forutsat at skulle drives som dagskift, gaar over til dag- og natskift, skal natskiftet gives 25 pct. tillæg.

Ved akkordarbeide beregnes det procentvise tillæg av den akkordfortjeneste pr. time, som akkorden uten hensyntagen til overtidstillægget vilde gaa ut med.

Ved arbeider, hvor det paa forhaand er givet, at overtidarbeide eller helligdagsarbeide i større utstrækning maa finde sted, kan dette etter avtale med akkordlaget indberegnes i akkorden, hvorom akkordboken eller akkordseddelen skal indeholde opplysning. I saa tilfælde bortfalder det ovenfor nævnte tillæg.

Hvor arbeiderne selv forlanger overtidarbeide, som ellers ikke vilde finne sted, ydes ingen ekstrabetaling.

§ 10. *Arbeidstid.*

Den ordinære arbeidstid er 57 timer pr. uke, 10 timer paa ukens fem første dage og 7 timer paa lørdage.

I den mørke årstid fastsættes arbeidstiden etter arbeidsbestyrerens nærmere bestemmelse.

§ 11. *Redskapshold.*

Anlægget anskaffer de nødvendige redskaper m. v.

Ved arbeide, som utføres paa akkord, betaler arbeiderne forbruksaker og spader med deres kostende.

Den forringelse, som de av anlægget utleverte staal- og jernredskaper har lidt ved benyttelsen, godtgjøres etter vekt, likesom hvæsning og reparationer av disse betales av laget.

Andre gjenstande, som utleveres laget, benyttes av dette uten slitningsgodtgjørelse.

Alt slags transportmateriel, saasom skinner, vogner, trillebaarer og -planker, decauvillemateriel, kraner o. lign. anskaffes av anlægget og benyttes av akkordlagene uten slitningsgodtgjørelse.

Redskaper m. v. og transportmateriel, som er bortkommet eller bevislig har tat skade ved skjodesløs behandling, betales av laget.

Ved enhver akkord føres en materialbok, hvori ved utleveringen indføres alle materialer og redskaper, som akkordlaget mottar, hvad enten anskaffelsen sker for anlæggets eller akkordlagets regning.

Ved opslag eller i materialboken skal meddeles oppgave over de for anlægget fastsatte priser for redskapsminnk, forbrukssaker og smedarbeide.

§ 12. *Formandspenge.*

Formandspenge utbetales av anlæggets midler utenfor akkordsummen med minst 10 øre for hvert dagsverk i akkorden, formandens og kjøredagsverkene iberegnet.

Ved vanskelige mur- eller andre arbeider, som fordrer særegen kyndighet, kan dog formandspengene forhoies, hvilket ogsaa kan ske, naar en formand tildeles et lag av uøvede arbeidere til opplærelse.

§ 13. *Akkorders opgjør.*

Efterat arbeidet er færdig og godkjendt opgjøres akkorden snarest mulig.

Ved maaling for opgjør av akkorder med enhetspriser skal akkordformanden gives anledning til at være tilstede.

Opstaar meningsforskjel om maal eller masser, uten at enighet oppnaaes ved forhandling, skal ettermaaling finde sted.

Ved saadan ettermaaling skal som regel en ingeniør og en opsynsmand tillikemed 2 mand av laget, hvoriblandt formanden, være tilstede. Laget skaffer de fornødne haandlangere.

Voldgift.

Hvor der i anledning av opgjør opstaar meningsforskjel om samme, og denne ikke utjevnes ved forhandling (ettermaaling m. v.), anvendes en voldgiftsret, sammensat av et medlem for hver av parterne samt en opmand, som opnævnes av distriktets sorenskriver.

Retten bestemmer selv, hvor meget der skal erlægges som godtgjørelse til skjønsmændene.

Omkostningerne ved avsigelsen av voldgiftskjendelsen bæres med en halvdel av hver av parterne, uanset til hvilken side kjendelsen gaar. Voldgiftsrettens kjendelse er endelig og bindende for begge parter.

§ 15. *Utbetaling av lønninger.*

Ethvert lags tilkommende betales paa de regelmæssige lønningdage — i regelen hver 14. dag — til lagets formand og en av dets arbeidere, hvilke begge kvitterer for mottagelsen. Det blir lagets egen sak at etterse akkordboken og paase, at dets medlemmer faar, hvad de tilkommer, idet anlæggets forpligtelse ophører ved den til formanden og arbeideren stedfundne betaling.

I tilfælde av formandens forfald sker utbetalingen til 2 av lagets medlemmer, som er bemyndiget til at motta lønningen.

§ 16. *Henvendelser fra arbeiderne.*

Har en enkelt arbeider noget at forebringe, henvender han sig derom personlig til arbeidsbestyreren.

Har flere arbeidere noget fælles anliggende at fremføre for bestyreren skal dette ske ved to av dem dertil utvalgte mænd.

§ 17. *Barakker.*

Hvor anlægget holder barakker, skal belægget ikke være større end hvad hensynet til sundheten tilsier.

Der indredes de fornødne rum til opbevaring av mat og klær samt vaskerum.

Anlægget holder det nødvendige inventar samt lys, brænde og sengkjør. Herfor betaler hver enkelt arbeider en leie av 15 øre pr. dag.

Paa de arbeidspladse, hvor det viser sig paakrævet, opsættes boder, hvor arbeiderne kan faa opvarmet sin mat og indta sine maaltider.

Forskuddet (mindstelønnen) blev som av komiteflertallet foreslaaet sat til 32 øre pr. time.

Streiken paagik altsaa fra 1. mai til 14. august og omfattede alle statens jernbaneanlæg. De anlæg, som var under arbeide og hvor forbundet hadde avdelinger saaledes at streiken blev effektiv var *Dovrebanen, Otta—Domaasbanen, Kristiania—Drammensbanens ombygning og Aamli—Tveitsundsbanen*, ialt 1596 organiserte.

Streiken hos Helly Hansen.

Ved Helly Hansens regnklædefabrik paa Moss utbrøt der ifjor konflikt, fordi hr. Hansen avskediget og paa anden maate trakasserte bestyrelsen i den da nystiftede forening. Denne streik, der varte fra den 9. til den 23. december, endte med fuldstændig seier for arbeiderne, idet hr. Hansen maatte gjenindta samtlige arbeidere og desuten forpligte sig til at utbetale endel arbeidere den løn han hadde fratrukket dem, hvortil han forevrig var dømt ved Moss byret.

Der var dog ingen, som kjendte Helly Hansen, som dengang hadde nogen tro paa at freden vilde bli langvarig. Allerede den 18. mars iaar utbrøt en ny konflikt, denne gang foranlediget ved et av arbeiderne stillet lønskrav, hvilket hr. Hansen negtet at forhandle om. Denne sidste konflikt varet i 24 uker og avsluttedes den 1. september.

Konflikten omfattet 79 arbeidere, for den overveiende del kvinder. Samholdet var udmerket og streikbrytere var, trods alle anstrengelser fra hr. Hansens side, ikke at opdrive. Det endelige resultat blev, at alle akkordsatser forhøiedes med 10 pct. For dagarbeide blev der opsat timelønstarif med stigning av lønnen efter alder og øvelse. For voksne arbeidere skal begynderlønnen være 35 det første aar, 37 det andet og 39 efter den tid; for hjelpegutter er begynderlønnen det første halvaar 17 øre stigende for hvert halvaar med 3 og 5 øre til 30 øre pr. time; kvindelige arbeidere: begynderløn 15 øre stigende til 20 øre. Arbeidstiden er 54 timer ukentlig. Overenskomsten, der gjælder til den 1. juli 1917, er ikke av de bedste, men betegner dog avg.ort et fremskridt fra de tidligere forhold, der var i høi grad usikre og vilkaarlige.

Hvor længe det nu blir fred ved fabrikken er imidlertid ikke godt at uttale noget om. Arbeidsgivere av Helly Hansens kaliber er nemlig ikke godt at komme ut av det med, idet de tidligere forhold, da han kunde behandle arbeiderne som han selv fandt for godt, er gaat ham saa i blodet, at han har vanskelig for at forsone sig med den tanke, at arbeiderne skal ha et ord med i laget, naar det gjælder deres egne interesser.

Lysaker kemiske fabrik.

Ved fabrikken oprettedes overenskomst første gang i 1908. Overenskomsten gjaldt til 1. juni 1911. Paa grund av de mange andre krav som var oppe i 1911, blev opsigelse av tariffen utsat til iaar. Den gamle tarif fastsatte en mindsteløn av 3 kr. for nybegyndere og efter 6 maaneder kr. 3.30 pr. dag. Desuten endel akkordsatser.

Den 22. mai blev forhandlinger om ny overenskomst optat mellem forbundet og Norsk arbeidsgiverforening. Enighet opnaaddes ikke, idet arbeidsgiverforeningens forhandlere ikke vilde gaa længere end til kr. 3.50 pr. dag og pladsene blev derpaa opsagt til fratrædelse 15. juni.

Paa arbeidsgiverforeningens henvendelse blev forhandlingerne gjenoptat mellem arbeidsgiverforeningen og landsorganisationen den 13. juni. Under disse forhandlinger opnaaddes enighet om overenskomst gjældende til 1. juni 1915.

Lønnen blev fastsat til kr. 3.25 pr. dag. Efter 3 maaneders tjeneste kr. 3.80 pr. dag. Natskift kr. 4.20 pr. nat.

Losning av kul, tomasfosfat, apatit og kis	kr. 0.65	pr. 1000 kg.
Utlastning av brændt kis	- 0.70	— —
Pukning av Sulitjelma-kis	- 0.15	pr. 100 kg.
Pukning av Bergens-kis	- 0.16	— —
Kjørekar	- 3.80	pr. dag
do.	- 3.80	—

samt frit hus og 10 kroner pr. maaned som betaling for hesterøgt.

For overtidsarbeide 25 pct. tillæg for de første 2 timer efter endt ordinær arbeidstid i de første 5 dage i uken. 50 pct. tillæg for nat- og helligdagsarbeide og 100 pct. tillæg for de store høitider.

A/S Birtavarre gruber.

Paa vinteren fremsatte arbeiderne ved Birtavarre gruber krav om lønstarif og forbundets sekretær i Nordland Joh. Karlgren reiste i den anledning op til Birtavarre i mars. Ved forhandling mellem direktøren og Karlgren samt repræsentanter for arbeiderne opnaaddes enighet om lønstarif. De almindelige bestemmelser vedtoges væsentlig som ved de andre bergverker og en lønstarif med mindstelønssatser fra 3.50 til 6.00 pr. skift.

Direktøren begyndte at praktisere overenskomsten fra 1. april. Imidlertid kom der meddelelse fra arbeidsgiverforeningen, at overenskomsten ikke blev approbert, men nye forhandlinger maatte optages. Det blev avtalt, at disse skulde føres ved Birtavarre. Den 13. mai begyndte forhandlingerne paa Ankerlien, hvor foruten parterne møtte for Bergverkernes landssammenslutning direktør Quale og o.r.sakfører Paus og for forbundet Karlgren.

Fra Bergverkernes repræsentanter fremlagdes forslag til mindstelønssatser, der ikke kunde akcepteres av arbeiderne. Ved avstemning i foreningerne opnaaddes det kun 3 stemmer.

Nyt forhandlingsmøde avholdtes 14. mai, hvor man efter nogen diskussion enedes om følgende:

Begge parter finder, at man paa nuværende tidspunkt ikke vil forlange lønssatserne ved A/S Birtavarre gruber fastsat ved voldgift, idet man er enige om, at fællesoverenskomstens bestemmelser er gjældende med de forandringer og tilføielser som man ovenfor er blit enige om.

Det staar dog enhver av parterne frit for naarsomhelst at forlange satserne bestemt ved voldgift, hvorimot der paa anden maate

ikke ad organisationsmæssig vei skal søkes gennemført lønsforandringer o. l., saalænge fællesoverenskomsten gjælder.

A/S Birtavarre gruber vil indtil videre i det væsentlige oprettholde det nuværende lønsnivaa for de arbejdsgrupper, hvoriblandt arbejdsmandsforbundet har medlemmer.

Bangdalsbruket.

I vaar fremsatte arbeiderne lønskrav og den 11te juni oprettedes overenskomst paa følgende vilkaar: Arbeidstid 55 timer pr. uke. Time-løn 30—40 øre (tidligere 25—40). Tillæg for overtid 25 og 50 pct. Akkordpriserne delvis forhøiet. Overenskomsten gjælder til 31te august 1913.

Bægnaelvens tømmerfløtere.

I 1911 oprettedes tarif for et aar mellem tømmerfløterne i Aa-dalselven og kontraktør Engebret Støa. I vaar opsa kontraktøren overenskomsten og forhandling blev optat om ny overenskomst. Den 14de juni blev overenskomst undertegnet gjældende for 1 aar fra 20de juni.

De som før havde en dagløn av kr. 4.75 fik intet tillæg. En dagløn stor kr. 3.75 forhøiedes til kr. 4.00 og 3.25 forhøiedes til kr. 3.75. Overtidsarbeide mellem kl. 6 og 9 efterm. 50 pct. tillæg. Nat- og helligdagsarbeide 100 pct. tillæg.

Skjærdalens bruk.

Arbeiderne ved dette bruk har indtil for ganske nylig været uorganiserede og som følge derav har de ikke været omfattet av de forhandlinger som har været ført i papir- og træmasseindustrien. De lave lønninger tvang dem tilslut til at organisere sig og straks meldte ogsaa kravet om lønstarif sig.

I august førtes forhandling mellem bruket og arbeiderne hvorved opnaades enighet om tarif, der blev vedtat av foreningen paa ubestemt tid d. v. s. den kunde til hver tid opsiges med 3 maaneders opsigelse. Efterpaa forlangte bruket at tariffen skulde ha samme utløpstid som de øvrige papir- og cellulose-tariffer. Da lønssatserne laa under de øvrige tariffers i denne industri nægtede forbundet godkjendelse paa andet grundlag end fra først av nævnt nemlig 3 maaneders opsigelse til hvilkensomhelst tid.

Eidsvolds verks træsliperier.

I Andelven, der kommer fra Hurdalssjøen, har Eidsvolds verk gennem mange aar hat i drift 3 træsliperier, nemlig Mago A, B og C. Alle tre ligger like efter hverandre straks nedenfor Eidsvolds verk. Længere nede i elven, like i nærheten av Eidsvold jernbanestation, ligger Baarlidalens træsliperi, der ogsaa eies av Eidsvolds verk. Imellem Eidsvolds verk og Baarlidalen ligger Bøhnsdalens fabrikker, der ogsaa nu er erhvervet av kammerherre Mathisen paa Eidsvolds verk, der saaledes nu har saa at si dispositionsret over hele vasdraget.

Ved Bøhnsdalens fabrikker har det i længere tid været organisation. Ved Eidsvolds verks træsliperier har imidlertid arbeiderne været uorganisert til ifjor ved nytaarstider, da forening blev stiftet i tilslutning til arbeidsmandsforbundet.

Som følge av at arbeiderne har været uorganiserte har ogsaa lønningerne været lave. I sommer fremsattes lønskrav og den 19de og 20de juli blev forhandling optat mellem forbundet og arbeidsgiverforeningen.

Fra arbeidsgiverne fremsattes forslag til lønstarif paa grundlag av hel akkord for Mago A, B og C. For Baarlidalen forutsattes særskilte forhandlinger. Dette forslag blev av arbeiderne forkastet.

Den væsentligste grund til forkastelsen var, at arbeiderne vilde ha tariffen opsat paa et andet grundlag. Forslaget bygger paa hel akkord, mens arbeiderne vilde ha bibeholdt den gjældende ordning med fast skiftløn og produktionspræmie. Da vandføringen varierer finder de, at hel akkord blir for usikker.

Fra forbundets side blev anmodet om forhandling paa grundlag av skiftløn plus produktionspræmie og da det trak i langdrag og ingen forhandling kom istand, blev pladsene opsagt paa 14 dage fra den 2. september.

Den 17. oktober optoges igjen forhandlinger men uten resultat og streiken gik sin gang til den 15. november, da forhandling optoges paanyt efter henvendelse fra arbeidsgiverforeningen til sekretariatet.

Under disse forhandlinger gik arbeidsgivernes repræsentanter med paa at forhandle paa det av arbeidsmandsforbundet tidligere foreslaede grundlag: fast skiftløn + procenter av produktionen.

Man blev enig om at foreslaa for samtlige sliperier — der 4 ialt — en fast skiftløn av kr. 2.40 og for et mindre antal av arbeiderne kr. 2.30 samt et produktionstillæg av 18 øre pr. ton for Mago A og Mago B, 17,5 øre for Mago C og 17 øre for Mago D (Baarlidalen).

Produktionen ved disse 4 sliperier er nemlig av noget forskjellig størrelse.

Ifald arbeidsstyrken under innskærket drift reduceres skal de gjenværende ha et tillæg av 12 øre pr. ton for hver mand som tages væk. Smørerne er under saadan innskærkning garantert kr. 3.50 pr. skift.

Overenskomsten, der skal være gjældende i samme tidsrum som de øvrige træmassetariffer, blev paa godt besøkt møte den 18. november vedtat av arbeiderne, hvorefter arbeidet gjenoptoges den 21. samme maaned. Streiken hadde da varet fra den 15. september.

Gasverksfyrbøterne i Stavanger

indsendte i mai til formandskapet andragende om lønsforhøielse samtidig som de sendte kravet til forbundet til godkjendelse i tilfælde kravet ikke blev indvilget fra kommunens side. Fyrbøterne hadde før akkord, men forlangte nu timeløn. Resultatet av forhandlingerne blev, at fyrbøterne gik med paa at bibeholde akkorden men fik akkordprisen forhøiet fra kr. 9.00 til kr. 10.00 pr. 1000 m³ gas. Tariffen gjælder i 3 aar.

Kristiania ingeniørvæsen og Kirkegaardenes arbeidere.

I mai indsendte Veivæsenets, Havnevæsenets og Brolæggernes foreninger gjennom forbundet til formandskapet forslag til lønstarif med anmodning om forhandling paa grundlag av det indsendte forslag.

En tid efter blev krav i lignende retning ogsaa indsendt fra Kirkegaardsarbeidernes forening.

Forslaget blev av formandskapet oversendt til en lønningskomite, der var nedsat til at behandle kommunens funktionærers og arbeideres lønninger og spørsmålet om dyrtidstillæg.

Komiteen foreslog at der for ingeniørvæsenets og kirkegaardenes arbeidere blev optat forhandling mellem repræsentanter for kommunen og forbundet. Dette blev vedtat av formandskapet og den 26. novbr. tok forhandlingerne sin begyndelse. Efter nogle forhandlingsmøter opnaaddes enighet mellem forhandlerne om forslag til lønstarif, hvilken siden er vedtat av arbeiderne og formandskapet.

Lønnen for samtlige arbeidere forhøiedes med 40 øre pr. dag, saaledes at daglønnen for gruppe I blir kr. 6.20, for gruppe II kr. 5.10, for gruppe III kr. 4.70 og for gruppe IV kr. 4.30. De kvindelige arbeidere, som før hadde kr. 2.00 og kr. 2.20, faar kr. 2.40 og kr. 2.60. Regulært natarbeide ved gaterenholdet betales med kr. 1.00 pr. nat i tillæg til den ordinære dagsbetaling.

Overtidsarbeide til kl. 8 de 5 første virkedage i uken 25 pct. tillæg. For andet overtidsarbeide paa hverdag og helligdag 50 pct. og for de store høitider 100 pct.

Overenskomsten træder ikraft 1. januar 1913 og gjælder til 1. juni 1915.

Møllearbeiderne i Bergen.

Ved Storemøllen i Bergen blev overenskomsten av arbeiderne opsagt til utløp 21. august d. a. Under opsigelsesfristen blev forhandling optat mellem W. F. Meyer Storemøllen og repræsentanter for forbundet og foreningen, og der opnaaddes enighet om ny overenskomst gjældende til 21. august 1917.

Begynderlønnen var før 19 kroner og steg efter 3 aars tjeneste til 20 kroner pr. uke. Efter den nye tarif begynderløn 20 kroner pr. uke, efter 1 aars tjeneste 21 kroner og efter 3 aars tjeneste 23 kroner pr. uke. Snekker 25 kroner (før 22 kr.) Stenhugger 24 kr. (før 23 kr.)

Silomand og kværnpasser 23 kroner (før 22 og 23 kr.).

Den 21. august 1915 forhøies lønnen med 1 krone pr. uke for de arbeidere, der har arbeidet ved møllen i 3 aar.

Arbeidstid 57 timer.

Overtidsarbeide 45 øre pr. time. Helligdagsarbeide 55 øre pr. time. Efter 1 aars tjeneste 8 dages ferie med fuld løn. I tilfælde innskærkning eller lignende av bedriften skal avskediged de som sidst er antagne.

Brønnes fabrikker, Trondhjem.

Med forbundets og landsorganisationens godkjendelse fremsatte arbeiderne ved Brønnes fabrikker i Trondhjem i begyndelsen av september lønskrav. Paa dette fik arbeiderne den 9. septb. følgende svar:

„I besiddelse av ærede av 5. ds. tillater jeg mig at meddele, at jeg ikke finder at kunne gaa til nogen forhandling paa grundlag av Deres forslag til løns- og arbeidstarif for mine arbeidere.“

Fra forbundets side blev gjort henvendelse til arbeidsgiverforeningen, men tiden gik og noget bestemt svar kunde ikke erholdes, hvorfor pladsene blev opsagt med 14 dages varsel til fratredelse 11. november.

Imot slutningen av opsigelsesfristen blev mellem Trondhjemske distriktsstyre og arbeidsmandsforbundets stedlige styre avtalt forhandling til mandag 11. november.

Av den grund blev opsigelsesfristen forlænget, mens forhandlingerne paagik. Forhandlingerne førte imidlertid ikke til enighet og arbeidet blev nedlagt 13. november.

Den 23. november blev forhandling optat i Kristiania mellem forbundet og Norsk arbeidsgiverforening. Forhandlerne enedes om følgende forslag:

1. Mandlige arbeidere over 19 aar betales en begynderløn av kr. 18.00 pr. uke, som efter 6 maaneders øvelse stiger til kr. 20.00 pr. uke. Dog saaledes at Erling Mundal, Edvard Skjenald og Fredrik Bye erholder kr. 22.00 pr. uke, Henrik Waage kr. 23.00 pr. uke, og Hans Vold kr. 25.00 pr. uke.
2. Kvindelige arbeidere over 18 aar betales en begynderløn av kr. 9.00 pr. uke, som efter 6 maaneders øvelse stiger til kr. 11.00 pr. uke; dog saaledes at Martine Vaadland, Petra Nilsen og Marit Gaustad erholder kr. 12.00 pr. uke.
3. Arbeidstiden er 57 timer ukentlig idet der de 5 første dage i uken arbeides fra kl. 6 $\frac{1}{2}$ morgen til kl. 6 aften med frokostpause fra kl. 8 $\frac{1}{2}$ —8 $\frac{3}{4}$ og middag kl. 12 $\frac{3}{4}$ —2 og lørdag fra kl. 6 $\frac{1}{2}$ morgen til kl. 1 $\frac{3}{4}$ med frokostpause som vanlig. Den sidste $\frac{3}{4}$ time om lørdagen skal benyttes til pudsning av maskinerne.

Videre enedes man om at vedta de samme almindelige bestemmelser som for tekstilfabrikkerne i Kristiania, og den samme utløpstid som for disse, nemlig 1. juli 1916.

Ved avstemning i foreningen blev forslaget vedtat og arbeidet gjenoptoges den 26. november.

Samtlige arbeidere blev gjenindtat.

Ved fabrikken beskjeftiges 8 mandlige og 26 kvindelige arbeidere.

Kullosserne i Haugesund.

Den første overenskomst for disse arbeidere opprettedes i oktober 1910. Den blev iaar opsagt fra arbeidernes side, og krav om forhøiede lønssatser godkjendtes av forretningsutvalget. I midten av oktober blev forhandling optat mellem Haugesunds sten- og løsarbeiderforening, hvorav kullosselaget er medlemmer, og Haugesunds rederiforening og kulimportører.

Da forhandlingerne ikke hadde ført til noget resultat inden utløps-tiden for den bestaaende tarif, søkte foreningen om godkjendelse til at nedlægge arbeidet, hvilket godkjendtes av saavel forretningsutvalget som sekretariatet. Omtrent samtidig hermed var imidlertid forhand-

lerne kommen til enighet om ny overenskomst, der skal gjælde til 4. november 1914.

Den nu opprettede overenskomst indeholder en række forbedringer og vil sikre kullosselaget en betydelig høiere fortjeneste.

Da alt arbeide er akkord og forholdene baade med hensyn til losning som kulling av dampskibe er forskjellig i de forskjellige byer, vil folk som er ukjent med forholdene ikke kunne danne sig nogen mening om selve fortjenesten ved at faa oppgit akkordsatserne, hvorfor disse utelates her. Procentvis varierer tillægget til akkordpriserne fra 7 og like op til 180 pct. Gjennemsnittlig ca. 49 pct.

Overenskomsten omfatter 36 mand, som er faste i laget.

Konflikt mellem Hønefos kommune og Grovarbeidernes forening, Hønefos.

Ved bygningen av Hønefos kommunale elektricitetsverk i Aasa tok Karl Hansen og Karl Johnsen kontrakt paa opførelsen av dammen ved Damtjern. Akkorden blev utført som fordelingsakkord. Arbeidet begynte den 8. november under den ene kontraktørs Karl Hansens ledelse. Den anden kontraktør Karl Johnsen var beskjeftiget med anlægsarbeide ved Hofsfos træsliperi og hele vinteren gik uten at han begynte ved Damtjern. Dette benyttede Hønefos formandskap som grund til at hæve kontrakten den 6. mai og tilbyde arbeiderne at fortsætte arbeidet paa dagløn. Formandskapet med statsingeniøren mente at kontrakten var ikke overholdt da den ene av kontraktørerne ikke var tiltraadt i arbeidet og paastod ogsaa at arbeidet ikke var fagmæssig utført. Dette blev bestridt fra den anden part og der stod paastand mot paastand og arbeiderne nedla arbeidet og blokerede stedet. Konflikten var gjentagne gange oppe til behandling i formandskapet og bystyret uten at det førte til nogen avslutning. Fra forbundets side søktes forhandling og Gunnar Sethil hadde konferanse baade med ordføreren, magistraten og stadsingeniøren. Fra kommunens side antydedes løsning ved voldgift. Uten at bestemt avvise tanken om voldgift fremholdt Sethil at dette var et kostbart apparat og det maatte være bedre at løse saken paa den maate at akkordlaget fik efterbetalt en bestemt sum pr. arbeidet dagsverk. Ved behandlingen i formandskapet blev allikevel besluttet at tilbyde voldgift og at sakens dokumenter blev oversendt Norsk arbeidsmandsforbund.

Efterat saken var behandlet i forretningsutvalget sendtes følgende skrivelse:

Til

Hønefos formandskap, Hønefos.

Det ærede formandskaps dokumenter vedrørende arbeidsnedleggelsen ved dammen ved Damtjern, erkjendes mottat. Saken har været behandlet av vort forbunds forretningsutvalg, der i sakens anledning vil uttale følgende:

Ved kun at studere sakens dokumenter er det ugjørligt for forretningsutvalget at kunne komme helt tilbunds i saken, men vi vil fastholde at den maatte hvorpaa kommunen gik frem ved kontraktens op-

hævelse, berettigede forbundet til at gripe ind for at ivareta sine medlemmers interesser. Ti selv om kommunen hadde juridisk ret til at hæve kontrakten (hvad vi forøvrig betviler) saa maatte jo akkordlaget være berettiget til forholdsvis betaling for det utførte arbeide, og dette utbetalt straks, uten at avvente damarbeidets fuldendelse. Den grund som kommunen anfører for ophævelsen av kontrakten er noget søkt, og man har vanskelig for at tilegne sig den opfatning at dette er den virkelige grund. Og vasdragsdirektørens skrivelse indeholder da ogsaa langt andre ankepunkter, end det, at Karl Johansen ikke har været med i arbeidet.

Naar da saaledes kommunen vilde ha indført en forandring, kunde den ogsaa ha ordnet forholdet til akkordlaget. De har forlangt forhandling om en mindelig ordning, uten at dette er blit indrømmet, og følgen av dette er blit konflikt og blokade.

Til konfliktens løsning foreslaar nu det ærede formandskap at der nedsættes en skjønnsret eller voldgiftsret. Tanken om voldgift er jo i almindelighet nem at gripe til, naar ikke enighet kan opnaaes paa anden maate, men ogsaa kun da, efter vor mening. En voldgift er kostbar, og i dette tilfælde vil den kun kunne grundes paa et skjøn. Dernæst vil den komme til at ta lang tid, og i mellemtiden maa arbeidet ved dammen hvile; ti vi kan ikke gaa med paa at arbeidet gjenoptas før saken er helt ordnet. Voldgiftsretten vil da ikke ha det rette utgangspunkt for sin avgjørelse.

Som før nævnt, mener vi, at voldgift har sin berettigelse naar enighet ikke kan opnaaes paa anden maate, men spørgsmaalet er om det her kan siges at være gjort forsøk paa at komme til enighet. Før vi derfor uttaler os om hvorvidt spørsmålet skal avgjøres ved voldgift, eller nærmere optrække grænser for dette vidtløftige apparat, vil vi for det ærede formandskap fremkomme med et tilbud som efter vor mening vil være det heldigste for begge parter.

Vi vil foreslaa, at kommunen betaler til akkordlaget et efterskud av kr. 1.50 — en krone og femti øre — pr. utgjort dagsverk. Ved en ordning paa dette grundlag slipper man at betale store summer til utenforstaaende, for at faa ordnet en sak som parterne sig imellem, godt kan ordne i mindelighet.

Det ærede formandskaps svar paa vort tilbud ønskes snaarest. Hvis tilbudet aksepteres vil blokaden straks bli hævet og dokumenterne straks tilbakesendt.

Ærbødigst

pr. Norsk arbeidsmandsforbund

Gunnar Sethil.

Ved behandling i Grovarbeidernes forening forkastedes baade forbundets og formandskapets tilbud.

Forbundet sendte derpaa sakens dokumenter tilbake til formandskapet sammen med følgende skrivelse:

Til

Hønefoss formandskap, Hønefoss.

Vedlagt tilbakesendes dokumenterne vedrørende konflikten ved dambygningen ved Damtjern. Av dokumenterne fremgaar, at formandskapet vil ikke gaa med paa vort forslag til løsning av konflikten. Formandskapets forslag har vi forelagt for arbeiderne, der enstemmig har forkastet det. Under disse forhold, og i betragtning av, at der er saa stor avstand mellom krav og tilbud, vil forbundet sende sakens dokumenter tilbake og overlate til parterne selv de videre forhandlinger.

Ærb.

pr. Norsk arbeidsmandsforbund,

Gunnar Sethil.

Det endelige resultat blev at akkordlaget fik sig efterbetalt tillsammans 2000 kr.

Streiken paagik i 8 uker.

Streik ved Rjukan salpeterverk.

Sommeren 1911 førtes forhandlinger om tarif for anlægsarbeiderne ved Rjukanselekskaperne. Under disse forhandlinger kom tilslut selskaperne med krav paa, at tarif blev oprettet ogsaa for driftsmandskaperne ved salpeterfabrikken.

Salpeterfabrikken var endnu ikke i drift og ingen vidste derfor hvem som kom til at arbeide der eller hvordan arbeidet vilde bli. Fra selskaperne blev det imidlertid oplyst, at arbeidet vilde bli det samme som ved Notodden salpeterfabrik, og de var ogsaa villig til at indgaa paa samme betingelser som paa Notodden. Da der ikke hadde været ytret nogen særlig misnøie med tariffen paa Notodden og da kravet om at faa en endelig avgjørelse paa de langvarige forhandlinger gjorde sig sterkt gjældende fra de øvrige grupper fandt forbundet og sekretariatet, at der ingen anden raad var end at vedta fabriktariffen.

Paa denne maate blev arbeiderne ved salpeterfabrikken bunden til en overenskomst som de selv ikke hadde været med paa at forhandle om eller stemme over.

Da arbeidet utpaa vinteren kom igang blev der straks misnøie. Arbeidet ved denne fabrik viste sig nemlig at være langt mere sundhetsskadelig og farlig end ved Notodden, likesom ogsaa leveforholdene ved Saaheim var vanskeligere og dyrere end der. Timelønnen var for skiftarbeidere fra 40 til 50 øre, de fleste hadde 45 øre. Men 45 øre pr. time gir kun en skiftløn i 8 timer av kr. 3.60 og det er for litet at klare sig med under de raadende forhold paa Saaheim.

Straks efter at fabrikken var kommet igang stiftede fabrikarbeiderne sin egen forening og der blev gjort en række henvendelser til forbundet om der ikke kunde gjøres noget forat rette paa lønningerne. Forbundet var imidlertid bundet ved den indgaaede overenskomst.

Rich. Hansen reiste i april op til Saaheim for at forsøke en forhandling med driftsbestyreren. Før avreisen konfererte han med kon-

torchef Krefting i arbeidsgiverforeningen angaaende forholdene og stemningen paa Saaheim og fremholdt at der maatte gjøres noget, og at han i den anledning vilde reise til Saaheim.

Den 15. april var Hansen sammen med 2 av fabrikkens arbeidere paa kontoret hos driftsbestyrer Bonnevie. Her blev saken drøftet og bestyreren noterte sig alle arbeidernes krav, men han kunde intet gjøre før han fik konferert med sin direktion om saken og lovet at gi arbeiderne besked i løpet av 14 dage.

Nogen besked fik de imidlertid ikke, og da om en tid nogen fik 2 øres forhøielse, andre 3 og atter andre 4 øre, eftersom de hadde været længe i arbeidet, bidrog dette bare til at øke misnøien og man skjønte at ved forhandling kunde intet oppnaaes. Den 8. juni nedla arbeiderne ved fabrikkens arbeidet med kort varsel og hele driften stanset. 240 mand av vort forbunds medlemmer var med i arbeidsstansen. Fabrikkens driftsbestyrer erklærte ikke at ha mandat til forhandling og arbeiderne vilde ikke gjenopta arbeidet uten bestemt løfte om indrømmelser.

Efterat direktør Bjercke var kommet tilbake fra utlandet gav han ved en konferanse med landsorganisationens formand tilkjende, at forhandling om forhøiede lønninger kunde optages, men paa betingelse av at arbeidet først gjenoptoges. Lian og Borgen reiste derfor op til Saaheim, og etter konferanser og møter blev det tilslut vedtat at arbeidet skulde gjenoptages, at arbeiderne kunde bli staaende i organisationen og at forhandlinger skulde optages om lønningerne. Arbeidet gjenoptoges 17. juni.

Under de forhandlinger, som siden blev ført mellem Lian og Bjercke, blev samtlige skiftarbeideres løn forhøiet til mindst 55 øre pr. time, kr. 33.00 pr. uke. I knuseriet lønnes med mindst 60 øre. Ialt ca. 300 skiftarbeidere fik saaledes sin løn betydelig forhøiet.

Konflikten ved Menstad.

Ved Norsk hydros lager- og lossearbeide ved Menstad m. fl. steder opstod der den 12. oktober konflikt, idet enighet om tarif ikke oppnaades. Arbeidet blev da av selskapet overlatt til en entreprenør, og de faste arbeidere, som var medlemmer av arbeidsmandsforbundet, blev opsagt.

Konflikten blev fra organisationens side straks utvidet til ogsaa at omfatte de øvrige transportarbeidere ved Menstad, men det lykkedes vedk. entreprenører at skaffe tilstrækkelig uorganisert arbeidshjelp.

19. og 20. december førtes forhandling angaaende denne konflikt. I møterne deltok direktør Bjercke, ingeniør Barth og ingeniør Wahl samt sekretær i arbeidsgiverforeningen ingeniør Swensen. Fra arbeidernes side deltok L. Høgh og E. Foss, Menstad, E. Reiersen, arbeidsmandsforbundet, P. Andersen, havne- og transportarbeiderforbundet samt landsorganisationens formand.

20. december oppnaades enighet om en overenskomst, som skal gjælde til 1. april 1916. De streikende arbeidere skulde indgaa i arbeide straks, hvorved blokaden ophævedes. Overenskomsten, som tid-

ligere var opprettet med vedk. kontraktør, er altsaa nu organisationsmæssig ordnet og traadte i kraft straks.

Hermed blev en konflikt ordnet, som i mange henseender var meget indviklet og rotet, idet de organisationsmæssige forhold i distriktet var høist eiendommelige.

Skaftun kalkstensbrud.

Denne bedrift eies av aktieselskapet Vestlandske kalkbrud og eiendomskompagni, der har sit hovedkontor i Odda.

I slutten av mai maaned fremkom arbeiderne ved bedriften med anmodning til forretningsutvalget om at indlede forhandling med selskapet om en av foreningen utarbeidet lønstarif.

Efter at ha indhentet endel nødvendige opplysninger, anmodet forretningsutvalget formanden i Odda stedlige styre om at søke istandbragt en forhandling med selskapet, hvilket denne gjorde.

Selskapet svarte imidlertid med at henvise saken til arbeidsgiverforeningen, og den 14. oktober kom det endelig til forhandling i Bergen mellem arbeidsmandsforbundet og arbeidsgiverforeningens vestenfjeldske distriktsstyre.

Ved disse forhandlinger oppnaades ingen enighet, da de av arbeidsgiverforeningens forhandlere fremsatte tilbud snarere betegnet en reduktion end nogen forhøielse av lønningerne.

Spørsmålet var da, om man skulde gaa til arbeidsnedleggelse eller se tiden an. Foreningen var stemt for at nedlægge arbeidet, men forretningsutvalget tilraadet at vente til vaaren av hensyn til at det nu var saa nær vinteren og at selskapet hadde andre kalkbrud, hvor det kunde faa sin nødvendige forsyning. Imidlertid fremkom bedriftens leder, ingeniør Svanøe, med et forslag, hvorom han forhandlet med arbeiderne, og da enighet mellem dem var oppnaadd, blev organisationerne anmodet om at opta forhandling og faa istand overenskomst paa dette grundlag.

Den 26. november blev saa forhandlingerne optat i Kristiania, hvor forbundets formand møtte for arbeiderne og fabrikeier Campbell Andersen og ingeniør Swensen for arbeidsgiverne.

Man enedes her om at tiltræde det av parterne tidligere omformede grundlag for overenskomst, hvorefter denne istandbragtes.

Overenskomsten, der skal gjælde til 1. juli 1915, gaar ut paa følgende:

Akkordarbeide skal frit kunne anvendes. Akkorden fastsættes ved fri forhandling. Oppnaaes ikke enighet om akkord, skal arbeidet utføres paa timeløn av 45 øre. For ekstraarbeider, som maa utføres av akkordlagene, betales 43 øre pr. time. For almindelig dagarbeide fastsættes en mindsteløn av 40 øre pr. time.

Overtidsarbeide betales de to første timer med 30 pct. og den overskytende tid med 50, søn- og helligdagsarbeide samt avbrutt nat-arbeide med 100 pct. tillæg.

Den ukentlige arbeidstid, som før var 60 timer, forkortedes til 57 timer.

Kristiania gasværk.

Den i 1908 indgaaede overenskomst blev av forbundet opsagt til 1. oktober. Under opsigelsestiden blev der optat forhandling og enighet opnaaedes om de fleste punkter. Overenskomsten blev tilslut vedtat av kommunestyret og Gasverksarbeidernes forening.

Ved kontinuerlig drift 8 timers skift. For de øvrige 9 timers dag. Retorthusarbeiderne fik sin løn forhøiet fra 50 og 52 øre til 58 øre pr. time. Fagarbeiderne timeløn 48—65. Hjelpearbeidere 42—43 øre. Gravningsarbeidere 46—50 øre og gaardsarbeidere 40—45 øre. Overtid 25 procent tillæg de første 2 timer. Nat- og helligdagsarbeide 50 pct. De store høitider og avbrudt natarbeide 100 pct. tillæg. Overenskomsten gjælder til 30. september 1915.

Bergens kul- og havnearbeidere.

Organisationsforholdene blandt losnings- og lastningsarbeiderne i Bergen er noget indviklet idet en afdeling — Havnearbeidernes forening staar tilsluttet Havne- og transportarbeiderforbundet, en forening — Kul- og Havnearbeidernes forening staar tilsluttet arbeidsmandsforbundet endelig Kularbeidernes forening, som ikke staar tilsluttet noget forbund. Vort forbunds medlemmer er fordelt mest beskjæftiget med leverance av kul til fabrikker og dampskibe. For dette slags arbeide søkte de i juli forbundets godkjendelse til at fremsætte krav. Til at begynde med negtede kulringen at forhandle med forbundets afdeling, men tilslut blev forholdet ordnet derhen, at forhandlinger optoges mellem kulringen og repræsentanter for de forannævnte 3 foreninger. Efter en række forhandlingsmøter opnaaedes enighet om overenskomst gjældende for 5 aar.

Mustads jernstøpere (fyrbøterne).

Fyrbøterne hadde i henhold til en gjældende overenskomst kr. 1.10 pr. ton eller 3 mand tilsammen 3.30 pr. ton. Imidlertid økede produktionen og en 4de mand maatte tilsættes. Denne blev delvis betalt av støperiet. Fyrbøterne opsa derfor overenskomsten og forlangte enten 60 øre timen eller tilsammen 4 mand en akkordpris av kr. 4.40 pr. ton. Efter endel forhandling hvorunder ogsaa pladsene blev opsagt fik fyrbøterne sit krav om 4 mand kr. 4.40 pr. ton indrømmet.

Fyrstikindustrien.

Vaaren 1908 oprettedes overenskomst for Nitedals tændstikfabrik (Grønvold og Agnæs). Overenskomsten gjaldt til 1. januar 1910. Paa samme tid blev ogsaa gennem arbeidsgiverforeningen oprettet overenskomst for Bryn tændstikfabrik. Ved Haldens tændstikfabrik, Fredrikshald, blev overenskomsten fornyet i december 1909, saaledes at den blev gjældende til 1. januar 1912.

Om høsten 1910 hadde man under overveielse at opsi tariffene for Nitedal og Bryn, men før opsigelsen blev der gjort henvendelse til fabrikkene om de var villige til at rette paa en del av lønssatserne.

En del forandringer opnaaedes og spørsmålet om opsigelse blev derfor utsat.

Iaar har der likeledes fra de 4 foreninger kommet krav om opsigelse. Av bedrifterne staar Halden og Bryn tændstikfabrikker i arbeidsgiverforeningen, mens Nitedals (Grønvold og Agnæs) staar utenfor.

Før opsigelsen blev der ogsaa denne gang gjort henvendelse til bedrifterne om forhandling i den hensigt at faa rettet paa enkelte satser. Da forhandlingerne ikke kunde bli færdige før 1. oktober, blev man enig om at forandre opsigelsestiden saaledes at opsigelse kunde ske før 1. november, hvis ikke enighet i mellemtiden var opnaadd.

I oktober er en række forhandlingsmøter avholdt og for Nitedals tændstikfabrik blev enighet opnaadd og forhandlingsresultatet blev vedtat av Grønvolds og Agnæs tændstikarbeiderforeninger.

For Haldens og Bryns fabrikker, hvor forhandlingerne er ført gjennom arbeidsgiverforeningen, opnaaedes ikke enighet før utgangen av oktober, hvorfor overenskomsterne ved disse 2 fabrikker blev opsagt til utløp 1. januar.

Imidlertid er der ved konferanse mellem forbundet og Bryn tændstikfabrik opnaadd enighet om den samme sats for dagarbeiderne ved Bryn som før var vedtat ved Grønvold og Agnæs, og ved ny avstemning i Bryns arbeiderforening, blev det vedtat at paa grundlag av de opnaadede forbedringer at fornye overenskomsten paa et aar.

For dagarbeidere er fastsat en timeløn av 37 øre ved alle 3 fabrikker.

For Grønvold er desuten opnaadd forhøielse for tømmersjau, for fyrbøtere, sliper, æskeliming, mottagere og truskesortering, foruten en del forandringer i arbeidsordningen der virker som forhøielse.

For Agnæs er opnaadd forhøielse for spondreining, barkning, dreining av remser og bunder, brettetralling, sponbæring, æskeliming og synere.

For Bryn er opnaadd forhøielse for rammelæggerne, svovling og dypning, uttagere, sliper, fyrbøter, natvakt, satslaver, skuffelimere, trusklimere og tømmeravlæsning.

For alle 3 fabrikker er lønnen for kjørekarer forhøiet.

Halden tændstikfabrik gjenstaar, men nye forhandlinger vil antagelig ogsaa der bli prøvet.

I lens smelteverk.

I september 1908 blev der oprettet overenskomst ved lens smelteverk, som dengang dreves som karbidfabrik. Senere er verket forandret til zinksmelteri og som følge herav og delvis ogsaa fordi at de i 1908 fastsatte lønssatser ikke længere var tilfredsstillende, blev overenskomsten opsagt fra arbeidernes side til utløp 31. december iaar.

Om det av arbeiderne fremsatte tarifforslag blev der forhandlet i Kristiania mellem forbundet og arbeidsgiverforeningen i begyndelsen av december. Der opnaaedes enighet mellem forhandlerne om et forslag, hvilket imidlertid blev forkastet av arbeiderne.

Da dette resultat blev bekjendt meddelte verkets disponent ved opslag paa arbeidsstedet at samtlige arbeidere var opsagt med 14 dages

varsel ifald de ikke vilde gaa med paa at prolongere den gamle tarif til 15. februar 1913. Aarsaken hertil var at disponenten skulde reise til utlandet og saaledes ikke hadde tid til at være med paa nye forhandlinger før sin hjemkomst.

Arbeiderne negtet imidlertid at gaa med paa nogen prolongation av overenskomsten og tok mot opsigelsen.

Da saa disponenten kom til Kristiania paa gjennemreise til utlandet, blev nye forhandlinger optat, og under disse forhandlinger blev de fleste av de forandringer, som var foreslaat fra arbeidernes side, aksepterte, hvorefter ny avstemning foretoges med det resultat, at overenskomsten blev vedtat med over to tredjedeles majoritet.

Lønnen for skiftarbeidere paa 8 timers skift, der før var kr. 4.25, blev forhøiet til kr. 4.80.

Arbeiderne i møllen (knusning, blanding og briketering), hvis løn tidligere var kr. 3.50, fik daglønnen forhøiet til kr. 4.00. Den samme løn skal de ogsaa beholde, ifald der indførtes skiftarbeide med 8 timers skift.

For faglærte smede og verkstedsarbeidere fastsattes en mindsteløn av 45 øre pr. time. Transport- og hjelpearbeidere 40 øre pr. time, tidligere 35 øre.

Arbeidstiden for ikke skiftfolk forkortedes fra 60 til 57 timer pr. uke. Overtidsarbeide de første 2 timer 25 pct. og efter den tid 50, søn- og helligdagsarbeide 100 pct. tillæg.

Overenskomsten skal gjælde til 1. juli 1916.

Kaiarbeiderne i Stavanger.

Efter en kortvarig streik i december 1909 blev der mellem ekspeditørerne og kaiarbeiderne oprettet en overenskomst, der gjaldt til 1. januar 1913.

Denne overenskomst blev med forbundets godkjendelse opsagt i slutten av september d. a., og forhandlinger om ny overenskomst blev optat i Stavanger i begyndelsen av december maaned.

Forhandlingerne resulterte i et forslag til ny overenskomst, som senere er vedtat av begge parter og godkjendt av organisationerne.

Ifølge den nye overenskomst skal Stavanger kaiarbeiderforening indta indtil 100 medlemmer, der er at betragte som faste arbeidere ved ekspeditørernes arbeidskontor.

Timelønnen er fastsat til 50 øre for dagtid og 65 for nat-, søn- og helligdagsarbeide, fra 1. januar 1916 70 øre pr. time.

Tidligere var timelønnen 45 øre for dag- og 65 øre for natarbeide.

For ventetid betales arbeiderne til enhver tid paa døgnet 25 øre pr. time. Tidligere betaltes ventetiden kun om natten og paa søn- og helligdage.

Forøvrig er overenskomsten i det væsentlige som den tidligere. Den skal være gjældende til 1. januar 1918.

Skogsarbeiderne i Lier.

Den i januar 1911 indgaaede overenskomst mellem Øvre Lier skogsarbeiderforening og aktieselskapet Børresen blev med forbundets god-

kjendelse opsagt av foreningen til utløp 14. oktober d. a. Under opsigelsesfristen blev der optat forhandlinger mellem Børresen og repræsentanter for foreningen. I det avsluttende forhandlingsmøte deltok ogsaa Gunnar Sethil, og samme dag blev forslaget forelagt medlemmerne til avstemning og vedtat.

For de mest vanlige dimensioner opnaades et tillæg av 15—20 øre pr. tylvt.

For brøtningsarbeide 4.25 pr. dag. Efter den gamle tarif 4.00 pr. dag.

For dagarbeide i skogen var før ingen dagløn tariffæstet. Efter den nye tarif er daglønnen i skogen fra 1. november til utgangen av februar 3.60 pr. dag. I den øvrige tid av aaret 4 kroner.

Væltearbeidere, hvis en voksen mand tiltrænges, mindsteløn 3.50 pr. dag. I motsat fald efter avtale.

De tariffæstede hugstpriser er at betragte som grundløn og er det forutsætningen, at der gives et passende tillæg for styg skog og stygt lænde samt for langt borteliggende steder, saaledes at arbeiderne ikke tjener daarligere paa saadan hugst.

Opgjør utbetales hver 14. dag, dog har arbeiderne adgang til at faa utbetalt et forskud i den uke, hvor oppgjør ikke utbetales. Ved oppgjør skal enhver arbeider faa utlevert en spesifisert lønningsseddel.

Overenskomsten er gjældende til 1. august 1915 med 2 maaneders gjensidig opsigelse.

Spørck og „Løven“, Trondhjem.

I januar d. a. godkjendtes lønskrav for arbeiderne ved Spørck & Co.s sæpe-, soda- og brusfabrik og mineralvandfabrikken „Løven“ i Trondhjem. I mars blev kravet fremsat, men straks efter søkte foreningen om godkjendelse til pladsenes opsigelse, da Spørck & Co. ikke vilde indgaa paa nogen forhandling med organisationen. Godkjendelse til pladsenes opsigelse blev ogsaa git. Imidlertid blev forhandling optat gjennem Trondhjemske distriktsstyre. Omsider opnaades ogsaa enighet om lønstarif, der skulde træde i kraft fra 1. april. Derved blev den git tilbakevirkende kraft. Straks opstod der tvist om overenskomstens praktisering, idet lønnen var forhøiet, samtidig som arbeidstiden blev forkortet med 3 timer pr. uke. I tiden fra 1. april til overenskomsten blev endelig ordnet hadde arbeiderne arbeidet disse 3 timer som ordinær arbeidstid. Paa grund av denne tvist blev overenskomsten ikke undertegnet og det gik lang tid fremover inden der ved nye forhandlinger opnaades enighet om ny overenskomst. Den 11. decbr. blev overenskomsten undertegnet av arbeidsgiverforeningen og forbundet.

Mindsteløn for mænd over 19 aar kr. 18.00 pr. uke, efter 6 maaneders tjenestetid kr. 19.00 og efter 1 aar kr. 20.50 pr. uke.

Bruskjørere kr. 18.00 pr. uke + 3 pct. av indgaaede beløp. Brækage godtgjøres som hittil.

Fra 1. januar 1914 forhøies disse lønningssatser med kr. 1.00 pr. uke.

Den ordinære arbeidstid 57 timer pr. uke.

Overtidsarbeide betales i de 3 første timer efter endt ordinær ar-

beidstid med 45 øre pr. time og utover denne tid samt for søn- og helligdagsarbeide med 55 øre pr. time. Undtat herfra er bruskjøerne.

Overenskomsten gjælder til 1. april 1916 med 3 maaneders gjen-
sidig opsigelse.

Foruten de her forannævnte mere omfattende konflikter og løns-
bevægelser har det ogsaa forekommet en del mindre, likesom der i
aarets løp har været en masse tvistespoersmaal oppe, hvorom der har
været forhandlet enten direkte med vedkommende arbeidsgiver eller
mellem hovedorganisationerne. Flere av disse tvistespoersmaal har ogsaa
fundet sin løsning ved voldgift og vi skal i det efterfølgende omtale de
voldgifts- og retssaker som forbundet har hat i 1912.

Voldgift

i anledning tvist om forstaaelsen av den ved lock- outens avslutning oprettede overenskomst.

Ved avslutningen av den store lockout i 1911 blev der som bekjendt oprettet en
spesiel overenskomst om betingelserne for arbeidets gjenoptagelse.

I denne overenskomst heter det bl. a.: at »samtlige arbeidere — organiserte og
uorganiserte — skal indtages i sine tidligere pladse.«

For det tilfælde, at ikke bedrifterne straks kunne inngangsættes i fuld utstrækning,
skulde de tidligere arbeidere dog ha fortrinsret i de første 5 uker fra den dag ar-
beidet sattes igang.

Tilrods for disse som det syntes klare bestemmelser, var der dog endel bedrifter,
særlig bergverker, som under forskjellige foregivender negtet at indta endel av de
tidligere arbeidere og besatte deres pladse med andre folk.

Saasnart dette blev forbundet meddelt, henvendte dette sig til arbeidsgiverforenin-
gen og paatalte forholdet samt forlangte, at disse bedrifter i likhet med de øvrige
skulde respektere overenskomsten.

Da imidlertid bedrifterne overfor arbeidsgiverforeningen fastholdt sit standpunkt,
blev samtlige tvistespoersmaal optat til forhandling mellem landsorganisationens formand
Ole O. Lian og arbeidsgiverforeningens formand Harald Bjerke.

Disse forhandlinger fortsattes med kortere eller længere avbrytelse i over 2 maa-
neder uten at enighet om noget væsentlig punkt opnaaddes. Den 8. november fik
forbundet tilbakesendt sakens dokumenter med en redegjørelse fra hr. Lian om for-
handlingernes resultat og opgave over de tvistepunkter som gjenstod.

Efterat saken nu var behandlet av forretningsutvalget blev følgende skrivelse til
arbeidsgiverforeningen avsendt:

Kristiania, 10. novbr. 1911.

Til

Norsk arbeidsgiverforening, Rosenkrantzgaten 7.

Lockoutens avslutning.

Ved lockoutens avslutning i sommer blev endel arbeidere utestængt fra arbeidet
og fik ikke sine pladse igjen. Dette anser vi for at være stridende mot den overens-
komst, som blev oprettet angaaende lockoutens avslutning. Mellem arbeidsgiverfor-
eningens formand, ingeniør Bjerke, og landsorganisationens formand, Ole O. Lian, har
der i længere tid været ført forhandlinger angaaende disse tvistespoersmaal, uten at
enighet er opnaadd, hvorfor vi herved forlanger tvistespoersmaalene indbragt for en
voldgiftsret. Fremstilling i saken vil siden bli oversendt.

Blandt de steder, hvor der er tvist, er ogsaa aktieselskapet Sydvaranger, og da
vi nu har representanter fra Sydvaranger tilstede her i byen, vil vi anmode om, at
voldgiftsretten kan træde sammen snarest mulig.

Ærbødigst

pr. Norsk arbeidsmandsforbund

Gunnar Sethil.

Herpaa mottok vi følgende svar:

Kristiania den 11. novbr. 1911

Norsk arbeidsmandsforbund, Folkets hus.

I anledning Deres ærede av 10. ds. angaaende lockoutens avslutning tillater vi os at meddele, at vi ikke har faat nogensomhelst meddelelse om, at de forhandlinger, som har været ført mellem arbeidsgiverforeningens formand og landsorganisationens formand, har været resultatløse. Tvertimot har vi al grund til at tro, at disse forhandlinger endnu ikke er avsluttet.

At forskjellige av tvistighetene vedkommende lockouten tilslut vil gaa til voldgift anser vi derimot for høist sandsynlig (f. eks. tvisten ved Fredrikshalds stuerkontor og tvisten i anledning »Arbeidsmandens« offentliggjørelse av arbeidsvilliges navne). Men forinden de to forhandlere har avsluttet sine forhandlinger som resultatløse, kan vi paa samme maate som det ærede forbund i Deres skrivelse av 20. september d. a. angaaende Fredrikshalds stuerkontor alene henwise til disse forhandlinger.

Ærbødigst

for Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre

Axel Krefthing.

Denne uthaling av saken paa grund av rene formalia fandt vi imidlertid at maatte protestere mot, eftersom vi ansaa det for utelukket, at arbeidsgiverforeningens formand hadde undlatt at gi sin organisations styre besked om at forhandlingerne var avsluttet. Vi tilsendte derfor arbeidsgiverforeningen en ny skrivelse saalydende:

Kristiania, 14. novbr. 1911.

Til

Norsk arbeidsgiverforening, Rosenkrantzgaten 7.

Lockoutens avslutning.

I anledning Deres ærede av 11. ds. skal meddeles, at vi fra hr. Ole O. Lian har faat oversendt en redegjørelse angaaende de konferanser som er ført mellom ham og arbeidsgiverforeningens formand hr. ingeniør Bjerke. Dokumenterne vedrørende tvistesporaaleene er likeledes tilbakesendt vort forbund.

Av redegjørelsen fremgaar, at nogen enighet ikke er opnaadd. Vi maa efter dette ha grund til at tro, at forhandlingerne er avsluttet. Lian er for tiden bortreist, saa vi kan ikke faa konferert med ham om saken; med da dokumenterne er forbundet tilbakesendt, opretholder vi vort krav paa voldgift angaaende tvistesporaamaal:

1. *Røstvangen gruber.* De streikende taugbanearbeidere er ikke indsat i sine tidligere pladse.
2. *Stord kisgruber.* Fyrbøter Nilsen er negtet indtagelse i sin tidligere plads.
3. *Akties. Sydvaranger.* Selskapet har negtet at indta 8 arbeidere i sine tidligere pladse.
4. *Foldals verk.* Verket negter at indta endel arbeidere i sine tidligere pladse.

I den mellom organisationerne indgaaede overenskomst angaaende lockoutens avslutning har punkt 2 følgende ordlyd:

»Samtlige arbeidere — organiserte som uorganiserte — indtages i sine tidligere pladse. I tilfælde av at bedriften ikke straks kan beskjeftige alle de tidligere arbeidere, skal disse dog ha fortrinnsret i de første 5 uker fra den dag, bedriften sættes igang.»

I henhold til denne bestemmelse forlanger vi forannævnte arbeidere indtat i sine tidligere pladse og faar erstatning for tapt arbeidsfortjeneste i tiden fra lockoutens avslutning til de indtages i arbeide.

Ærbødigst

pr. Norsk arbeidsmandsforbund

Gunnar Sethil.

Paa denne skrivelse fik vi intet svar. Den 27. november fik vi da endelig fra landsorganisationen tilstillet den protokol, som Lian og Bjerke var blit enige om at opsætte paa et møte den 25. s. m. Dermed var da formerne i orden, og vi ventet da, at arbeidsgiverforeningen nu vilde erklære sig villig til at nedsætte voldgiftsret. Da vi imidlertid intet mer hørte, sendte vi atter arbeidsgiverforeningen følgende skrivelse:

Kristiania, 11. decbr. 1911.

Til

Norsk arbeidsgiverforening, Rosenkrantzgaten 7.

Det er nu allerede over 1 maaned, siden vi forlangte voldgiftsret nedsat i anledning tvist angaaende forstaaelsen av den ved lockoutens ophør indgaaede overenskomst, uten at der endnu fra den ærede forening er gjort noget for at medvirke til nedsættelse av en saadan voldgiftsret.

Vi blev fra først av møtt med den indvending, at foreningen ikke hadde mottat nogen meddelelse om, at forhandlingerne om saken var avsluttet; men vi maa vel gaa ut fra, at saadan meddelelse nu er kommet foreningen ihænde. I hvert fald har vi erholdt utskrift av protokol ført den 25. novbr., hvorav fremgaar, at enighet ikke er opnaadd om en række punkter.

Idet vi derfor henholder os til vore skrivelser av 10. og 14. novbr. sidstleden, maa vi anmode om, at voldgiftsret uopholdelig maa bli nedsat til avgjørelse av de i disse skrivelser nævnte tvistepunkter. Fristen for voldgiftsrettens nedsættelse er jo ifølge overenskomsten 12 dage.

Som voldgiftsmænd er fra vor side valgt: Arbeidsformand P. Fjeld, typograf Gunnar Ousland og snekkerformand H. E. Engebretsen.

Ærbødigst

Norsk arbeidsmandsforbund

Rich. Hansen.

Dagen efter mottok vi følgende svar:

Kristiania, 12. decbr. 1911.

Norsk arbeidsmandsforbund, Folkets hus.

I anledning det ærede forbunds skrivelse av 11. ds. angaaende forskjellige tvister ved lockoutens avslutning i sommer, tillater vi os at gjøre opmerksom paa, at efter forhandlingernes avslutning har vi overhodet ikke mottat nogetsomhelst forlangende om voldgift fra forbundet. Det krav paa voldgift som forbundet fremsatte i skrivelse av 10. novbr. forinden forhandlingerne var avsluttet og altsaa i aabenbar strid med forhandlings- og voldgiftsoverenskomstens forutsætning, kunde vi selvfølgelig ikke ta hensyn til. Det avsluttende forhandlingsmøte mellom hovedorganisationernes formænd fandt sted den 25. novbr. Siden har vi intet hørt og hadde da selvfølgelig ingen grund til at foreta nogetsomhelst i denne sak, forinden der paa regulær maate var forlangt voldgift efter forhandlingernes avslutning. Den bebreidelse, som forbundet retter mot os, fordi voldgiftssaken ikke tidligere er fremmet, er saaledes overmaade litet paa sin plads, idet det tvertimot er det ærede forbund, som i denne sak har søkt at gaa frem paa en irregulær maate.

Nu er vi selvfølgelig villig til at la tvisterne avgjøre ved voldgift naarsomhelst, idet vi dog gjør opmerksom paa, at vi til denne voldgiftsret finder det nødvendig at indkalde som vidner saavel de to hovedorganisationers formænd som de to mæglere, d'hr. stortingspræsident Halvorsen og dr. Eriksen.

Samtidig tillater vi os paa vor side at forlange tvisten ved Fredrikshalds stuerkontor samt sporsmaalet om de i to nummere av »Arbeidsmanden« indtagne navnefortegnelser over arbeidsvillige under lockouten avgjort ved voldgift. Vi er opmerksom paa, at sidstnevnte sporsmaal ikke har været optat i noget forhandlingsmøte og tør derfor forespørre, om De anser det nødvendig, at et saadant avholdes om saken.

Vi tillater os at foreslaa, at samtlige i Deres skrivelse av 14. november saavel som de av os ovenfor nævnte saker blir optat av samme voldgiftsret.

Ærbødigst

for Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre

Axel Krefthing.

Som man vil se benytter arbeidsgiverforeningen anledningen til at kaste ind det gamle stridssporsmaal om vor ret til at offentliggjøre streikbryterne, hvilket forbundet tidligere har negtet at gjøre til gjenstand for voldgift. Vi fandt imidlertid, at dette nu som før var et indre organisationssporsmaal, som arbeidsgiverne ingen ret hadde til at blande sig op i; men som man vil se av efterfølgende skriftveksel, var det arbeids-

givernes hensigt at negte enhver voldgift om avslutningsoverenskomsten om ikke ogsaa dette spørsmål blev medtat:

Kristiania, 15. decbr. 1911.

Til
Norsk arbeidsgiverforening,
Rosenkrantzgaten 7, hersteds.

I besvarelse av den ærede forenings skrivelse av 12. ds. skal vi ikke indlate os paa nogen yderligere diskussion om de rent formelle grunde, som har bevirket forhaling av voldgiftsrettens nedsættelse, men kun anmode om, at denne nu uten yderligere utsættelse blir nedsat i overensstemmelse med overenskomsten.

Med hensyn til de to spørsmål, som den ærede forening ønsker avgjort ved den samme voldgiftsret, vil vi faa uttale, at vi selvfølgelig ikke har noget imot, at tvisten angaaende Fredrikshalds stuerkontor avgjøres, da jo denne tvist har været medtat under forhandlingerne. Derimot kan vi ikke gaa med paa, at spørsmålet angaaende navnefortegnelsen i »Arbeidsmanden« over de arbeidsvillige gjøres til gjenstand for behandling ved denne voldgiftsret. Vi kan nemlig ikke indse, at denne sak staar i nogen forbindelse med de saker, som angaar konflikten avslutning og hvorom der har været forhandlet.

Da vi heller ikke kjender til hvilke krav der av den ærede forening stilles i anledning de indtagne navnefortegnelser i »Arbeidsmanden«, er vi ikke klar over, hvorvidt denne sak i det hele tat nødvendiggjør nogen voldgiftsretsavgjørelse. Under alle omstendigheter faar det bli en sak for sig.

Ærbødigst
Norsk arbeidsmandsforbund
Rich. Hansen.

Kristiania, 18. decbr. 1911.

Norsk arbeidsmandsforbund,
Folkets hus.

I anledning det ærede forbunds skrivelse av 15. ds. skal vi tillate os at bemerke følgende:

Forbundet tar vistnok feil, ifald det gaar ut fra, at ikke »Arbeidsmandens« navneliste har været behandlet av d'hrr. forretningsfører O. Lian og ingeniør H. Bjerke. Der foreligger derfor likesaa megen grund til at indta denne sak for den fælles voldgiftsret som for de øvrige avslutningstvisters vedkommende. Men uanset denne side ved saken, maa det under alle omstendigheter være mest praktisk at medta spørsmålet under samme voldgiftsret, som skal avgjøre forskjellige av det ærede forbund paaklagde saker, fordi nævnte spørsmål i likhet med disse direkte angaar parternes optræden efter lockoutens avslutning, og spørsmålet om denne optræden har været i strid med overenskomsten herom.

Med hensyn til hvad vi ønsker avgjort i omhandlede sak, skal vi opplyse, at vi for det første ønsker voldgiftsrettens avgjørelse av, hvorvidt forbundets fremgangsmaate har været i strid med overenskomsten eller ikke, videre at vi vil nedlægge paastand paa, at voldgiftsrettens avgjørelse blir indtat i »Arbeidsmanden«, og at voldgiftsretten paalægger forbundet fremtidig ikke at indta saadanne navnefortegnelser i anledning avslutningen av heromhandlede konflikt.

Vi legger selvfølgelig ingen avgjørende vekt paa, at denne sak avgjøres av samme voldgiftsret som de øvrige tvister om konflikten avslutning. Men da forbundets skrivelse synes at antyde muligheten av, at forbundet atter vil negte at la spørsmålet om disse navnefortegnelser avgjøres i henhold til overenskomsten, tillater vi os at anmode om bestemt meddelelse om, hvorvidt forbundet er villig hertil eller ikke. Naar vi har faat svar herpaa, skal vi komme tilbake til de øvrige tvistepunkter, som forbundet forlanger avgjort ved voldgift, eller forelægge saken for centralstyret.

Ærbødigst
for Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre
Axel Krefling.

Kristiania, 28. decbr. 1911.

Til
Norsk arbeidsgiverforening,
Rosenkrantzgaten 7.

Vi har mottat det ærede centralstyres skrivelse av 18. ds. angaaende de forskjellige tvistigheter vedrørende lockoutens avslutning og skal hertil bemerke, at det vistnok ikke er nogen feiltagelse, naar vi gaar ut fra, at spørsmålet om navnelistene i »Arbeidsmanden« ikke har været gjenstand for forhandling mellem de to hovedorganisationers formænd. Det ærede centralstyre sier selv i sin skrivelse av 12. decbr., at det er opmerksom paa, at spørsmålet ikke har været optat i noget forhandlingsmøte, og dette er yderligere av hr. Ole O. Lian bekræftet.

Men selv bortset fra dette, kan vi ikke indse, at dette spørsmål har nogen forbindelse med de øvrige tvistes spørsmål, som vi har forlangt avgjort ved voldgift. Vi kan ikke forstaa, at den ærede forening eller nogen av dens medlemmer er tilføiet tort eller skade ved de omtalte navnefortegnelser over uorganiserte, som arbeidet under konflikten, eller at det ærede centralstyre skulde ha nogensomhelst grund til at optræde paa de uorganisertes vegne. Det faar efter vor mening bli de uorganisertes egen sak. Nogen tvist organisationerne imellem kan dette ikke være.

Naar imidlertid det ærede centralstyre sætter saa stor pris paa at faa dette spørsmål avgjort ved voldgift, skal vi være villige til at forelægge det for vort hovedstyre til avgjørelse om, hvorvidt forbundet skal indlate sig herpaa.

Da hovedstyrets medlemmer imidlertid bor spredt over hele landet, vil der medgaa nogen tid, før svar kan indhentes, og imidlertid maa vi forlange, at der nu uten opphold blir nedsat voldgiftsret til avgjørelse av de tvistepunkter, hvorom der har været forhandlet.

Vi er ikke tjent med, at avgjørelsen av disse tvister yderligere utsættes av hensyn til saadanne utenforliggende spørsmål.

Ærbødigst
Norsk arbeidsmandsforbund
Rich. Hansen.

Kristiania, 29. decbr. 1911.

Norsk arbeidsmandsforbund, Folkets hus.

I anledning det ærede forbunds skrivelse av 28. ds. angaaende forskjellige tvistigheter ved lockoutens avslutning skal vi tillate os at gjøre opmerksom paa, at der neppe kan være nogen tvil om, at den første liste i »Arbeidsmanden« har været drøftet mellem d'hrr. Lian og Bjerke. Vi finder nemlig paa hr. Bjerkes papirer en notat gjort under et møte med hr. Lian, hvori antydes et forslag til ordning av bl. a. denne sak. Det av Dem paapekte uttrykk i vor skrivelse av 12. ds. er forsaavidt noget misvisende, idet det kun er den *sidste* navneliste i »Arbeidsmanden«, som ikke har været drøftet mellem forhandlerne.

Med hensyn til Deres bemerkninger om sakens realitet, finder vi ingen grund til for nærværende at gaa nærmere ind herpaa. Det spørsmål som her foreligger er utelukkende om forbundet vil gaa med paa voldgift eller ikke — et spørsmål, som efter den netop faldne retsavgjørelse i en analog sak, ikke skulde kunne synes tvilsom.

Vi sætter selvfølgelig stor pris paa, at forbundet vil forelægge for Deres hovedstyre det spørsmål, om hvorvidt forbundet skal indlate sig paa voldgift. Men naar forbundet forlanger de av Dem paaklagde tvistes spørsmål uopholdelig avgjort ved voldgift, maa vi stille samme krav til forbundet med hensyn til den heromhandlede sak. Naar forbundet har erklæret sig villig til at medvirke til en hurtig voldgiftsavgjørelse angaaende dette spørsmål, skal vi komme tilbake til de øvrige tvistepunkter.

Ærbødigst
for Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre
Axel Krefling.

Som saken nu laa an, var der kun 2 utveie, enten maatte vi gaa med paa at voldgi spørsmålet om, hvorvidt streikbryterlistene i »Arbeidsmanden« var i strid med avslutningsoverenskomsten eller ogsaa maatte vi oppgi ethvert krav paa voldgift og prisgi de utestængte arbeidere til arbeidsgivernes forgodtbefindende.

Nogen egentlig fare vilde det jo ikke være, om vi i spørsmålet om streikbryterlisterne fik en voldgiftskjendelse imot os, eftersom nu alle streikbrytere fra denne konflikt forlængst er rapportert, og noget forbud mot saadanne lister i fremtidige konflikter vilde man jo ikke kunne faa.

Da imidlertid spørsmålet muligens kunde medføre konsekvenser for flere end vort forbund, besluttet forretningsutvalget at forelægge det for sekretariatet istedetfor for forbundets hovedstyre.

Følgende skrivelse blev derfor tilsendt landsorganisationen:

Til

Arbeidernes faglige landsorganisation, hersteds.

Som det ærede sekretariat bekjent opstod der ved lockoutens avslutning ifjor sommer tvist om forstaaelsen av den ved avslutningen indgaaede overenskomst, idet flere bergverker negtet at indta en del av de gamle arbeidere i sine tidligere pladse. Angaaende disse tvistespoersmaal er der fra vort forbund forlangt voldgiftsavgjørelse, da det ikke ved forhandling har lykkedes at komme til enighet.

Arbeidsgiverforeningen stiller sig imidlertid uvillig til at gaa med paa dette, ifald vi ikke samtidig vil gaa med paa at la spørsmålet om vor ret til at offentliggjøre streikbrytere avgjøre ved voldgift.

Da dette jo er et prinsipspoersmaal for flere end vort forbund, vil vi, forinden vi indlater os paa dette, anmode om det ærede sekretariats uttalelse om saken.

Avskrift av den førte korrespondanse vedlægges.

Med solidarisk hilsen

Norsk arbeidsmandsforbund.

Rich. Hansen.

Følgende svar mottoges:

Til

Norsk arbeidsmandsforbund.

Forbundets meddelelse om, at arbeidsgiverforeningen kræver avgjort ved voldgift, hvorvidt det er i strid med avslutningsoverenskomsten i anledning lockouten 1911, at der i »Arbeidsmanden« har været indtatt fortegnelse over streikbrytere under denne konflikt, behandledes i sekretariatets møte 3. ds.

Det er endvidere oplyst for sekretariatet, at arbeidsgiverforeningen negter at undergi en række krav fra arbeidsmandsforbundets side om voldgift i henhold til samme overenskomst.

Under disse forhold fandt sekretariatet intet at indvende mot, at forbundet lar spørsmålet om, hvorvidt navnelisterne strider mot avslutningsoverenskomsten prøve ved en voldgift.

Med solidarisk hilsen

Arb. fagl. landsorganisation, sekretariatet.

Ole O. Lian.

Overensstemmende hermed sendte vi arbeidsgiverforeningen følgende skrivelse:

Til

Norsk arbeidsgiverforening,

Rosenkrantzgaten 7, hersteds.

Voldgift angaaende lockoutens avslutning.

I besvarelse av det ærede centralstyres skrivelse av 29. decbr. f. a. skal vi herved meddele, at vi, for at faa en endelig avgjørelse av de ved lockoutens avslutning opstaaede tvister, ikke vil motsætte os at la spørsmålet om navnelisterne i »Arbeidsmanden« avgjøre samtidig, idet vi dog overfor voldgiftsretten forbeholder os at kræve denne sak avvist.

Efter dette kan vi vel gaa ut fra, at voldgiftsretten kan avholdes i løpet av næste uke?

Ærbødigst

Norsk arbeidsmandsforbund.

Rich. Hansen.

Efter dette veksledes følgende skrivelser:

Kristiania, 5. januar 1912.

Norsk arbeidsmandsforbund,

Folkets hus.

Vi har mottat Deres ærede av 4. ds. angaaende tvistighetene om lockoutens avslutning og har i henhold hertil intet imot, at voldgiftsretten træder sammen saasnaert det praktisk lar sig gjøre. Voldgiftsretten kommer altsaa til at avgjøre følgende fire tvistigheter, der er forlangt av det ærede forbund:

1. Tvist ved aktieselskapet Røstvangen.
2. Tvist ved aktieselskapet Stordø kisgruber.
3. Tvist ved aktieselskapet Sydvaranger.
4. Tvist ved Foldals verk.

Endvidere kommer samme voldgiftsret til at avgjøre følgende to saker, der er forlangt av arbeidsgiverforeningen:

1. Tvist ved Fredrikshalds stuerkontor.
2. Tvist om »Arbeidsmanden«s navnelister.

Vi tillater os at imøtse det ærede forbunds fremstillinger til voldgiftsretten saa betids, at vi kan faa anledning til at utarbeide tilsvar før voldgiftsretten træder sammen.

Vi gjør allerede nu opmerksom paa, at det blir nødvendig at indkalde parterne fra vedkommende sider, naar de forskjellige saker skal behandles. Vi vet ikke, om det er nødvendig, at parterne indkaldes allerede paa forhaand, eller om det vil være mere praktisk først at la voldgiftsretten træde sammen og derefter indkalde parterne i den orden, det maatte findes hensigtsmessig. Vi tillater os at imøtse det ærede forbunds uttalelse herom, idet vi selvfølgelig trenger en del tid for at kunne gi varsel, særlig til et saa fjernt liggende sted som Sydvaranger.

Ærbødigst

for Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre.

Axel Krefting.

Kristiania, 8. januar 1913.

Til

Norsk arbeidsgiverforening,

Rosenkrantzgaten 7, hersteds.

I besvarelse av det ærede centralstyres skrivelse av 5. ds. vil vi atter faa minde om, at voldgiftsretten ifølge overenskomsten herom skal træde sammen senest 12 dage efter at den er forlangt nedsat. Vi kan saaledes ikke være enig i, at tiden for voldgiftsrettens sammentræden utsættes til »det praktisk lar sig gjøre« for det ærede centralstyre, idet vi i saa fald ingen sikkerhet har for, at voldgiftsretten nogensinde vil bli nedsat. Det er allerede nu hengaaet saa lang tid siden vi forlangte voldgift i anledning tvisterne ved lockoutens avslutning, at den ærede forening maa kunne være færdig til at la voldgiftsretten nedsættes inden den i overenskomsten fastsatte frist, regnet fra den dag vi sidst forlangte voldgift, nemlig den 4. ds. Selv om det ærede centralstyre finder det nødvendig at indkalde parter helt fra Sydvaranger, kan vi dog ikke indse, at nogen yderligere utsættelse er nødvendig.

Forøvrig kan vi være enig i, at parterne indkaldes efter at voldgiftsretten er nedsat i den orden, som retten selv eller organisationerne finder hensigtsmessig.

Ærbødigst

Rich. Hansen.

Kristiania, 10. januar 1912.

Norsk arbeidsmandsforbund, Folkets hus.

Vi har mottatt det ærede forbunds skrivelse av 8. ds. I anledning av det deri indtagne, høist umotiverte utfald mot os skal vi tillate os at gjøre opmerksom paa, at vi hverken ønsker at forsinke voldgiftssaken eller har uttalt noget i denne retning. Vi har ikke mindre end det ærede forbund interesse av at faa denne sak avgjort snarest mulig. Det er ikke os, men Dem, som etter forhandlingernes avslutning har forsinket saken ved at gjøre ophævelser mot selv at respektere den overenskomst, som laa til grund for Deres eget voldgiftsforlangende. Vi staar, som vi allerede i vor skrivelse av 5. ds. uttaler, rede til at medvirke til voldgiftsrettens avholdelse saa hurtig det praktisk lar sig gjøre, det vil si saa snart et møte med rimelig varsel til alle vedkommende kan arrangeres. Selvfølgelig maa vi til voldgiftssaken indkalde vedkommende parter, der har krav paa at varsles saa tidlig, at de kan række at komme herved. Vi har tidligere ikke kunnet indkalde dem, baade fordi forbundets skrivelser gjorde det tvilsomt, om der overhodet blev nogen voldgiftsret av, og fordi der endnu ikke er fastsat nogen dag for voldgiftsrettens sammentræden. For at ikke partsindkaldelsen skulde forsinke voldgiftsrettens begyndelse, foreslog vi, at voldgiftsretten skulde træde sammen først og derefter parterne indkaldes. Til trods for Deres utfald mot os, synes De at være fuldstændig enig i dette forslag, der dannet konklusjonen i vor skrivelse av 5. ds.

Naar forbundet fremstiller det, som vi har bedt om, at tiden for voldgiftsrettens sammentræden utsættes, til vi finder det beleilig, og i den anledning uttaler, at De »isaafald ingen sikkerhet har for, at voldgiftsretten nogensinde vil bli nedsatt«, er dette en ren forvrængning. Vi har overhodet ikke bedt om nogensomhelst utsættelse, men tvertimot som foran nevnt fremsat et forslag til sakens hurtigst mulige fremme. Og da forbundet har erklæret sig enig heri, er der fra vor side intet til hinder for, at voldgiftsretten kan træde sammen i slutningen av denne eller begyndelsen av neste uke.

Det skal saaledes ikke bli nødvendig for det ærede forbund at gaa rettens vei overfor os for at faa os til at respektere en indgaaet overenskomst, saaledes som vi har maattet gjøre overfor Dem ved en lignende anledning.

Ærbødigst

for Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre.

Axel Krefting.

Efter endel yderligere konferanse enedes man endelig om at la voldgiften træde sammen den 29. januar.

Som voldgiftsdommere

var valgt: For arbeidsmandsforbundet H. E. Engebretsen, P. Fjeld og Gunnar Ousland og for arbeidsgiverforeningen overbestyrer Platou, boktrykker A. Grøndahl og ingeniør Wisbech. Til opmand valgtes advokat Fr. Stang-Lund.

Som representanter for parterne møtte overretssakfører George Paus for arbeidsgiverforeningen og Rich. Hansen for arbeidsmandsforbundet.

Som vidner avhørtes arbeidsgiverforeningens formand, direktør Harald Bjerke og landsorganisasjonens formand, Ole O. Lian samt de to mæglere præsident Halvorsen og dr. Eriksen.

Vi indtar her de fremstillinger som har været forelagt voldgiftsretten fra begge parter.

Fremstilling til voldgiftsretten i anledning tvist angaaende lockouts avslutning 1911 fra Norsk arbeidsmandsforbund.

Ved avslutningen av den store arbeidskonflikt ifjor blev der mellem organisationerne indgaaet en almindelig overenskomst angaaende reglerne for arbeidets gjenoptagelse saalydende:

»Overenskomst

mellem Norsk arbeidsgiverforening og Arbeidernes faglige landsorganisation angaaende avslutningen av arbeidsstansen juni—juli—august 1911.

1. Samtlige bedrifter igangsættes efterhvert som dette lar sig gjøre.
2. Samtlige arbeidere — organiserte og uorganiserte indtages i sine tidligere pladse. I tilfælde av at bedriften ikke straks kan beskjeftige alle de tidligere arbeidere, skal disse dog ha fortrinsret i de første 5 uker fra den dag, bedriften sættes igang.

For at opretholde sin fortrinsret maa de tidligere arbeidere melde sig hurtigst mulig og senest 7 dage fra dato. For dem, der under konflikten har faat andet arbeide, der ikke kan forlates uten opsigelse, skal pladsene saavidt mulig holdes aapne under opsigelsesfristen, dersom dette lar sig gjøre uten skade for bedriften.

3. Saavel arbeidsgivere som arbeidere — organiserte som uorganiserte — skal gjen- sidig søke at opretholde et godt forhold.
- Saavel arbeidsgiverforeningen som Arbeidernes faglige landsorganisation og disse foreningers underorganisationer skal medvirke til, at denne overenskomst haand- høves ved de midler, som staar til deres disposition.

Enhver tvist angaaende denne overenskomst og organisationernes haandhævelse av samme skal løses ved forhandling og eventuelt voldgift efter de regler, som til enhver tid er gjældende inden jernindustrien.

Kristiania den 23. august 1911.

for Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre.

Harald Bjerke.

Arbeidernes faglige landsorganisation. Sekretariatet.

Ole O. Lian.

Ifølge denne overenskomst skulde saaledes alle arbeidere straks faa indtræde i sine tidligere pladse, saafremt de meldte sig inden den i overenskomsten fastsatte tid, og forsaavidt de avdelinger ved bedrifterne, hvor de før var ansat, kunde igangs- sættes. Ifald dette ikke lot sig gjøre samtidig med konflikten ophør, skulde de ha fortrinsret i de første 5 uker fra bedriftens igangsættelse.

Til trods for denne efter vor formening tydelige bestemmelse negtet dog endel bedrifter under forskjellige foregivender at indta endel av de tidligere arbeidere, som meldte sig inden den i overenskomsten fastsatte frist.

Disse bedrifter er:

1. *Foldals verk.*
- 16 mand ved verkets drift og 4 mand ved verkets utskibningskai i Trondhjem er negtet indtagelse, og deres pladse er besatt med andre folk.
2. *Stordø kisgruber.*
En fyrbøter, som før konflikten arbeidet ved gruberne, er efter avslutningen negtet indtagelse.
3. *Røstvangen gruber.*
Endel av de streikende taugbanearbeidere blev negtet gjenindtagelse i sine tidligere pladse.
4. *Aktieselskapet Sydvaranger.*

8 av de tidligere arbeidere er negtet gjenindtagelse efter lockouts avslutning. Som begrunnelse for disse aabenbare brud paa avslutningsoverenskomstens ordlyd som forutsetning anføres fra Foldals verk, at endel av de her omhandlede arbeidere var ansatt paa 3 maaneders opsigelse og derfor uberettiget til at nedlægge arbeidet sammen med de andre arbeidere, endel hadde ifølge verkets paastand forulempet arbeidsvillige under konflikten og atter andre var overflødige, da deres pladse var besatt med andre folk. Fra Stordø kisgruber og fra Røstvangen gruber begrundes negtelsen av at indta omhandlede arbeidere utelukkende med, at deres pladse under konflikten var blitt besatt med andre arbeidere.

Ved Aktieselskapet Sydvaranger er anført som grund, at disse 8 arbeidere negtet at underskrive en beklagelse over, at selskapet var blitt nødt til at bruke øvrighetens bistand for at faa kastet dem ut av boligene.

Vi skal ikke her indlate os paa nogen procedyre om, hvorvidt de her omhandlede arbeidere har gjort sig skyldig i noget brud paa love og reglement eller ikke. Det spørsmaal, som det her gjælder at faa besvaret, er om de nævnte bedrifter har nogen hjemmel i avslutningsoverenskomsten for at negte disse arbeidere gjenindtagelse i sine tidligere pladse.

Forutsetningen for omtalte overenskomst var i dette tilfælde som ved tidligere konfliktsavslutninger, at forholdet mellom arbeider og arbeidsgiver skulde være som

før konflikten, og at arbeiderne fra og med arbeidets gjenoptagelse skulde være undergit de bestemmelser, som indeholdes i bedriftenes reglement og de for hver bedrift organisationsmessig oprettede specialoverenskomster.

Bestemmelsen i overenskomstens punkt 2 blev indtatt efter forlangende fra arbeidernes organisation for at forebygge muligheten av, at enkelte arbeidsgivere skulde faa anledning til at straffe eller trakassere nogen enkelt arbeider for hans deltagelse i konflikten, noget som let kunde tænkes, og som man ogsaa i enkelte tilfælder har set bevise paa, hvor saadan avslutningsoverenskomst ikke er blitt oprettet.

At bestemmelsen i overenskomstens punkt 2 var ment at skulde gjælde absolut uten undtagelse fremgaar blandt andet, at en protokoltilførsel, som under forhandlingerne blev foreslaat fra arbeidsgivernes side og som vilde git bedrifterne adgang til at praktisere, hvad de her nævnte bedrifter har gjort, blev besluttet utelatt.

Denne protokoltilførsel lød saaledes:

»Protokol b. Arbeidsgiveren er dog ikke forpligtet til at gjenindta de, der har forbrutt sig mot lov, reglement eller overenskomst.

Som det imidlertid vil sees av den ved avslutningsforhandlingerne førte protokol, som følger vedlagt, blev parterne enig om at sløife denne protokoltilførsel.

Foranledningen hertil var, at arbeidernes repræsentanter i forhandlingerne bestemt motsatte sig at gi arbeidsgiverne saadan adgang til at gjøre undtagelser, idet det fremholdtes, at de forseelser og brud, som maatte være begaaet fra den ene eller anden side, fik være glemt, og at det fik bli en sak, som domstolene og ikke den enkelte arbeidsgiver fik avgjøre, om nogen hadde forbrutt sig mot de borgerlige love. Forhandlerne blev dog, som det vil sees av den samme protokol, enig om at saadanne formentlige brud skulde avgjøres ved voldgift og ikke ved de borgerlige domstole, ifald nogen bedrift skulde ville forlange det. Man gik dog ut fra, at arbeidet skulde optages og arbeiderne indtages i henhold til overenskomsten, og at arbeidsgiverne ikke skulde kunne fortsætte lockouten overfor enkelte arbeidere, likesaa litt som arbeiderne skulde kunne fortsætte streiken overfor enkelte arbeidsgivere.

Naar allikevel de her nævnte bedrifter i strid med overenskomsten og dens forutsetninger har negtet indtagelsen av endel arbeidere, maa vi nedlægge paastand om, at samtlige disse arbeidere indtages i sine tidligere pladse og at de faar sig utbetalt løn fra den tid konflikten ophørte, og til de atter indtages i sine pladse. Endvidere maa vi gjøre krav paa, at utgifterne med voldgiftsretten bæres av bedrifterne.

I henhold til foranstaaende tillater man sig herved at forelægge for den ærede voldgiftsret følgende spørsmaal:

1. Har Foldals verk, Stordø kisgruber, Røstvangen gruber og Aktieselskapet Sydvaranger ret ifølge overenskomsten til at negte nogen av de tidligere arbeidere gjenindtagelse i sine tidligere pladse?
2. Er arbeiderne berettiget til at faa erstattet det tap, de har lidt ved at bedrifterne negtet at indta dem?

Kristiania, 12. januar 1912.

Ærbødigst

Norsk arbeidsmandsforbund.

Rich. Hansen.

Fremstilling til voldgiftsretten fra Norsk arbeidsgiverforening.

Twisten ved Fredrikshalds stuerkontor.

Vi tillater os herved at fremlægge:

1. Avskrift av skrivelse av 28. august f. a. til Norsk arbeidsgiverforening fra hr. skibsmægler Alf Rød.
2. Avskrift av overenskomst mellem Fredrikshalds stuerkontor og Fredrikshalds losse- og lasteforening.
3. Et hefte, indeholdende paa side 43 overenskomst angaaende forhandlinger og voldgiftsretter.

Twisten er opstaat ved, at losse- og lastearbeiderne i Fredrikshald efter paabud fra Norsk arbeidsmandsforbund under den store konflikt i sommer negtet at losse eller laste varer for etpar bedrifter, der deltok i arbeidsstansningen.

Idet vi forøvrig henviser til ovennævnte skrivelse fra hr. skibsmægler Rød tillater vi os at forelægge den ærede voldgiftsret følgende spørsmaal:

1. Var Norsk arbeidsmandsforbund berettiget til at paalægge de arbeidere, der var ansat ved Fredrikshalds stuerkontor, at negte at losse eller laste varer for lockoutede bedrifter?

2. Er forbundet ansvarlig for de tap, som ved saadan negtelse er paaført stuerkontoret og de rederier, det repræsenterer?

3. Er stuerkontoret berettiget til at frata vedkommende arbeidere deres i overenskomsten tilsikrede fortrinsret til arbeide ved kontoret paa grund av deres negtelse av at losse og laste varer for lockoutede bedrifter?

Til belysning herav skal vi tillate os at anføre:

Overenskomsten mellem Fredrikshalds stuerkontor og dets arbeidere etablerer for disse et fast arbeidsforhold av omtrent samme art som arbeidsforholdet ved en fabrikk eller en haandverksbedrift. Vistnok er der ingen fast arbeidstid, idet denne er avhengig av de skibe, som kommer. Men akkordsatserne er fastsat saaledes, at arbeiderne gjennemsnitlig faar en rimelig fortjeneste. Det faste arbeidsforhold viser sig deri, at arbeiderne ikke antages særlig for det enkelte arbeide, men er, saalænge overenskomsten gjælder, fortrinsberettiget til alt forefaldende arbeide og paa sin side forpligtet til at utføre det arbeide, som paalægges dem, likesom i det hele arbeidets ledelse og fordeling er overlatt til stuerkontoret. Undlater arbeiderne at utføre anvist arbeide uten gyldig grund, mister de sin fortrinsret.

Overenskomsten fastsetter, at den mellem Norsk arbeidsgiverforening og 5 fagforbund oprettede overenskomst angaaende forhandlinger og voldgiftsretter gjøres gjældende mellem parterne i losse- og lastearbeideroverenskomsten i Fredrikshald. Denne forhandlings- og voldgiftsretten bestemmer, at ingen arbeidsstansning maa finde sted, forinden der har været forhandling. Som en innskrænkning i denne regel sies der tilslut:

»Nærværende overenskomst innskrænker ikke verkstedernes eller vedkommende fagforbunds ret til uten forhandling eller voldgift at delta i en arbeidsstansning, som er dekretert eller godkjendt av Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre eller Arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat eller hovedstyre.»

Naar arbeidsmandsforbundets stedlige styre meddeler, at Saugbruksforeningen og Ørje bruk er blokeret under lockouten, og derfor paalægger sine medlemmer at negte at utføre losning og lastning av varer til eller fra disse bedrifter, er det vistnok skedd under paaberopelse av den citerte bestemmelse.

At denne imidlertid ikke paa nogen maate berettiger en saadan blokade, forekommer os imidlertid ganske indlysende. Bestemmelsen indeholder jo nemlig kun en ophævelse av forhandlingsbestemmelsen, hvor det er tale om at delta i en arbeidsstans, der er dekretert eller godkjendt av hovedorganisationerne. Men bestemmelsen ophæver aldeles ikke de forpligtelser, som forøvrig maatte paaligge parterne — f. eks. pligten til at respektere et gyldig arbeidsreglement, fabrikklovens opsigelsesbestemmelser eller kontraktsmessige forpligtelser, deriblandt saadanne, som ved fællesoverenskomst er fastsat. Idetheletat etablerer bestemmelsen ikke for nogen av partene nogen ret, som de ikke likefuldt vilde hat, om hele forhandlings- og voldgiftsretten var sløifet. Det er saaledes ganske klart, at den omhandlede bestemmelse ikke gir arbeiderne ret til at nedlægge arbeidet uten den ved reglement eller lov fastsatte opsigelsesfrist. Det maa endvidere være paa det rene, at bestemmelsen kun aapner arbeiderne adgang til arbeidsstans, ikke til, saalænge de er i en bedrifts tjeneste at negte at utføre noget bestemt arbeide eller at følge given ordre.

Det maa da heller ikke kunne benegtes, at den omhandlede bestemmelse i forhandlings- og voldgiftsretten ikke paa nogen maate gir sekretariatet adgang til at paalægge losse- og lastearbeiderne i Fredrikshald at sætte sig utover den pligt, de har til at utføre det arbeide, som paalægges dem, saalænge de er i stuerkontorets tjeneste. Derimot maa muligens sekretariatet ha anledning til at paalægge losse- og lastearbeiderne helt at fratræde sin tjeneste ved stuerkontoret og vedkommende arbeidere, saaledes at disse helt ut forholder mellem stuerkontoret og vedkommende arbeidere, saaledes at disse mister sin fortrinsret, og kontoret staar frit, om de fremtidig vil ansætte andre arbeidere. Forholdet blir altsaa tilsvarende til, hvad det blir, naar arbeiderne ved en fabrikk efter paabud av sekretariatet iverksetter en sympatistreik. De mister da sine pladse, og hvis intet andet avtales, staar det fabrikken helt frit, om de vil indta dem igjen eller ikke.

Det er imidlertid unødvendig at gaa nærmere ind paa disse spørsmaal. Hvad der foreligger er, at sekretariatet har paabudt losse- og lastearbeiderne i Fredrikshald uten at fratræde sin tjeneste ved stuerkontoret at negte at utføre det og det bestemte

arbeide, tiltrøds for at saadan negtelse er i direkte strid med overenskomstens klare ord. Og Norsk arbeidsmandsforbund, som staar medansvarlig for denne overenskomsts overholdelse, har uten at protestere overfor sekretariatet sørget for, at sekretariatets paabud blev bragt til utførelse. Forbundet har herved efter vor mening gjort sig skyldig i brud paa denne overenskomst og pligter at yde fuld erstatning for det herved forvoldte økonomiske tap.

Hvad arbeiderne selv angaar, bestemmer overenskomsten, at de mister sin fortrinsret, hvis de negter at utføre det arbeide, som paalægges dem, uten gyldig grund. At saadan negtelse har fundet sted, er paa det rene. Spørsmålet er altsaa alene, om der kan sies at ha foreligget gyldig grund.

Arbeiderne vil antagelig hævde, at saadan gyldig grund foreligger, idet de har handlet efter paabud av sin hovedorganisation. Imidlertid maa det efter det foregaende ansees paa det rene, at hovedorganisationen har været uberettiget til at utstede omhandlede paabud. Under de omstændigheter kan et saadant paabud efter vor mening ikke paaberopes som gyldig grund i overenskomstens forstand. Arbeiderne er selv part i overenskomsten og pligter selv at sørge for dens overholdelse. Naar der derfor i overenskomsten er paalagt dem en pligt til at ta det arbeide, der anvises dem, medmindre der foreligger gyldig grund til at undlate det, maa vedkommende arbeider selv i hvert tilfælde undersøke, om der objektivt set foreligger saadan gyldig grund. Han har ikke ret til blindt at følge sin organisations parole, naar den paalægger ham at negte at utføre et ham anvist arbeide, men maa selv overveie, om organisationen ifølge overenskomsten har ret til at paalægge ham dette. Her er jo ikke spørsmål, om arbeideren kan paaberope sig undskyldende momenter for sin negtelse, men om der virkelig foreligger fuldt gyldig grund.

I henhold til foranstaaende tillater vi os at fremsætte paastand paa, at spørsmål 1 besvares med nei, og spørsmål 2 og 3 med ja.

„Arbeidsmanden“s liste over arbeidere, der har arbeidet under konflikten i sommer.

Passus 3 i overenskomsten angaaende avslutningen av arbeidsstansen i sommer fastsetter:

»Saavel arbeidsgivere som arbeidere — organiserte som uorganiserte — skal gjensidig søke at opretholde et godt forhold.»

Det var en uttalt forutsætning, at hovedhensigten med denne bestemmelse var i en ikke altfor utfordrende form at forbyde overgrep fra arbeiderorganisationernes og de organiserte arbeideres side overfor uorganiserte arbeidere, særlig da saadanne, der hadde arbeidet under arbeidsstansen. Lignende bestemmelser vedtoges efter de fleste større arbeidsstansninger efter forlangende av arbeidsgiverforeningen.

Til trods for den citerte bestemmelse har Norsk arbeidsmandsforbund i sit blad »Arbeidsmanden« nr. 8—9 for 1911 under overskriften »Den sorte tavle« indtat fortegnelse over arbeidere, som har arbeidet under arbeidsstansen ved forskjellige bedrifter. Saken blev paatalt av arbeidsgiverforeningen, hvilket imidlertid ikke forhindret, at arbeidsmandsforbundet i neste nr. av »Arbeidsmanden« fortsatte med sin offentliggjørelse av arbeidsvilliges navne.

Efter bygningskonflikten i Kristiania 1910 blev der paa samme maate indgaat en avslutningsoverenskomst saalydende:

»Man er enig om, at al blokade og fiendtligheter straks skal ophøre, og skal saavel de organiserte som uorganiserte arbeidere gjensidig søke at opretholde et godt forhold.»

Arbeidsmandsforbundet offentliggjorde ogsaa dengang de arbeidsvilliges navne, og arbeidsgiverforeningen paaklaget saken og forlangte den avgjort ved forhandling og eventuelt voldgift. Arbeidsmandsforbundet motsatte sig imidlertid dengang dette, og arbeidsgiverforeningen maatte anlægge retssak for at tvinge arbeidsmandsforbundet til at gaa med paa voldgift. Subsidiært forlangtes domstolens avgjørelse av realiteten. Retten gav arbeidsgiverforeningen medhold i dens principale paastand, og man fik altsaa ingen avgjørelse av selve realitetsspørsmålet, idet dette blir at avgjøre av en voldgiftsret, som endnu ikke er nedsat.

Da imidlertid dette spørsmål er omtrent det samme som det her foreliggende, skal vi tillate os av vor sakførers (hr. advokat Jens P. Heyerdahls) procedyre at hitsætte:

»Overenskomsten bestemmer, at alle *fiendtligheter* skal ophøre, og tillægger positivt, at *saavel organiserte som uorganiserte arbeidere gjensidig skal søke at*

opretholde et godt forhold. Hvor meget klarere maa det da ikke være, at *organisatorerne* skal bestræbe sig for at undgaa alt, som kan sætte det gode forhold i fare? Jeg kan ogsaa her henvisse til den ovenfor citerte avhandling av motparten, side 13 II. Den forening, der indgaaer en fællesoverenskomst, maa, som motparten træffende uttaler, *hverken direkte eller indirekte opfordre til eller støtte tariffstridig opbræden.*

At en meddelelse som den paaklagede er i høj grad egnet til at skade det gode forhold mellem organiserte og uorganiserte arbeidere, er ikke til at komme forbi. Enhver, som endog har det ringeste kjendskap til arbeiderforhold, vil kjende til, hvilke følger det har for en arbeider at bli stemplet som »streikbryter«. Jeg henviser foreløbig herom til de oplysninger, som er meddelt under de i Retst. 1900, side 854 o. flg. og 1910, side 273 o. flg. refererte høiesteretssaker.

Jeg finder det klart, at allerede det at publicere saadanne »streikbryterlister« strider mot den indgaaede tillægsoverenskomst. Saa meget klarere er forøvrig forholdet her, hvor der kan reises særegne indvendinger mot meddelelsens form. De opregnede arbeidere er nemlig ikke blot betegnet som »streikbrytere«. De er ogsaa »rapportert til den sorte tavle«. Hvad dette betyr, derav faar man et ganske godt indtryk ved at gjennemlæse de øvrige meddelelser, som i samme nummer av bladet findes under rubrikken »Den sorte tavle«. Der finder man notiser baade om bedragerier og underslag.

Selve denne sammenstillen av de saakaldte »streikbrytere« med folk, som har gjort sig skyldig i handlinger, der ikke blot er i strid med den almindelige moralske bevissthet, men likefrem straffbare som forbrydelser, er i *ganske særlig grad* egnet til at sætte ondt blod mellem organiserte og uorganiserte arbeidere.

»Hvad *realiteten* angaar, skal det ikke lykkes motparten at komme forbi, at de paaklagede meddelelser i »Arbeidsmanden« og i murerforbundets kvartalsrapport indeslutter en »fiendtlighet« saavel mot vedkommende enkelte arbeidsgivere som først og fremst mot Norsk arbeidsgiverforening selv.

Motpartens procedyre skal fremdeles ikke friste mig til at anstille undersøkelser angaaende meddelelsernes konkrete virkninger, da dette blot vilde tjene til at bortlede opmerksomheten fra sakens kjerne. Hvad arbeidsgiverforeningen og nu intervensenten (intervensienterne) ønsker, er nemlig kun en *utvetydig prinsipiell avgjørelse med hensyn til forstaaelsen av tillægsavtalen om ophør av blokade og fiendtligheter m. v.*

Selv om de indstevnte arbeiderforbund skulde ha ret til at meddele sine underavdelinger fortegnelse over personer, som har arbeidet under en konflikt (hvad jeg bestrider), maa det under enhver omstændighet stride mot overenskomsten at offentliggjøre deslike meddelelser, og naar offentliggjørelsen finder sted i den av mig før paatalte, *aldeles utilbørlige form*, betegner den et *overordentlig grovt brud* paa avtalen om ophør av blokade og fiendtligheter.

At arbeiderne er sig betydningen av denslags avslutningsoverenskomster vel bevisst, viser sig, naar disse kan brukes mot arbeidsgiverne. Vi tillater os at fremlægge kopi av en skrivelse av 29. mars 1911 fra arbeidsgiverforeningen til hr. advokat Jens P. Heyerdahl angaaende en sak, hvori arbeiderorganisationerne grep ind for at beskytte en uorganisert arbeidsgiver, der under en konflikt hadde handlet mot de organiserte arbeidsgiveres interesser, under paaberopelse av en lignende avslutningsoverenskomst, og hvor arbeidsgiverforeningen i henhold hertil etterkom arbeiderorganisationernes anmodning.

Forholdet var i dette tilfælde temmelig analogt med det her foreliggende, og arbeidsmandsforbundet burde her ha gaat frem paa lignende loyal maate som arbeidsgiverforeningen dengang.

I tilslutning til hr. advokat Heyerdahls forannævnte uttalelser gjør vi opmerksom paa, at »Arbeidsmanden«s navnelister virker ikke alene som en ærekrænkelse overfor og som en opfordring til forfølgelse og forulempning av vedkommende uorganiserte arbeidere. Alene av den grund maa forholdet kunne paatales av arbeidsgiverforeningen, idet avslutningsoverenskomsten forsaavidt kan betragtes som en kontrakt til fordel for tredjemand, hvis overholdelse enhver av kontrahenterne er berettiget til at forlange. Men hertil kommer, at resultatet av navnelisterne blir uro paa arbeidspladsene, hvilket direkte kan paaføre saavel vedkommende arbeidsgiver som arbeidsgiverforeningen ulemper og tap.

Vi forbeholder os ved vidneprov fra mæglingen, hvor avslutningsoverenskomsten blev vedtat, nærmere at faa fastslaat, at den heromhandlede passus i avslutningsoverenskomsten bl. a. tok direkte sigte paa at beskytte de arbeidsvillige arbeidere.

Vi tillater os at forelægge den ærede voldgiftsret saken til avgjørelse i form av følgende spørsmål:

»Er navnelisterne i »Arbeidsmanden«s nr. 8—9 og 10 for 1911 stridende mot overenskomsten av 23. august 1911 angaaende avslutningen av arbeidsstansen sommeren 1911?»

I henhold til det foran anførte fremsættes paastand paa, at dette spørsmål besvares med ja.

Gjenindtagelse av arbeidere efter arbeidsstansen isommer ved Aktieselsk. Røstvangen, Stordø Kisgruber, Aktieselsk. Sydvaranger og Foldals Verk.

Der foreligger her i virkeligheten 2 forskjellige tvister av prinsipiell art. Der er for det første spørsmål, om bedrifterne i henhold til overenskomsten angaaende avslutningen av arbeidsstansen isommer pligter at indta de gamle arbeidere i sine tidligere pladse, ogsaa naar disse pladse under konflikten er optat av nye arbeidere. Dette er tilfældet ved Røstvangen og Stordø. Der er dernæst spørsmål, om bedriftene pligter at indta arbeidere, som under konflikten har gjort sig skyldig i brud paa lov, reglement eller overenskomst. Dette er tilfældet ved de to øvrige bedrifter.

Hvad førstnævnte spørsmål angaar skal oplyses, at arbeidsgiverforeningen altid har hævdet og faat gjennomført, at de arbeidere, som er indtat under en konflikt, ikke skal sættes paa bar bakke, straks konflikten er over, men at de streikende eller lock-outede arbeidere eventuelt skal staa tilbake for dem.

Dette arbeidsgiverforeningens standpunkt, som arbeiderorganisationerne meget vel kjender, har efter vor mening faat et tydelig uttrykk i avslutningsoverenskomsten. Vistnok fastsætter dennes punkt 2 første sætning, at samtlige arbeidere indtages i sine tidligere pladse. Men allerede næste sætning gjør en betydelig undtagelse herfra ved at si: »I tilfælde av, at bedriften ikke straks kan beskjeftige de tidligere arbeidere, skal disse dog ha fortrinsret i de første 5 uker fra den dag, bedriften sættes igang.« Som det vil sees, er denne undtagelsesbestemmelse meget omfattende, idet den kommer til anvendelse overalt, hvor bedriften ikke kan beskjeftige de tidligere arbeidere, uansett av hvilken grund. Efter vor mening maa det da være ganske klart, at denne undtagelsesbestemmelse ogsaa maa komme til anvendelse, naar nogen av de tidligere arbeideres pladse under konflikten er blit optat av andre, og bedriften av den grund ikke kan beskjeftige dem. Det kan aldeles ikke utledes av avslutningsoverenskomsten, at bedrifterne pligter at foreta særlige foranstaltninger (saaledes som at opsi nye arbeidere) for at beskjeftige de tidligere. Der er jo alene tale om, bedrifterne kan beskjeftige disse, d. v. s. om de til en rationel drift og under de foreliggende forhold har bruk for dem. At arbeidsgiverforeningen nu likesaalitt som for hverken kunde eller vilde ha gaat med paa, at arbeidsgiverne ved konflikten ophør skulde rydde bedrifterne for arbeidsvillige arbeidere for at gi plads til de tidligere arbeidere, burde ogsaa efter vor mening ha staa ganske klart for alle parter. Det maa erindres, at naar arbeidere indtages under en konflikt, sker det omtrent alltid under den utrykkelige (saaledes ved Røstvangen) eller stiltiende forutsætning, at de skal faa varig ansættelse, og at de ikke ved konflikten ophør skal kastes paa gaten. Bedrifterne er da moralsk og ofte ogsaa juridisk bundet til ikke at avskedige dem, fordi konflikten er slut. Og arbeidsgiverne maa derfor med fuld ret kunne hevde, at de av denne grund ikke kan beskjeftige de tidligere arbeidere.

Til nærmere oplysning angaaende de foreliggende tilfælde skal vi tillade os at gjengive av aktieselskapet Stordø kisgrubers skrivelse til os av 4. september 1911:

»Vi hadde før streiken begynte to fyrbøtere (brødre), der gjennom formanden for de organiserte arbeidere opsa sine pladse. Paa forespørsel om de kunde paregne at faa disse igjen, naar streiken var forbi blev gjentagende gange svaret nei, ti vaskeriet kom antagelig til at være i drift under streiken, saa posterne straks maatte besettes paanyt. Kun den ene fyrbøterplads blev imidlertid besat og manden tiltraadte. Vedkommende maa nu naturligvis beholde sin post. Hadde driften i vaskeriet kunnet været opretholdt under streiken vilde begge fyrbøterposter være blit besat, og vi hadde da ingen anvendelse hat for de tidligere fyrbøtere. Den av de streikende fyrbøtere, som først meldte sig, fik løfte paa sin tidligere post, men han er endnu ikke traadt i funktion som fyrbøter, og er han beskjeftiget med andet arbeide.

Josefus Nilsen, der meldte sig senere fik besked om, at vi ikke hadde bruk for ham som fyrbøter, men skulde han senere, naar vi kunde ta ind flere folk, faa anden passende beskjeftigelse.

Vi kan ikke etterkomme arbeidsmandsforbundets fordring om at ta manden ind igjen som fyrbøter, og vi kan først ta ham til andet arbeide, naar vi har bruk for ham. Dette har Josefus Nilsen faat besked om, og er han tilfreds hermed.»

Likeledes hitsættes av aktieselskapet Røstvangens skrivelse til os av 12. september 1911: «At endel av streikerne ikke har kunnet faa igjen sine pladse ved taugbanen, kommer sig ogsaa derav, at disse ved banens drift paa enkelt skift under streiken blev remplasert med arbeidsvillige, uorganiserte, og da disse sidstnævnte ansattes blev kontraktmessig paa betingelser som vedlagt kontraktkopi av 20. juni d. a. med Nils Lilleaas utviser bl. a. 3 maaneders opsigelsesfrist, og disse nyansatte dertil skjøtter sit arbeide til vor fulde tilfredsstillelse, har vi selvfølgelig ikke kunnet avskedige de saaledes fast nyansatte kun for at ta ind streikerne. De tiloversblevne taugbanearbeidere er imidlertid tilbudt arbeide ved gruben istedet, hvad ogsaa et par har mottat.»

Den nævnte kontrakt med Nils Lilleaas er saalydende:

Kontrakt.

Nils N. Lilleaas ansættes herved som fast arbeider ved Røsten taugbanestation med en maanedsløn av kr. 100 — et hundrede — og kr. 0.60 pr. time for overtid saavel for helligdagsarbeide som for overtid om hverdage.

Den gjensidige opsigelsestid er 3 — tre — maaneder.

Den forestaaende streik skal ikke ved sin avslutning bevirke Nils Lilleaas's opsigelse.

Stortjern, 20. juni 1911.

For aktieselskapet Røstvangen.

Botolf Bredesen.

Nils Nilsen Lilleaas.

Det vil av foranstaaende fremgaa, at der ved Stordø og spesielt ved Røstvangen ogsaa er særlige grunde til, at bedrifterne i de foreliggende tilfælde ikke kan opsi vedkommende nye arbeidere og saaledes ikke kan beskjeftige de tidligere arbeidere, hvis pladse er optat.

Med hensyn til det andet foreliggende spørsmål angaaende arbeidere, der har forbrutt sig mot love, reglement eller overenskomst var der ganske riktig av arbeidsgivernes repræsentanter forlangt følgende protokolltilførsel:

»Arbeidsgiveren er dog ikke forpligtet til at gjenindta de, der har forbrutt sig mot love, reglement eller overenskomst.«

Det blev imidlertid av de to mæglere hevdet, at det maatte være en selvfølgelig forutsætning, at arbeidsgiveren ikke var forpligtet til at indta arbeidere, der hadde forbrutt sig paa nævnte maate. For at bestemmelsen skulde faa minst muligst utfordrende form overfor arbeiderne, enedes man da om at sløife denne protokolltilførsel, idet der herom blev protokolert følgende:

»Parterne blev enige om at sløife denne protokolltilførsel, idet det er forutsætningen, at spørsmålet om, hvorvidt nogen har forbrutt sig mot love, reglement eller overenskomst, skal avgjøres ved voldgift — og at ingen av organisationerne skal motsætte sig nedsættelse av voldgift.«

Meningen med sløifningen av undtagelsesbestemmelsen angaaende arbeidere, der har forbrutt sig mot love, reglement eller overenskomst, var ikke og kan ikke ha været, at enhver undtagelse av denne art skulde bortfalde. Den sidste protokolltilførsel fastslaar jo nemlig, at spørsmålet om, hvorvidt nogen har forbrutt sig mot love, reglement eller overenskomst, skal avgjøres ved voldgift. Det er ganske klart, at der her ikke er tale om at faa en rent akademisk uttalelse av en voldgiftsret. Av hele sammenhengen fremgaaer det, at saadan voldgiftskjendelse skal være avgjørende for, om vedkommende arbeidere skal gjenindtages i sine pladse eller ikke. Arbeiderne bevegter vistnok heller ikke, at den i den sidste protokolltilførsel omhandlede voldgift negter vistnok heller ikke, at den i den sidste protokolltilførsel omhandlede voldgift skal ha reel indflydelse paa vedkommende arbeideres stilling. Men de hevder, saavidt forstaaes, at samtlige arbeidere skulde ha været indtat straks og at bedrifterne derefter kunde ha forlangt voldgiftsretlig avgjørelse, om de skal ha ret til at opsi dem igjen paa grund av brud paa lov, overenskomst eller reglement.

Erkjendes det imidlertid først, at der er en forbindelse mellem den i sidste pro-

tokoltilførsel omhandlede voldgift og arbeidernes pladse, maa denne opfatning være ganske uholdbar.

Ingen av parterne kan eller burde ialfald ha gaat ut fra, at der kunde være tale om at faa voldgiftsretslig avgjort, om en arbeider skulde forblive i sin stilling eller om han paa grund av forseelser av nævnte art skulde opsiges. Det er nemlig almindelig anerkjendt og uttrykkelig fastslaaet i omtrent alle overenskomster, at organisationerne ikke skal gripe ind i arbeidernes og arbeidsgivernes gjensidige ret til opsigelse. Det er er altsaa forbeholdt arbeidsgiveren i ethvert tilfælde at avgjøre, om han vil ha en arbeider i sin tjeneste eller han vil si ham op, paa samme maate som arbeideren selv avgjør, om han vil blive i en arbeidsgivers tjeneste eller ikke. I avslutningsoverenskomsten paalægges der da heller ikke arbeidsgiverne nogen pligt til at beholde de tidligere arbeidere, men kun til at gjenindta dem. Hadde der ingen protokoltilførsel været, kunde altsaa arbeidsgiverne frit ha opsagt de arbeidere, som hadde forbrutt sig mot lov, reglement eller overenskomst, uten nogensomhelst voldgiftsavgjørelse. Men det er ganske klart, at den omhandlede protokoltilførsel ikke tilsigter at paalægge arbeidsgiverne større forpligtelser overfor de arbeidere, der har forbrutt sig paa nævnte maate, end overfor de øvrige arbeidere. Protokoltilførselen kan derfor alene tilsigte en modifikation av bestemmelsen om, at alle arbeidere skal indtages i sine tidligere pladse. Meningen maa være, at en arbeidsgiver kan negte at indta en arbeider, der har forbrutt sig mot lov, reglement eller overenskomst, men at arbeideren eller hans organisation kan forlange avgjort ved voldgift, om denne negtelse var berettiget.

Kun ved denne forstaaelse kommer man ogsaa til et retfærdig resultat. Den arbeider, som urettelig negtes indtagelse, vil nemlig ved voldgift faa avgjort, at han hadde krav paa at være indtat straks, og kan da selvfølgelig gjøre fordring paa det tap, som han har lidt ved arbeidsgivernes urettelige negtelse. Arbeideren lider altsaa herved intet tap, men faar til og med uten arbeide sin fulde løn.

Efter den anden forstaaelse vilde derimot resultatet blive, at en arbeider, der gjerne kunde ha gjort sig skyldig i de groveste forgaelser og var farlig for bedriftens sikkerhet, allikevel maatte gjenindtages, og arbeidsgiveren maatte finde sig i at ha ham i sin bedrift og betale ham løn, indtil voldgiftsavgjørelse forelaa.

I henhold til foranstaaende fremsættes paastand paa: at aktieselskapet Røstvangen, Stordø Kisgruber, aktieselskapet Sydvaranger og Foldals verk kjendes berettiget til at negte tidligere arbeidere gjenindtagelse i deres tidligere pladse, naar disse under konflikten er besat med nye arbeidere, samt naar vedkommende tidligere arbeidere har forbrutt sig mot love, reglement eller overenskomst. Likeledes at vedkommende arbeidere følgelig heller ikke har krav paa nogen erstatning for det tap, de har lidt ved, at bedrifterne negtet at indtage dem.

Norsk arbeidsmandsforbund har overhodet ikke inddelt sig paa spørsmålet, om vedkommende arbeidere ved Sydvaranger og Foldals verk har forbrutt sig mot lov, reglement eller overenskomst, og vi finder det derfor heller ikke nødvendig nærmere, at redegjøre herfor. Forsaavidt spørsmålet skulde komme op, forbeholder vi os senere at fremlægge de nødvendige bevisligheter.

Med hensyn til spørsmålet om erstatning til de arbeidere, der er negtet indtagelse, skal vi tilføie, at forsaaavidt arbeidsmandsforbundets opfatning — at samtlige tidligere arbeidere skulde været gjenindtat — gives medhold, er ogsaa vi enige i, at forbundets spørsmaal 2 besvares med jo. Derimot er ogsaa vi under denne forutsetning helt uenig i forbundets paastand, at vedkommende arbeidere faar sig utbetalt løn fra den tid, konflikten ophørte, og til de atter indtages i sine pladse. De har under alle omstændigheter kun krav paa at faa sig erstattet det tap, de har lidt ved at bedrifterne negtet at indta dem. De har aldeles intet krav paa at forblive i disse pladse. Bedrifterne kunde i ethvert tilfælde ha juridisk ret til at opsi dem med lovlig varsel, straks de var indtat, og vilde selvfølgelig ha benyttet sig av denne ret. Vedkommende arbeidere kan saaledes under enhver omstændighet kun kræve løn for saa lang tid, indtil de med lovlig varsel kunde været opsagt. Heller ikke kan vi være enig i arbeidsmandsforbundets paastand, at vedkommende arbeidere nu skal indtages i sine pladse. De kan ikke baade forlange erstatning, fordi de ikke blev indtat straks efter arbeidsstansen og at indtages nu. Hvad vedkommende arbeidere eventuelt kunde

forlange, var straks efter arbeidsstansens ophør at bli indtat i sine pladse. Er dette urettelig ikke blit gjort, har de krav paa fuld erstatning herfor, men heller ikke paa mere. De kan ikke forlange nu efter 1/2 aars forløp — da de forlængst kunde og utvilsomt vilde være opsagt — at blive gjenindtat i sine tidligere pladse.

Tilslut skal vi tillate os at nedlægge paastand paa, at omkostningerne ved nærværende voldgiftsret paalægges Norsk arbeidsmandsforbund.

Kristiania, den 17. januar 1912.

Ærbødigt
for Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre
George Paus.

Fremstilling nr. 2 til voldgiftsretten fra Norsk arbeidsmandsforbund.

Fredrikshalds stuerkontor.

Arbeidsgiverforeningens fremstilling av denne sak synes at bero paa en fuldstændig begrepsforvirring. I begyndelsen hevdes, at Norsk arbeidsmandsforbund under den store konflikt ifjor paabød losse- og lastearbeiderne at negte losning og lastning for et par firmaer. Paa grundlag av denne paastand er ogsaa spørsmålene 1 og 2 opstillet.

I sin videre argumentation kommer arbeidsgiverforeningen ind paa det virkelige forhold: at det er sekretariatet for Arbeidernes faglige landsorganisation, som har tat beslutning om negtelsen av dette arbeide, men hevder samtidig, at sekretariatet var uberettiget til at gi en saadan ordre, og at det derfor hadde været arbeidernes pligt ikke at etterkomme samme. Naar de allikevel har gjort dette paa den maate som skeed, saa paastaar arbeidsgiverforeningen, at de derved har forspildt sin fortrinsret til arbeide ved stuerkontoret.

Dersom det hadde forholdt sig rigtig, hvad arbeidsgiverforeningen i begyndelsen av sin fremstilling fremholder: at losse- og lastearbeiderne i Fredrikshald negtet av losse og laste varer efter paabud fra Norsk arbeidsmandsforbund, vilde der ha været grund for arbeidsgiverforeningen til at reise denne sak saavel mot forbundet, der hadde git et saadant paabud, som mot de arbeidere, der efterkom det.

Naar derimot beslutningen om denne blokade av 2 firmaer er fattet av landsorganisationens sekretariat i henhold til den av arbeidsgiverforeningen citerede bestemmelse i voldgiftsoverenskomsten, da forstaa vi ikke, hvorledes der kan rettes nogen anklage mot forbundet eller dets medlemmer i Fredrikshald, fordi disse handlet i overensstemmelse med denne beslutning.

Saken forholder sig nemlig i korthet saaledes:

Under den store konflikt ifjor sommer var det de 2 hovedorganisationers styrer, som hadde ledelsen. Paa arbeidsgivernes side Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre og paa arbeidernes side Arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat.

Enhver beslutning, som angik ledelsen og taktikken under konflikten blev — i hvert fald paa arbeidernes side — avgjort av hovedorganisationens sekretariat, idet alle forslag og andragender, som indkom til forbundene fra lokalavdelingerne, blev forelagt sekretariatet for noget foretoges. Saaledes ogsaa den sak, som her er forelagt voldgiftsretten angaaende losse- og lastearbeidernes forhold, hvilket vi herved agter at dokumentere.

Den 24. juli mottok forbundet en skrivelse fra arbeidsmandsforbundets stedlige styre i Fredrikshald, hvori styret paa vegne av de tilsluttede foreninger ansøkte om sekretariatets godkjendelse til at blokere losnings- og lastningsarbeide for Saugbruksforeningens cellulosefabrik og Ørje bruk. (Se bilag 1).

Denne skrivelse blev uten at være behandlet i forbundsstyret oversendt sekretariatet, der i møte den 25. s. m. behandlet saken og godkjendte blokadeandragendet. (Bilag 2).

Samme dag som forbundet mottok meddelelse herom, den 26. juli, blev skrivelse sendt til det stedlige styre, hvori dette underrettes om sekretariatets beslutning. (Bilag 3).

Av det som her er anført vil det sees, at den av arbeidsgiverforeningen fremsatte paastand om, at det er arbeidsmandsforbundet, som har iverksat og paabudt blokaden, er fuldstændig misvisende. Det kan ikke være av nogensomhelst interesse for voldgiftsretten at besvare de opstillede spørsmaal, da baade disse og den paastand,

de støtter sig til, er bygget paa feilagtige forutsætninger. Vil arbeidsgiverforeningen ha en avgjørelse paa spørsmålet, faar den reise klagen mot Arbeidernes faglige landsorganisation, og vi tviler ikke paa utfaldet av en eventuel voldgiftsdom i denne sak.

Naar Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre besluttet at iverksette lockout overfor arbeidere, der hadde overenskomst med sine arbeidsgivere, var det i henhold til voldgiftsoverenskomstens slutningsbestemmelse, og det har aldrig faldt nogen av arbeiderorganisationerne ind at formene centralstyret denne ret. Men etter den samme bestemmelse har ogsaa arbeidernes faglige landsorganisations sekretariat ret til at iverksette sympatistreik, og det er dette, som blev gjort overfor stuerkontoret i Fredrikshald.

Arbeidsgiverforeningen indrømmer ogsaa i sin fremstilling, at sekretariatet har denne ret; men sier den:

»Bestemmelsen (voldgiftsoverenskomstens slutningsbestemmelse) ophæver aldeles ikke de forpligtelser, som *forøvrig* maatte paaligge parterne — for eks. pligten til at respektere et gyldig arbeidsreglement, fabriklovens opsigelsesbestemmelser eller kontraktmæssige forpligtelser, deriblandt saadanne som ved fællesoverenskomst er fastsat.«

Hertil skal vi kun bemerke, at der ikke hverken i fællesoverenskomsten eller reglementet indeholdes nogen bestemmelse om gjensidig opsigelsesfrist, og at losnings- og lastningsarbeide heller ikke er undergit bestemmelserne i fabriktilsynsloven. Der har aldrig været og kan vel ogsaa vanskelig praktiseres nogen opsigelsestid for et arbeide av den art som losnings- og lastningsarbeidet ombord i fartøier. Arbeiderne antages for hver job og kan avskediges paa staaende fot, hvad ofte er blit gjort.

I arbeidsgiverforeningens fremstilling hevdes endvidere, at sekretariatet vistnok hadde ret til at beordre arbeiderne til helt at nedlægge arbeidet, men derimot ikke til at blokere en del av dette. Altsaa vilde ikke feilen været saa stor, om blokaden hadde rammet alle firmaer, som lossere og lastere med stuerkontorets folk, som naar bare et par av dem blokeres.

Dette forstaar vi ikke. Stuerkontoret betaler jo ikke disse folk nogen fast løn, de blir kun lønnet for hver job. Der var ogsaa fuld anledning til for stuerkontoret paa grundlag av den stedfundne negtelse av løsning for de 2 firmaer at avskedige arbeiderne fra alt arbeide. Derved hadde de jo opnaadd det samme som de mente arbeiderne burde gjort.

I henhold til foranstaaende fremsættes følgende paastand:

Principalt: Saken avvises som ikke vedrørende Norsk arbeidsmandsforbund.

Subsidiært: Spørsmål 1 besvares med ja, spørsmål 2 og 3 med nei.

„Arbeidsmanden“s lister over arbeidere, der arbeidet under konflikten ifjor sommer.

Det spørsmål som her av arbeidsgiverforeningen er indbragt for voldgiftsretten, anser vi for at være av den beskaffenhet, at det helt bør avvises av voldgiftsretten.

Ifølge overenskomsten angaaende forhandlinger og voldgiftsretter, dens paragraf 1, er det kun konflikter mellom arbeidsgivere og arbeidere, som skal kunne indankes for en voldgiftsret, efterat forhandling om konflikten bilæggelse forgjæves har været forsøkt. En saadan konflikt kan dette spørsmål ikke sies at være, idet der ved de i „Arbeidsmanden“ indtagne navnefortegnelser ikke er tilføiet eller gjort forsøk paa at tilføie arbeidsgiverforeningen eller dens medlemmer nogen skade. Hensigten med saadanne fortegnelser er ene og alene at forebygge den mulighet, at arbeidere, der har optraadt som streikbrytere, blir optat som medlemmer i nogen av forbundets avdelinger, ifald de flytter til et andet sted. Det er saaledes udelukkende et indre organisationsspørsmål, eller om man vil, en konflikt arbeiderne imellem. Men naar dette er tilfælde, forstaar vi ikke med hvilken ret eller begrundelse arbeidsgiverforeningen optræder som forsvarer for de uorganiserte. Føler disse sig forurettet, har de jo selv anledning til at anlægge sak mot forbundet ved domstolene, hvad ogsaa er blit gjort i et par tilfælder.

Anderledes hadde selvfølgelig saken stillet sig, om de organiserte arbeidere hadde negtet at arbeide sammen med de uorganiserte eller foretat ting, som umuliggjorde de uorganisertes forbliven paa arbeidsstedet. I saa tilfælde kunde der været mulighet for, at arbeidsgivernes interesser var blit skadet; men dette er ikke tilfælde her. De organiserte arbeidere har ikke søkt at hindre arbeidsgiverne i at beskæftige uorga-

niserte, men vil kun hindre disse fra saadan uten videre at komme ind i arbeiderorganisationen.

Forholdet kan saaledes ikke sies at være analogt med den av byggaandverksmestrene i 1908 iverksatte blokade overfor murmester Foseid.

I dette tilfælde medførte nemlig blokaden skade ikke bare for den blokerte mester, men ogsaa for medlemmer av arbeidernes organisationer, som derved blev hindret i sit erhverv. Det var saaledes en fiendtlig handling mot den anden part i kontraktsforholdet, som berettiget denne til at skride ind.

Naar arbeidsgiverforeningen til støtte for sin paastand paaberoper sig den nys faldne byretsdom, der ikke uttaler noget med hensyn til realiteten av det her reiste spørsmål, men kun paalægger forbundet at la denne avgjøre ved voldgift, maa man være opmerksom paa, at der er en væsentlig forskjjel paa den avslutningsoverenskomst som blev indgaaet efter bygningskonflikten i 1910 og den som blev opprettet ved avslutningen av lockouten ifjor. Det er vel meget tvilsomt, om retten var kommet til samme resultat, ifald den overenskomst, som nu laa til grund for rettens avgjørelse, hadde hat samme ordlyd som den, der blev opprettet ifjor.

Idet vi agter at paapeke den forskjjel, som her gjør sig gjældende, hitsætter vi begge overenskomster:

Overenskomst

om avslutningen av bygningskonflikten i 1910.

»Man er enig om, at al blokade og fiendtligheter straks skal ophøre, og skal saavel de organiserte som uorganiserte arbeidere gjensidig søke at opretholde et godt forhold.«

Overenskomst

om avslutningen av lockouten i 1911.

»Saavel arbeidsgivere som arbeidere — organiserte som uorganiserte — skal gjensidig søke at opretholde et godt forhold.«

Enhver vil kunne se, at der er en væsentlig forskjjel paa indholdet i de 2 bestemmelser. Mens overenskomsten fra 1910 fastslaaer en gjensidighet mellom de organiserte og uorganiserte arbeidere og paalægger begge at opretholde et godt forhold indbyrdes, indeholder derimot overenskomsten fra 1911 kun en gjensidighet mellom *arbeidsgivere og arbeidere*. Ordene mellom de to tankestreker: »*organiserte som uorganiserte*«, er kun et supplement til begrepet *arbeidere*, som er medtat i den hensigt at fastslaa, at forholdet overfor arbeidsgiveren skal være det samme for begge kategorier av arbeidere.

Naar overenskomsten fik den form istedenfor den, som blev brukt i 1910, var det efter paakrav fra arbeidernes organisation for derved at undgaa, at arbeidsgiverne skulde kunne faa anledning til som i 1910 at blande sig op i arbeidernes indre organisationsanliggender.

Det er derfor fuldstændig uriktig, hvad arbeidsgiverforeningen anfører, at det var en »*uttalt forutsætning*« ved denne bestemmelse at *forby* noget saadant som at rapportere de arbeidsvillige. Hadde dette været forutsætningen maatte selvfølgelig arbeidsgiverforeningens forhandlere istedetfor at avsvække bestemmelsen fra 1910, hvorom der dengang verserte rettsak, søkt at utdype og tydeliggjøre, hvad der mentes med denne.

Vi hævder derfor, at der ved de indtagne fortegnelser i »Arbeidsmanden« over arbeidsvillige ikke er gjort noget, som kan krænke eller skade den anden part i kontraktsforholdet, hvorfor vi vil foreslaa saken avvist, subsidiært: at det av arbeidsgiverforeningen opstillede spørsmål besvares med »nei«.

Tilsvaret til Arbeidsgiverforeningens fremstilling med hensyn til gjenindtagelsen av arbeidere ved Aktieselsk. Røstvangen, Stordø kisgruber, Sydvaranger og Foldals verk.

Arbeidsgiverforeningens procedyre gaar her ut paa, at arbeidsgiverne ifølge overenskomsten har den samme ret, som det ved den foreslaaede protokolltilførsel b. var hensigten at tillægge dem. Det maa da ligge nær at stille det spørsmål: Hvorfor blev denne protokolltilførsel foreslaaet, og hvorfor blev den strøket efter krav fra arbeidernes repræsentanter? Man gaar da ikke hen og kræver nogen ret, man allerede

har, og det var vel, fordi man opdaget, at overenskomsten ikke gav anledning til den forønskede adgang til utelukkelse av endel misliebige arbeidere, at arbeidsgiverforeningen i sidste øieblik kom med dette forslag. Naar saa forslaget ikke blir vedtatt, maa det vel ansees som et brud paa overenskomsten, naar denne praktiseres, som om den skulde ha indeholdt den forkastede bestemmelse.

Arbeidsgiverforeningens freidige beskyldning mot de utestængte arbeidere ved Foldals verk og Aktieselsk. Sydvaranger for at ha gjort sig skyldig i lovbrud, skal vi ikke gaa nærmere ind paa. Det faar bli disse arbeideres sak at kræve beskyldningerne bevist eller mortificert. Kun skal vi faa fastslaa, at denne beskyldning udelukkende grunder sig paa arbeidsgivernes paastand. En paastand, som vi tror, det skal være vanskelig at bevise, saa meget mere som samtlige disse utestængte arbeidere er agtværdige og hæderlige folk.

Arbeidsgiverforeningen fremholder endvidere, at den altid har hævdet og faat gjennomført, at de arbeidere, som er indtatt under en konflikt, ikke skal sættes paa bar bakke, men at de streikende eller lockoutede arbeidere skal staa tilbake for dem.

Dette er ikke korrekt. Rigtignok er der ikke, saavidt vites, bli indgaaet nogen overenskomst om, at de arbeidere, som er indtatt under en konflikt, skal sættes paa »bar bakke«, det har heller aldrig fra arbeiderorganisationens side været forlangt, men derimot har der mange ganger været truffet avtale om, at samtlige arbeidere skal indtages i sine tidligere pladse, og det har da bli en sak for sig, hvad arbeidsgiverne har villet gjøre med dem, der var indtatt under konflikten.

Ved avslutningen av konflikten i papir- og celluloseindustrien i 1907 avsluttedes følgende overenskomst:

»Samtlige arbeidere — organiserte og uorganiserte — indtages i sine tidligere pladse. Dog maa de melde sig hurtigst mulig og senest inden 5 dage fra dato. For dem, der under konflikten har faat andet arbeide, der ikke kan forlates uten opsigelse, skal pladsene saavidt mulig holdes aapne ved stedfortrædere, forsaa vidt dette lar sig gjøre uten skade for fabrikken«.

Der var ved enkelte fabrikker ogsaa dengang indtatt arbeidsvillige, likesom der ogsaa iblandt de streikende og lockoutede arbeidere dengang fandtes folk, som ifølge arbeidsgivernes mening ikke hadde opført sig fuldt korrekt og reglementert; men der var dog ingen arbeidsgiver, som satte sig ut over overenskomsten ved at negte nogen arbeiders indtagelse i sin tidligere plads. Det viste sig ogsaa ved avslutningen av lockouten ifjor, at arbeidsgiverne inden de øvrige industrier forstod overenskomsten, som vi og respekterte den. Det er kun de 4 bergverk av samtlige 238 bedrifter, som var inddrat i konflikten, der har hævdet en anden forstaaelse av overenskomsten.

I de tilfælder derimot, hvor det har været arbeidsgiverne særlig om at gjøre at sikre de under konflikten indtagne arbeidere en fortrinnsret fremfor de streikende, er dette kommet tydelig frem i avslutningsoverenskomsten. Saaledes ved avslutningen av bergverkskonflikten i 1908, hvor følgende overenskomst blev indgaaet efter krav fra arbeidsgiverforeningen:

»Foldals gruber indtar under forøvrig like forhold de streikende arbeidere efterhvert som verket har bruk for dem«.

Det er formodentlig denne og andre lignende overenskomster, der sigtes til, naar der sies, at »arbeidsgiverforeningen alltid har hævdet og faat gjennomført« osv.

Naar imidlertid overenskomsten denne gang fik en anden form, saa maa jo herav følge, at ogsaa meningen maatte være en anden, og da gaar det jo ikke an at praktisere gjenindtagelsen paa samme maate som i 1908.

I arbeidsgiverforeningens fremstilling heter det videre om den forkastede protokolltilførsel, at der av de to mæglere blev hævdet, at det maatte være en selvfølgelig forutsætning, at arbeidsgiverne ikke var forpligtet til at indta arbeidere, der hadde forbrutt sig paa nævnte maate, men at man enedes om at sløife bestemmelsen, for at den skulde faa mindst mulig utfordrende form overfor arbeiderne.

Vi tror det er at gjøre d'hr. mæglere uret, naar man vil beskyldte dem for at de ved en omskrivning har faat tilføiet protokollen noget, som i realiteten sier det samme som det arbeidernes representant erklærte ikke under nogen omstændighet at kunne gaa med paa. Vi har tvertimot grund til at tro, at den almindelige opfatning baade hos forhandlerne og mæglere var den, at man uten skade for bedrifterne godt kunde sløife denne undtagelsesbestemmelse, da der dengang i det hele tak ikke var fremkommet nogen besværing om overgrep eller lovovertrædelse fra arbeidernes side. Det kan vel heller ikke tænkes, at de 2 mæglere skulde ville tillægge arbeidsgiverne en saadan myndighet, at de paa egen haand og uten forhør eller undersøkelse skulde

kunne dømme en mand til at ha forbrutt sin plads. Hadde det været meningen paa denne maate at ville føre arbeiderne bak lyset, vilde det været langt rigtigere at indta den av arbeidsgiverne foreslaaede bestemmelse.

At ogsaa arbeidsgiverforeningen fra først av har forstaaet overenskomsten paa samme maate som vi, nemlig at alle arbeidere uten undtagelse skulde indtages, og at det siden fik bli at avgjøre ved voldgift, om nogen hadde forbrutt sig mot love, reglement eller overenskomst, fremgaar blandt andet derav, at arbeidsgiverforeningen paa Fredrikshalds stuerkontor at indta samtlige arbeidere for senere at avgjøre ved voldgift, om nogen hadde forbrutt sig mot kontrakten. Vi henviser i saa henseende til mægler Alf Røds skrivelse til arbeidsgiverforeningen av 28. august 1911, hvori det heter:

»Refererende til dags telefonsamtale er idag arbeidet optatt av stuararbeiderne. Vi har i overensstemmelse med Kriatianiaforliket gaat med paa, at alt skal være status quo, indtil voldgiftsretten har avgjort, om arbeiderne har forbrutt sig mot parag. 6 i vor kontrakt og derigjennem mistet sin fortrinnsret.«

Vi har ogsaa grund til at tro, at arbeidsgiverforeningen konsekvent har hævdet den samme opfatning overfor de bedrifter, det her gjælder, men at disse ikke har været at formaa til at respektere sin organisation i dette stykke.

Naar der nu av arbeidsgiverforeningen hævdtes, at det er korrekt, naar de her nævnte bedrifter negter at indta en del av de tidligere arbeidere, men at disse har adgang til bakefter at forlange avgjort ved voldgift, hvorvidt de har forbrutt sig eller ikke, saa kan vi ikke indse, hvad dette skulde tjene til, eftersom arbeidsgiverne, selv om arbeiderne fik voldgiftsrettens medhold, allikevel vilde ha ret til at si dem op med 14 dages varsel. Det vilde da være meningsløst at sætte et saadant apparat — som en voldgiftsret er — igang for at sikre arbeiderne i heldigste fald 14 dages arbeide.

Vi maa derfor fastholde vor tidligere paastand, at de her nævnte bedrifter har begaaet et brudd mot den vedtagne overenskomst, og at de bør tilpligtes at betale arbeiderne erstatning for det tap, de derved er paaført.

Kristiania, 26. januar 1912.

Erbødigst

Norsk arbeidsmandsforbund

Rich. Hansen.

Voldgiftsrettens dom.

Aar 1912 den 18. januar sammentraadte følgende herrer som voldgiftsdommere i anledning forskjellige tvister vedkommende den store arbeidsstans i sommer:

D'hr. overbestyrer Platou og boktrykker Grøndahl, som valgt av Norsk arbeidsgiverforening.

D'hr. forretningsfører Ousland, snekkerformand H. E. Engebretsen og formand P. Fjeld, som valgt av Norsk arbeidsmandsforbund.

Den 3. av arbeidsgiverforeningen valgte voldgiftsmand, hr. ingeniør Chr. Wisbech, var forhindret fra at være tilstede.

Man enedes om at anmode hr. advokat Fr. Stang Lund om at fungere som rettens formand, og erklærte denne sig paa henvendelse rede til at overta hvervet.

Næste møte besluttedes avholdt efter telefonkonferance.

Chr. Platou.

A. Grøndahl.

P. Fjeld.

H. E. Engebretsen.

Gunnar Ousland.

Aar 1912 den 29. januar sammentraadte i Haandverks- og industriforeningens lokale i Kristiania den nedsatte voldgiftsret i anledning av de foreliggende tvister vedkommende den store arbeidsstans i sommer.

Som representant for Norsk arbeidsmandsforbund møtte hr. Rich. Hansen og for Norsk arbeidsgiverforening hr. sekretær Paus.

Retten og parterne enedes om først at behandle og avgjøre den foreliggende:

Twist angaaende Fredrikshalds stuerkontor.

De av parterne givne skriftlige fremstillinger i denne tvist var omdelt til voldgiftsrettens medlemmer.

Hr. Paus fremla de i arbeidsgiverforeningens skriftlige fremstilling nævnte 3 bilage samt reglement for Fredrikshalds stuerkontor.

Hr. Rich. Hansen fremla de i arbeidsmandsforbundets fremstilling omhandlede 3 bilage.

Paus og Hansen hadde derefter ordet hver 2 ganger. Paus bad det i arbeidsgiverforeningens fremstilling stillede spørsmål I rettet saaledes, at det kom til at lyde: »Var Norsk arbeidsmandsforbund berettiget til at medvirke til gjennomførelsen av sekretariatets beslutning om, at de arbeidere, som var ansatt ved Fredrikshalds stuerkontor, skulde paalægges at negte at losse eller laste varer for lockoutede bedrifter, hvorhos han frafalt spørsmål 2, hvorefter spørsmål 3 blir spørsmål 2. Tvisten optoges derefter til avgjørelse. Møtet varte fra kl. 5 til kl. 8.

Aar 1912 den 31. januar møtte voldgiftsretten paa samme sted, drøftet saken og voterte, hvorefter møtet utsattes til neste dag kl. 5 1/2. Møtet varte fra kl. 2 til kl. 5.

Aar 1912 den 1. februar møtte voldgiftsretten paa samme sted. Voteringen avsluttedes, hvorefter avsagdes saadan

kjendelse:

Under 16. mars 1911 er der opprettet en overenskomst mellom Fredrikshalds stuerkontor og Fredrikshalds laste- og losseforening. Overenskomsten er tillike undertegnet av Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre og av Norsk arbeidsmandsforbund. De to kontrahenter er nemlig tilsluttet disse organisationer.

Av denne overenskomsts enkelte bestemmelser hitsættes:

§ 4.

Fredrikshalds stuerkontor leder og fordeler alt losse- og lastearbeide, ansætter stuerformændene og haandhæver de for arbeidet utfærdigede reglementer.

§ 5.

Til alt losse- og lastearbeide anvendes *fortrinsvis* tidligere arbeidsstok, saafremt vedkommende arbeidere opfører sig sømmelig og viser sig at være ordentlige og duelige arbeidere og saafremt de er tilstede.

§ 6.

Hver arbeider har at melde sig paa kontoret, naar han er ledig, og er pliktig til at ta det arbeide, som anvises ham. Undlater han dette uten gyldig grund mister han sin fortrinsret.

§ 9.

Den mellom Norsk arbeidsgiverforening og 5 fagforbund opprettede overenskomst angaaende forhandlinger og voldgiftsretter gjøres gjældende mellom Fredrikshalds stuerkontor og Fredrikshalds losse- og lasteforening. Dog forandres tiden i § 2 tilsvarende til denne overenskomst.

Under den store arbeidsstansning ifjor sommer sendte Norsk arbeidsmandsforbunds stedlige styre for Fredrikshald og omegn en skrivelse til Norsk arbeidsmandsforbund av 22. juli 1911, hvori styret retter en anmodning til landsorganisationens sekretariat om, at Saugbruksforeningen og Ørje bruk, i hvis bedrifter var lockout, maatte bli blokkert for organisert arbeidskraft til at utføre stuerarbeide m. v. Denne skrivelse oversendte arbeidsmandsforbundet til landsorganisationens sekretariat, som i skrivelse til arbeidsmandsforbundet av 26. juli meddelte, at sekretariatet hadde besluttet, at alt arbeide med losning og lastning for de nævnte bedrifter blev at blokere fra organisationens side. Om denne beslutning gav arbeidsmandsforbundet det stedlige styre i Fredrikshald meddelelse i skrivelse av 28. juli.

I henhold hertil erklærte de av stuerkontoret tilsagte arbeidere, at de ikke vilde utføre stuerarbeidet for de 2 paagjældende bedrifter.

Norsk arbeidsgiverforening har forelagt voldgiftsretten følgende spørsmål:

1. Var Norsk arbeidsmandsforbund berettiget til at medvirke til gjennomførelsen av sekretariatets beslutning om, at de arbeidere, der var ansatt ved Fredrikshalds stuerkontor skulde paalægges at negte at losse eller laste varer for lockoutede bedrifter.
2. Er stuerkontoret berettiget til at frata vedkommende arbeidere den i overenskomsten tilsikrede fortrinsret til arbeide ved kontoret paa grund av deres negtelse av at losse og laste varer for lockoutede bedrifter?

Norsk arbeidsmandsforbund har paastaat saken avvist som sig uvedkommende. Voldgiftsrettens flertal finder ikke at kunne ta denne paastand til følge.

Da Norsk arbeidsmandsforbund staar som medkontrahent i overenskomsten, maa den være rette sakvolder i en tvist, som gjælder hvorvidt der er skedd brud paa overenskomsten uten at det forsaavidt kan forandre forholdet, at det brud, som paa staaes at være skedd, skyldes en beslutning av den overordnede myndighet i organisationen, nemlig landsorganisationens sekretariat.

Voldgiftsrettens mindretal (Ousland, Engebretsen og Fjeld) voterer for, at paastanden om avvissning skal tages til følge.

Voldgiftsretten gaar derefter over til at behandle det stillede *spørsmål 1*: Voldgiftsretten finder, at arbeidsmandsforbundet ved at ha ekspedert de ovenfor omhandlede skrivelser av juli ifjor ikke kan sies uberettiget at ha medvirket til gjennomførelsen av sekretariatets beslutning.

De har ved at utføre disse ekspeditioner ikke gjort andet end, hvad der var deres organisationsmæssige pligt. Det er fra arbeidsgiverforeningens repræsentant gjort gjældende, at arbeidsmandsforbundet skulde ha protestert mot sekretariatets beslutning, som stridende med overenskomsten. Arbeidsmandsforbundet har derimot gjort gjældende, at arbeidsmandsforbundet ikke har en slik opfatning av beslutningen, og voldgiftsretten kan særlig under disse omstændigheter ikke anse den blotte passivitet fra arbeidsmandsforbundets side som en medvirken til beslutningens gjennomførelse.

Spørsmål 2: Overenskomstens § 6 bestemmer, at arbeiderne mister sin fortrinsret, hvis de uten gyldig grund negter at ta arbeidet, som er anvist dem. At vedkommende arbeidere har erklært sig uvillige til at utføre stuvningsarbeide for de omhandlede bedrifter, er paa det rene, likeledes at grunden hertil er at søke i den beslutning, som var fattet av sekretariatet.

Fra *arbeidsgiverforeningens* side hævdes det, at denne beslutning indeholder et indgrep i stuerkontorets ledelse av arbeidet og derfor maa være uhjemlet, og at beslutningen som følge derav heller ikke kan paaberopes som nogen *gyldig* grund for arbeidernes negtelse av at utføre vedkommende arbeide.

Arbeidsmandsforbundet hævder, at den av arbeiderne i henhold til beslutningen avgivne erklæring om, at de ikke vilde utføre arbeide for de omhandlede bedrifter, ikke var at betrakte som en negtelse av at utføre et bestemt arbeide, men som en streik, som arbeiderne hadde fuld lovlig adgang til at gjøre, og at som følge herav negtelsen overfor disse bedrifter ikke kan betraktes som noget kontraktbrud, herav negtelsen overfor disse bedrifter hadde tapt sin fortrinsret, naar streik som skulde lede til, at vedkommende arbeidere hadde tapt sin fortrinsret, naar streiken igjen ophørte, og arbeidet blev gjenoptat i henhold til den tidligere overenskomst.

Fra *arbeidsgiverforeningens* side er herimot indvendt, at der ikke er adgang til at gjøre nogen saadan partiel streik overfor utførelsen av enkelte arbeider. *Voldgiftsretten* gaar ut fra, at arbeiderorganisationen i det foreliggende tilfælde har hat ret til at iverksette en sympatistreik.

En streik kan i almindelighet ikke iverksettes uten lovlig opsigelse fra arbeidernes side og forinden opsigelsestiden er utløpen. Hadde der i nærværende tilfælde foreligget en kontraktmessig betinget opsigelsesfrist, maatte denne derfor i streiktilfælde være blit respektert. Streiken kunde ikke bli effektiv, før opsigelsesterminen var utløpen. I det foreliggende tilfælde er der imidlertid ikke betinget opsigelsesfrist fra nogen av siderne. Kontrakten kunde saaledes opsiges uten noget varsel, og streik straks iverksettes.

Voldgiftsretten gaar videre ut fra, at en arbeider ikke i almindelighet har adgang til at negte at utføre et ham paalagt bedriftsmæssig arbeide, saalænge kontraktsforholdet varer. Et paalæg til arbeiderne fra vedkommende organisation om, at de under kontraktsiden skal negte at utføre et arbeide, som kontraktsmessig paahviler dem, vil derfor være ulovlig. Om vedkommende arbeidere ingen opsigelsesfrist har, maa negtelsen av at utføre et saadant arbeide derfor opfattes som en erklæring om, at han ønsker at fratruede. (Ousland, Engebretsen og Fjeld vil reservere sig mot, at den i de to sidste punkter uttalte opfatning gjøres gjældende i alle tilfælder).

Hvis man gaar ut fra, at det i nærværende tilfælde har været vedkommende arbeideres mening, at de vilde kræve fremdeles at bli staaende i kontraktsforholdet, skjont de negtet at utføre vedkommende arbeide, har et slikt krav været uberettiget. Hvis derimot deres mening har været, at de heller vilde fratruede end at utføre vedkommende arbeide, er der intet kontraktsstridig heri. Hvorledes deres holdning i saa henseende rigtig skal opfattes, forekommer voldgiftsretten efter de foreliggende opplysninger noget uklart.

Da imidlertid arbeiderne har optraadt som skedd i henhold til en beslutning av deres organisation, og deres vægring av at arbeide har gjældt overfor bedrifter, hvor der var lockout, finder voldgiftsretten at det er rimeligst at opfatte forholdet saaledes, at arbeiderne har villet tilkjendegi, at de heller ønsket at fratæde end at utføre det dem paalagte arbeide overfor de omhandlede bedrifter, og at derfor vægringen i virkeligheten har tat karakteren av en nedlæggelse av arbeidet.

Det sees ogsaa av en fremlagt skrivelse av 28. august til arbeidsgiverforeningen, at stuerkontoret har opfattet det forlik, som blev indgaaet mellem organisationerne ved den store arbeidsstansnings avslutning, som gjældende ogsaa for den arbeidsvægring, som omhandles i nærværende sak.

Efter dette finder voldgiftsretten ikke at burde betragte arbeidernes forhold som en kontraktstridig vægring av at utføre paalagt arbeide, men som en av dem paa-begyndt streik, for hvis vedkommende det avhang av stuerkontorets egen optræden, om den skulde bli effektiv.

Det er paa det rene, at arbeidet efter forliket er gjenoptat av samtlige stuerarbeidere i henhold til den gjældende overenskomst, og voldgiftsretten kan, efter hvad der ovenfor er anført, ikke anse de stuerarbeidere, som saaledes har deltat i den paa-begyndte streik, som dem, der ved kontraktstridig forhold for fremtiden har mistet sin fortrinsret.

I henhold til det anførte svarer voldgiftsretten:

Til spørsmål 1: Norsk arbeidsmandsforbund har ikke paa nogen uberettiget maate medvirket til gjennomførelsen av sekretariatets omhandlede beslutning.

Til spørsmål 2: Nei.

De øvrige tvistepunktets behandling utsættes.

Aar 1912 den 5 februar fortsattes voldgiftsrettens forhandlinger. Man gik over til at behandle de tvistespoersmaal, som var reist i anledning av overenskomsten mellem Norsk arbeidsgiverforening og Arbeidernes faglige landsorganisation angaaende avslutningen av arbeidsstansen i juni-juli 1911, nemlig

- a. Angaaende forstaaelsen av overenskomstens punkt 2 om gjenindtagelse av de tidligere arbeidere og
- b. Angaaende overenskomstens punkt 3 angaaende den gjensidige pligt til at opret-holde et godt forhold.

Som vidner blev avhørt organisationernes formænd, som hadde ledet forhandlingerne samt stortingspraesident Halvorsen og stortingsmand, sogneprest Eriksen, der hadde deltat i forhandlingerne, som mæglere.

Møtet varte fra kl. 10—1/21.

Aar 1912 fredag den 9. februar fortsattes forhandlingerne. Parterne hadde hver 2 ganger ordet, og hver av parterne fremla dokumenter.

Saken optoges til kjendelse.

Møtet varte fra kl. 5 til henved 9.

Aar 1912 lørdag den 10. februar drøftet voldgiftsretten de foreliggende spørsmål.

Møtet varte fra kl. 1/25—8.

Aar 1912 mandag den 12. februar holdtes møte. Der avsagdes saadan

kjendelse:

A. Angaaende gjenindtagelse av de tidligere arbeidere.

Ved avslutningen av arbeidsstansen juni-juli-august 1911 blev der mellem Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre og Arbeidernes faglige landsorganisation, sekretariatet, indgaaet en avslutningsoverenskomst hvori det bestemmes:

- 1. Samtlige bedrifter igangsættes efter hvert som dette lar sig gjøre.
- 2. Samtlige arbeidere — organiserte og uorganiserte — indtages i sine tidligere pladse. I tilfælde av, at bedriften ikke straks kan beskæftige alle de tidligere arbeidere, skal disse dog ha fortrinsret i de første 5 uker fra den dag, bedriften igangsættes.

Fra arbeidsgivernes side blev der forlangt følgende protokolltilførsel: »Arbeidsgiverne er dog ikke forpligtet til at gjenindta de, der har forbrutt sig mot lov, reglement eller overenskomst.« Denne protokolltilførsel blev ikke indtat, idet der istedet i protokollen blev anført: »Parterne blev enige om at sløife protokolltilførsel, idet det er forutsætningen, at spørsmålet om, hvorvidt nogen har forbrutt sig mot love, reglement eller overenskomst, skal avgjøres ved voldgift — og at ingen av organisationerne skal motsætte sig nedsættelsen av voldgift.«

Der opstod ved aktieselskapet Røstvangen, Stordø kisgruber, aktieselskapet Syd-varanger og Foldals verk i 2 retninger tvist av prinsipiell art angaaende forstaaelsen av de bestemmelser, som ovenfor er citert.

Fra arbeidsmandsforbundets side er der til voldgiftsretten rettet følgende spørsmål:

- 1. Har de ovenfor nævnte selskaper ret ifølge overenskomsten til at negte arbeidere gjenindtagelse av deres tidligere pladse?
- 2. Er ikke arbeiderne berettiget til at faa erstattet det tap, de har lidt ved at bedriften negtet at indta dem?

Det er oplyst, at arbeiderne er negtet gjenindtagelse

- a. fordi vedkommende selskaper under konflikten hadde besat deres pladse med nye arbeidere og
- b. fordi vedkommende paastodes at ha forbrutt sig mot lov, reglement eller overenskomst.

Til a. Parterne er enig om, at det krav, som samtlige arbeidere efter overenskomstens punkt 2 har paa at bli indtat i sine tidligere pladse, ikke gjælder ubetinget i tilfælde av, at bedriften ikke straks kan beskæftige alle de tidligere arbeidere. I saa fald skal arbeiderne kun ha en fortrinsret til at komme ind i de første 5 uker fra den dag bedriften sættes igang.

Fra arbeidernes side hævdes det, at den deri liggende begrænsning i arbeidernes krav paa at bli indtat, kun sigter paa det tilfælde, at vedkommende bedrift ikke straks kan opta det nedlagte arbeide i dets fulde utstrækning, mens arbeidsgiverne hævder, at begrænsningen ogsaa gjælder for det tilfælde, at enkelte arbeidere ikke kan faa beskæftigelse i sine tidligere pladse, fordi disse under streiken er bli besat med nye arbeidere, som har krav paa opsigelse. Det bestrides, at der skulde være nogen pligt til at opsi disse for at skaffe tidligere arbeidere sine pladse igjen.

Hver av organisationerne har faat tilslutning for sin opfatning i de forklaringer, som deres forhandlere har git.

Mæglerne har forklaret, at den omhandlede begrænsning i avtalens punkt 2 ikke alene tar sigte paa det tilfælde, at en bedrift ikke straks kunde opta sin virksomhet i den fulde utstrækning, men at den ogsaa maa faa anvendelse paa det tilfælde, at vedkommende bedrift under arbeidsstansen kontraktmessig har bundet sig til nye arbeidere. Saadanne avsluttede kontrakter skulde fritta arbeidsgiverne for gjenindtagelsespligten, hvis de nye arbeidere var git tilsagn om at skulle faa vedbli i arbeidet, saaledes at dette ikke skulde være indskrænket til kun at gjælde indtil arbeidsstansen ophørte. Arbeidsgiverne skulde ikke være forpligtet til at bryte en saadan avtale eller given forutsætning.

Voldgiftsrettens flertal finder, at overenskomstens punkt 2 i den heromhandlede henseende ikke har uttalt sig med fuld tydelighet.

Under disse omstændigheter maa flertallet lægge avgjørende vekt paa mæglernes forklaring om, hvad der efter deres opfatning har været bestemmelsens mening, og man kommer derfor til det resultat, at vedkommende selskaper har været berettiget til at negte at indta de tidligere arbeidere i de pladse, som under stansen er bli besat med nye arbeidere, for hvis vedkommende der har foreligget en avtale eller en gjensidig bindende forutsætning om, at de skulde beholde sine stillinger ogsaa efterat arbeidsstansen var ophørt, og at arbeidsgiverne saaledes ikke har været forpligtet til at bryte en avtale eller bindende forutsætning av denne art.

Ved avgjørelsen av, hvorvidt en saadan i det enkelte tilfælde har foreligget, vil det vistnok kunne tjene til veiledning, om der er betinget en kortere eller længere opsigelsesfrist, men dette vil ikke alene være bestemmende.

Voldgiftsretten er ikke forelagt og har ikke hat anledning til at bedømme nogen av de enkelte tilfælder, hvor gjenindtagelse er bli negtet, fordi vedkommende pladse imidlertid har været besat, og kan derfor for nærværende intet nærmere uttale om det enkelte tilfælde.

Forsaavidt det er nævnt, at de nye arbeidere, med hvem kontrakt under arbeidsstansen var indgaaet, kunde henvises til andet arbeide i vedkommende bedrift, maa det komme an paa kontraktens eget indhold, om det hertil har været anledning. Naar det ogsaa er nævnt, at de tidligere arbeidere kunde været indtat i andre stillinger i bedriften end dem, som de for hadde indehat, ligger en saadan ordning formentlig utenfor overenskomsten og hadde ikke kunnet gjennomføres uten at vedkommende arbeider og bedriften blev enig derom.

Angaaende erstatningspligten uttaler flertallet, at vedkommende bedrift maa være pligtig til at betale en arbeider skadeserstatning, hvis han efter den forstaaelse av

avslutningsoverenskomsten, som her er gjort gjældende, urettelig er blitt nægtet gjenindtagelse.

Voldgiftsrettens medlemmer Engebretsen, Fjeld og Ousland betragter avslutningsoverenskomstens hovedbestemmelser saaledes:

Det er fastslaaet, at alle bedrifter skal igangsættes saa snart det lar sig gjøre, og at *samtlig*e arbeidere skal indtages i sine tidligere pladse. Det efterfølgende punkt indeholder ikke nogen undtagelse herfra, men kun en bestemmelse om hvordan det skal forholdes, naar bedriften ikke straks kan komme igang med hele arbeidsstyrken. Da skal de tidligere arbeidere fremdeles ha fortrinset i 5 uker.

Det er saaledes efter mindretallets mening ved avfattelsen av denne bestemmelse ikke tenkt paa det forhold, at der muligens kunde være indtat streikbrytere under konflikten, endsi hvordan det var med deres kontraktsforhold. Vidneforklaringen har ikke kunnet paavise, at der har været nevnt noget om denne sak under forhandlingerne. Man maa derfor gaa ut fra, at det kun var rene bedriftsmæssige hindringer, som kunde utelukke en arbeider fra at faa sin tidligere plads tilbake.

At mæglerne under vidneforklaringen uttaler, at de mener, at naar der var opprettet kontrakt under streiketiden med en anden arbeider, kunde det ikke forlages, at denne kontrakt skulde brytes, saa kan mindretallet ikke tillægge denne meningsuttalelse nogen avgjørende betydning, saaledes som voldgiftsrettens flertal gjør. Mæglernes uttalelse nu har nemlig ikke tilknytning til nogensomhelst uttalt forutsetning under forhandlingerne hverken fra forhandlerne eller mæglerne side. Den kan derfor kun betragtes som en rent personlig opfatning, som d'hr. mæglere har dannet sig, uten at dette kan fritta arbeidsgiverne fra den pligt, som avslutningsoverenskomsten, ifølge mindretallets mening, klart paalægger dem til at indta samtlige arbeidere i sine tidligere pladse, saasandt ikke bedriften eller visse avdelinger eller pladse er nedlagt eller ophævet.

Hvordan arbeidsgiverne skulde avfinde sig med de indtagne streikbrytere maatte naturligvis overlates til en ordning dem imellem, hvad enten de skulde faa utbetalt løn for kontraktstiden og slutte straks eller midlertidig anvise andet arbeide.

Paa arbeidsmandsforbundets spørsmål hvad dette punkt angaar, gir mindretallet ut fra de foran anførte premisser følgende svar:

Arbeidsgiverne hadde ikke ret til at negte at indta arbeiderne i sine tidligere pladse, fordi der under konflikten var ansat andre arbeidere.

Arbeidsgiverne pligter derfor at yde erstatning for det tap, som derved er forvoldt angældende arbeidere.

Til b.

Det er paa det rene, at arbeidernes krav paa at bli gjenindtat i sine tidligere pladse hadde til forutsetning, at vedkommende arbeider ikke hadde forgaat sig mot lov, reglement eller overenskomst paa saadan maate, at han burde miste sin plads. Videre er det paa det rene, at spørsmålet om, hvorvidt en arbeider hadde forgaat sig paa en slik maate i tilfælde av uenighet herom skulde avgjøres ved voldgift. Tvisten gjælder, hvorledes der skulde forholdes indtil voldgiftskjendelse var avsagt. Fra arbeidsgiverne side hævdes det, at i de tilfælder, hvor der er uenighet om, hvorvidt vedkommende arbeider hadde forgaat sig, skulde arbeidsgiverne ikke være forpligtet til at indta ham, forinden der ved voldgift var avgjort, at han ikke hadde forgaat sig. Arbeiderne derimot hævder, at naar det var uenighet om, hvorvidt en arbeider hadde forgaat sig, skulde han foreløbig indtages, indtil det ved voldgiftskjendelse var avgjort om han hadde forgaat sig som nævnt.

Spørsmålet besvarelse beror paa, hvorledes man forstaa overenskomstens punkt 2, der bestemmer, at *samtlig*e arbeidere skal indtages, sammenholdt med protokoltilførselen hvor det sies, at spørsmålet om, hvorvidt nogen har forbrutt sig, skal avgjøres ved voldgift. Det ligger nær ut fra disse bestemmelser at slutte, at ingen kunde negtes gjenindtagelse, medmindre det ved voldgift var avgjort, at han hadde forbrutt sig. Paa den anden side maa det indrømmes, at reelle grunde kan tale ogsaa for den opfatning, at arbeidsgiverne maatte kunne negte at indta en arbeider indtil det ved voldgift var avgjort, om han ikke hadde forgaat sig. Avgjorde voldgiftsretten, at han hadde forgaat sig, vilde han ikke ha noget krav i anledning av, at han ikke var blitt gjenindtat. Kom voldgiftsretten til det motsatte resultat, maatte arbeidsgiverne betale erstatning for den uberettigede negtelse av at opta ham. Imidlertid vilde denne forstaaelse av avtalen ha den ulempe, at vedkommende arbeider midlertidig kunde komme til at gaa uten beskæftigelse i paavente av voldgiftsavgjørelsen, og dette kunde i tilfælde bli en lang tid.

Mens forhandlerne repræsentanter som vidner har indtat hvert sit standpunkt med hensyn til overenskomstens forstaaelse i dette stykke, har mæglerne forklært, at meningen efter deres opfatning har været den, som arbeiderne hevder — at ingen arbeider kunde utelukkes fra indtagelse, saa længe det ikke enten var erkendt, at han hadde forgaat sig, eller det ved voldgift var avgjort, at saa var tilfældet. I tilfælde av tvil eller uenighet om, hvorvidt han hadde forgaat sig, skulde han indtages, indtil spørsmålet ved voldgift var løst. Voldgiftsrettens flertal finder, at man under den vil, som overenskomsten kan frembyde, maa bli staaende ved den forstaaelse, som mæglerne saaledes har erklært at være den etter deres opfatning rigtige.

Denne forstaaelse er fuldt forenelig med bestemmelseernes eget indhold og stemmer endog, som det forekommer flertallet, mest med dens avfatning.

En følge av dette resultat maa det etter flertallets mening bli, at vedkommende arbeidsgiver maa betale erstatning til de arbeidere, som urettelig er negtet indtagelse, indtil voldgiftsrettens avgjørelse er truffet om, hvorvidt de har gjort sig skyldig i en saadan forgaelse.

I henhold til det anførte svarer voldgiftsrettens flertal til *spørsmål 1*: Ja, i den utstrækning og med den begrænsning, som følger av hvad der ovenfor under a) og b) er sagt.

Til *spørsmål 2*: Ja, forsaa vidt arbeidsgiverne ved sin negtelse av at indta arbeideren har handlet i strid med hvad overfor under a) og b) er anført.

Et mindretal inden voldgiftsretten, Platou og Grøndahl, er ikke enig i denne besvarelse. Platou bemerker i den anledning med tilslutning av Grøndahl følgende:

Bestemmelsen i den »sløifede protokoltilførsel« maa sees i forbindelse med bestemmelsen i overenskomstens § 2. Etter denne er det hovedregelen, at »samtlig»e arbeidere skal gjenindtages i sine tidligere pladse. Undtagelser er gjort for de tilfælder, hvori bedriften ikke straks »kan beskæftige« alle — saaledes som foran utviklet. Opstaar der nogen tvist i saa henseende, idet f. eks. vedkommende arbeider i motsætning til arbeidsgiverne mener at han har ret ifølge den citerede bestemmelse til at gjenindtages, blir saadan tvist at løse ved voldgift (kfr. overenskomstens § 3). Men arbeideren maa i tilfælde foreløbig finde sig i den av arbeidsgiveren truffne avgjørelse, indtil voldgiftsrettens dom kan foreligge.

Paa samme maate mener jeg, at den i protokoltilførselen indeholdte bestemmelse maa være at forstaa. Den indeholder en undtagelsesbestemmelse i forhold til hovedregelen om, at »samtlig»e arbeidere skal gjenindtages, og den gir paa den ene side bedriften en ret til at vise fra sig dem, som omfattes av undtagelsesbestemmelsen, og paa den anden side vedkommende arbeider ret til at faa løst mulig tvist om gjenindtagelsen ved voldgift. Vedkommende arbeider behøver likesaalitt etter denne bestemmelse som etter overenskomstens § 2 at finde sig i arbeidsgiverens avgjørelse av tilfældet; men han kan bringe sin sak ind for voldgiftsret, som med endelig virkning for begge parter avgjør samme. Der er imidlertid likesaalitt her som etter hovedbestemmelsen paalagt bedriften som pligt først at indta vedkommende arbeider. Denne maa derfor etter min forstaaelse av bestemmelse paa samme maate som etter overenskomstens § 2 i tilfælde indaanke en avgjørelse av arbeidsgiveren om, at han som en, der maatte ha forset sig »mot lov, reglement eller overenskomst«, ikke kan gjenindtages i sin tidligere plads, for voldgiftsret til nærmere prøvelse. Finder saa voldgiftsretten, at arbeideren har hat ret etter overenskomsten til at gjenindtages, vil arbeideren saavel efter § 2 som etter den her omhandlede undtagelsesregel tilkomme erstatning for det tap, han har lidt. Arbeidsgiveren løper saaledes ikke saa ringe risiko ved i tvils- og tvisttilfælde at la være at gjenindta en arbeider, men vil han løpe denne risiko, saa mener jeg, at de her omhandlede bestemmelser gir ham adgang dertil.

Paa den anden side er arbeidernes økonomiske interesser beskyttet derved, at der tilkommer dem erstatning. Saadan kan paa grund av den tid, det tar at faa en voldgiftsrets avgjørelse istand, komme sent; men dette er ikke andet end hvad der kan følge med ethvert oppgjør, der maa ske ad retslig vei.

Lægges man ikke den forstaaelse, der her er gjort gjældende, til grund, men antar at alle arbeidere uten undtagelse har ret til at bli gjenindtat, maa man saavidt skjønnes komme til det resultat, at en arbeider, der kan ha forset sig paa den groveste maate mot bedriften under streiketiden, dog ha ret til at forlange sig indtat i sin tidligere plads, og hvis saa ikke sker, kan forlange sig tilkjend løn ialfald i den tid som vilde medgaa, indtil han kunde fjernes etter opsigelse, et resultat som synes mig saa urimelig, at jeg ikke kan tænke mig, at nogen av parterne har forutsat en saadan fremgangsmaate.

Efter min forstaaelse av bestemmelsen i hovedregelen i § 2 og av de dertil knyttede undtagelser, maa jeg saaledes anerkjende arbeidsgivernes ret til, av de grunde som i disse bestemmelser er omhandlet, foreløbig at negte at gjenindta en arbeider, mens denne har ret til at indanke avgjørelsen til prøvelse av en voldgiftsret og gjennem denne eventuelt faa opreisning og erstatning.

Flertallet ønsker i anledning av mindretallets votum at bemerke, at der formentlig intet kan slutes fra hvorledes forholdet vilde være at løse, hvis avslutningsoverenskomstens almindelige voldgiftsklausul skulde være bragt i anvendelse. Det er den særlige klausul, som er knyttet til overenskomstens post 2, om hvis rette anvendelse det her spørges.

Den ovenomhandlede avslutningsoverenskomst av 23. august 1911 bestemmer i punkt 3:

»Saavel arbeidsgivere som arbeidere — organiserte som uorganiserte — skal gjensidig søke at opretholde et godt forhold.

Saavel Arbeidsgiverforeningen som Arbeidernes faglige landsorganisation og disse foreningers underorganisationer skal medvirke til, at denne overenskomst haandhæves ved de midler, som staar til deres disposition.

Enhver tvist angaaende denne overenskomst og organisationernes haandhævelse av samme skal løses ved forhandling og eventuelt voldgift efter de regler, som til enhver tid er gjældende inden jernindustrien.

Norsk arbeidsmandsforbund har i sit blad »Arbeidsmanden« nr. 8, 9 og 10 for 1911 under overskriften »Den sorte tavle« indtat fortegnelse over arbeidere, som har arbeidet under arbeidsstansningen ved forskjellige bedrifter.

Arbeidsgiverforeningen har stillet følgende spørsmål til voldgiftsretten:

Er navnelisterne i de nævnte numre av »Arbeidsmanden« stridende mot overenskomsten av 23. august 1911 angaaende avslutningen av arbeidsstansen sommeren 1911?

Arbeidsmandsforbundet har paastaat, at dette spørsmål skulde avvises fra voldgiftsretten, fordi indtagelsen i bladet av de arbeideres navne, som hadde arbeidet under arbeidsstansen, ikke vedkommer arbeidsgiverforeningen, og foreningen ikke har nogen ret til at optræde paa vedkommende arbeideres vegne.

Voldgiftsretten finder ikke at kunne ta denne avvsningspaastand til følge, saaledes som overenskomsten i dette tilfælde er avfattet. Overenskomsten er indgaaet mellem landsorganisationerne, og disse har paatat sig gjensidige forpligtelser til at medvirke til overenskomstens haandhævelse. Og naar det nu paastaaes, at arbeidernes landsorganisation eller dens underorganisation Arbeidsmandsforbundet ikke har opfyldt sin forpligtelse i saa henseende, finder man, at spørsmålet herom paa forlangende maa behandles av voldgiftsretten.

Voldgiftsrettens flertal forstaar overenskomstens punkt 3 saaledes, at organisationerne gjennem den har paatat sig at medvirke til at søke at opretholde et godt forhold ogsaa mellom de organiserte og uorganiserte arbeidere i vedkommende bedrifter. Denne forstaaelse stemmer med, hvad saavel mæglerne som organisationernes forhandlere har forklaret, idet dog den ene av forhandlerne har forklaret at han forstod bestemmelsen saaledes, at den kun gjaldt forholdet paa arbeidsplassen.

Voldgiftsrettens flertal kan ikke være enig i denne begrænsning, men mener, at bestemmelsen forpligter arbeiderorganisationerne til overhodet ikke at foreta noget, som kunde være egnet til at forstyrre det gode forhold, som skulde søkes fremmet. — Denne forstaaelse har ogsaa fundet tilslutning saavel i mæglerne som i den anden forhandlers forklaringer.

Spørsmålet er derfor, om indtagelsen av navnene paa de arbeidere, som hadde arbeidet under arbeidsstansen, i organisationens blad under overskrift: »Den sorte tavle« har været egnet til at motarbeide et godt forhold mellem organiserte og uorganiserte arbeidere i vedkommende bedrifter. — Dette spørsmål maa efter flertallets mening besvares bekræftende, og dette stemmer ogsaa med den opfatning, som mæglerne og den anden av forhandlerne har uttalt.

Flertallet besvarer derfor det av arbeidsgiverforeningen stillede spørsmål, om navnelisterne er stridende mot overenskomsten, med ja.

Flertallet skal bemerke, at man selvfølgelig herved intet har uttalt om, hvorvidt fagorganisationerne i sin almindelighet har ret til at indta i sit blad navnene paa de arbeidere, som arbeider under arbeidsstans. Dette spørsmål foreligger ikke i nærværende sak, hvor det kun skal avgjøres, om vedkommende arbeiderorganisationer

etter den foreliggende overenskomst og saa langt som den rækker har været uberettiget til offentliggjørelse av navnene.

Voldgiftsrettens medlemmer Engebretsen, Fjeld og Ousland mener, at hensigten med angjældende punkt i avslutningsoverenskomsten utelukkende har været at hindre forstyrrelser i arbeidsforholdet, hvad ogsaa arbeidernes forhandler under vidneførselen har uttalt. Organisationens gjensidige paataleret maa da være indskrænket til virkelige tilfælder av saadan forstyrrelse, hvad der ikke har kunnet anføres under denne saks behandling.

Mindretallet finder det aldeles utænkelig, at nævnte bestemmelse skulde forbyde arbeiderorganisationen at meddele sine medlemmer paa almindelig maate navnene paa dem, som under lockouten har optraadt som streikebrytere. Og vidneførselen har da ogsaa godtgjort, at nogen saadan forutsætning heller ikke har været nævnt under forhandlingerne herom.

Naar derfor ikke avslutningsoverenskomsten uttrykkelig forbyder de saakaldte »navnelister«, og det heller ikke har været nogen uttalt forutsætning under forhandlingerne, finder mindretallet, at det ikke paa nogensomhelst maate kan betragtes som et brut mot overenskomsten, at arbeidsmandsforbundet — i dette som i lignende tilfælder — har meddelt streikebryternes navne paa almindelig maate i fagbladet.

Mæglerne uttalelse, at efter deres opfatning var en saadan meddelelse ikke i overensstemmelse med avslutningsoverenskomstens *aand*, kan ikke mindretallet tillægge avgjørende vekt, da den ikke støtter sig til uttalelser under forhandlingerne. Det blir kun mæglerne personlige mening, som kan forklares ved at disse ikke saa nøie kjender den almindelige organisationspraksis paa dette omraade.

Da avslutningsoverenskomsten ikke indeholder noget forbud mot de saakaldte »navnelister«, — da det heller ikke har været nogen uttalt forutsætning under forhandlingerne at »navnelister« ikke skulde kunne meddeles, — da det ikke er anført noget tilfælde av forstyrrelse i arbeidsforholdet paa grund av »navnelisterne«, — og da disse meddelelser i fagbladet er holdt i den almindelige traditionelle form, besvarer mindretallet arbeidsgiverforeningens spørsmål saaledes:

»Navnelisterne i »Arbeidsmanden« nr. 8, 9 og 10 er ikke stridende mot avslutningsoverenskomsten«.

Mindretallet er i likhet med flertallet opmerksom paa at dommen om navnelisterne kun har betydning for dette enkelte tilfælde med sin specielle overenskomst og den fortolkning som denne er git.

Man er enig om, at voldgiftsrettens omkostninger skal deles likt mellom parterne. Formandens godtgjørelse fastsættes til 450 kroner, de øvrige godtgjørelse til 225 kroner til hver.

Aar 1912 13. december sammentraadte voldgiftsretten i sakerne mellem Norsk arbeidsmandsforbund og Norsk Arbeidsgiverforening i anledning av spørsmålet om, hvorvidt enkelte arbeidere urettelig var negtet gjenindtagelse efter arbeidsstansen 6., 7. og 8./8. 1911 ved Røstvangen, Foldals gruber og Sydvaranger gruber.

Tilstede var snekkerformand Engebretsen, formand Fjeld og advokat Heiberg, som voldgiftsmænd valgt av arbeidsmandsforbundet, og boktrykker Grøndahl jr., advokat Halvorsen og ingeniør Wisbech, som voldgiftsmænd valgt av arbeidsgiverforeningen, samt advokat Stang Lund som opnævnt formand.

Til behandling forelaa sakerne vedkommende

Røstvangen og Foldalen.

Formanden bemerket, at disse saker tidligere var bli behandlet i 5 møter, nemlig i juli, samt 19., 22. og 28. august og 11. december. I møtet i juli var samtidig ogsaa behandlet saken vedkommende Sydvaranger, og møtet den 28. august var væsentlig optat av saken vedkommende Sydvaranger.

Av voldgiftsrettens medlemmer har advokat Halvorsen deltatt i møterne fra og med den 28. august. Han er traadt istedetfor det tidligere medlem direktor Platou, som har deltatt i de 2 første møter. Advokat Heiberg har deltatt i møtet den 11. ds. Han har avløst hr. Ousland, som har deltatt i de tidligere møter.

I møterne har dels været ført vidner, dels foregaaet dokumentation, og dels har der været ført forhandlinger mellom parterne. Møtet den 11. ds. har væsentlig været optat av procedyre. I saken har der været optat et tingsvidne og været fremlagt dokumenter i en rettsak.

Voldgiftsretten gjennemgik sakerne, og efter forutgaat droftelse avsaadges saadan

Kjendelse:

Røstvangen.

Det er spørsmål om, hvorvidt 2 arbeidere, nemlig *Albert Jevne* og *Peder O. Sommer* urettelig er negtet gjenindtagelse etterat arbeidsstansen var ophørt.

Om *Jevne* maa det efter de foreliggende opplysninger ansees godtgjort, at han — forinden arbeidsstansen indtraadte — hadde opsagt sin stilling ved verket, tat ut sine attester og faat slutopgjør. Da han saaledes ikke var arbeider ved verket, tat ut arbeidsstansen indtraadte, vedkommer den overenskomst, hvorved arbeidsstansen blev sluttet, ikke ham, og han hadde følgelig heller ikke noget krav paa gjenindtagelse i henhold til denne overenskomst. Det bemerkes, at en avtale mellem organisationerne, hvorefter i visse tilfælde ogsaa arbeidere, som hadde forlatt vedkommende bedrift før streiken, skulde ha krav paa gjenindtagelse, efter det opplyste ikke faar anvendelse paa *Røstvangen*.

Sommer maa ansees for at ha meldt sig til arbeide inden de i overenskomsten betingede 7 respittdage. Man gaar ut fra, at han, da han meldte sig var bundet i arbeide andet steds (slaatarbeide), og følgelig ikke den gang ikke kunde fremstille sig for at begynde arbeidet. Under disse omstændigheter hadde han etter overenskomsten krav paa, at hans plads saavidt mulig skulde holdes aapen for ham, indtil han var fri dette arbeide, dersom det lot sig gjøre uten skade for bedriften. Han indfandt sig paa verket for at begynde arbeidet den 5. september, men fik ikke arbeide, idet det fra verkets side blev anført, at der ikke var nogen plads ledig. Verket hadde uttalt, at det gjerne hadde tat *Sommer* ind i arbeidet, og at han ogsaa vilde ha faat sin plads, om han blot var kommet den 3. eller 4. september. I disse dage blev de sidste pladser besat. Senere blev der ikke indtat arbeidere før i sidste halvdel av oktober.

Verkets direktion har erklært, at det av hensyn til skibninger paa løpende malmkontrakt var absolut nødvendig at faa produktionen i fuld gang hurtigst mulig etter streiken. At dette forholder sig riktig, maa man etter de foreliggende opplysninger gaa ut fra. Der er ikke fremkommet noget, som skulde berettigge til at dra riktigheten derav i tvil.

Voldgiftsrettens medlemmer er enige om, at verket desuagtet maatte ha været pliktig til at holde pladsen aapen for *Sommer*, hvis det hadde hat besked om, at denne ville indfinde sig i arbeidet saa tidlig som den 5. september. En del av de arbeidere, som verket hadde engagert i de sidste dage, kunde ikke begynde arbeidet før nogen tid senere. Verket gjør imidlertid gjældende, at det ikke hadde faat meddelelse om til hvilken tid *Sommer* kunde ventes at vilde komme, mens det fra den anden side hævdes, at i ethvert fald stigeren av *Sommers* bror var blitt gjort oppmerksom paa, at *Sommer* vilde være færdig med det arbeide han var bundet til i de første dage av september.

Hvorledes det hermed forholder sig er uklart, og der foreligger i ethvert fald ikke noget bevis for, at stigeren har meldt dette til verkets bestyrer.

Voldgiftsrettens flertal kan under disse omstændigheter ikke finde det bevist, at verket har faat meddelelse om, til hvilken tid *Sommer* kunde ventes at ville indfinde sig og finder det overhodet litet sandsynlig, at verket ikke skulde ha holdt pladsen aapen for ham, om det hadde visst at han vilde komme saa tidlig som den 5. september. Flertallet anser det derfor ikke tilstrækkelig godtgjort, at verket overfor *Sommer* har gjort noget brudd paa overenskomsten.

Et mindretal (*Engebretsen*, *Fjeld* og *Heiberg*) mener, at man etter opplysningerne maa gaa ut fra som det overveiende sandsynlige, at det er kommet til verkets kundskap, at det arbeide *Sommer* var bundet av, vilde være slut i den nærmeste fremtid og finder som følge herav, — at hans plads ved verket burde være holdt aapen for ham — i ethvert fald i en saa kort tid som det her er spørsmål om.

Foldalen.

Det er her reist spørsmål om, hvorvidt 15 arbeidere uberettiget er blitt negtet gjenindtagelse. For 4 arbeideres vedkommende er spørsmålet fra arbeidsmandsforbundets side frafalt under procedyren i møtet den 11. ds.

For de gjenstaende 11 arbeideres vedkommende skal bemerkes:

Om nr. 1 *Andreas Skare*, nr. 3 *Anton Mathisen* og nr. 4 *Johan Sorensen*

har verket gjort gjældende, at de under arbeidsstansen hadde gjort sig skyldig i brudd paa lov, og at de som følge derav blev negtet gjenindtagelse.

I den voldgiftskjendelse, som tidligere har behandlet spørsmålet om gjenindtagelse etter arbeidsstansen i 1911, er det fastslaaet, at arbeidernes krav paa at bli gjenindtat i sine tidligere pladser hadde til forutsetning, at vedkommende arbeider ikke hadde forgaat sig mot lov paa saadan maate, at han burde miste sin plads.

Voldgiftsretten mener, at man etter de foreliggende opplysninger ikke kan gaa ut fra, at nogen av de 3 arbeidere har gjort sig skyldig i et saadant forhold.

Om *Skare* er det opplyst, at han en søndag formiddag hadde vært sammen med en del kamerater i en staldbrakke, og at derunder en arbeider, som arbeidet under streiken, er blitt kaldt »pjalt« og forøvrig har vært utsat for ukvemsord. — Selv om man gaar ut fra, at *Skare* har deltat heri — hvad han i tilfælde har sagt, har ikke kunnet bringes paa det rene — finder retten — uten hensyn til at ukvemsordene er fremkommet under et kameratslig samvær og ganske utenfor arbeidet og arbeidstiden — ikke at dette vil kunde karakteriseres som en forgaelse, hvorfor han burde miste sin stilling. Der skal ved anledningen ogsaa være fremkommet trusler, som vedkommende arbeider har lagt vekt paa og tat til sig. Hvis det hadde vært bevist, at *Skare* hadde fremkommet med disse trusler, vilde verket deri kunde hat berettigelse til at negte at ta ham ind igjen i arbeidet; men saaledes som opplysningerne foreligger, er det ikke mulig at anse det bevist, at han har fremkommet med nogen trusel, og forholdet har ikke artet sig slik, at han har kunnet ha noget ansvar for, hvad andre ved leiligheten kan ha uttalt.

Om *Mathisen* er det opplyst, at han bodde i samme hus som en annen arbeider, *Sandli*, som arbeidet under streiken. Under en konflikt, som opkom i anledning av en yttring, som *Mathisens* lille datter hadde brukt overfor *Sandlis* hustru, har *Mathisen* brukt ukvemsord overfor *Sandli*, og derunder ogsaa utskjeldt ham for pjalt, streikbryterdjævel o. l. Paa denne private episode finder retten — under hensyn til, hvad den har sagt om *Skare* — ikke at kunne legge nogen videre vekt.

Det er ogsaa opplyst, at *Sandli* ved en annen anledning har vært gjenstand for ukvemsord fra en flok arbeidere, men retten kan etter de foreliggende opplysninger ikke anse det godtgjort, at *Mathisen* ved den anledning har brukt ukvemsord mot *Sandli*.

Sorensen er ved meddomsrettsdom fældet for, at han under en selskabelig sammenkomst i beruset tilstand hadde forulempet sine omgivelser ved at gripe en kamerat, som arbeidet under streiken, ved haanden og rette en haanende yttring til ham (vistnok »hædersmand«).

Under henvisning til hvad retten ovenfor har sagt, finder den ikke, at dette kan tillægges en saadan betydning, at han paa grund derav burde miste sin plads.

Det har vistnok ogsaa under meddomsrettsdom vært spørsmål om, at han ved anledningen skulde ha legemsfornærmet kameraten. Hadde dette vært bevist, maatte det vært tillagt betydning, men forsaavidt er han ved meddomsrettsdommen frifundet.

Om nr. 2 *Mathias Bakken*, nr. 10 *Jørgen Pedersen*, nr. 12 *Anders Larsen* og nr. 13 *Bernhard Steien* gjøres det fra verkets side gjældende, at de ikke kunde bli tat ind i arbeidet, fordi deres pladse allerede var blitt besat.

For *Bakkens* vedkommende finder flertallet (formanden, *Grøndahl*, *Halvorsen* og *Wisbech*) dette godtgjort.

Hvad derimot angaar *Pedersen*, *Larsen* og *Steien* maa de avtaler med andre, som paaberopes, efter de foreliggende opplysninger være sluttet enten samme dag, som arbeidsstansen ophorte, eller umiddelbart forut derfor. Under disse omstændigheter bør man kræve et bindende bevis for, at disse avtaler har vært av den art, at de har hindret verket fra at kunne ta ind de tidligere arbeidere, — et saadant bevis finder rettens flertal (formanden, *Engebretsen*, *Fjeld*, *Heiberg* og *Wisbech*) ikke ført, og finder derfor, at de 3 nævnte arbeidere urettelig er negtet gjenindtagelse i arbeidet.

Mindretallet (*Grøndahl* og *Halvorsen*) finder, at der ogsaa for disse 3 arbeideres vedkommende er ført et tilstrækkelig bevis for, at deres pladse for streikens avslutning med bindende virkning for verket var blitt besat, saaledes at det var en gjensidig forutsetning, at de skulde beholde sine stillinger uanseet streikens avslutning.

Om nr. 5 *Klemens Sandnæs* har verket hævdet, at han ikke har meldt sig til arbeide inden den i overenskomsten satte frist. Der er heller ikke fremkommet noget bevis for, at saa er sket.

Om den plads som nr. 11 *Johan Frankplads* hadde, er det oplyst, at den efter arbeidsstansen er blit inddrat.

Om den plads som nr. 14 *Lars Steien* hadde, er det blit oplyst, at den er væsentlig forandret. Der er nu ansat en gut, som kun delvis utfører det arbeide som tidligere paalaa Steien. At Steien skulde villet ta den saaledes væsentlig forandrede plads, som avlønnes med kr. 2.50 pr. dag, er det ikke spørsmåal om. Efter dette kan de 2 her nævnte arbeidere ikke ansees for urettelig at være negtet gjenindtagelse.

Om nr. 15 *Olaf Olsen* er det oplyst, at hans plads ved streikens utbrud blev besat med en anden arbeider, hvis tidligere plads blev inddrat. Efter dette er det ikke i strid med overenskomsten, naar han efter streikens slut ikke blev gjenindtat i arbeidet.

Efter det resultat som voldgiftsretten saaledes er kommet til, skal altsaa nr. 1, 3, 4, 10, 12 og 13 tilkjendes erstatning for det tap de har lidt ved, at de uberettiget er negtet gjenindtagelse i arbeidet efter arbeidsstansen i august 1911.

Nr. 1 *Andreas Skare* har krævet godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste i 28 dage beregnet efter kr. 4.00 pr. dag = kr. 112.00.

Nr. 3 *Anton Mathisen* har krævet godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste i 29 dage efter en gjennemsnittsfortjeneste av kr. 7.25 pr. dag = kr. 210.25.

Nr. 4 *Johan Sørensen* har krævet erstatning for tapt fortjeneste i 29 dage efter en gjennemsnittsfortjeneste av kr. 8.50 pr. dag = 246.50.

Retten finder at kunne gi kjendelse overensstemmende med disse krav, idet det bemerkes, at den paastaede arbeidsfortjeneste stemmer med opgave som er levert fra verkets side.

Nr. 1 og 4 har ogsaa begjæret erstatning for utgifter ved fraflytning fra Foldalen. Voldgiftsrettens flertal kan ikke finde dette krav berettiget. De har ikke kunnet gjøre regning paa, i alt fremtid at faa bli ved Foldals verk og flytningsomkostninger er derfor en utgift, som i sig selv maatte være paaregnet.

Nr. 3 har begjæret godtgjørelse for reiseutgifter for at søke arbeide. Flertallet finder heller ikke at kunne imøtekomme dette krav. Han har for disse dage oppbaaret fuld dagsfortjeneste, og dermed maa han være holdt skadesløs.

Et mindretal (Engebreetsen, Fjeld og Heiberg) stemmer for at kravene paa flytningsgodtgjørelse og reiseutgifter for at søke arbeide skal erstattes.

For nr. 10, 12 og 13 vedkommende finder retten ved erstatningens fastsettelse at burde ta i betragtning, at der for de stillinger som disse tidligere indehadde, regelmæssig har været fastsat 3 maaneders opsigelse og at de hadde maanedsløn. Under hensyn hertil finder retten, at man ved erstatningens bestemmelse kan gaa ut fra en skadesløsholdelse beregnet efter 3 maaneders løn med fradrag for de dage, hvori vedkommende arbeider har hat fortjeneste ved anden beskæftigelse. I henhold hertil fastsettes erstatningen for nr. 10 kr. 187.50, for nr. 12 til kr. 187.50, for nr. 13 til kr. 225.00.

Der er nedlagt paastand om, at voldgiftsretten skulde gi kjendelse for, at de uberettiget avviste arbeidere nu skulde gjenindtas i arbeidet. Retten finder ikke at kunne ta denne paastand til følge. Efter arbeidsstansens ophør er der nu hengaaet ca. 1 aar og 4 mdr. Om arbeiderne kunde hat krav paa gjenindtagelse under uforandrede forhold og kort efter arbeidsstansens ophør, kan dette krav ikke nu gjennomføres efter at saa lang tid er hengaaet, og forholdene som følge derav er blit forandret.

De av parterne nedlagte paastande om saksomkostninger vil bli tat under avgjørelse ogsaa naar saken for Sydvarangers vedkommende er avgjort.

Kjendelse:

Følgende arbeidere ved Foldals verk tilkjendes som erstatning for de tap de har lidt ved, at de uberettiget er blit negtet gjenindtagelse efter arbeidsstansens ophør i 1911:

Andreas Skare kr. 112.00, *Anton Mathisen* kr. 210.25, *Johan Sørensen* kr. 246.50, *Jørgen Pedersen* kr. 187.50, *Anders Larsen* kr. 187.50 og *Bernhard Steien* kr. 225.00.

Voldgift

i anledning avskedigelse av tillidsmand ved aktieselskapet Røstvangen gruber.

Meddomsret avholdtes paa Nytrøen 28. og 29. februar i anledning offentliggjørelse av streikbrytare ved Røstvangen gruber. Indstevnte Martin Graadal, kasserer i Røstvangen grubearbeiderforening fik avsked, da han vilde ha permission i 3 dage for at reise til Kristiania og konferere med saksfører.

Denne avskedigelse fandt forbundet var i strid med den ved Røstvangen gruber gjældende overenskomst og forlangte forhandling i saken. Forhandlingsmøte avholdtes i Kristiania den 14. mars, men uten resultat, idet grubens bestyrer hævde, at Graadal selv hadde tat avsked.

Forbundet forlangte derpaa voldgift i saken og har for voldgiftsretten forelagt følgende fremstilling:

I »Arbeidsmanden« for august-september 1911 var indtat en navnefortegnelse over dem, der arbeidet ved Røstvangen gruber under konflikten ifjor sommer. Rapporten er undertegnet av foreningens kasserer Martin Graadal. For denne rapport blev Graadal av 3 av de paa listen opførte (2 formænd og 1 materialforvalter) indkaldt for forlikskommissionen den 6. februar. Der blev git Graadal saa kort varsel som mulig, idet hovedstevnevidnet hadde faat ordre fra saksøkerne om at forkynde forliksklagen fristens sidste dag. Forlik blev ikke indgaaet, og saken blev som injurieprocces henvist til retten; meddomsret blev avholdt paa Nytrøen den 28. og 29. februar.

Da Graadal saaledes var indstevnet for retten, var det naturligvis nødvendig for ham at henvende sig til saksfører, særlig da det var en principalsak av største betydning for hele fagbevægelsen. I den anledning henvendte han sig pr. telefon til grubens bestyrer og anmodet om permission i 3 dage. Der blev han svaret, at han kunde ikke faa permission mere end i 1 dag, idet han kunde henvende sig til saksfører paa Tønset, og dertil trængte han ikke mere end 1 dag. Der er 2 saksførere paa Tønset, av disse hadde Røstvangen gruber, der stod bakom saksanlægget og betalte saksfører for klagerne, allerede engagert den ene. Graadal skulde saaledes være tvunget til at ta den saksfører, som motparten utvalgte for ham. Dette uforskammede forlangende blev besvart av Graadal derhen, at han maatte reise til Kristiania for i denne vigtige sak at konferere med Norsk arbeidsmandsforbund og dettes saksfører. Hertil svarte bestyrer Dahlberg, at hvis han reiste, fik han avsked paa staaende fot. Graadal svarte, at han maatte reise, og blev da avskediget paa stedet uten opsigelsesfrist. Naar man ser dette forhold fra grubens side i forbindelse med sakens natur og den forkortede frist til forlikskommissionen, saa faar man det indtryk, at hvad det spesielt gjaldt om var, at Graadal ikke maatte faa anledning til nogen konferanse med sin organisation. Det er dog et stivt stykke, at en motpart vil anvise saksfører. Med hensyn til den saksfører, som Graadal blev anvist, saa stod han forøvrig i den formening, at denne tidligere hadde været grubens saksfører. Enhver vil forøvrig indrømme, at bestyrerens optræden var utilbørlig. Det er paa det rene, at denne staar bakom de 3 formænds saksanlæg og bekoster det. Efter vor opfatning stiller saken sig saadan, at man paa forhaand opstiller saadanne betingelser, som man vet, vedkommende ikke kan gaa ind paa, og saa sier man etterpaa, at vedkommende selv har tat avsked. At faa anledning til at konferere med saksfører i den sak han var indstevnet for ansaa Graadal for at være en velfærdssak for sig og den organisation han tilhører og repræsenterer, og han finder, at han maa gjøre det, selv om han risikerer sin avsked.

Vi vet ikke, om norsk lov tillater, at en yder den økonomisk avhengige beskyttelse overfor denslags overgrep rettet mot den enkeltes valgfrihet, hvor det gjælder forsvar for retten. At en mand er indstevnt er ikke ensbetydende med, at han er dømt eller, at han er en forbryder, der i henhold til reglement kan avskediges, og arbeidsgiveren har vel intet med at avsi dom paa forhaand. I hvert fald finder vi, at avskedigelsen er i strid med den mellem organisationerne indgaaede overenskomst for Røstvangen gruber, hvor § 8 a har følgende ordlyd:

»De tillidsmænd, som er valgt av arbeiderne, anerkjendes som repræsentanter og talsmænd for de organiserte arbeidere.«

Og § 8 d har følgende ordlyd:

»De arbeidere, som er valgt som tillidsmænd, indtar forøvrig ingen særstilling

ved verket; dog forutsættes, at tillidsmændene ikke avskediges, medmindre saklige grunde herfor er tilstede.»

Spørsmålet blir da, om aktieselskapet Røstvangen har hat saklige grunde for Graadals avskedigelse eller til at nekte permission og dermed fremtvinge avskedigelsen.

Graadal har i overensstemmelse med Norsk arbeidsmandsforbunds love og i henhold til foreningens beslutning som foreningens tillidsmand underskrevet rapporten og innsendt den til forbundet. For dette faar han en retssak og som følge derav avsked.

Under retsmøtet paa Nytrøen blev det fra begge sakførere og sorenskriveren rettet henvendelse til bestyrer Dahlberg om at ta Graadal ind i arbeide igjen. Trods sakfører Puntervolds og sakfører Heyerdahls indtrængende anmodning gjorde bestyrer Dahlberg fra først av gjenindtagelsen avhængig av dommens utfald: hvis Graadal blev dømt, skulde han gjenindtages, men blev han frifundet, var han avskediget for godt — en ganske utilbørlig kombination fra bestyrerens side. Senerehen ændret bestyreren sin stilling derhen, at det avhang av, hvorvidt *saksøkerne* vilde gaa med paa, at Graadal blev indtat igjen. Dermed maa være bragt paa det rene, at avskedigelsen er foretat som en hevnaakt imot Graadal, tiltrods for at ingen Dahlberg fremholdt, at saken var av prinsipiell art og det var ikke for at ramme Graadal personlig. Heller ikke sorenskriver Bulls *bona officia* kunde rokke bestyrer Dahlbergs beslutning. Men ved at Graadal har faat avsked fra Røstvangen er det ikke nok med at adgangen er ham stengt ved Røstvangen, men ogsaa ved andre gruber, da man efter tidligere erfaringer kan gaa ut fra, at Graadal er rapportert til det hjemmelige opplysningsbyraa for bergverkerne.

Op skal tillidsmændene paa denne maate forfølges, fordi de utfører sin funktion som tillidsmænd efter sin forenings beslutning og i henhold til sit forbunds love, og det skal kunne regnes som saklige avskedsgrunde, da blir overenskomstens bestemmelser som vern for arbeiderne uten betydning.

Ved en overenskomst mellom 2 parter, hvor der forutsættes gjensidighet, maa forholdet være likt for begge parter; men til stadighet gjentar det samme sig. Naar arbeiderne har noget at paaklage, saa skal de ikke ta sig til rette, men vente til en avgjørelse finder sted etter overenskomstens bestemmelser. Men arbeidsgiverne de skal uten videre kunne træffe sin bestemmelse, og saa faar det bli arbeidernes sak at paaklage forholdet og gaa arbeidsledig og vente paa avgjørelsen. En saadan fremgangsmaate kan jo være regningsvarende for arbeidsgiveren, da han likeoverfor arbeideren kan regne med sultens virkninger under ventetiden. Vor opfatning er, at en arbeidsgiver heller ikke har ret til nogen forhaandsdom, men maa vente til saken er avgjort av de instanser, som skal dømme i saken.

I henhold til foranstaaende vil vi forelægge voldgiftsretten følgende spørsmål til besvarelse:

Har aktieselsk. Røstvangen gruber hat saklige grunde for Graadals avskedigelse?

Hvis dette besvares med nei, vil vi nedlægge paastand paa, at Graadal indtages i arbeide igjen, og i begge tilfælder enten spørsmålet besvares med ja eller nei, vil vi nedlægge paastand paa, at han faar sig godtgjort for ventetiden, indtil saken har fundet sin avgjørelse.

Sluttelig skal vi tillate os at nedlægge paastand paa, at omkostningerne ved nærværende voldgiftsret paalægges Norsk arbeidsgiverforening.

Erbødigst
pr. Norsk arbeidsmandsforbund.

Gunnar Sethil.

Fremstilling til voldgiftsretten

fra

Norsk arbeidsgiverforening

i anledning av tvist angaaende avskedigelsen av en arbeider ved aktieselsk. Røstvangen.

Ved bedømmelsen av den foreliggende tvist maa man ta som utgangspunkt, at en arbeidsgivers ret til uten nærmere forklaring at opsi en arbeider og en arbeiders ret til paa samme maate at opsi sin plads hos en arbeidsgiver er i *almindelighet*

fuldt anerkjent mellem organisationerne. Disse pleier kun at tilsiire sig paataleret, hvor der forekommer opsigelser, som strider mot en indgaat overenskomst.

Saaledes indeholder overenskomsten mellem aktieselsk. Røstvangen og Norsk arbeidsmandsforbund i paragraf 6 følgende bestemmelse, der gaar igjen i de allerfleste overenskomster:

»I arbeidsgiverens og arbeiderens ret til opsigelse skal ingen organisation kunne gripe ind. Dog har organisationerne gjensidig paataleret, forsaavidt der forekommer opsigelser, hvis foranledning formenes at stride mot nærværende overenskomst.«

Nævnte overenskomst indeholder i § 8 endel bestemmelser om arbeiderens tillidsmænd. Saaledes lyder § 8 d:

»De arbeidere, der er valgt til tillidsmænd, indtar forøvrig ingen særstilling ved verket; dog forutsættes, at tillidsmænd ikke avskediges, medmindre saklige grunde herfor er tilstede.«

Denne bestemmelse maa forstaaes saaledes, at hvor en tillidsmand er avskediget, uten at saklige grunde herfor foreligger, kan vedkommende arbeiderorganisation paatalere forholdet. Hvor der derimot foreligger saklige grunde for avskedigelsen, der skal ikke en tillidsmand staa i nogen anden stilling end en hvilken som helst anden arbeider. Hovedregelen om den frie adgang til gjensidig opsigelse kommer da til anvendelse. Spørsmålet overfor en tillidsmands avskedigelse blir derfor kun, om der i ethvert tilfælde kan sies at være saklige grunde tilstede for avskedigelsen. Gjør det det, har arbeiderorganisationerne derimot ikke adgang til at blande sig op i spørsmålet, om de foreliggende saklige grunde er saa tungtveiende, at de burde medføre avsked, eller om, hvor f. eks. grunden er en disiplinærforseelse, en mindre disiplinærstraf (reprimande, mulkt e. l.) heller burde været anvendt. Endnu mindre kan arbeiderorganisationerne indbringe for voldgift spørsmålet, om der foreligger tilstrækkelig grund til at gi en tillidsmand avsked paa stedet istedenfor at si ham med lovlig varsel. Det er et spørsmål, som hører ind under de almindelige domstole. Det er kun *arten* av de foreliggende grunde, som er avgjørende.

Dette fremgaar ogsaa av vedkommende bestemmelses tilblivelseshistorie. Bestemmelsen kom første gang ind i den nye overenskomst i jernindustrien mellom arbeidsgiverforeningen og 6 fagforbund, deriblandt arbeidsmandsforbundet, som blev opprettet ifjor. Alle forbund, saaledes arbeidsmandsforbundet, hadde forlangt, at tillidsmænd ikke skulde kunne avskediges, »uten *vingende* grunde hertil er tilstede«. Dette blev imidlertid bestemt avvist av arbeidsgiverens repræsentanter, og man enedes tilslut om at gi bestemmelsen den samme form, hvori den senere er indtat i bl. a. Røstvangens overenskomst.

Overenskomsten gir ingen forklaring av, hvad der forstaaes med »saklige grunde«. Men utrykket maa utvilsomt betegne saadanne grunde, der refererer sig til en »sak«, d. v. s. til en indtruffen begivenhet i motsætning til grunde, der staar i forbindelse med vedkommende arbeiders person og særlig hans stilling som tillidsmand. Bestemmelsens hensigt er tydeligvis at forebygge, at en tillidsmand avskediges paa grund av sin stilling som saadan. For at arbeiderorganisationerne skal være sikret garantier herimot, er den omhandlede bestemmelse indtat, hvorefter tillidsmænd ikke maa avskediges, medmindre der foreligger andre, saklige grunde. Overalt, hvor en arbeiderorganisation mener at ha grund til at tro, at saa ikke er tilfældet, kan den saaledes paatalere saken, og det paaligger da vedkommende arbeidsgiver at bevise, at der har foreligget grunde av *saklig art* til avskedigelsen. Men længer gaar heller ikke hans bevisplikt.

Som saklig grund til avskedigelse av en tillidsmand maa det ogsaa betraktes, naar avskedigelsen skyldes, at han har misbrukt sin stilling som tillidsmand eller forsømt de plikter, han som saadan har overfor arbeidsgiveren. Dette er selvfølgelig noget helt andet end avskedigelse av en tillidsmand, fordi han er tillidsmand.

I de fleste overenskomster er der nemlig paalagt tillidsmændene en særlig plikt ogsaa overfor arbeidsgiveren, idet følgende passus pleier at være indtat i overenskomstene, deriblandt i Røstvangens: »Tillidsmændene er forpliktet til saavel overfor sin organisation som overfor verket at gjøre sit bedste for at vedlikeholde et rolig og godt samarbeide paa arbeidsstedet.« Alt, som kan virke forstyrrende paa dette rolige og gode samarbeide, særlig hvis der herunder anvendes forbryderske midler, plikter saaledes tillidsmændene at gjøre sit bedste for at undgaa. Videre paahviler der naturligvis tillidsmændene som organisationernes repræsentanter en særegen plikt til at vaake over, at de overenskomster, som deres organisation indgaar, i et og alt respekteres.

Arbeidsmandsforbundet gjør nu gjældende, at kassereren i forbundets avdeling ved Røstvangen, Martin Graadal, er blitt avskediget uten at der foreligger saklige grunde herfor. Forbundet fremkommer i den anledning med forskjellige paastande, der skal bevise, at grunden til Graadals avskedigelse er, at han har innsendt navnelister over arbeidere, som arbeidet under konflikten i sommer og faat dem offentliggjort under rubrikken »Den sorte tavle« i arbeidsmandsforbundets fagblad.

Vi skal hertil først bemerke, at selv om denne Graadals handlemaate var grunden og til og med eneste grund til hans avskedigelse, kan man etter det av os tidligere anførte ikke dermed si, at der ikke foreligger saklig grund for avskedigelsen. Offentliggjørelsen av de omhandlede navnelister under rubrikken »Den sorte tavle« var nemlig i høi grad egnet til at skade det rolige og gode samarbeide paa arbeidsstedet. Den er endog ved meddomsrettsdom fundet straffar etter straffelovens § 246. Og den innebærer endelig til og med et avgjort brud paa indgaat overenskomst.

Overenskomsten angaaende avslutningen av arbeidsstansen i sommer indeholdt nemlig bestemmelser, som uttrykkelig tilsigter å beskytte de arbeidere, som hadde arbeidet under konflikten, og ved en nylig falden voldgiftsretskjendelse er de omhandlede navnelister kjendt stridende mot denne overenskomst. Vi vedlægger utskrift av saavel meddomsrettsdom som voldgiftskjendelsen (bilag 1 og 2). Hvis Graadal hadde optraadt paa en loyal maate og haandhævet sine pligter som tillidsmand, kunde han utvilsomt ha hindret dette dobbelte brud paa saavel landets lov som indgaat overenskomst. Og det hadde været hans pligt at negte at la sig bruke som redskap til en saa illoyal fremgangsmaate.

Det bør i denne forbindelse merkes, at det ingenlunde er en pligt overfor forbundet for tillidsmændene ved arbeidsmandsforbundets avdelinger altid at indsende saadanne navnefortegnelser. Det viser sig da ogsaa, at det kun er fra et faatal av de bedrifter, som var med under konflikten i sommer, og hvor arbeidsvillige fortsatte sit arbeide under stansen, at lignende navnelister er offentliggjort. Arbeidsmandsforbundets formand har ogsaa paa forespørsel i skrivelse av 11. december 1911 uttalt, at rapporteringen i »Arbeidsmanden« er indtat efter forlangende av Røstvangens grubearbeiderforening og staar for dens ansvar. I henhold til meddomsrettsdommen er Graadal ansvarlig for offentliggjørelsen, og det er ham, som i den anledning er fundet straffskyldig. Det kan i denne forbindelse være av interesse at paapeke, at efter verkets arbeidsreglement kan enhver arbeider, som »begaar forseelse, der gir anledning til kriminel paatale,« avskediges uten opsigelse. Særlig illoyalt var det at medta under navnelisterne formænd og andre i lignende overordnet stilling, der var ansat paa andre vilkaar end de almindelige arbeidere, og for hvem det var en pligt at etterkomme foresattes ordres, uanset om en dem uvedkommende arbeiderorganisation hadde dekretert streik. Det var udelukkende folk i saadanne stillinger som var saksøkere i den omtalte meddomsrettsak.

Vi mener derfor, at der er fuld grund til at rette sterke bebreidelser mot Graadal for hans optræden i denne sak. Han har optraadt i avgjort strid med de pligter, han som tillidsmand har overfor arbeidsgiveren, og om han var blitt avskediget herfor, vilde der absolut maatte sies at foreligge fuldt saklig grund.

Vi har berørt dette forhold saavidt utførlig, skjønt det *ikke* er det, som har bevirket avskedigelsen, fordi arbeidsmandsforbundet lægger saa stor vekt paa det, og fordi det stiller det oprin, som i virkeligheten foranlediget, at Graadal er sluttet ved Røstvangen, i sit rette lys. Vi skal nu gaa over til dette punkt og referere, hvad der faktisk er foregaaet.

Den 17. februar d. a. om formiddagen telefonerte Martin Graadal fra stigerkontoret, som ligger oppe ved gruben ved Røstvangen, til ing. Dahlberg paa bestyrerkontoret, ca. 2 km. derfra, og anmodet om 3 dages permission den 19., 20 og 21. februar. Hertil svarte ing. Dahlberg, at saa lang permission kunde ikke indvilges, da der allerede før var saa mange arbeidere fraværende — endel permitterte og i særdeleshet mange syke, — og der forelaa presserende arbeide for verket. Graadal uttalte da i en uforkammet tone: »Ja faar jeg ikke permission saa tar jeg mig altsaa saadan allikevel.« Ing. Dahlberg svarte hertil, at hvis Graadal gjorde det, saa fik han ikke arbeide igjen, naar han kom tilbake. Paa Graadals derpaa følgende uttalelse om, at Dahlberg vel skjønte, hvorfor Graadal vilde ha permission, svarte Dahlberg, at hvis det var for at konferere med saksfører, saa kunde Graadal faa en dags permission mandag den 19. februar — han kunde jo reise til Tønset. Samtidig oplyste Dahlberg, at han ogsaa hadde negtet formændene (saksøkere likeoverfor Graadal i anledning Graadals skrivelse i »Arbeidsmanden« under rubrik »Den sorte tavle«) permission i samme anledning.

Ved permissionsandragendet oplyste Graadal altsaa ikke direkte, *hvorfor* han ønsket saa lang permission, eller *hvorhen* han agtet at reise. Hans trusel om at ville ta sig fri fremkom altsaa uten nogensomhelst begrundelse, hvad der stiller hans uforskammede optræden i et saa meget grellere lys. Først bakefter, da ingeniør Dahlberg allerede har svaret, at efter en saadan fremgangsmaate vil han ikke bli tillatt at opta arbeidet ved gruben igjen, finder Graadal det opportunt at la Dahlberg gjette, hvad grunden til hans permissionsandragende er. Under den hele samtale var der hverken fra den ene eller den anden side tale om, at Graadal ogsaa skulde konferere med arbeidsmandsforbundet.

Arbeidsmandsforbundet har i sin fremstilling git en høist misvisende skildring av den heromhandlede episode. Vi er imidlertid heldigvis istand til at bevise riktigheten av vor fremstilling. Mens Graadal stod paa stigerkontoret og telefonerte, var nemlig ingeniør Johansen og stiger Eggen tilstede og paahørte hans uttalelser i telefonen; og paa bestyrerkontoret var samtidig tilstede kasserer Kolle og kontordame Bjerk, der paahørte ingeniør Dahlbergs uttalelser i telefonen. Umiddelbart etter telefonsamtalens avslutning ringte desuten ing. Dahlberg op til stigerkontoret og meddelte ing. Johansen hvad samtalen mellem Graadal og Dahlberg gjaldt, samt spurte om Johansen og Eggen hadde hørt Graadals uttalelser, spesielt ang. at Graadal »altsaa tok sig permission«, hvilket ing. Johansen bekræftet; og likesaa fortalte Dahlberg f. r. de paa bestyrerkontoret tilstedeværende, hr. Kolle og frk. Bjerk, hvad samtalen gjaldt og den derved forefaldne uforskammede uttalelse av Graadal. Vedlagte bevidnelser (bilag 3 og 4) av 19. febr. av ing. Johansen og stiger Eggen samt kasserer Kolle og frk. Bjerk, avgivne under edstilbud, bekræfter riktigheten av ovenstaaende beretning om telefonsamtalen.

Graadal reiste imidlertid fra gruben den 17. og kom ikke tilbake før den 28. februar. Da en saadan tagen sig selv tilrette er stridende mot al orden og mot verkets arbeidsreglements bestemmelser i §§ 3 og 4, og iflg. § 11 mom. d kan straffes med avskedigelse uten opsigelsesfrist — kfr. vedlagte reglementseksemplar (bilag 5) — og i betragtning av, at det ikke var første, men mindst den 6. gang Graadal skøftet i løpet av mindre tid end et aar (fra 19. april 1911 til 17. febr. 1912), kfr. bilag 3, samt under hensyntagen til hans uhøflige og uforskammede optræden overfor bestyreren (kfr. arbeidsreglementets § 4), blev Graadal ikke indtat i arbeide igjen — hvad han forøvrig heller ikke har anmodet om. Arbeidsreglementet har Graadal erholdt et eksemplar av. Det er kontraktmæssig undertegnet av ham den 16. januar 1909, saa han var sig fuldt bevis, hvilke følger hans optræden kunde faa.

Som det av ovenstaaende vil fremgaa, foreligger der ikke egentlig her en avskedigelse i almindelig forstand. Det stod jo efter ingeniør Dahlbergs uttalelse om, hvad der vilde bli følgen, hvis Graadal iverksatte sin trusel og tok sig fri, til Graadal selv at avgjøre, om han skulde faa fortsatte ved verket eller ikke.

Men betrakter man bestyrerens uttalelse som en avskedigelse, maa der under enhver omstændighet sies at foreligge fuldt saklige grunde hertil.

Som saklig grund til avskedigelse maa efter vor mening under alle omstændigheter enhver forseelse betragtes, der efter godkjendt arbeidsreglement gir adgang til øieblikkelig avskedigelse.

Der kan imidlertid neppe være tvil om, at Graadals optræden paa flere punkter rammes av Røstvangens arbeidsreglements bestemmelser om øieblikkelig avskedigelse. Han har gjentagne ganger uten gyldig grund undlatt at fremmøte til arbeidet i ret tid (reglementets § 11 b kfr. § 3) og trods bestyrerens advarsel gjør han det paany ved den angjældende leilighet. Han har videre uten permission forlatt grubeområdet for længere tid end et døgn (reglementet § 11 d). Og han har gjort sig skyldig i en alvorlig krænkelset av reglementet (§ 11 1. led), der i § 4 paalægger arbeiderne »at opføre sig sømmelig og høflig« mot overordnede.

Reglementet nævner *ingen* undtagelse fra bestemmelsen om, at ingen arbeider uten permission maa forlate grubeområdet for længere tid end 1 døgn. Og der er derfor grund til at gaa ut fra, at denne bestemmelse ikke kan fravises, ialfald ikke uten den mest tvingende nødvendighet.

Men nogen saadan tvingende nødvendighet kan ikke erkjendes at ha foreligget for Graadals vedkommende, likesaalitt som han efter vor mening kan sies at ha ha »gyldig grund« til trods uttrykkelig permissionsnegtelse at utebli fra sit arbeide efter reglementets § 4.

Arbeidsmandsforbundet paastaar, at det var en velfærdssak for baade Graadal og hans organisation, at han kunde komme til Kristiania. I den forbindelse anfører forbundet endel aldeles umotiverte paastande om, at verket skulde ha søkt at hindre

Graadals i at konferere med sit forbund, og at stevnevidnerne var paalagt at forkynde forlikklagen sidste dag m. m. Det er beklagelig, at arbejdsmandsforbundet skal benytte sig av denslags løse og ukorrekte paastande i sin procedyre. De har intet med virkeligheten at gjøre.

Faktum er, at Graadal hadde fuld tilstrækkelig tid og anledning til at konferere med baade sakfører og med arbejdsmandsforbundet. Forlikklagen blev forkyndt for ham den 6. februar, og saken kom først fore ved meddomsretten paa Nytrøen (ved Røstvangen) den 28. februar. Han hadde altsaa over 3 uker til at forberede saken, og hvis dette ikke var fundet tilstrækkelig, vilde hans sakfører visselig uten større vanskeligheter kunne faa saken utsat. I tiden fra 6. til 28. februar kunde Graadal baade ha telefonert og korrespondert, saa meget han ønsket, med saavel sin sakfører som med arbejdsmandsforbundet. Den 17. februar, da Graadal telefonerte med ingeniør Dahlberg, var en lørdag, og da slutter arbeidet kl. 2. Ingeniør Dahlberg tilbød ham 1 dags permission — altsaa hele mandag —, og det var saaledes tilstrækkelig, naar Graadal var tilbage ved arbeidets paabegyndelse tirsdag morgen kl. 7. Det var tid nok for Graadal at konferere med baade forbund og sakfører, ogsaa i Kristiania. Umulig kunde det vel heller ikke været at faa sakføreren og en representant for forbundet — dets ledende mænd ligger jo stadig paa reisefot — til at komme op til Nytrøen eller til at træffes med Graadal paa Tønset eller Hamar. Desuten findes der jo sakførere andre steder end paa Tønset og i Kristiania. Graadal kunde jo søkt sakfører i Lillelvedalen eller paa Røros — paa sidstnævnte sted er bl. a. en av arbeiderne meget benyttet mand. I denne forbindelse kan indskytes, at naar ingeniør Dahlberg i telefonsamtalen med Graadal nævnte Tønset, saa var det kun en høflig anvisning paa hvordan Graadal kunne greie sig med 1 dags permission. Det var aldeles ikke tale om at paatvinge Graadal en bestemt sakfører, hvad verket selvfølgelig ingen interesse hadde av — verket hadde aldrig hat noget med vedkommende sakfører at gjøre. At tale om uforskammethet fra bestyrerens side i denne forbindelse er i høi grad ubefoiet.

Forøvrig skal vi ogsaa gjøre opmerksom paa, at meddomsretssaken gjaldt et rent principielt spørsmål, til hvis belysning Graadal intetsomhelst kunde oplyse av interesse — ialfald intet som ikke like godt kunde være sagt skriftlig eller pr. telefon. Det var med arbejdsmandsforbundets ledende mænd inde i Kristiania, at sakføreren kunde ha interesse at konferere i den sak, ikke med Graadal, som han forøvrig ialfald vilde træffe ved sakens behandling for retten og da kunde ha arrangeret en forhaandskonferanse med.

Forbundets paastand, at det var en velfærdssak for Graadal at faa 3 dages permission er saaledes i høieste grad misvisende. Der var saa mange maater at ordne den sak paa uten mere end 1 dags permission. Og der kan ialfald ikke sies at foreligge tilstrækkelig grund til et saa vidtgaende skritt som i strid med bestyrerens uttrykkelige paabud og med reglementets utvetydige bestemmelser at ta sig selv fri 3 dage.

Det skal erindres, at der maa tages hensyn ikke bare til arbeideren, men ogsaa til arbeidsgiveren. Og avveiningen av disse to hensyn maa bli arbeidsgiverens sak, saa længe vedkommende arbeider vil bli ved bedriften. Graadal ser forøvrig helt bort fra hensynet til bedriften, til trods for at bestyreren straks gjør ham opmerksom paa grunden til, at han kun kan faa permission 1 dag.

Det er ingensomhelst vrangvillighet, som ligger til grund for bestyrerens optræden. Den skyldes kun nødvendige hensyn til driften.

Som det av den fremlagte bevidnelse bilag 6 vil fremgaa, var der i tiden fra 17. til 21. februar (altsaa den tid, Graadal vilde ha permission) ikke mindre end 29 mand av ialt 118, altsaa 25,5 pct. av grubearbejderne, som var fraværende 1 eller flere skift, væsentlig paa grund av sygdom.

Hertil kom, at det netop da gjaldt for verket at skaffe malmlast til to dampskibe, som allerede var befragtet, resp. 1650 tons den 19. febr. og 1542 tons den 5. mars, kfr. vedlagte to konnossementer (bilag 7 og 8). Grubedriften maatte derfor og desuten ogsaa av hensyn til to senere forestaaende skibninger 13. mars og 28. mars paa tilsammen 3400 tons drives saa intenst som mulig. Der blev derfor ogsaa straks indtat en ny minerer i Graadals plads i gruben.

Men under enhver omstændighet hadde det været Graadals pligt, forinden han brutalt truer med at bli borte uten permission, paa en høflig maate at fremholde, hvor nødvendig han ansaa den ansøkte permission. Og han burde, forinden han traf en saa vigtig avgjørelse, som tillidsmand for arbejdsmandsforbundets aveling ved Røstvangen først ha forelagt saken telefonisk eller telegrafisk for forbundets hovedstyre. Istedetfor fremsætter han sin trusel paa den uhøfligste og mest uforskammede

maate — i aabenbar strid med reglementets bestemmelser om høflig og sømmelig optræden overfor overordnede. Og en saa uforskammet optræden er dog ikke en arbeidsgiver forpligtet til uten videre at finde sig i — ikke engang av en tillidsmand.

Og det var en likefrem nødvendighet for verket, at bestyreren ikke fandt sig i Graadals uforskammethet og hans tagen sig selv fri. En eftergivenhet her vilde ha virket i høieste grad slappende for hele disciplinen ved verket, og netop ved en grube er det i høi grad nødvendig at der haandhæves en streng disciplin. Skulde voldgiftsretten komme til det resultat, at en optræden som Graadals skulde kunne gaa upaataalt hen, vilde det virke høist uheldig og vanskeliggjøre arbeidsgiverens stilling.

Selv om man vil finde, at der forelaa undskyldende momenter for Graadals optræden, kan man efter vor mening ikke komme fra, at der her har været tilstede grunde av saklig art for bestyrerens optræden. Og der er ogsaa al grund til at tro, at det er disse, som har været bestemmende for bestyreren. Der foreligger ialfald intetsomhelst, der tyder i motsat retning. Der er spesielt intet som tyder paa, at grunden til bestyrerens optræden er at søke i Graadals stilling som tillidsmand. Og det bør ogsaa merkes, at der ikke foreligger skygge av bevis for, at Graadals medvirking til offentligjørelsen av navnelisten under »Den sorte tavle« har øvet nogen indflydelse paa bestyrerens fremgangsmaate — vi henviser forøvrig til, hvad vi tidligere har anført, at om dette hadde været medbestemmende, maatte ogsaa det betragtes som en saklig grund. Vi har tidligere benegtet forskjellige av arbejdsmandsforbundets paastande, som anføres som bevis for, at bestyrerens optræden overfor Graadal skyldes dennes befattning med den omhandlede navneliste. Det er ogsaa usandt, at ingeniør Dahlberg har lovet Graadal indtagelse under forutsætning av, at han tapte meddomsretssaken etc. Ingeniør Dahlberg har den hele tid fastholdt sit oprindelige standpunkt.

I denne forbindelse kan vi ogsaa gjøre opmerksom paa, at naar sorenskriver Bull uttalte, at det maatte være bedst at la Graadal faa arbeide igjen, var det fordi hr. Sethil hadde fundet det passende at true med streik — en trusel som ikke gjorde det samme indtryk paa ingeniør Dahlberg, der hadde sin organisation i ryggen.

Likeledes kan meddeles, skjønt det intet har med den foreliggende sak at gjøre, — at arbejdsmandsforbundets uttalelser om bergverkernes opplysningskontor er høist misvisende. Graadal er aldeles ikke rapportert til dette kontor, likesaalitt som han paa nogen anden maate er blokert for arbeide ved bergverkerne.

Arbejdsmandsforbundets uttalelser i slutningen av dets fremstilling om, at man ikke maa ta sig selv tilrette og om like ret for begge parter i en overenskomst, maa bero paa den fullstændigste begrepsforvirring.

Vi har allerede i begyndelsen av vor fremstilling gjort gjældende, at bestemmelsen om, at tillidsmænd ikke forutsættes avskediget uten saklige grunde alene gir arbeiderorganisationen en paataleret (kfr. Røstvangens overenskomst § 6). Det gaar aldeles ikke an at fortolke bestemmelsen derhen, at man i ethvert tilfælde, hvor en tillidsmand skal avskediges (f. eks. paa grund av arbeidsindskrænkning eller disciplinærforseelse) først skal forespørre arbejdsmandsforbundet, om det er enig i, at der foreligger saklig grund for avskedigelsen, og at man i motsat fald pent maa beholde tillidsmanden i sin tjeneste til voldgiftskjendelse er faldt. Det er ganske naturlig arbeidsgiveren der faar avgjøre, om der i hvert tilfælde foreligger saklig grund til avskedigelsen. Til gjengjæld staar han selv ansvarlig for sin handlemaate og maa erstatte lidt tap endog uten til gjengjæld at faa arbeide for pengene — hvis han har optraadt uberettiget. Det er noget som gjælder i alle retsforhold. Og i dette tilfælde er der særlig liten grund til at tale om, at arbeideren maa sulte i ventetiden; der maa være al grund for den organisation, som gir hans optræden sin tilslutning, at skaffe ham det nødvendige til livsophold i ventetiden. Faar arbeideren ret, maa jo arbeidsgiveren betale erstatning, og utlægget kan tilbakebetales.

Arbejdsmandsforbundet blander den foreliggende tvist sammen med det forhold, at en fagforening ved streik vil tiltvinge sig, hvad den mener sig at ha ret til. Der forlanger vi altid, at arbeiderne ikke skal ta sig selv tilrette, men indbringe saken for behandling og voldgift. Men det sker i henhold til overenskomsternes uttrykkelige bestemmelse om, at arbeidsstans ikke maa finde sted, før der har været forhandlet. Eller kanske forbundet vil betragte bestyrerens optræden overfor Graadal som iverksættelse av en arbeidsstans. Paa sin side pleier dog forbundet altid at hævde,

at selv om samtlige arbeidere ved en bedrift nedlægger arbeidet, er det ikke en arbeidsstans i overenskomstens forstand, med mindre organisationen optræder. Skulde virkelig forbundet nu være gaat over til den anden yderlighed?

Da vi ikke finder, at arbejdsmandsforbundets spørsmål ganske dækker det foreliggende forhold, tillater vi os at forelægge voldgiftsretten følgende spørgsmål:

Forelaa der saklig grund til ikke at gjenindta Martin Graadal ved Røstvangen gruber efter hans samtale med grubens bestyrer den 17. februar og hans derpaa følgende bortbliven fra arbeidet?

Vi tillater os i henhold til det foran anførte at fremsætte paastand paa, at dette spørsmål besvares med ja, og at der ikke tilkjendes Graadal nogen erstatning for den tid han har ventet paa voldgiftsavgjørelsen.

Likeledes fremsættes paastand paa, at arbejdsmandsforbundet ilægges voldgifts-sakens omkostninger, idet vi gjør opmærksom paa, at forbundet har været gjort fuldt bekjendt med, hvordan det forholdt sig med Graadals optræden overfor bestyreren.

Kristiania den 12. april 1912.

Erbødigst
for Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre
George Paus.

Aar 1912 den 18. april sammentraadte i Haandverks- og industriforeningens lokale i Kristiania den nedsatte voldgiftsret i anledning av tvisten angaaende avskedigelsen av en arbeider ved aktieselsk. Røstvangen.

Som repræsentant for Norsk arbejdsmandsforbund møtte hr. Gunnar Sethil og som repræsentant for Norsk arbeidsgiverforening møtte hr. sekretær Paus.

Sekretær Paus nedla paastand om, at de av arbejdsmandsforbundet opnævnte voldgiftsdommere fru Pleym og d'hr. murarbeider Bernh. Eriksen og sekretær i arbejdsmandsforbundet I. Bjerkmann skulde ansees ugilde som dommere, de to første, fordi de var medlemmer av arbejdsmandsforbundets hovedstyre og dette styres forretningsutvalg, og den sidste fordi han var ansat som sekretær i arbejdsmandsforbundet.

Hr. Sethil protesterte herimot under henvisning til overenskomst angaaende forhandling og voldgiftsretter av 15. april 1907 § 8 sidste led, som bestemmer, at ingen kan vælges til medlem av voldgiftsretten, som har deltatt i nogen tidligere forhandling angaaende saken. Han hævdede, at denne bestemmelse var uttømmende, og at derfor ingen anden ugildhetsgrund kunde paaberopes av parterne, og da ingen av de av arbejdsmandsforbundet opnævnte dommere hadde deltatt i nogen tidligere forhandling angaaende saken, maatte de godtages som dommere.

Retten flertal (formanden, Platou, Lundh og Corneliussen) fandt det klart, at fru Pleym og hr. Eriksen som medlemmer av arbejdsmandsforbundets hovedstyre og dettes forretningsutvalg ikke kunde være dommere i en sak, hvor arbejdsmandsforbundet direkte var og optraadte som part. De maatte som medlemmer av styret bli at betragte som part, og at den der maa betragtes som part ikke kunde være dommer, var selvsagt.

Retten flertal var ikke enig heri, men sluttet sig til, hvad der av hr. Sethil var anført.

Hvad sekretær Bjerkmann angaar, er det paa det rene, at han ikke har deltatt i de tidligere forhandlinger, og dette er efter fru Pleym, Eriksens og Bjerkmanns mening tilstrækkelig til, at han kan fungere som dommer.

Retten flertal er ikke enig i denne betragtning. Flertallet anser det for selvsagt, at de for voldgiftsdommere gjældende ugildhetsgrunde ikke er uttømt med bestemmelsen i overenskomstens § 8, men at denne maa fuldstændiggjøres ved de i almindelighet gjældende ugildhetsgrunde for dommere.

Efter disse finder Platou, Corneliussen og Lundh, at hr. Bjerkmann maa vike sæte, idet de mener, at han ved sin stilling som sekretær i arbejdsmandsforbundet staar i et saadant tjenesteforhold til den ene part, at dette — omend ubevisst — kan gjøre ham avhengig av den opfatning og interesse, som i saken hævdes fra arbejdsmandsforbundets side.

Retten flertal kommer til det resultat, at hr. Bjerkmann maa godtages som voldgiftsdommer og slutter sig forsaavidt til det resultat, hvortil fru Pleym, Eriksen og Bjerkmann er kommet. Han skal derom anføre:

Noget uttrykkelig lovbud om, at den som er i en av parternes tjeneste absolut er ugild til at dømme i en sak dem imellem, har man ikke, og avgjørelsen av en tvist i saa henseende maa derfor bero paa de konkrete forhold i hvert enkelt tilfælde.

Han maa i nærværende tilfælde lægge vekt paa, at arbejdsmandsforbundets sekretær ikke er ansat av dets styre, men er valgt paa forbundets landsmøte og staar til ansvar for dette. Hans stilling har saaledes — om den end er lønnet — karakteren mere av et tillidshverv end av et tjenesteforhold. Indflydelsen av et avhengighetsforhold svækkes yderligere derved, at principalen ikke er en enkelt eller faa enkelte personer, men en hel organisation, og formanden kan i denne forbindelse heller ikke se helt bort fra, at den voldgiftsoverenskomst, som her kommer til anvendelse — er sluttet mellem organisationer, der er henvist til hyppig som voldgiftsmænd at benytte medlemmer av vedkommende organisation.

At hr. Bjerkmann i forhold til de almindelige medlemmer staar i den særegne stilling, at han oppebærer løn av organisationen, forekommer formanden — omend under nogen tvil — ikke tilstrækkelig til at kunne erklære ham ugild som dommer, naar han ikke er medlem av forbundets styrende organer.

Anderledes vilde selvfølgelig forholdet ha stillet sig, hvis hr. Bjerkmann hadde hat nogen befattning med den foreliggende sak, men i saa henseende er det oplyst, at han overhodet ikke har hat noget med den eller dens forberedelse at gjøre, før han blev opnevnt som voldgiftsdommer.

Endelig lægger formanden vekt paa, at hr. Bjerkmann har erklæret, at han ikke ved sin stilling i forbundet føler sig juridisk eller moralsk bundet i sin avgjørelse.

Kjendelse:

Fru Pleym og murarbeider Bernh. Eriksen ansees ugilde som voldgiftsdommere i den foreliggende sak.

Aar 1912 den 20. april fortsattes behandlingen av saken. Som voldgiftsmænd istedfor de 2, som ved kjendelse var erklæret ugilde, indtraadte advokat Solnørdal og maler A. Pedersen. Der førtes vidner fra begge sider.

Aar 1912 den 23. april fortsattes forhandlingen med dokumentation og parternes procedyre. Saken blev optat til avgjørelse.

Aar 1912 den 24. og 25. april blev saken gjennomgaat og drøftet av voldgiftsmændene.

Aar 1912 den 8. mai holdtes møte. Efter forutgaaende raadslagning avsaadtes saadan

Kjendelse:

Martin Graadal har været ansat som arbeider ved Røstvangen gruber og har været valgt av Røstvangen grubearbeiderforening som foreningens kasserer. I henhold til denne forenings beslutning sendte han ifjor i september en navnefortegnelse til arbejdsmandsforbundets formand over dem, som hadde arbeidet ved gruberne under den store arbeidsstansning ifjor sommer. Fortegnelsen blev indtatt i forbundets blad »Arbeidsmanden« under rubrikken »Den sorte tavle«. I anledning herav blev der anlagt meddomsretssak mot Graadal av 3 av de paa listen opførte, nemlig to formænd og en materialforvalter, hvorav ingen stod i arbeidernes organisation, og som mente sig ærekrænket ved at deres navne paa denne maate var blitt offentliggjort.

Indkaldelse til forlikskommissionen blev forkyndt Graadal den 1. februar iaar, efterat klagen forgjæves hadde været forsøkt forkyndt ham i begyndelsen av januar.

Stevning til meddomsretten blev forkyndt Graadal 16. februar iaar. Samme dags aften blev der holdt møte i Røstvangen grubearbeiderforening, hvor det blev besluttet, at foreningen skulde vælge en mand for at reise til Kristiania og konferere med arbejdsmandsforbundet om saken samt anta en sakfører. Hertil blev Graadal valgt, og han blev derhos valgt til paa foreningens vegne at anmode grubebestyreren, Dahlberg, om permission for sig som foreningens repræsentant. Foreningen hadde nemlig i et tidligere møte vedtatt, at den skulde anta sig saken som sin egen, da det var Graadals utførelse av en foreningsbeslutning, som hadde foranlediget saksanlægget mot ham.

Den næste dag — den 17. — henvendte Graadal sig i telefonen til bestyreren og anmodet om at faa permission i 3 dage eller — som Graadal hævdte — i 2 dage og om fornødiges den tredje dag eller en del av denne. Om samtalsens forløp i enkeltheter og rækkefølge er ikke Dahlbergs og Graadals forklaringer overensstemmende. Det er paa det rene, at Graadal ikke oplyste bestyreren om, at det var grubearbejderforeningen, som hadde valgt ham til at reise til Kristiania, og heller ikke om at det var som denne forenings repræsentant, at han fremsatte sin begjæring om permission. Graadal fik ikke den permission, han androg om, men blev derimot tilbudt en dags permission for at kunne konferere med en sakfører paa Tønset i anledning av meddomsretsaken. Graadal paa sin side erklærte, at han maatte ta saa lang permission som han hadde bedt om, men blev i den anledning tilkjendegitt, at hvis han gjorde dette, vilde han ikke faa igjen sit arbeide ved gruberne.

Graadals reiste den næste dag til Kristiania. Her konfererte han med arbeidsmandsforbundet og sakfører Puntervold, men vendte ikke tilbake til Røstvangen gruber, idet imidlertid en av grubearbejderforeningen nedsat komite i hans fravær hadde forespurt bestyreren om grunden til Graadals avskedigelse, og efter at ha faat denne meddelt, hadde sendt Graadal besked til Tønset om, at han ikke vilde faa adgang til at gjenopta sit arbeide ved gruberne.

Endelig er det oplyst, at der paa den tid, da meddomsretssaken blev behandlet (den 29. februar) blev rettet anmodning til bestyreren om at ta Graadal ind igjen i arbeidet, men uten at dette førte til noget resultat.

Ianledning av, at Graadal saaledes var avskediget, har Norsk arbeidsmandsforbund begjært voldgift i henhold til § 8 d i overenskomsten av 23. august 1911 mellem organisationerne. Denne bestemmer:

«De arbeidere, som er valgt til tillidsmænd indtar forøvrig ingen særstilling ved verket; dog forutsættes, at tillidsmændene ikke avskediges med mindre saklige grunde herfor er tilstede.»

Det er paa det rene, at Graadal som kasserer i arbejderforeningen, var arbeidernes tillidsmand, og at han derfor efter den citerede bestemmelse ikke kunde avskediges med mindre saklige grunde herfor var tilstede.

Fra arbeidsmandsforbundets side er der spurt:

»Har aktieselsk. Røstvangen gruber hatt saklige grunde for Graadals avskedigelse?«

Fra arbeidsgiverforeningens side er der stillet saadant spørsmål:

»Forelaa der saklige grunde til ikke at gjenindta Martin Graadal ved Røstvangen gruber efter hans samtale med grubens bestyrer den 17. februar og hans derpaa følgende bortebliven fra arbeidet?«

Voldgiftsretten skal altsaa avgjøre, hvorvidt der har været saklige grunde tilstede for Graadals avskedigelse.

Arbeidsgiverforeningen har i saa henseende henvist til det for Røstvangen gruber gjældende arbeidsreglementets § 11, som bestemmer, at en arbeider kan avskediges straks uten foregaaende opsigelsesfrist, naar han gjør sig skyldig i en alvorlig krænkelse av reglementet eller forøvrig nogen alvorligere forseelse saa som d, »uten permission forlater grubeområdet for længere tid end et døgn.« Dette har Graadal gjort, og det er dette forhold i forbindelse med hans erklæring om, at han vilde forlate grubefeltet for længere tid end et døgn, tiltrods for at han var blitt neget permission dertil, som er grunden til hans avskedigelse.

Som følge herav hævdte arbeidsgiverforeningen, at der har foreligget grunde av saklig art for Graadals avskedigelse.

Da det efter arbeidsgiverforeningens mening kun er dette, som voldgiftsretten har at avgjøre, maa — paastaar den — de stillede spørsmål bli at besvare med »ja«, uten at voldgiftsretten har adgang til at indlate sig paa, hvorvidt det har været rimelig av bestyreren at avskedige Graadal eller ikke.

Retten flertal (formanden, Solnordal, Bjerkmann og Pedersen) finder ikke grund til at uttale sig om, hvorvidt det kan henhøre under voldgiftsrettens kompetence at avgjøre, hvorvidt en avskedigelse, som har fundet sted, i det enkelte tilfælde har været mere eller mindre rimelig, idet flertallet mener, at voldgiftsretten i hvert fald maa prøve ikke blot om den grund, som har bevirket avskedigelsen, i sig selv har vært av saklig art, men ogsaa om det saklige forhold i det foreliggende tilfælde har dannet en lovlige avskedigelsesgrund. Hvis den grund som paaberoepes vistnok i sig selv har vært av saklig art, men ikke retmæssig kan føre til avskedigelse, har der i virkeligheten ikke foreligget saklig grund for avskedigelsen. Skulde voldgiftsretten være avskaaret fra at prøve, hvorvidt det foreliggende forhold har dannet en ret-

mæssig grund for avskedigelsen, vilde den beskyttelse, som det er bestemmelsens hensigt at yde arbeidernes tillidsmænd, bli sterkt svækket i sin effektivitet.

At den for avskedigelsen anførte grund har vært av saklig art, er voldgiftsretten enig om.

Retten flertal antar imidlertid, at der ikke har foreligget retmæssig grund til Graadals avskedigelse og skal herom bemerke:

En arbeider gjør sig ikke skyldig i noget kontraktbrud, om han paa gyldig grund uteblir fra arbeidet, naar han kun snaest mulig underretter herom. (Se ogsaa reglementets § 3). I nærværende tilfælde var der fuld gyldig grund for Graadal til at foreta reisen til Kristiania for at konferere med arbeidsmandsforbundet og en sakfører dersteds. Saken gjaldt et prinsippspørsmål, som tillægges væsentlig betydning fra saavel arbeidsgiver- som arbeiderorganisationens side, og Graadal kunde ikke finde sig betrygget, med mindre han kom i forbindelse med en sakfører, om hvem han kunde anta, at han stod slik til det paagjældende prinsipielle spørsmål, at han med forstaaelse og indsigt kunde ta sig av Graadals og arbeiderorganisationens interesse i saken. Naar Graadal søkte indtil 3 dages permission, var dette ikke mere end den tid, han rimelig trængte. Graadals permissionsandragende var derfor i sig selv fuldt saklig begrundet. Det var en velfærdssak av betydning for ham at foreta reisen, og saken maatte stille sig saaledes for ham, at han ikke kunde gjøre nogen forandring i den uten derved at risikere at forsømme eller skade sit og arbeiderorganisationens tarv. Der var overhodet heller ikke lang tid til at omraade sig i, da meddomsretssaken skulde fore allerede om ca. 10 dage, og der i tilfælde skulde indstevnes vidner og træffes anden forberedelse. Da han av bestyreren blev neget den permission, som han hadde bedt om, hadde han derfor kun valget mellem enten at sætte sig utover permissionsnegtelsen eller at forsømme sit eget velfærdsanliggende.

Efter de foreliggende oplysninger anser flertallet det godtgjort, at bestyreren forstod, at Graadal søkte permission for at konferere med sakfører, og at han i dette øiemed agtet at reise til Kristiania og mener, at han burde ha indset, at Graadal under de foreliggende forhold ikke let kunde vareta sit tarv uten en saadan reise. I virkeligheten har derfor bestyreren ved sin negtelse av permission til en viss grad provocert Graadal til at sætte sig utover hans negtelse og stillet ham saaledes, at han ikke let hadde anden utvei, hvis han vilde vareta sit tarv.

Under disse omstændigheter vil det ikke kunne betegnes som en alvorligere forseelse, der lovlige kunde føre til Graadals avskedigelse, at han valgte at reise for at vareta interesser og pligter som var av væsentlig betydning for ham, særlig da det efter det oplyste ikke kan antages, at nogen væsentlig interesse for bedriften blev skadet ved hans reise. Naar reglementets § 11 som eksempel paa en saadan alvorligere forseelse nævner, at en arbeider uten permission forlater grubefeltet for længere tid end et døgn, maa dette ikke forstaaes forutsætningsløst, men maa sees i relation til de i hvert enkelt tilfælde foreliggende forhold, og disse kan være av den art, at de utelukker anvendeligheten av øieblikkelig avskedigelse. Et saadant forhold kan f. eks. foreligge, om reisen gjælder at søke lægehjælp, og paa lignende maate maa forholdet bedømmes i nærværende tilfælde.

Det er av arbeidsgiverforeningen fremhævet som et moment, der skulde ha betydning for avgjørelsen, at Graadal ved sin samtale med bestyreren skulde ha optraadt provocerende og mindre høflig.

Flertallet finder at burde bemerke, at Graadal vistnok har optraadt noget kort og mindre hensynsfuldt, men paa den anden side burde bestyreren, naar han forstod, hvorfor Graadal bad om permission, ha søkt gjennom en rolig samtale at ordne forholdet og det saa meget mere, som det gjaldt en sak, hvori gruben stod i et motsetningsforhold til Graadal, forsaavidt som den hadde paatat sig at dække motpartens utlæg i anledning av saken.

Under enhver omstændighet har Graadals maate at optræ paa ikke vært av den art, at den skulde kunne begrunde en avskedigelse, og bestyreren har ogsaa forklart, at han ikke la vekt paa den maate, som Graadal fremførte sit andragende paa.

Der er efter procedyren paa det rene mellom parterne, at følgen av, at spørsmålet besvares som her skedd, maa være, at Graadal indtages i arbeide igjen og tillike tilkjendes erstatning for det tap han har lidt ved, at han i mellemtiden ikke har hatt sit arbeide ved gruben.

Angaaende spørsmålet om, fra hvilken tid Graadal skal tilkomme saadan erstatning, skal flertallet bemerke:

Som ovenfor nævnt oplyste Graadal ikke bestyreren om, at hans henvendelse

skedde efter grubearbeiderforeningens opfordring. Bestyreren har under voldgiftssaken sagt, at han — hvis han hadde kjendt til dette — vistnok vilde tat begjæringen under nærmere overveielse og strukket sig længst mulig.

Om man end — som ovenfor nævnt — finder, at bestyreren har kjendt de væsentlige omstændigheter som maatte komme i betragtning i anledning av permisjonsspørsmålet, bør Graadal dog bære det økonomiske ansvar ved, at oplysningerne fra hans side fra først av ikke har været helt fuldstændige, idet det er en mulighet for, at hans samtale med bestyreren vilde ledet til et andet resultat, hvis han hadde git fuldstændige oplysninger.

Imidlertid fik bestyreren senere eller ihvertfald under meddomsretssaken tilstrækkelig rede paa forholdet, og fra denne tid (1. mars d. a.) bør gruben betale Graadal erstatning, naar bestyreren desuagtet, trods opfordring, har negtet at gjenindta Graadal i arbeidet.

Fra erstatningsbeløpet maa der gjøres fradrag for, hvad Graadal fra 1. mars maatte ha oppebaaret i arbeidsfortjeneste andetsteds.

Flertallet stemmer for, at omkostningerne ved voldgiften deles mellem parterne.

Mindretallet (Platou, Corneliussen og Lundh) er kommet til det resultat, at baade det av Norsk arbeidsmandsforbund og av Norsk arbeidsgiverforening stillede spørsmål maa besvares med ja.

Mindretallet mener, at det ligger utenfor den paaberopte overenskomsts hensigt at underkaste spørsmålet om, hvorvidt en tillidsmands avskedigelse er materielt berettiget eller rimelig, bedømmelse av den i henhold til overenskomsten etablerte voldgift. En tvist mellem en arbeidsgiver og en arbeider om en avskedigelsesgrunds eller opsigelsesgrunds materielle befoielse vil altid være underkastet de ordinære domstoles avgjørelse, og det har efter mindretallets opfatning ikke kunnet være den paaberopte overenskomsts hensigt at trekke noget spørsmål om den enkelte arbeiders individuelle ret bort fra domstolene for at henlægge den under voldgiftsrettens kompetanse.

Derimot lar det sig forklare, at arbeiderorganisationerne har ønsket den yderligere sikkerhet mot at deres tillidsmænd avskediges eller opses, som ligger deri, at den vilkaarlige en arbeidsgiver altid tilkommende opsigelsesret ikke skal kunne benyttes imot tillidsmændene, men at opsigelsen alltid maa være skedd av saklige grunde, hvormed mindretallet forstaar grunde, som ligger i vedkommendes forhold som arbeider.

Det er kun, hvis opsigelsen eller avskedigelsen av en tillidsmand ikke er skedd paa saklige grunde, at spørsmålet som indeholdende en krænkelse av overenskomsten kan komme ind for voldgiftsretten.

Mindretallet mener, at bestemmelsen i overenskomstens § 8 d, som indeholdende en positiv indskrænkning i arbeidsgiverens ret maa fortolkes strengt efter ordene, og at en fortolkning, som utvider bestemmelsens rækkevidde, maa være utelukket. Efter flertallets fortolkning av bestemmelsen vilde voldgiftsretten kunne faa til avgjørelse spørsmål om en arbeiders manuelle duelighet, hans legemlige skikkethet for det overtagne arbeide, hans personlige forhold overfor arbeidskamerater o. l., og det synes selvsagt, at det ikke har kunnet være overenskomstens mening at lagge arbeidslederens bedømmelse av saadanne spørsmål ind under avgjørelse av den ved overenskomsten vedtagne voldgift.

Paa den anden side maa imidlertid voldgiftsretten ha fuld anledning til at underkaste de for opsigelsen eller avskedigelsen angivne saklige grunde den bedømmelse som skal til for at overbevise voldgiftsretten selv om, at den paaberopte saklige grund virkelig eksisterer og ikke alene er en skingrund eller et paaskud, anvendt for at dekke en i virkeligheten vilkaarlig opsigelse. Ifølge den paaberopte bestemmelse i § 8 d, skal der være saklige grunde tilstede for avskedigelsen. Det er altsaa ikke nok, at der alene paaberopes saklige grunde, hvis voldgiftsretten skjønner, at disse i virkeligheten ikke har været tilstede.

Mindretallet er efter det i saken oplyste kommet til det resultat, at den for avskedigelsen paaberopte grund — som efter voldgiftsrettens enstemmige opfatning har været av saklig art — ogsaa er den virkelige grund, og mindretallet anser hermed omraadet for voldgiftsrettens undersøkelse i denne sak for at være uttømt.

Subsidiært skal imidlertid mindretallet bemerke, at selv om overenskomstens § 8 d, kunde gives den utvidende fortolkning, som flertallet har lagt til grund for sin bedømmelse, finder mindretallet fremdeles at maatte besvare de opstillede spørsmål med ja. Man finder, at forholdet maa bedømmes saaledes, som det forelaa i avskedigelses- eller opsigelsesøieblikket. Efter de oplysninger, som fra begge sider er fremskaffet om den angjældende telefonsamtale, er det efter mindretallets opfatning paa

det rene, at Martin Graadal simpelthen har tilkjendegit sin overordnede, at han vilde ta permission uten tilladelse, og at han i strid med reglementet har realisert denne beslutning. Mindretallet finder det ikke nødvendig at drøfte, hvorvidt en permission som den ansøkte har været en velfærdssak for Martin Graadal. Efter det oplyste, spesielt om, at allerede arbeidsmandsforbundet hadde tat sig av saken, kan der være tvil om, hvorvidt ikke Graadal betydelig har overdrevet nødvendigheten av sin personlige optræden i denne. Avgjørende for mindretallet er det i ethvertfald, at der ikke blev git bestyreren nogensomhelst oplysning om Graadals opfatning av reizens nødvendighet eller om, at han i dette spørsmål ikke optraadte personlig, paa sine egne vegne, men som representant for foreningen og som dennes tillidsmand.

Bestyreren var saaledes avskaaret fra at ta disse momenter i betragtning, og han maatte saaledes ha al mulig grund til at tro, at Graadals optræden udelukkende bundet i en personlig lyst til at trumfe igjennem sin vilje paa trods av bestyreren. Han maatte være berettiget til under saadanne omstændigheter, at erklære, at en realisation av Graadals uttalte beslutning maatte være at betrakte som avsked fra verket.

Hvad der senere er passert i saken kan mindretallet ikke tillægge nogen betydning for avgjørelsen, og det saa meget mindre som der ikke fra Graadals egen eller fra vedkommende forbunds side sees at være gjort noget effektivt forsøk paa at faa den ved Graadals egen optræden forvoldte misforstaaelse opklart. Mindretallet finder vistnok, at en arbeidsgiver bør strække sig længst mulig for at søke at undgaa misforstaaelser av den her foreliggende art, selv om vedkommende arbeiders optræden som i nærværende tilfælde er utilladelig provocerende; men er misforstaaelsen først indtruffet, maa dens følger helt gaa ut over den, som ved sin positive optræden har fremkaldt den.

Mindretallets medlem, Platou, som iøvrigt tiltræder ovenstaaende begrundelse, vil desuten for sit vedkommende spesielt fremhæve, at han forstaar bestemmelsen i overenskomstens § 8 d derhen, at en tillidsmand, som vil nyte godt av den særskilte beskyttelse, bestemmelsen tilsigter at yde ham, pligter at gjøre arbeidsgiveren oppmerksom paa, at det er i egenskap av tillidsmand, han optræder i den situation, som foranlediger konflikter, idet han i motsat fald maa bli at betrakte alene som almindelig arbeider. Da Graadal, hvad der er paa det rene i saken, hverken var meldt til arbeidsgiveren som tillidsmand eller i det foreliggende tilfælde hadde uttrykkelig tilkjendegit sig at optræde som saadan, har han ikke krav paa anden beskyttelse mot avskedigelse eller opsigelse end den, som tilkommer enhver anden arbeider. —

Hvad sakens omkostninger angaar vilde mindretallet ha stemt for, at disse paa-lægges arbeidsmandsforbundet, væsentlig fordi der fra Graadals og hans forenings side intet er gjort for at faa forholdet mindelig ordnet. Men da det av den foreløbige votering viser sig, at sakens indbringelse for voldgiftsretten ikke kan betegnes som urimelig, finder mindretallet paa dette punkt at kunne slutte sig til flertallets votum.

I henhold hertil avsies saadan

kjendelse:

De av parterne fremsatte spørsmål besvares saaledes:

Der har ikke foreligget saklige grunde, som lovlig har kunnet berette Martin Graadals avskedigelse. Martin Graadal indtages i sit arbeide igjen ved Røstvangen gruber og tilkjendes erstatning for tapt arbeidsfortjeneste fra 1. mars til gjenindtagelsen. Sakens omkostninger bæres med en halvpart av arbeidsmandsforbundet og med en halvpart av arbeidsgiverforeningen.

Voldgift i anledning tvist ved Sulitjelma aktiebolags gruber.

Straks efter arbeidets gjenoptagelse efter lockouten ifjor sommer blev der ved Sulitjelma aktiebolags gruber tvist om, hvordan overenskomstens bestemmelser med hensyn til overtidsprocenter skulde praktiseres ved kistransporten. Kistransporten har for kun paagaat om hverdagene, men ifjor blev kistransporten i henhold til erholdt dispensation ogsaa holdt igang om søndagene. Denne dispensation var man paa arbeidernes side under forhandlingerne ikke gjort bekjendt med, og man stod i den formening, at praksis skulde være som før. Desuten blev der i Sulitjelma forut

for arbeidets gjenoptagelse ført forhandlinger mellem repræsentanter for arbeiderne og bolaget og hvor arbeidernes repræsentanter fik den opfatning, at der var enighet om, at overtidsprocenter ved kistransporten skulde betales.

Naar imidlertid ikke overtidsprocenter blev betalt, maatte tvisten bli at avgjøre ved forhandling og voldgift, og den 11. decbr. avholdtes forhandlingsmøte i saken, uten at enighet oppnaades.

Nærmere forklaring augaaende tvisten gives i forbundets efterfølgende fremstilling til voldgiftsretten:

I den mellem Norsk arbeidsgiverforening, Bergverkernes landssammenslutning og Sulitjelma aktiebolags gruber paa den ene side og Arbeidernes faglige landsorganisa-tion, Norsk arbeidsmandsforbund og de organiserte arbeidere ved bolagets gruber paa den anden side indgaaede overenskomst av 23. august 1911 har § 2 følgende ordlyd:

Hvis intet andet ved særskilte overenskomster er fastsat, er den ordinære arbeids-tid 10 timer daglig inklusive anfarings-tiden. Lørdage slutter arbeidet kl. 2. Hvor der arbeides ved 8 timers skift med stans søndag, slutter arbeidet kl. 6 lørdag eftermid-dag og begynder paany søndag kl. 10 aften.

Ved skiftarbeide regnes skifttiden for ordinær, hvad enten den falder om dagen eller natten eller paa hverdage eller søndage. Arbeide utover den ordinære ar-beidstid betragtes som overtidsarbeide, hvorfor betaling erlægges med 25 pct. av timelønnen for de to første timer og 50 pct. for den øvrige tid. For reparationer og andet arbeide, som nødvendiggjør arbeide paa søn- og helligdag, betales et tillæg av 100 pct.

Som helligdagsarbeide regnes tiden fra klokken 6 lørdag aften eller aften før helligdag og indtil klokken 10 sidste helligdags aften, hvor flere helligdage følger paa hinanden.

Dersom arbeidsgiveren eller hans repræsentant i enkelte tilfælder midlertidig vil anvende 8 timers skift, er arbeiderne ved vedkommende bedrift berettiget til den ordinære skiftbetaling. Ved overgang til ordinær 8 timers skift skal der forhandles om timelønnen.

Straks ved arbeidets gjenoptagelse efter konflikten blev der ved Sulitjelma aktie-bolags gruber tvist angaaende forstaaelsen av denne paragraf.

Den 4. september mottok forbundet fra arbeidsgiverforeningen følgende skrivelse:

»Kristiania, 4. september 1911.

Norsk arbeidsmandsforbund, Folkets hus.

Fra Sulitjelma aktiebolags gruber har vi modtat en skrivelse, hvori uttales:

»Desværre maa vi meddele, at der i et spørsmål i den nye tarif allerede er op-staat uoverensstemmelse mellem de herværende arbeidere og os. Det gjælder de trans-portarbeidere, som indgaar under Norsk arbeidsmandsforbund, og som vi i henhold til de »almindelige bestemmelser« paragraf 2, 2. passus, vil ha til at utføre søndags-arbeide. Det gjælder altsaa de arbeidere, som indgaar under grubetariffens paragraffer 24, 25, 26, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 56 og 57, altsaa temmelig mange arbeidere. Disse mener, at de i henhold til § 2, 1. passus, har ret til at indstille arbeidet lørdag kl. 2, og at de — om vi ønsker søndagsarbeide utført — kan forlange det vanlige over-tidstillæg, mens vi anser, at de utfører »skiftarbeide«, og at dette derfor i henhold til paragraf 2, 2. passus, maa betragtes som ordinært.

Som det vil erindres, var denne passus opsat spesielt av hensyn til indførelse av søndagsarbeide ved vort transport, og da undertegnede ytret tvil om, at den an-vendte uttryksmaate var tilstrækkelig klar, blev der baade fra direktør Getz, kontor-chef Krefting og forretningsfører Rich. Hansens side fremholdt, at der med »skiftar-beide« maatte forståes arbeide, der utførtes kontinuerlig, d. v. s. dag og nat, og — om dispensation forefindes — ogsaa paa søn- og helligdage. Som bekjendt er vor kis-transport indstillet om vinteren efter at isen umuliggjør dampskibenes fremkomst. Likeledes vil det kontinuerlige arbeide paa søn- og helligdage ophøre, naar vort vinterlager av kis er nedkjørt, idet den daglige produktion ikke er større end man kan række at faa den nedtransportert ved dag- og natarbeide alle hverdage.

Arbeiderne paastaar, at den sidste omstændighet maa bevirke, at arbeidet ikke kan forståes som skiftarbeide eller kontinuerlig arbeide, og at derfor de »almindelige be-stemmelser« paragraf 2, 2. passus ikke kan komme til anvendelse.

Søndagsarbeidet ved transporten utføres i henhold til dispensationer fra fabrikk-

tilsynslovens bestemmelser om søndagsarbeide overensstemmende med vedlagte kopier. Da det vel efter det ovenstaaende ikke kan være tvil underkastet, at vor forstaaelse av saken er den rigtige, tør vi anmode om, at arbeidsgiverforeningen faar Norsk ar-beidsmandsforbund med paa at erklære tydelig og klart, at dette er saa, og hvis dette mot formodning ikke skulde lykkes, bør vel spørsmålet paa en eller anden maate forelægges mæglerne til uttalelse.«

Da vi mener, at det maa være ganske klart, at bolagets opfatning er den rigtige, maa vi henstille til det ærede forbund at underrette vedkommende arbeidere om, at deres forstaaelse av overenskomsten er helt uriktig. Forsaavidt forbundet forstaaar over-enskomsten paa en anden maate end os, maa vi forlange spørsmålet avgjort ved for-handling og eventuelt voldgift.

Ærbødigst

for Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre.

Axel Krefting.«

Imidlertid fik vi fra sekretær Karlgren besked om, at forut for arbeidets gjen-optagelse i Sulitjelma var der avholdt 3 konferanser mellem repræsentanter for ar-beiderne og bolaget. Arbeiderne stillet nemlig endel betingelser for arbeidets gjenop-tagelse. Under disse konferanser blev man efter Karlgrens utsagn enig om følgende:

1. Intet skal være til hinder fra verkets side for at den kooperative forening faar tomt paa verkets grund.
2. Ingen lønsreduktion skal finde sted efter den nye tarifs indførelse for de arbei-dere, der var i verkets tjeneste ved streikens utbrud.
3. Indtagelsen av arbeiderne skulde finde sted ved hver arbeidsplads og ikke som først ment ved hovedkontoret, hvorhos de arbeidere, som straks meldte sig, blev sikret vinterarbeide.
4. Hver mand fik tilbake sine gamle slaatteenge.
5. Scheidning og lastning ved Furuhaugen blev fastsat til 37½ øre pr. time.
6. Krankjørerene ved Fineidet kan faa 8 timers skift, hvis de saa ønsker.
7. Transportfolk samt lastere og lossere ved Hellarmo, Skjønstaa, Fineidet, Furu-haugen, Sandnæs og Fagerlid faar overtidsbetaling fra kl. 2 (eventuelt 6) lørdag til kl. 10 søndag aften under dispensationstiden.

I skrivelse av 21. august fra bolaget fik arbeiderne skriftlig bekræftelse paa, hvad der var avtalt for punkterne 1 og 2's vedkommende. (Bilag 1.)

Hele forhandlingskomiteen var av den samme opfatning som Karlgren med hen-syn til, hvad der blev avtalt under punkt 7 og finder denne antagelse yderligere bestyrket ved punkt 2 om, at ingen lønsreduktion vil finde sted. Tidligere har nem-lig overtidsprocenter været betalt i de tilfælder kistransporten har foregaat paa søn- og helligdag.

Naar forhandlingskomiteen forela de omforenede punkter for arbeiderne, blev det endelig besluttet, at arbeidet skulde gjenoptages. Det som i særlig grad bevirket om-slaget i stemningen var, hvad der var avtalt under punkt 7.

Efter at være gjort bekjendt med den saaledes trufne avtale, sendte forbundet den 12. september arbeidsgiverforeningen følgende skrivelse:

»Kristiania, 12. september 1911.

Til
Norsk arbeidsgiverforening, Rosenkrantzgaten 7.

Sulitjelma aktiebolags gruber.

Den ærede forenings skrivelse av 4. ds. angaaende tvist om betalingen for søndags-arbeide ved kistransporten har vi mottat. Vi finder det ikke ganske klart, at bolagets opfatning her er den rigtige, ti vi kjender ikke til, at § 2 anden passus spesielt blev indtat av hensyn til søndagsarbeidet ved kistransporten i Sulitjelma. Bestemmelsen blev indtat av hensyn til arbeide i smeltehytter, gas- og briketteringsverker. Den er saaledes basert paa mere varige forhold og ikke paa en rent midlertidig ordning, der kan etableres i henhold til dispensationen. Til støtte for denne vor paastand skal vi an-føre, at bestemmelsen kom ind under forhandlingerne allerede straks over nyttaar. Dengang var det vistnok ikke endda tænkt paa nogen dispensation for kistransporten. Søndagsarbeide ved denne har ikke før været anvendt, og det synes fremgaa av bo-

lagets skrivelse, at det heller ikke i fremtiden vil bli anvendt. Det meddeles ogsaa fra Sulitjelma, at man der før arbeidets gjenoptagelse blev enig om, at der skulde betales procenter for søndagsarbeidet ved kistransporten, og spørsmålet kan vel derfor ikke længere foreligge som tvist.

Erbødigt
pr. Norsk arbeidsmandsforbund
Gunnar Sethil.

Naar avtale som foran nævnt efter vor formening var truffet, ansaa vi dermed saken iorden. Det viste sig imidlertid, at procenttillægget for søndagsarbeidet ved kistransporten ikke blev utbetalt, og da vi blev bekjent dermed, forlangtes forhandling i saken. Forhandlingsmøte avholdtes den 11. december 1911, men uten at enighet oppnaades, idet begge parter opretholdt sin opfatning av saken.

Arbeidsmandsforbundets forhandlere hævdede, at lørdags- og søndagsarbeidet utover de i paragraffens første avsnit omhandlede klokkeslet maatte bli at betale med de i paragraffens andet avsnit omhandlede procenttillæg.

Til nærmere belysning av forbundets hævdede opfatning skal anføres følgende:

Under bergverksforhandlingene var § 2 om arbeidstiden en av de paragraffer, som voldte størst vanskeligheter. Der var fra forbundets side forlangt indskrænkning i arbeidstiden, mens arbeidsgiverne holdt paa status quo. Det blev bestemt hævdet, at man ikke kunde gaa til nogen indskrænkning i arbeidstiden, men forholdet skulde være som før. Den eneste forandring som arbeidsgivernes forhandlere under de første forhandlinger (mellem forbundet og bergverkernes landsammenslutning) fandt at kunne gaa til i fællesoverenskomsten, var at arbeidet skulde slutte kl. 2 lørdag. Hvor arbeidstiden allerede var kortere end 10 timer daglig, skulde denne kortere arbeidstid bibeholdes, hvilket blev at fastsette i de særskilte overenskomster. Den 31. januar enedes man saaledes om et forslag redigert av direktør Getz saalydende:

»Hvis intet andet ved de særskilte overenskomster er fastsat, er den ordinære arbeidstid 10 timer daglig. Lørdag slutter arbeidet kl. 2. Ved skiftarbeide regnes skifttiden for ordinær, hvad enten den falder om dagen eller natten eller paa hverdag eller søn- og helligdag.»

Ved gruberne var hittil praktisert dag- og natarbeide, og ved smeltehytter, gas- og briketteringsverker var kontinuerlig drift anvendt. Dispensationen for Sulitjelma til at anvende søndagsarbeide ved kistransporten blev ikke nævnt, og vi hadde ikke anelse om, at den eksisterte før efter lockouten.

Under forhandlingene 25. april fremsatte direktør Holmsen forslag om, at i § 2, første avsnit, skulde tilføies: »Hvor der arbeides med 8 timers skift med stans søndag slutter arbeidet kl. 6 lørdag eftermiddag og begynder paany søndag kl. 10 aften.» Dette av hensyn til vaskeriet og transporten. Forslaget blev vedtat, men noget med hensyn til dispensationen blev ikke foreslaat.

Naar saaledes direktør Holmsen fremholder, at § 2 har faat den nuværende form av hensyn til dispensationen og kistransporten, saa kan dette ikke være riktig, al den stund dispensationen ikke blev nævnt, og paragraffen fik sin nuværende form allerede tidlig under forhandlingene, og under den forutsætning, at forholdet skulde være som før og at direktør Holmsens forslag senere under forhandlingene intet har med dispensationen at gjøre.

Under hensyn til saavel overenskomstens ordlyd som de forutsætninger, der var tilstede under forhandlingene, som ogsaa den omstændighet, at der forut for arbeidets gjenoptagelse i Sulitjelma var avtalt, at ingen lønsreduktion skulde finde sted for de streikende arbeidere, og at arbeidernes forhandlingskomite (5 mand) har forstaaet avtalen saadan, at overtidsprocenter skulde betales ved kistransporten, og har fremholdt dette for arbeiderne og derved faat arbeidet igang, vil vi nedlægge paastand paa:

1. At maanedslønnede arbeidere erholder betaling for tiden fra kl. 2 lørdag eftermiddag til kl. 10 søndag aften med procenttillæg ifølge tariffen.
2. At kislasterne og lossere over hele linjen erholder helligdagsbetaling fra kl. 6 lørdag aften til kl. 10 søndag aften.
3. At skysskjørerne erholder betaling for overtids- og helligdagsarbeide fra kl. 2 lørdag eftermiddag til kl. 10 søndag aften i henhold til tariffen.

Med hensyn til arbeidsgrupperne under punkt 1 og 3, saa har det ikke været praksis før og er intet avtalt om, at de skal ha længere arbeidstid end grubearbeidene — altsaa slut lørdag kl. 2.

Med hensyn til grupperne under punkt 2 saa er der 8 timers skift med stans søndag, hvorfor den ordinære arbeidstid her slutter kl. 6 lørdag.

Sluttelig skal vi tillate os at nedlægge paastand paa, at omkostningerne ved nærværende voldgiftsret paalægges Norsk arbeidsgiverforening.

Erbødigt
pr. Norsk arbeidsmandsforbund
Gunnar Sethil.

Fremstilling til voldgiftsretten

fra

Norsk arbeidsgiverforening

i anledning av tvist angaaende betalingen til transportarbeiderne for søndagsarbeide ved Sulitjelma aktiebolags gruber.

Norsk arbeidsmandsforbund har i sin fremstilling til voldgiftsretten fremsat paastand paa overtidstillæg fra kl. 2 (tildels kl. 6) for 3 grupper av arbeidere ved Sulitjelma. Gruppe 1 omhandler maanedslønnede arbeidere, gruppe 2 kislasterne og gruppe 3 skysskjørerne.

Vi maa i den anledning fremsætte paastand paa, at saken for gruppe 3's vedkommende avvises fra nærværende voldgiftsret. For denne gruppes arbeidere har nemlig tvisten hverken været behandlet mellem verket og arbeidernes tillidsmænd eller ved forhandling mellem organisationerne. Forinden tvisten har været behandlet paa denne i overenskomsten foreskrevne maate, kan den ikke uten begge parters samtykke indbringes for voldgift. De arbeidergrupper, hvorom der har været forhandlet, findes nævnt i arbeidsgiverforeningens i arbeidsmandsforbundets fremstilling gjengivne skrivelse til forbundet av 4. september. Samtlige disse grupper omfatter kun skiftarbeidere.

Skysskjørerne staar derimot i en helt anden stilling. Og verket har ikke, før man fik se arbeidsmandsforbundets fremstilling, hat anelse om, at der forelaa nogen tvist angaaende skysskjørernes betaling. Tvertimot er verket og vedkommende arbeidere blitt enig om en bestemt maanedsløn for dette arbeide. Er arbeiderne ikke fornøiet med denne ordning, faar de henvende sig til verket ved sine tillidsmænd, og oppnaaes ikke derved enighet, faar saken overlates til forhandling mellem organisationerne. For nærværende voldgiftsret kan derimot ikke saken optages, og vi maa nedlægge paastand paa, at faa den avvist.

Vi finder det upaaakrævet subsidiært at opta realiteten til drøftelse for denne gruppes vedkommende og vore uttalelser i det følgende gjælder kun de øvrige arbeidergrupper, hvorom der er tvist.

Ved Sulitjelma aktiebolags gruber er kistransporten indstillet om vinteren, efterat isen umuliggjør dampskibenes fremkomst. Tidligere har man rukket at faa nedtransportert kisen ved dag- og natarbeide alle hverdage. Kvantiteten økes imidlertid aar for aar, og det er blitt nødvendig for verket at holde transporten gaaende ogsaa paa søn- og helligdagene fra vaaren, naar isen er gaat op, og indtil vinterlageret av kis er nedkjørt. Længere behøver man nemlig ikke at drive søndagsarbeidet, idet den daglige produktion ikke er større, end man kan faa nedtransportert ved dag- og natarbeide alle hverdage. Søndagsarbeidet vil imidlertid altid maatte drives i adskillige maaneder. I 1911 har man paa grund av den lange streik endog maattet holde paa med søndagsarbeidet til ved juletider.

Allerede sommeren 1910 var verket paa det rene med, at søn- og helligdagsarbeide vilde bli nødvendig ved kistransporten og ansøkte departementet om dispensation hertil. Denne blev bevilget i juni 1910, og vedlægger vi avskrift av Vestlandske og Nordlandske fabriksinspektors skrivelser herom. Dispensationen blev dog ikke benyttet i 1910, da man saa, at man kom til at række transporten uten søn- og helligdagsarbeide.

Under forhandlingene om nye bergverksoverenskomster i 1910 og 1911, der blev ført i 2 instanser, først mellem bergverkernes landsammenslutning og Norsk arbeidsmandsforbund og senere mellem Arbeidernes faglige landsorganisation og arbeidsgiverforeningen, kom spørsmålet om det paatænkte søn- og helligdagsarbeide for kistransporten ved Sulitjelma op.

Allerede under de første forhandlinger konfererte Sulitjelmas direktør, hr. Holmsen, med hr. direktør Getz, som var forhandler for Bergverkernes landssammenslutning, om at faa indtat i overenskomsten en bestemmelse, der sikret Sulitjelma adgang til at holde transportarbeidet gaaende ogsaa paa søn- og helligdage uten overtidstillæg.

Det var bl. a. med henblik herpaa, at hr. direktør Getz foreslog indtat følgende bestemmelse, som er blit staaende som § 2, 2den passus i bergverksoverenskomsterne: »Ved skiftarbeide regnes skifttiden for ordinær, hvad enten den falder om dagen eller natten eller paa hverdage eller søn- eller helligdage.

Denne bestemmelse, som igrunnen kun fastslaar, hvad der overalt er gjængs praksis, blev allerede da akseptert av arbeiderne.

Utvilsomt har ved denne leilighet forholdet med Sulitjelmas transportarbeidere været uttrykkelig nævnt.

Imidlertid kom saken op igjen under de senere forhandlinger.

I et møte, hvor hr. direktør Holmsen var tilstede som representant for Sulitjelma, og hvor d'hr. ingeniør W. R. Pihl og ingeniør Axel Krefting deltok som forhandlere for arbeidsgiverforeningen, og d'hr. forretningsfører Rich. Hansen og forretningsfører M. Ormestad for Arbeidernes faglige landsorganisation, fremholdt hr. Holmsen, at han var rød for, det ikke var tilstrækkelig tydelig, at omhandlede bestemmelse rammet transportarbeidernes søndagsarbeide. Hertil blev fra landsorganisationens forhandlere svaret, at dette var ganske utvilsomt, og at bestemmelsen derfor ikke vilde kunne gi anledning til nogen tvist. Bestemmelsen blev derfor latt uforandret.

At samtidig bestemmelsen om, at arbeidet slutter kl. 6 lørdag etc., hvor der arbeides med 8 timers skift med stans søndag, blev indtat, er vistnok rigtig, men har intet med den foreliggende sak at gjøre.

Bergverkskonflikten blev som bekjendt løst ved mægling av d'hr. stortingspræsident Halvorsen og dr. Eriksen, idet man herunder blev enige om forslag til nye overenskomster, som blev vedtat av begge parter.

Tilrods herfor gik imidlertid Sulitjelmas arbeidere frem paa den illoyale maate, at de, forinden arbeidet blev optat, ved direkte henvendelse til verket søkte at oppnaa særbetingelser, som laa helt utenfor det mellem organisationerne vedtagne. Av de ting, som forlangtes, var, at ingen lønsreduktion skulde finde sted efter den nye tarifs indførelse for de arbeidere, som var i verkets tjeneste ved streikens utbrud. Og videre forlangtes, at transportfolk skulde faa ekstrabetaling for søn- og helligdagsarbeide under dispensationstiden.

Det førstnævnte punkt gik verkets direktør med paa. Med hensyn til det sidste uttalte han herom kun, at han var villig til at gi de maanedslønnede transportfolk en passende betaling for søn- og helligdagsarbeide uten at binde sig til noget bestemt. I direktørens skriftlige bekræftelse av, hvad verket gik med paa (se bilag 1 til arbeidsmandsforbundets fremstilling), nævnes da heller ikke dette punkt med et ord.

Som det av ovenstaaende vil fremgaa, er arbeidsmandsforbundets paastande bygget paa en fremstilling av forholdene, som paa en række væsentlige punkter ikke er korrekte.

For det første har arbeiderne ikke, som det hævdes, været ubekjendt med den allerede i juni 1910 givne dispensation til søndagsarbeide for transportarbeiderne. Spørsmålet om betalingen for dette arbeide har været drøftet under forhandlingerne, hvad vi ved vidneprov skal søke at godtgjøre. Forøvrig fremgaaer det tydelig nok av arbeidsmandsforbundet selv oplyste, om at spørsmålet angaaende søndagsarbeide for transportarbeiderne i dispensationstiden var drøftet mellem verkets direktør og arbeiderne, at disse var vel bekjendt med forholdet og med dispensationen. Videre kan opplyses, at i den samtidig oprettede overenskomst mellem Sulitjelma og Jern- og metalarbeiderforbundet er indtat uttrykkelige bestemmelser (i § 8 punkt d og e) om betaling for søndagsskift. Disse bestemmelser gjælder udelukkende transportarbeidere, (enkelte klasser av disse staar nemlig i arbeidsmandsforbundet og andre i Jern- og metalarbeiderforbundet), og forhandlerne maa saaledes her ha hat fuldt forstaaelse av dispensationens betydning. Den betaling, som her er fastsat for søndagsskift, svarer til ordinær skiftlon uten overtidstillæg. Forhandlingerne angaaende overenskomsten med Jern- og metalarbeiderforbundet blev imidlertid ført i forbindelse med forhandlingerne om overenskomsten med arbeidsmandsforbundet og blev likesom disse ført mellem arbeidernes landsorganisation og arbeidsgiverforeningen. Det høres da ikke meget rimelig ut, at landsorganisationens forhandlere under forhandlingerne med arbeidsmandsforbundet skulde være helt uvidende om dispensationen.

For det andet er det aldeles uriktig, at Sulitjelmas direktør overfor arbeiderne

er gaaet med paa det nu forlangte overtidstillæg. Dette fremgaaer tydelig nok derav, at der intet herom nævnes i den av arbeidsmandsforbundet fremlagte skrivelse av 21. august 1910 fra verket. Forbundets paastand herom benegtes saaledes bestemt, og vi gjør samtidig opmerksom paa, at forbundet her har den fulde bevisbyrde for sin paastand.

Endelig er det fuldstændig uberettiget, naar arbeidsmandsforbundet søker at bygge paa direktørens uttalelse om, at lønsreduktioner ikke vil finde sted for de arbeidere, som var i verkets tjeneste ved streikens utbrud. Det er tvilsomt nok, om forbundet som overhodet er berettiget til at kræve opretholdt en saadan avtale, som arbeiderne ad bakveie tillurer sig, tilrods for at saken var overlatt til organisationsmessig forhandling. Selv om man imidlertid tar hensyn til denne avtale, maa den tydeligvis kun forstaaes som gjældende vedkommende arbeideres individuelle lønninger, altsaa deres timeløn, dagløn eller maanedsløn, ikke derimot denslags almindelige bestemmelser som overtidsbestemmelsen o. lign. Det er ganske klart, at verket ikke i saa henseende kunde stille de, som var i verkets tjeneste ved streikens utbrud, i nogen anden stilling end andre arbeidere. Hertil kommer, at der overhodet ikke kan bygges paa tidligere regel, fordi regelmæssig søndagsskift aldrig tidligere har været anvendt ved transporten.

Saavidt vites, har der ikke engang forekommet søndagsarbeide for en enkelt anledning. Men selv om saa var, om altsaa transportarbeiderne en enkelt søndag helt utenfor det ordinære skulde ha arbeidet og da faat overtidstillæg herfor, vilde det ha været noget helt andet end den nuværende nye ordning med fast, ordinært søndagsskift i længere tid av aaret. Den omhandlede avtale mellem verket og arbeiderne kunde derfor ikke medføre, at den tidligere overtidsbetaling skulde faa konsekvenser for den faste betaling for søndagsskift. Og arbeiderne har tydeligvis hat samme opfatning, idet de har fremsat forlangende angaaende lønsreduktion og forlangendet angaaende transportarbeidernes helligdagsarbeide som sideordnede krav.

Den foreliggende tvist maa saaledes avgjøres ut fra overenskomstens egne bestemmelser, der paa dette punkt synes ganske utvilsomme.

Overenskomsten fastsætter, at ved skiftarbeide skal skiftetiden betragtes som ordinær (og der skal altsaa ikke betales overtidstillæg), selv om den falder om natten eller paa søn- og helligdage. Bestemmelserne om den ordinære arbeidstids avslutning henholdsvis kl. 2 og 6 lørdag gjælder saaledes ikke skiftarbeide, som drives ogsaa om søn- og helligdage.

Dette fremgaaer forøvrig med hensyn til stansningen kl. 6 av bestemmelsen selv, idet der staar, at arbeidet slutter kl. 6 lørdag, hvor der arbeides med 8 timers skift *med stans søndag*. Hvor der arbeides med 8 timers skift *uten stans søndag*, kan man altsaa antitetisk slutte, at bestemmelsen *ikke* gjælder.

At transportarbeidet, der foregaaer skiftvis dag og nat, virkelig er et skiftarbeide, hvorfor intet overtidstillæg skal betales, anerkjendes av alle saalænge det kun foregaaer om hverdagene (dag og nat). Det er da selvfølgelig like meget at betragte som skiftarbeide, naar det drives om søn- og helligdagene, saasandt dette foregaaer regelmæssig i nogen tid og ikke bare undtagelsesvis anvendes for en enkelt anledning. At søndagsarbeidet ikke drives aaret rundt, kan her ikke tillægges nogen betydning. Ti det ligger i begrepet skiftarbeide, at dermed forstaaes kun arbeide, som drives skiftvis aaret rundt. Det er like meget skiftarbeide, om det kun drives skiftvis endel av aaret.

Saken synes os derfor ganske klar. Efter vor opfatning kan arbeidsgiveren indføre skiftarbeide overalt, hvor han finder det paakrævet av hensyn til rational drift (han kan jo efter overenskomstens § 4 anvende de arbeidsmetoder, han finder tjenlige), og hvor han erholder den nødvendige dispensation, drive dette skiftarbeide ogsaa paa søn- og helligdage, uten at arbeideren har krav paa overtidstillæg. Det er nemlig aldeles uberettiget av arbeidsmandsforbundet at hævde, at forutsætningen for § 2, 2 passus, var, at forholdet skulde være som før. Det er intet forbehold tat herom. For transportarbeidernes vedkommende hadde arbeiderne tvertimot fuldt paa det rene før overenskomstens vedtagelse, at der vilde bli en ny ordning med transportarbeidet, og at det vilde maatte holdes gaaende ogsaa paa søn- og helligdage, og overenskomstens § 2, 2. passus man saaledes opfattes som bl. a. tagende sigte paa dette arbeide.

At arbeiderne har forstaaet, at de efter overenskomsten intet krav vilde ha paa overtidsbetaling herfor, fremgaaer tydelig nok av, at de optok spørsmålet om søndags-

betaling for transportarbeiderne under den tidligere nævnte konferance med verkets direktør.

Vi maa i henhold til foranstaaende fremsatte paastand paa, at kislasterne og lossene for det søn- og helligdagsarbeide, saalænge det drives kontinuerlig, kun faar sin ordinære betaling uten overtidsstillæg.

Med hensyn til de maanedslønnede arbeidere findes der i overenskomsten intet om, at de skal ha særlig betaling for søn- og helligdagsarbeide, der jo naar det drives skiftvis, skal betragtes som ordinær arbeidstid. Imidlertid har verkets direktør før arbeidets gjenoptagelse uttalt, at de skulde faa et passende tillæg herfor. I henhold hertil har de ogsaa for søndagsskiftet faat sig utbetalt et tillæg, som staar i forhold til deres maanedsløn. Hermed er ogsaa verket villig til at fortsætte. Derimot finder man kravet om overtidsstillæg aldeles ubeføiet.

For de maanedslønnede transportarbeidere fremsættes derfor panstand paa, at de for søn- og helligdagsskift faar betaling i forhold til sin maanedsløn.

Sluttelig fremsættes paastand paa, at arbeidsmandsforbundet paalægges at bære voldgiftssakens omkostninger.

Aar 1912 tirsdag den 9. april traadte følgende herrer sammen som voldgiftsret i anledning tvist om beregningen av betalingen til transportarbeiderne ved Sulitjelma aktiebolags gruber i anledning søndagsarbeide:

Hr. boktrykker A. Grøndahl, hr. ingeniør C. Dahlberg, valgt av Norsk arbeidsgiverforening.

Hr. formand P. Fjeld, hr. snekkerformand H. E. Engebretsen og overretssakfører M. Puntervold, valgt av Norsk arbeidsmandsforbund.

Som leder for de foreløbige forhandlinger, indtil opmanden træder i funktion, valgtes efter forslag av P. Fjeld overretssakfører Puntervold. Ingeniør Dahlberg foreslog hr. Grøndahl, som fik 2 stemmer. Den tredje av Norsk arbeidsgiverforenings valgte voldgiftsmænd, hr. direktør Heiberg (Skabo) var forhindret fra at være tilstede.

Man blev enig om at søke at faa hr. assessor Paal Berg som opmand. Forslaget herom var fremsat av hr. Grøndahl. Ved telefonhenvendelse erklærte hr. Paal Berg sig villig til at fungere.

Næste møte berammes til onsdag 10. april kl. 6 efterm. i Norsk arbeidsgiverforenings forhandlingslokale.

Kristiania den 9. april 1912.

<i>Michael Puntervold.</i>	<i>H. E. Engebretsen</i>	<i>P. Fjeld.</i>
<i>A. Grøndahl.</i>	<i>Carl Dahlberg.</i>	

Onsdag den 10. april sammentraadte voldgiftsretten i ovennævnte sak under ledelse av formanden hr. Assessor Paal Berg.

Tilstede var foruten formanden de samme som var fremmøtt i foregaaende møte samt desuten den tredje av Norsk arbeidsgiverforening valgte voldgiftsmand, hr. direktør E. Heiberg.

Som representant for Norsk arbeidsmandsforbund møtte hr. forretningsfører G. Sethil og som representant for Norsk arbeidsgiverforening hr. sekretær G. Paus.

Fra begge organisationer var der paa forhaand tilstillet voldgiftsrettens medlemmer skriftlige fremstillinger angaaende saken. —

Hr. Sethil avgav en mundtlig redegjørelse som tilsvar til arbeidsgiverforeningens skriftlige fremstilling og fremla:

- 1) Skrivelse av 4. september 1911 fra arbeidsgiverforeningen til arbeidsmandsforbundet.
- 2) Kopi av skrivelse av 12. september 1911 fra arbeidsmandsforbundet til arbeidsgiverforeningen.
- 3) Kopi av skrivelse av 15. november 1911 fra arbeidsmandsforbundet til arbeidsgiverforeningen.
- 4) Skrivelse av 15. november 1911 fra arbeidsgiverforeningen til arbeidsmandsforbundet.
- 5) Kopi av skrivelse av 13. mars 1912 fra arbeidsmandsforbundet til arbeidsgiverforeningen.
- 6) Skrivelse av 21. august 1911 fra Sulitjelma aktiebolags gruber til formanden i Norsk arbeidsmandsforbunds stedlige styre.
- 7) Erklæring, datert 29. december 1911, fra Joh. Karlgren, P. Berntsen, A. Setsaa, Edv. Hofseth og Kr. Strømmevold.

- 8) Forslag angaaende arbeidstiden ved bergverkerne, fremsat av arbeidsmandsforbundets forhandlere under bergverksforhandlingene mellom bergverkernes landsammenslutning og Norsk arbeidsmandsforbund 1910 og 1911.
- 9) Forslag angaaende det samme, fremsat av hr. direktør Alfred Getz under de samme forhandlinger.

Hr. Paus fremla:

- 1) Kopi av dispensationsmeddelelse av 1910 til Sulitjelma aktiebolags gruber fra fabrikinspektøren i Vestlandske og Nordenfjeldske distrikt.
 - 2) Kopi av Sulitjelma aktiebolags grubers tidligere overenskomst med Norsk arbeidsmandsforbund av 21. juni 1907.
 - 3) Utskrift av forhandlingsprotokollen for forhandlingerne i 1911 angaaende forskjellige bergverksoverenskomster mellem Arbeidernes faglige langsorganisations sekretariat og Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre.
 - 4) Erklæring, datert 23. mars 1912, fra hr. professor Alfred Getz.
 - 5) Erklæring, datert 1. april 1912, fra d'hr. trafikchef A. O. Andfindsen og grubeingeniør Fr. Carlson.
 - 6) Erklæring, datert 1. april 1912, fra d'hr. trafikchef A. O. Anfindsen, stationsmester E. Sivertsen og lokomotivformand M. Larsen.
- Derefter avgav d'hr. direktør Holm Holmsen, og trafikchef A. O. Andfindsen forklaring.
- Den 13. april holdt voldgiftsretten møte. Samtlige rettens medlemmer var tilstede. Vidneførselen fortsattes med avhørelse av d'hr. Anfindsen, Krefting, Rich. Hansen, Ormestad, Holmsen, Setsaa og Karlgren.
- Den 15. april holdt retten atter møte. Parternes repræsentanter hadde ordet til procedyre av saken.
- Efter procedyren holdt retten raadslagning, som fortsattes tirsdag den 16. april.
- Den 20. april holdtes møte i hvilket kjendelse avlæstes.

1. kjendelse.

Efterat bergverkskonflikten ifjor sommer var avsluttet med overenskomst, opstod der ved Sulitjelma gruber strid mellem transportarbeiderne og verket angaaende betalingen for overtids- og søndagsskift.

Transportarbeidet hadde tidligere været utført ved dag- og natarbeide alle hverdage, men uten søndagsskift. Verket hadde imidlertid hat under overveielse at indføre ogsaa søndagsarbeide og hadde i den anledning under 17. juni 1910 faat fornøden dispensation fra fabrikløvens bestemmelser om søn- og helligdagsarbeide. I 1910 blev der ogsaa rettet en henvendelse til arbeiderne om, hvad de i tilfælde vilde kræve for søndagsarbeide. Saken blev dog for 1910 stillet i bero, da verket fandt, at de krav transportarbeiderne reiste, ikke kunde imøtekommes.

Sommeren 1911 var der en langvarig arbeidsstans. Ved gjenoptagelsen av arbeidet i slutningen av august fandt verket det nødvendig at sætte igang søndagstransport for at faa kisen ned, før vandene blev islagt og transporten som følge derav helt maatte indstilles. Saken blev bragt frem under et møte den 27. august mellem verkets direktør og arbeidernes tillidsmænd. Arbeiderne paastaar, at der ved denne anledning blev lovet dem overtids- og helligdagsprocenter efter tariffen. Verket derimot har hævdet, at saadant løfte ikke blev git.

Fredag den 25. august om morgenen blev arbeidet med kistransporten optat, men samme dags eftermiddag erklærte togpersonalet, at arbeidet vilde bli stanset lørdag den 26 til vanlig tid, hvis der blev negtet dem søndagsprocenter for søndagsskiftene. Verket henviste til følgende passus i den nye overenskomsts paragraf 2: »Ved skiftarbeide regnes skifttiden for ordinær, hvad enten den falder om dagen eller natten eller paa hverdage eller søndage.« I henhold til denne hævdet verket, at der for søndagsskiftene ikke tilkommer arbeiderne andet end ordinær betaling.

For at undgaa arbeidsstans enedes man om at overlate tvisten til forhandling mellem hovedorganisationerne, saaledes at arbeiderne skulde faa sig efterbetalt søndagsprocenter, hvis de fik medhold i sin opfatning.

Organisationernes forhandlinger førte ikke til enighet, og tvisten er derfor indbragt for nærværende voldgift.

Norsk arbeidsmandsforbund har paa arbeidernes vegne nedlagt saadan paastand:

1. At maanedslønnede arbeidere faar betaling for tiden fra kl. 2 lørdag eftm. til kl. 10 søndag aften med procenttillæg ifølge tariffen.

2. At kislaster og lossere over hele linjen faar helligdagsbetaling fra kl. 6 lørdag aften til kl. 10 søndag, saaledes at de som har akkord faar som tillæg til akkorden helligdagsprocenter beregnet efter deres mindsteløn.

En tredje paastand om overtid- og helligdagsbetaling for skyssarbeidere er tat tilbake, men under forbehold av at gjøre spørsmaalet til gjenstand for selvstendig forhandling med ret til eventuelt at søke det løst ved voldgift.

Norsk arbeidsgiverforening har for verket nedlagt paastand om, at lastere og lossere for søn- og helligdagsarbeidet saalænge det drives kontinuerlig, kun faar sin ordinære betaling uten overtidstillæg.

De maanedslønnede arbeidere har for skiftarbeide efter lørdag efterm. kl. 6 faat sig utbetalt et tillæg, utregnet efter deres ordinære maanedsløn. Saadant tillæg har verket erklæret sig villig til fremdeles at betale. For deres vedkommende gaar derfor paastanden ut paa, at de for søn- og helligdagsarbeide faar betaling i forhold til sin maanedsløn, men uten overtid- og søndagstillæg.

Den nugældende overenskomst er resultatet av forhandlinger i saa at si 3 instanser. Først blev der pleiet forhandling mellem bergverkernes landssammenslutning og Norsk arbeidsmandsforbund.

Under disse blev der fra arbeidernes side fremsat krav paa forkortet arbeidstid. Man opnaade enighet om, at der lørdag skulde slutes kl. 2 efterm. Længere fandt bergverkerne ikke at kunne gaa.

Med hensyn til skiftarbeide indeholder et av arbeidernes forhandlere fremsat forslag følgende bestemmelse: »Hvor skiftarbeide anvendes, betales nat- som dagskift, og for ordinært helligdagskift utenfor de store høitidsdage betales ikke overtidspocenter.«

I denne form kom bestemmelsen ikke ind i overenskomsten. I sin foreliggende form (4. punktum av paragraf 2) er den foreslaat av direktør Getz, bergverkernes forhandler. Getz har i en fremlagt erklæring oplyst: Direktør Holmsen hadde gjort ham opmerksom paa, at man ved Sulitjelma gruber vilde bli nødt til at indføre regelmæssig søn- og helligdagsarbeide for transportarbeidene; han had derfor, at det maatte bli præcisert i overenskomsten, at dette søn- og helligdagsarbeide blir at betrakte som arbeide paa ordinær arbeidstid, saa at intet overtidstillæg herfor kunde kræves.

At Getz med sit forslag har ment at dække direktør Holmsens krav maa man vistnok gaa ut fra; men erklæringen indeholder intet om, at direktør Getz gjorde arbeidernes forhandlere opmerksom paa denne sin forutsetning.

Det er heller ikke ad anden vei oplyst, at arbeidernes forhandlere blev gjort bekjendt med direktør Holmsens krav.

Det er endvidere intet oplyst om, at Getz forslag foranlediget nogen diskussion.

I mars og april 1911 blev forhandlingerne om overenskomsten gjenoptat. Denne gang mellem arbeidsgiverforeningen og Arbeidernes faglige landsorganisation.

Under disse forhandlinger kom 3. punkt ind i paragraf 2. Forøvrig undergik denne paragraf ingen forandringer.

I et møte bragte direktør Holmsen 4. punktum paa bane. Arbeidsgiverforeningens fremstilling om dette er: Holmsen fremholdt, at han var rødt for at det ikke var tilstrækkelig tydelig, at bestemmelsen rammet transportarbeidernes søndagsarbeide. Landsorganisationens forhandler Rich. Hansen svarte hertil, at det var ganske utvilsomt. Bestemmelsen blev derfor latt uforandret.

Arbeidsmandforbundets fremstilling er, at Holmsen kun spurte om bestemmelsen var tydelig nok, og at dertil blev svaret av Rich. Hansen, at det var den. Transportarbeidene blev ikke nævnt og landsorganisationens forhandlere hadde intet kjendskap til, at der var paatænkt søndagsarbeide for transportarbeidene.

Under den mægling, som siden fandt sted i anledning av lockouten, blev ingen forandringer gjort med hensyn til de her omhandlede bestemmelser. I den form, de hadde faat under de tidligere forandringer, gik de over i den endelige overenskomst.

Forsaavidt arbeidsgiverforeningen har paastaat, at transportarbeidene blev spesielt nævnt under aprilforhandlingerne, pligter den efter formandens og d'herrer Puntervold, Engebretsen og Fjelds opfatning at føre bevis for denne sin paastand, naar rigtigheten av den bestrides fra den anden side. Paastand staar imidlertid mot paastand og forklaring mot forklaring.

Beviset er derfor efter flertallets mening ikke ført.

Paa den anden side maa arbeiderne bevise, at de under møtet den 24. august fik uttrykkelig løfte om overtid- og helligdagsprocenter. Men samtlige rettens medlemmer er enig om, at det fornødne bevis ikke er ført. Hvilken betydning der i tilfælde maatte tillægges et saadant løfte, finder man det derfor unødvendig at uttale sig om.

Hvad man efter dette maa holde sig til, blir efter flertallets opfatning alene bestemmelsernes egen ordlyd, set i lys av hvad ikke blot den ene av parterne, men begge parter efter en objektiv fortolkning maa antages at ha gaat ut fra som dens naturlige grundlag og forutsetninger.

Hvad flertallet i saa henseende lægger vekt paa er: Naar arbeidernes forhandlere av sig selv og uopfordret fremsatte sit forslag om skiftarbeide, kan man vanskelig tænke sig, at de har tat sigte paa andet skiftarbeide end det som da anvendes. De kunde ingen opfordring ha til at foreslaa en bestemmelse, der skulde gi bergverkerne ret til at kræve regelmæssig søndagsarbeide alene mot ordinær betaling.

Deres bestræbelser var principielt rettet mot at faa arbeidstiden forkortet. Men det vilde været i liten samklang dermed at foreslaa en bestemmelse, som aapnet en uindskrænket adgang til ubegrænset at indføre overtid- og søndagsarbeide, naar man blot skaffet sig dispensation. Det kan vistnok herimot anføres, at en bestemmelse, som alene tok sigte paa eksisterende arbeide med nat- og søndagskift skulde være overflødig, da spørsmaalet forsaavidt allerede var avgjort ved en voldgiftsdom av 1908. Men naar den ældre overenskomst ved sin taushet hadde foranlediget en voldgiftssak kunde det være naturlig, at man nu bragte spørsmaalet uomtvistelig ut av verden ved at indta en uttrykkelig bestemmelse.

Selve ordene »hvor skiftarbeide anvendes« peger ogsaa bestemt paa et da eksisterende skiftarbeide. Men har dette været meningen med det oprindelige forslag, er det litet trolig, at arbeidernes forhandlere uten videre og uten nogen indvending skulde ha akeceptert Getz's forslag, hvis de hadde forstaat eller tænkt sig, at det indeholdt nogen realitetsforandring. Har dette forslag ikke foranlediget nogen diskussion, og det maa man efter det foreliggende gaa ut fra, kan forklaringsgrunden alene være den, at arbeidernes forhandlere har betragtet ændringerne som formelle, uten reel betydning.

Ser man hen til den indre berettigelse for en saadan bestemmelse som den heromhandlede, vil man efter flertallets opfatning ogsaa komme til, at den naturligen bør begrænses til at gjælde det ved overenskomstens avslutning eksisterende skiftarbeide.

For saadant arbeide har man ved overenskomstens avslutning hat adgang til at normere de regulære lønssatser under tilbørlig hensyn til den ekstraordinære arbeidstid. Ekstrabetalingen for nat- eller søndagsarbeide maa derfor antages at være indbefattet i lønssatserne; men skiftarbeide, som paalægges efter at tariffavtalen er kommet istand, har man ikke hat anledning til at ta i betragtning ved ansættelsen av lønssatserne.

At paalægge arbeiderne nyt skiftarbeide for den ordinære betaling vilde være et brud med det almindelig anerkjendte princip, at der ydes ekstrabetaling for søndagsarbeide.

I paragraf 2 fastslaes den ordinære arbeidstids længde. Til betryggelse for at den ogsaa blir overholdt, har arbeiderne bestemmelsen om overtid- og søndagsprocenter. Men denne betryggelse vilde let bli illusorisk, hvis arbeidsgiverne ved at gjøre søndagsarbeide til regulært skiftarbeide skulde kunne faa det ind under 4. punktum av paragraf 2 og derved bli fri forpligtelsen til at betale overtid- og søndagsprocenterne.

Flertallet finder derfor at saavel efter den maate, hvorpaa bestemmelsen er kommet ind i tariffavtalen, som efter den naturlige forutsetning for en saadan bestemmelse, maa den begrænses til at omfatte alene skiftarbeide i saadant omfang, som det blev drevet ved overenskomstens avslutning.

Anvendt paa transportarbeidene ved Sulitjelma vil dette si: Da de ved tariffavtalens avslutning hadde regulært natskift, gaar deres natarbeide ind under bestemmelsen; men søndagskift hadde de ikke; derfor ligger deres søndagsarbeide utenfor. Herimot kan efter flertallets opfatning ikke indvendes, at transportarbeidene ved Sulitjelma maatte kunde tænke sig, at det vilde bli spørsmaal om søndagskift for fremtiden. Det er forhandlernes forutsetninger, som her maa være det avgjørende. Og som nævnt har man efter det foreliggende ingen anledning til at gaa utfra, at arbeidernes forhandlere har været opmerksom paa denne eventualitet for transportarbeidene ved Sulitjelma gruber.

Regelen er generell og maa i mangel av positiv avtale eller uttrykkelig uttalelser fortolkes paa samme maate ved Sulitjelma som for de andre gruber.

Blir man saaledes staende ved at 4. punktum ikke er anvendelig, saa er følgen derav, at arbeiderne kan kræve særbetaling for sine søndagskift. Og nogen anden bestemmelse end 5. punktum om overtid- og søndagsprocenter har man da ikke at falde tilbake paa.

I henhold til det anførte finder flertallet, at de timelønnede transportarbeidere ved Sulitjelma har krav paa ekstra betaling efter 5. punktum, og at det samme maa gjælde for de maanedslønnede. At lønnen er fiksert pr. maaned kan forsaavidt ikke spille nogen rolle. Den er fastsat med normal arbejdstid for øie, og tariffen har ingen bestemmelse om, at der for maanedslønnede arbejdere med hensyn til overtids- eller søndagsarbejde skal gøres nogen undtagelse for regelen om ekstrabetalning. Det vil heller ikke stemme med tariffens aand og tanke, om man urgerte for sterkt, at procenter skal beregnes av timelønnen. Det vil ingen vanskelighet volde at regne ut, hvilken timeløn, der svarer til maanedslønnen. Grundlaget for beregningen av procenter lar sig saaledes med lethed finde.

For disse maanedslønnede arbejdere gaar paastanden ut paa, at deres ordinære arbeidstid om lørdagene ansees for at slutte kl. 2 efterm., og da de ikke har 8, men 10 timers skift rammes de ikke av 3. punktum, men gaar direkte ind under 2. punktum. For tiden kl. 2 til 6 lørdag efterm. maa der derfor tilkomme dem vanlige overtidsprocenter, nemlig 25 pct. av timelønnen for de to første timer og 50 pct. for de to næste timer; for tiden fra kl. 6 lørdag aften til kl. 10 søndag aften vil der tilkomme dem 100 pct. av timebetalingen.

Mindretallet, d'hr. Heiberg, Dahlberg og Grøndahl, finder, at 4. punktum efter sin ordlyd ingen forskjel gjør paa, om søndagsskift anvendes ved overenskomstens avslutning eller ei.

Mindretallet mener, at verket som arbeidsherre i henhold til overenskomsten hadde ret til at indføre søndagsskift, og mindretallet finder, at saadant søndagsskiftarbejde gaar direkte ind under heromhandlede bestemmelser ord. Forøvrig forekommer det mindretallet litet sandsynlig, at det paaatænkte søndagstransportarbejde ved Sulitjelma gruber ikke skulle ha været paa bane ved en eller anden anledning under forhandlingerne. Mindretallet maa derfor gaa ut fra, at det hadde staat klart for arbeidernes forhandlere, at bestemmelsen ogsaa tok sigte paa transportarbeidene ved Sulitjelma.

Mindretallet antar i henhold til det anførte, at disse transportarbeidere ikke har krav paa overtids- eller søndagsprocenter for sit regulære skiftarbejde.

Hvorvidt de maanedslønnede strengt tat overhodet ikke skulde ha krav paa noget tillæg, finder mindretallet det overflødig at gaa nærmere ind paa, al den stund verket har erklæret sig villig til at betale dem et tillæg svarende til ordinær timebetaling.

Hvad angaar de akkordlønnede lastere og lossere, finder de herrer Heiberg, Dahlberg og Grøndahl, at der under enhver omstændighet ikke kan tilkomme dem søndagsprocenter. Og heri er formanden enig med disse herrer. Efter det oplyste, er det ikke sedvanlig ved bergverkerne at anvende overtidsprocenter for akkordarbejde. Det har derfor formodningen mot sig, at man i 5. punktum i paragraf 2 har tat sigte paa akkordarbeidere.

Lønningsmaaten stiller dem ogsaa i en særstilling. Deres akkordsatser er ikke tariffmæssig fastslaat. De bestemmes og forandres (jfr. § 10 b.) gjennom fri forhandling mellem verket og de enkelte arbeidere. Finder arbeidene sine akkordsatser for lave under de ved regulært søndagsskift skapte forandrede forhold er de ikke tariffmæssig bundet ved dem, men kan kræve dem forandret ved fri forhandling i henhold til § 10 b.

D'hr. Puntervold, Engebretsen og Fjeld antar, at ogsaa akkordarbeidene kan kræve sig utbetalt søndagsprocenter. Der er intet uttrykkelig forbehold gjort for deres vedkommende, og man savner da adgang til at stille dem ugunstigere end de øvrige arbeidere. Ved fastsættelse av mindstelønssatserne, som paavirker akkordlønnen, hadde heller ikke disse arbeidere hat anledning til at ta den ændrede arbeidstid i betragtning.

Samtlige rettens medlemmer er enige om, at partene bør bære sakens omkostninger med en halypart hver.

I henhold til voteringen

kjendes for ret:

Der tilkommer de maanedslønnede transportarbeidere ved Sulitjelma gruber overtids- og søndagsprocenter efter tariffen for skiftarbejde fra lørdag efterm. kl. 2 til søndag aften kl. 10.

Der tilkommer ikke de akkordlønnede kislaster og lossere søndagsprocenter for skiftarbejde. Derimot har de andre kislaster og lossere ret til saadanne procenter for skiftarbejde fra lørdag efterm. kl. 6 til søndag aften kl. 10.

Omkostningerne ved voldgiftssaken bærer hver av parterne med en halypart.

Voldgift

for murarbeidene i Kristiania.

Ved murmester Ferdinand Christiansens byggearbejde Schultz gt. 9, Kristiania, opstod i februar konflikt. I 4 paa hinanden følgende dage maatte murarbeidene skifte nogen timer paa grund av mangel paa sten. Murarbeidene forlangte betaling for den tid de saaledes maatte skifte. Dette blev negtet, og murarbeidene sluttet derpaa sit arbeid og fik sig arbeide hos andre mestre uten at arbeidet blev blokert. Fra arbeidsgiverforeningen blev gjort henvendelse til forbundet, der tilslut gik med paa en forhandling for at parterne kunde faa fremholde sine synsmaater. Fra forbundets side blev hævdet at det var en individuel affære, som var organisationen uvedkommende. Da saaledes enighet ikke opnaades, forlangte arbeidsgiverne voldgift i saken. For voldgiftsretten forlangte forbundet saken avvist, da den murmester som forestod arbeidet ikke stod i arbeidsgiverforeningen. Fremstillingene fra begge parter samt voldgiftsrettens protokol indtages:

Fremstilling til voldgiftsretten

fra

Norsk arbeidsgiverforening

angaaende tvist med murarbeidene ved murmester Christiansens byggearbejde i Schultz gt. 9.

Under forhandlingerne i bygningsfagene i Kristiania i 1910 blev der av saavel murerne som murarbeidene (haandlangerne) fremsat krav paa betaling for »unødig skoft«, hvormed mentes tid som de ikke fik arbeide paa grund av forsømmelse fra mesterens side. Det blev dengang uttrykkelig pointert, at der ikke var tale om betaling for skoft, som skyldtes mesteren utilregnelige arsaker.

Mestrene motsatte sig imidlertid meget bestemt enhver saadan bestemmelse, da de mente, den vilde føre til en mængde trakasserier og kranjel. Der hadde aldrig tidligere været betalt for den tid, arbeidene maatte skifte, og der var tat hensyn hertil ved fastsættelsen av den forholdsvis meget høie timeløn for saavel murere som murarbeidere (timelønnen er nu 65 øre for murere og 53, fra 1913 55 øre for murarbeidere).

Efter bygningsstreiken blev man tilslut enig om ikke at indta nogen bestemmelse om skoft i overenskomsten. Derimot blev der vedtat følgende protokolltilførsel: »Man er enig om, at unødig skoft, foraarsaket av saavel arbeidere som mestre, i størst mulig utstrækning bør undgaaes«.

Ved et byggearbejde, som murmester Christiansen forestaar i Schultz gt. 9, indtraf det, efterat der i ca. 6 uker hadde været arbeidet uten skoft, at vedkommende leverandør ikke kunde levere omkontrahert sten til den tid, som var lovet, fordi han ikke kunde skaffe kjøpere. Fredag den 9. februar maatte i den anledning arbeidene slutte kl. 5 efterm. istedenfor kl. 6. Lørdag den 10. februar maatte arbeidene slutte kl. 12 istedenfor kl. 2, og mandag den 12. februar arbeidedes der til middag (kl. 1) og blev da meddelt, at de ikke kunde begynde igjen for næste dags frokost.

Tirsdag frokost fremmøtte murarbeidene og forlangte betaling for den tid, de hadde maattet skifte.

Mesteren forklarte, at der ikke forelaa nogen feil fra hans side. Der blev telefonert med leverandøren som meddelte, at han nu hadde truffet de nødvendige forholdsregler og lovte, at lignende ikke skulde gjenta sig.

Murarbeidene fastholdt imidlertid sit krav, og da mesteren for konsekvensernes skyld og av hensyn til de øvrige mestre ikke fandt at kunne gaa med herpaa, nedla samtlige murarbeidere — ialt 12 mand — sit arbejde.

Saken blev indrapportert til arbeidsgiverforeningen, som den 19. februar telefonisk paatalte arbeidernes optræden overfor arbeidsmandsforbundet som stridende mot overenskomsten. Den 22. februar telefonerte arbeidsgiverforeningen paany til forbundet om saken og sendte samme dag forbundet en skrivelse. Den 23. februar fik man svar om saken og sendte samme dag forbundet en skrivelse. Næste dag sendte arbeidsgiverforeningen en ny skrivelse og præciserte at saken hastet. Den 27. februar fik man meddelelse fra forbundet om, at der ikke var tale om nogen streik. Det var en ren »individuel affære«. Samme dag protesterte arbeidsgiverforeningen i en skrivelse til forbundet og hævdet, at her forelaa en arbeidsstans og dermed et brud paa forhand-

ling- og voldgiftsoverenskomsten. Da forbundet ikke syntes at være enig heri, forlangtes saken ind for forhandling og voldgift. Noget svar herpaa indløp ikke. I skrivelse av 11. mars forlangtes paany forhandling. I skrivelse av 13. mars gjorde forbundet atter gjældende, at saken var organisationerne uvedkommende, men gik dog med paa forhandling.

Et forhandlingsmøte den 21. mars førte dog ikke til noget resultat, idet arbeidsmandsforbundets repræsentanter ikke vilde indrømme, at murarbeidernes optræden var i strid med forhandlings- og voldgiftsoverenskomsten.

Arbeidsgiverforeningen har derefter forlangt saken avgjort ved voldgift og tillater sig at forelægge den ærede voldgiftsret følgende spørsmål:

»Er murarbeidernes optræden overfor murmester Christiansen den 13. februar stridende mot forhandlings- og voldgiftsoverenskomsten?»

Til sakens belysning skal vi gjøre opmerksom paa, at den almindelige forhandlings- og voldgiftsoverenskomst, som ogsaa er gjort gjældende mellem murmestrene og murarbeiderne i Kristiania, bestemmer at ved enhver konflikt mellem organiserte arbeidere og arbeidsgivere skal saken søkes ordnet ved underhandling mellem vedkommende arbeidsgiver og arbeidere og derefter eventuelt indbringes for et forhandlingsutvalg.

Overenskomstens § 2 bestemmer derefter:

»Arbeidsstansning skal ikke finde sted blandt de til organisationerne hørende medlemmer, forinden forhandling har været forsøkt i overensstemmelse med de i §§ 3, 4 og 5 givne bestemmelser.«

Efter vor mening maa det utvilsomt betragtes som en »arbeidsstansning«, naar samtlige murarbeidere — 12 mand — ved et byg i fællesskap fremsætter krav paa betaling for en tid, som de ifølge overenskomsten ikke har krav paa nogen godtgjørelse for, og derefter i fællesskap nedlægger sit arbeide.

Arbeidsmandsforbundet synes at ville hævde, at arbeidsstansning ikke kan sies at foreligge, med mindre organisationerne optræder og de fratraadte pladse offentlig blokeres.

Dele beror efter vor mening paa en fullstændig misforstaaelse. Der ligger aldeles ikke i ordet »arbeidsstansning« nogen antydning av at der kun er tale om organisationsmæssig optræden — ordet maa forståes som gjældende enhver fællesoptræden fra flere arbeideres side — ialfald hvor disse arbeidere utgjør de fleste arbeidere paa stedet — hvorved de stanser sit arbeide for derved at tiltvinge sig en fordel av arbeidsgiveren.

Det maa i denne forbindelse merkes, at selv hvor der ikke er tale om organisationsmæssig optræden, og hvor der ingensomhelst offentlig blokade er iverksat, virker allikevel enhver arbeidsnedleggelse samtidig som en blokade. Ti det regnes som ukollegialt at ta pladse, som endel kamerater i fællesskap har opsagt for at opnaa en fordel, og de, som har nedlagt sit arbeide, søker desuten ofte underhaanden at bearbeide mulige arbeidssøkende.

Naar der imidlertid foreligger dissens mellem arbeidsmandsforbundet og os angaaende forståelsen av ordet »arbeidsstansning« og dermed angaaende de pligter, som i henhold til forhandlings- og voldgiftsoverenskomstens § 2 paahviler de organiserte arbeidere og deres organisationer, finder vi det nødvendig at faa en voldgiftsavgjørelse herom. Nævnte paragraf danner efter vor mening et hovedpunkt i alle overenskomster. Den skal til gjengjæld for de indrømmelser, arbeidsgiveren ved overenskomsten maatte være gaat med paa, danne en garanti for arbeidsfredens opretholdelse under overenskomstens varighet.

Skulde forbundets paastand om uindskrænket adgang til »individuel« optræden av den heromhandlede art gives medhold, vilde faktisk alle overenskomster med arbeiderorganisationerne bli noget nær uten betydning, og vi vilde i fremtidige overenskomster maatte kræve sterkere kauteler for, at overenskomsterne ogsaa fra arbeidernes side fuldt ut loyal respekteres.

I henhold til ovenstaaende nedlægges paastand paa, at det av os opstillede spørsmål besvares med »ja«, og at arbeidsmandsforbundet paalægges at bære voldgiftsakens omkostninger.

Kristiania den 30. april 1912.

Erbødigt
for Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre
George Paus.

Fremstilling til voldgiftsretten

fra

Norsk arbeidsmandsforbund.

Den 22. februar meddelte arbeidsgiverforeningen at murarbeiderne ved Ferdinand Christiansens byggearbeide, Schultz gate 9, hadde forlatt sit arbeide, fordi de ikke fik betalt for nogen timers skoft. Meddelelsen blev git gjennom telefonen. Forbundet kjendte imidlertid intet til saken og kunde saaledes ikke gi noget svar, før saken var undersøkt. Dagen efter (den 23. februar) mottok forbundet fra arbeidsgiverforeningen en skrivelse i samme anledning. Ved henvendelse til murarbeidernes forening meddelte denne, at heller ikke den kjender noget til saken. Hverken fra arbeiderne eller arbeidsgiveren var gjort nogen henvendelse til foreningen og som følge derav var saken ikke behandlet av organisationen.

Paa grundlag av undersøkelser fra foreningens side meddelte forbundet arbeidsgiverforeningen, at der her ikke var tale om nogen streik, men at det var en individuell affære, som var organisationerne uvedkommende.

Arbeidsgiverne hævde derimot, at det var brudd paa overenskomsten og forlangte forhandling. Tiltrods for at forbundet ikke var enig heri, gik man dog med paa forhandling, for at parterne kunde faa fremholde sine synsmaater. Forhandling avholdtes 21. mars, hvor begge parter fremholdt sine opfatninger, men uten at enighet oppnaades.

Naar der i arbeidsgiverforeningens fremstilling hævdes, at der i det foreliggende tilfælde er konflikt og arbeidsstans, saa skal vi dertil bemerke, at enhver konflikt eller tvist der opstaar paa en arbeidsplass kan ikke komme ind under overenskomstens bestemmelser. Overenskomsten er indgaat mellem 2 organisationer, og naar der i overenskomsten omhandles konflikt, saa maa dermed være ment organisationsmæssig konflikt. Og med en organisationsmæssig konflikt følger der blokade.

Dele var ikke tilfælde her. De murarbeidere der forlot arbeidet fik arbeide hos andre mestre. De var altsaa ikke blokeret. Og der blev heller ikke fra murarbeiderforeningens side lagt Christiansen hindringer iveien for at skaffe sig nye folk. Paa grund herav har forbundet betegnet det som en individuell affære. De omhandlede murarbeidere fandt, efterat ha skoftet en tid av dagen 4 dage i træk, at arbeidsforholdene blev for usikre og forlangte betaling for den tid de hadde skoftet. Da de ikke fik det foretrak de at søke sig arbeide andetsteds. Nogen opsigelse har de ikke. Det var altsaa fuldt lovlig for dem at slutte med det samme.

En bestemmelse, som vanligvis staar i overenskomsten, lyder saaledes:

»I arbeiderens og arbeidsgiverens gjensidige ret til opsigelse skal ingen organisation kunne gripe ind. Dog har organisationerne gjensidig paataaleret, forsaavidt det forekommer opsigelser, hvis foranledning menes at være i strid med nærværende overenskomst.«

I overenskomsten staar det ikke, at der skal betales for skoft, men det staar heller ikke at der ikke skal betales. Naar saaledes Christiansen sier, at murmestrene har fattet beslutning om ikke at betale for skoft, saa anser vi en saadan organisationsmæssig beslutning for stridende mot overenskomsten. I en protokolliførsel staar der nemlig: »Man er enig om at unødig skoft, foraarsaket saavel av arbeidere som mestre, i størst mulig grad bør undgaaes.« Hvis det da ikke i størst mulig utstrækning undgaaes av mesteren, maa arbeiderne ha retmæssig krav paa erstatning. En organisationsmæssig beslutning om ikke at betale, maa saaledes være i strid med forutsetningerne.

Murararbeiderne hos Christiansen var tilfreds med arbeidsforholdene og sluttet og det stod ham frit for at anta andre, da stedet ikke var blokeret.

Arbeidsgiverforeningen synes at hævde, at naar arbeiderne slutter sit arbeide og derved foraarsaker arbeidsstans, saa er det under enhver omstændighet arbeidsstans i overenskomstens forstand. Men mon arbeidsgiverforeningen vil hævde den samme opfatning, naar arbeidsstansningen foretages av arbeidsgiveren. Overenskomsten forutsætter ialfald gjensidighet.

Vi tror derfor, at en saadan fortolkning — som den arbeidsgiverforeningen gir av overenskomsten — vil føre til adskillige forviklinger og faa adskillig rækkevidde. Vi

maa derfor hævde den samme opfatning som før, at overenskomsten er indgaaet mellem 2 organisationer og den omhandler organisationsmæssig optræden.

Det foreliggende tilfælde mener vi ikke er konflikt i overenskomstens forstand. Den samme opfatning maa vistnok ogsaa murmesteren ha hat. Er det konflikt, som kommer ind under overenskomstens bestemmelser, saa bestemmer denne, at der skal forhandles med tillidsmændene. Dette er ikke gjort. Murarbejderne som sluttet blev ikke blokeret, byggearbejdet blev heller ikke blokeret, men Christiansen indstillet arbejdet og gik igang med opsætning av heis.

I henhold til foranstaaende vil vi nedlægge paastand paa at arbejdsgiverforeningens sporsmaal besvares med nei og at arbejdsgiverforeningen paalægges at bære sakens omkostninger.

Møte avholdes fredag 24. mai 1912 kl. 5 efterm., av de herrer som var opnævnt som medlemmer av en voldgiftsret, som skulde nedsettes angaaende tvist med murarbejderne ved murmester Christiansens byggearbeide i Schultz's gate 9, Kristiania.

Man enedes om at vælge høiesteretsassessor Backer som formand. Paa telefonforespørsel erklærte hr. Backer sig villig til at overtage dette hverv.

Nyt møte fastsattes til 28. mai kl. 10 form.

Rich. Hansen. Sverre Iversen. P. Kristensen. Alf. Bang.

Tirsdag den 28. mai 1912 kl. 10 form. sattes voldgiftsret i Haandverks- og industriforeningens lokale i Kristiania til behandling av tvist med murarbejderne ved murmester Christiansens byggearbeide i Schultz's gate nr. 9, Kr.a.

Som repræsentant for Norsk arbejdsgiverforening møtte hr. sekretær Paus og som repræsentant for Norsk arbeidsmandsforbund hr. Gunnar Sethil.

Hr. sekretær Paus nedla paastand om, at hr. forretningsfører Rich. Hansen skulde ansees som inhabil voldgiftsdommer, fordi han var formand i Norsk arbeidsmandsforbund og medlem av dettes forretningsutvalg.

Hr. Sethil protesterte herimot under henvisning til overenskomst angaaende forhandlinger og voldgiftsretter av 15. april 1907 § 8 sidste led. Han hævdede, at denne bestemmelse maatte betragtes som uttømmende.

Efterat parterne var fratraadt avsaedes efter forutgaaende raadslagning saadan

Kjendelse:

Rettens majoritet, formanden, Bang og Kristensen voterte for, at hr. Richard Hansen skulde ansees for inhabil. Majoriten gik i henhold til tidligere voldgiftsavgjørelser ut fra, at den paaberopte § 8, sidste led i overenskomst angaaende forhandlinger og voldgiftsretter ikke kunde betragtes som uttømmende, men maatte suppleres med, hvad der kunde utledes av de almindelige regler angaaende voldgiftsdommers habilitet. I saa henseende fandt majoriteten det avgjørende, at det er Norsk arbeidsmandsforbund, der formelt optræder som part i saken, og at dette forbund ogsaa reelt indtar partstilling i saken, idet tvisten væsentlig angaar sporsmaalet om, hvorvidt den av Norsk arbejdsgiverforening hævdede fortolkning av overenskomsten § 2 i relation til det foreliggende tilfælde eller den fra arbeidsmandsforbundet hævdede fortolkning er den rette. Man antar derfor, at hr. Rich. Hansen som formand i Norsk arbeidsmandsforbund er inhabil som voldgiftsdommer i saken.

Minoriteten, Hansen og Iversen kom til det motsatte resultat. De hævdede principalt, at den citerede overenskomsts § 8, sidste led, efter sit indhold maa betragtes som uttømmende og maa praktiseres overensstemmende hermed, noget som ogsaa var forutsat ved overenskomstens indgaaelse. Særlig fandtes denne opfatning rigtig i det foreliggende tilfælde, hvor arbeidsmandsforbundet ikke hadde tat standpunkt i den foreliggende tvist. Minoriteten anførte videre, at hr. Hansen var valgt som repræsentant av Murarbeidernes forening i Kr.a, og at denne som part har ret til at vælge en saadan. Han optraadte derfor i voldgiftsretten ikke som Norsk arbeidsmandsforbunds formand, men som valgt repræsentant for Murarbeidernes forening.

Kjendelse.

Hr. Rich. Hansen ansees som inhabil som voldgiftsdommer i den foreliggende sak. — Sakens videre behandling utsattes indtil videre.

M. C. Backer. Alf. Bang. P. Kristensen. Rich. Hansen. Sverre Iversen.

Aar 1912 den 31. mai sattes voldgiftsretten i saken angaaende murmester Christiansens byggearbeide i Schultz gate nr. 9 i samme lokale. Som ny voldgiftsmand istedetfor hr. Rich. Hansen var opnævnt og tilstede hr. forretningsfører H. Pettersen.

Som repræsentant for Norsk arbejdsgiverforening møtte hr. sekretær Paus og som repræsentant for Norsk arbeidsmandsforbund hr. Gunnar Sethil.

Paus fremla 1) fremstilling til voldgiftsretten fra arbejdsgiverforeningen, 2) avtryk av murarbeidernes overenskomst i Kr.a og 3) do. av overenskomst angaaende forhandlinger og voldgiftsretter samt 4) utskrift av forhandlingsprotokollen for møte den 21. mars d. a.

Sethil fremla fremstilling til voldgiftsretten fra arbeidsmandsforbundet.

Sethil nedla paastand om, at saken avvises fra voldgiftsretten, fordi murmester Christiansen ikke er arbejdsgiver, men murmester Anton Kleipzig, og denne sidste er ikke medlem av arbejdsgiverforeningen.

Murmester Ferd. Christiansen var tilstede og meddelte oplysninger om, hvorledes det faktiske forhold har været.

Paus nedla paastand om, at indsigelsen ikke tages tilfølge.

Murarbeider Hans Pedersen var tilstede i retten som formand i Murarbeidernes forening og murarbeider Nils Anton Pedersen som repræsentant for de arbeidere, som hadde hat arbeide ved det omhandlede byggearbeide i Schultz gate 9.

Efter Stedfunden procedyre utsattes forhandlingerne til tirsdag den 11. juni førsk. kl. 5 efterm. Man besluttet at indhente murmester Kleipzigs forklaring om forholdet.

*M. C. Backer. Alf. Bang. Sverre Iversen.
P. Kristensen. H. Pettersen.*

Aar 1912 den 11 juni holdtes voldgiftsret i saken angaaende murmester Christiansens byggearbeide i Schultz gate nr. 9 i samme lokale med de samme voldgiftsmedlemmer.

Som repræsentant for Norsk arbejdsgiverforening møtte hr. sekretær Paus. Det oplystes, at repræsentanten for Norsk arbeidsmandsforbund, hr. Sethil, var bortreist. Derimot møtte hr. Hans Pedersen som formand i Murarbeidernes forening og hr. Nils Pedersen som repræsentant for arbejderne ved nævnte byggearbeide.

Endvidere møtte murmester Ferd. Christiansen.

De møtende var enige om, at det i møtet den 31. f. m. behandlede formelle sporsmaal kunde behandles uten hensyn til hr. Sethils fravær.

Murmester A. Kleipzig var tilstede og avgav forklaring.

Voldgiftsretten traf derpaa efter foregaaende raadslagning saadan avgjørelse: Norsk arbejdsgiverforening har forlangt voldgiftsret i anledning av, at murarbejderne ved et byggearbeide i Schultz gate nr. 9 tirsdag den 13. februar d. a. forlot arbeidet og har forelagt voldgiftsretten følgende sporsmaal til besvarelse:

»Er murarbeidernes optræden overfor murmester Christiansen den 13. februar stridende mot forhandlings- og voldgiftsoverenskomsten?»

Som indstevnt har Norsk arbeidsmandsforbund avgit møte ved hr. Gunnar Sethil. Denne nedla i møte den 31. f. m. foreløbig paastand om, at saken avvises fra voldgiftsretten, fordi det i nærværende tilfælde ikke er murm. Ferd. Christiansen, men murm. A. Kleipzig der er arbejdsgiver, og murmester Kleipzig er ikke medlem av Norsk arbejdsgiverforening.

§ 1 i den oprettede overenskomst angaaende forhandlinger og voldgiftsretter bestemmer, at overenskomsten gjelder »enhver konflikt mellem arbejdsgivere og arbeidere, der er medlemmer av resp. Norsk arbejdsgiverforening og Norsk arbeidsmandsforbund.« Det er paa det rene, at murmester A. Kleipzig ikke er medlem av Norsk arbejdsgiverforening.

Løsningen av det reiste sporsmaal vil derfor bero paa, om murmester Kleipzig skal betragtes som arbejdsgiver. I saa henseende er det oplyst, at murmester Ferd. Christiansen er ansvarshavende for heromhandlede byggearbeide, der utføres for hans hustrus regning, og at han har overlatt til Kleipzig opmuringen under tak paa akkord for et bestemt beløp paa de vilkaar, at Kleipzig skulde utrede arbeidslønninger iberegnet sykeforsikringspræmie og holde fornødne redskaper undtagen stillas, mens Christiansen efter speciel avtale skulde betale præmie til Riksforsikringsanstalten. Kleipzig har forklaret, at han betragtet sig selv som selvstændig murmester og arbejdsgiver og i denne egenskap antok arbejderne for egen regning og ikke som repræsentant for Christiansen. Kleipzig utbetalte de ukentlige lønninger til arbejderne, men hævde regelmæssig de fornødne beløp hertil hos Christiansen. Kleipzig har videre

forklaret, at han samtidig som murmester forestod murarbeide ved andre byggearbeider herstedes.

Efter de saaledes foreliggende oplysninger antar voldgiftsretten enstemmig, at murmester Kleipzig maa betragtes som arbejdsgiver ved det murarbeide, som omhandles i arbejdsgiverforeningens forlangende om voldgiftsret, og at som følge herav efter den fremkomne indsigelse saken maa avvises fra voldgiftsretten som ikke henhørende under voldgiftsavtalen.

Honorarerne til voldgiftsrettens medlemmer fastsættes saaledes:

100 kroner til formanden og 60 kroner til hver av de øvrige medlemmer, tilsammen 340 kroner.

Formanden, Pettersen og Iversen voterte for, at omkostningerne fordeles med en halvpart paa hver av parterne i betragtning av paa den ene side, at den formelle indvending ikke er fremsat i arbeidsmandsforbundets foreløbige fremstilling til voldgiftsretten, og paa den anden side at arbejdsgiverforeningen ikke faar medhold i det løste spørsmål og i tilfælde maa ha medansvar for, at der ikke forelaa tilstrækkelige oplysninger om forholdet fra Christiansens side. *Bang* og *Kristensen* fandt, at da Norsk arbeidsmandsforbund ikke hadde fremsat den formelle indvending i sin foreløbige fremstilling til voldgiftsretten, maa omkostningerne i sin helhet bli at utrede av dette.

Konklusion.

Saken avvises fra voldgiftsretten. Sakens omkostninger fordeles med en halvpart paa hver av parterne.

M. C. Backer.

Alf Bang.

H. Pettersen.

Sverre Iversen.

P. Kristensen.

**Voldgiftsret i anledning konflikten ved Hofs bruk
Fremstilling til voldgiftsretten**

fra

Norsk arbejdsgiverforening
angaaende konflikten ved Hofs bruk.

I 1907 oprettedes overenskomster mellem arbejdsgiverforeningen og arbeidsmandsforbundet for forskjellige træsliperier og papirfabrikker, deriblandt Hofs bruk.

Disse overenskomster blev opsagt til utløp 1. november 1911, og fællesforhandlinger blev optat saavel angaaende nye overenskomster for disse bruk som angaaende overenskomsterne for en lang række andre træsliperier og papirfabrikker og for endel cellulosefabrikker, hvor de gamle overenskomster var opsagt for de flestes vedkommende til 20. august 1911.

Forhandlingerne blev meget langvarige, og først i januar 1912 var saken bragt i orden. Arbeidet fortsattes den hele tid under forhandlingerne (bortset fra konflikten ved Hofs bruk), og det var en stiltiende forutsetning, at de gamle overenskomster i likhet med almindelig praksis, hvor forhandlinger om ny overenskomst ikke er avsluttet, naar den gamle er utløpet, skulde prolongeres saalænge forhandlingerne paagik.

Hofs bruk, som fandt produktionsomkostningerne ved sin papirfabrik uforholdsmæssig store, besluttet imidlertid at sløife wiregutterne, idet man fandt, at maskinførerne uten vanskelighet maatte kunne utføre sit arbeide uten hjelp av wiregutter. Bruket forebragte saken under forhandlingerne angaaende den nye overenskomst, men da den her blev avvist som forhandlerne uvedkommende, hadde bruket ikke andet at gjøre end paa egen haand at etablere den nye ordning.

Wiregutterne — ialt 6 stykker — blev opsagt med 14 dages varsel til fratrædelse ved igangsætningen av fabrikken over nytaar, og det blev bekjendtgjort, at maskinførerne matte greie sig uten wiregutter.

Imidlertid blev arbeiderne — uten paa nogen maate bruket — indbyrdes enige om, at de ikke vilde sætte drittien igang igjen efter helgen, hvis opsigelsen av wiregutterne blev fastholdt. Da derfor brukseieren den 2. januar om formiddagen kom ned i papirfabrikken, stod fabrikken og folkene gik og ventet paa ham. Fagforeningens tillidsmænd indfandt sig straks efter paa kontoret og anmodet brukseieren om at ta opsigelsen av wiregutterne tilbake, idet de hævdede, at det var umulig at sætte maskinerne igang uten wiregutter.

Brukseieren fremholdt i motsætning dertil, at efter hans skjønn kunde wiregutterne godt undværes, og at han simpelthen var nødt til at indskrænke sine altfor store produktionsomkostninger der, hvor det var mulig. Han kunde ikke ta opsigelsen tilbake og bad dem ialfald forsøke at arbeide med maskinerne uten wiregutter.

Utfaldet av denne konferanse blev derpaa forelagt for de øvrige arbeidere, og resultatet blev, at samtlige arbeidere forlot fabrikken.

Siden da har streiken holdtes gaaende, og bruket blokeres av arbeidsmandsforbundet.

I skrivelse av 23. januar paatalte forbundet brukseiernes optræden og forlangte forhandling, for at man »om fornødiges kan faa anledning til at prøve herettigelsen av brukseierens optræden ved en voldgiftsret». Kopi av skrivelsen vedlægges (bilag 1).

Forhandlingsmøte avholdtes derpaa den 7. februar, uten at enighet kunde opnaes, tiltrods for at det fra brukets side var fremkommet forslag til mindelig ordning under gjensidige indrømmelser. Utskrift av forhandlingsprotokollen vedlægges (bilag 2).

Imidlertid fremkom ikke det av arbeidsmandsforbundet bebudede forlangende om voldgift.

Derimot blev man i begyndelsen av mai enig med sekretariatet for Arbeidernes faglige landsorganisation om at søke nye forhandlinger optat mellem hovedorganisationerne. Forhandlingsmøte blev derpaa avholdt den 14. mai.

Der blev herunder av en av arbejdsgiverforeningens forhandlere fremsat et forslag til ordning, som blev lovet forelagt for arbeiderne. Utskrift av forhandlingsprotokollen vedlægges (bilag 3).

I skrivelse av 31. mai (kopi vedlægges som bilag 4) meddeltes imidlertid, at forslaget var forkastet.

Da arbeidsmandsforbundet fremdeles ikke har fremsat noget krav om voldgift, har arbejdsgiverforeningen i skrivelse av 8. ds. forlangt saadan voldgiftsavgjørelse (bilag 5).

Vi tillater os at forelægge den ærede voldgiftsret følgende spørsmål:

1. Var maskinførerne ved Hofs bruk berettiget til at negte at forsøke at holde maskinerne igang uten wiregutter?
2. Var de øvrige arbeidere ved bruket berettiget til at gjøre fælles sak med maskinførerne?
3. Var Norsk arbeidsmandsforbund under de foreliggende forhold berettiget til at blokere bruket og støtte de streikende arbeidere?
4. Er maskinførerne under de nuværende omstændigheter berettiget til at negte at forsøke at sætte maskinerne igang uten eller med et indskrænket antal wiregutter?
5. Pligter arbeidsmandsforbundet at erstatte bruket det tap, det har lidt ved streiken?

Til nærmere belysning av disse spørsmål skal vi tillate os at anføre:

Som tidligere oplyst, var det en tydelig forutsetning, at den gamle overenskomst for Hofs bruk skulde være gjældende saalænge forhandlingerne paagik. Da den nye overenskomst først blev vedtat og traadte i kraft i midten av januar, er det altsaa den gamle overenskomst, som gjaldt ved utbruddet av konflikten. Kopi av denne overenskomst vedlægges (bilag 6). §§ 8, 9 og 10 i denne overenskomst lyder saaledes:

§ 8.

- a. Arbejdsgiverne skal ha fuld frihet til at bestemme antallet av de arbeidere, der skal anvendes ved hvert arbeide, likesom de uhindret skal kunne anvende de maskiner og de arbeidsmetoder som de finder tjenlige. Likeledes skal de ha fuld frihet til at anvende de arbeidere, som de anser egnet til at betjene maskinerne eller utføre foreliggende arbeide.
- b. I tilfælde av at anskaffelse av nye maskiner eller indførelse av nye arbeidsmetoder eller indførelse av akkord (se § 1 b) nødvendiggjør en forandring i de tidligere fastsatte lønninger, skal derom forhandles med arbeidernes tillidsmænd. Hvis ikke enighet opnaes, henvises saken til voldgift.

§ 9.

Det er arbeidernes pligt ikke uten gyldig grund at forsømme den gjældende arbeidstid, endvidere er det enhver arbeiders pligt at utføre saa meget og saa godt arbeide, som hans evne og hans duellighet tillater, og at utnytte arbeidsmaskinerne fuldt ut.

§ 10.

I arbeidsgivernes og arbeidernes gjensidige ret til opsigelse skal ingen organisation kunne gripe ind. Dog har organisationerne gjensidig paataaleret, forsaavidt der forekommer opsigelser, hvis foranledning formenes at stride mot nærværende overenskomst.«

Ifølge § 14 skal videre den sedvanlige forhandlings- og voldgiftsoverenskomst gjøres gjældende mellem parterne. Avtryk av denne overenskomst vedlægges (bilag 7). Forhandlings- og voldgiftsoverenskomsten bestemmer, at enhver konflikt skal søkes løst ved forhandling, først mellem arbeidsgiveren og arbeiderne og derpaa eventuelt mellem organisationerne. — Videre bestemmes:

»Arbeidsstansning skal ikke finde sted blandt de til organisationerne hørende medlemmer, forinden forhandling har været forsøkt i overensstemmelse med de i §§ 3, 4 og 5 givne bestemmelser.«

Ifølge tariffoverenskomstens § 8 var bruket efter vor mening fuldt berettiget til at sløife wiregutterne, naar det fandt, at de var unødvendige. Og maskinførerne var derfor uberettiget til i fælleskap at motsætte sig den nye ordning. De pligtet ialfald at ha gjort et forsøk. Var ordningen umulig, vilde den jo først og fremst bli til skade for bruket. Men hvis et ærlig forsøk var bli gjort, vilde det nok snart ha vist sig, at den virkelig var praktikabel.

Og under alle omstændigheter var det brud paa forhandlings- og voldgiftsoverenskomsten fra saavel maskinførernes som de øvrige arbeideres side, naar de iverksatte en arbeidsstans, forinden der hadde været forhandlet mellem organisationerne.

Her maa forøvrig merkes, at deres arbeidsnedleggelse ogsaa indebar et brud paa reglement og fabriktilsynslov. Arbeiderne gik jo fra sit arbeide uten forutgaaende opsigelse, tiltrods for at de paa forhaand kjendte til den paatænkte forandring, idet wiregutterne var opsagt 14 dage i forveien.

Forsaaavidt arbeidsmandsforbundet skulde gjøre gjældende, at der ialfald skulde ha været forhandlet om maskinførernes lønninger under den nye ordning i henhold til § 8 b, skal dertil bemerkes, at efter vor opfatning kan § 8 b overhodet ikke komme til anvendelse. Sløifningen av wiregutterne indebærer nemlig ikke indførelse av nogen ny »arbeidsmetode«. Den kan muligens paaføre maskinførerne noget mere arbeide end før. Men forutsætningen for tarifsatserne er, at maskinførernes arbeidskraft utnyttes fuldt ut (arbeideren skal »utføre saa meget og saa godt arbeide som hans evner og hans duelighet tillater«, kfr. § 9). Har dette ikke tidligere været gjort, staar det bruket frit for at paalægge dem mere arbeide.

Men selv om § 8 b skulde gives anvendelse, saa følger derav kun, at der skal forhandles om lønningerne, naar den foretagne forandring virkelig »nødvendiggjør en forandring i de tidligere fastsatte lønninger.« Som herav vil sees, skal ikke satsene forandres, medmindre dette blir *nødvendig* paa grund av anskaffelse av nye maskiner etc. Der har været megen diskussion om dette ord »nødvendiggjør« i denne forbindelse. Arbeidsgiverforeningen har ment, at det var et for sterkt uttrykk og har foreslaat det ombyttet med »gir grund til« el. lign. Men dette har arbeidsmandsforbundet bestemt motsat sig. Under hensyntagen til dette sterke uttrykk avgjorde en voldgiftsret i en tvist vedkommende Hafslunds sulfittfabrik, at lønssatserne ikke skulde nedsættes for et arbeidslag, hvor arbeidet var gjort lettere. Arbeidsmandsforbundet faar nu selv ta konsekvensen av, at det saa ihærdig har fastholdt ordet »nødvendiggjør«.

I dette ord maa der lægges, at der skal en meget *væsentlig* forandring til, for at lønssatserne skal behøves forandret, og sløifningen av wiregutterne er ingen saa væsentlig forandring i maskinførernes arbeidsforhold, spesielt ikke under hensyntagen til den pligt de ogsaa før forandringen hadde til at utnytte sin arbeidskraft fuldt ut (kfr. § 9).

Selv om imidlertid maskinførerne har ment, at sløifning av wiregutter maa medføre en omregulering av deres løn, og selv om denne mening ogsaa har været berettiget — hvad vi benegter — saa har de selvfølgelig ikke derfor ret til at negte at utføre arbeidet. De faar i saa fald indbringe lønsspørsmålet for forhandling og eventuelt voldgift, og hvis de herunder faar medhold og satsene blir regulert opover, vil de kunne kræve sig efterbetalt fra den tid wiregutterne sluttet.

Efter konfliktens utbrud er den nye overenskomst traadt ikraft. Kopi herav vedlægges (bilag 7).

Det kan imidlertid ikke indsees, at der herved er skedd nogen forandring i ar-

beidernes forhold i henhold til det foran anførte. Der bestemmes vistnok i § 1, at »hvor ingen spesiell forandring er avtalt, blir arbeidsordningen som før.« Men denne bestemmelse er nærmere fortolket i en protokollation, som er saalydende:

»Ad § 1. Man er enig om, at denne paragraf ikke skal forstaaes derhen, at arbeidsgiveren ikke har ret til at forandre arbeidsordningen i løpet av overenskomstens varighet, men kun saaledes, at de stipulerte sats er fastsat under forutsetning av, at det tilligger vedkommende arbeider det samme arbeide som før. Forøvrig henvises til overenskomstens §§ 3 og 8 b.«

§ 3 i den nye overenskomst er næsten ordlydende som den gamles § 8 b. Og § 8 b i den nye overenskomst inneholder i realiteten omtrent det samme som den gamles § 8 a — (anerkjendes arbeidsgivernes ret til at lede og fordele arbeidet).

Hermed maa det være givet, at Hofs bruk ogsaa efter den nye overenskomst maa være berettiget til at forandre arbeidsordningen derhen, at wiregutterne sløifes, og at maskinførerne ikke kan motsætte sig dette. Endnu mindre maa de kunne motsætte sig, at antallet av wiregutter indskrænkes saaledes som foreslaat under de avholdte forhandlinger.

Og hvad lønssatserne for maskinførerne angaar, blir situationen ogsaa den samme som efter den gamle overenskomst.

Er det paa det rene, at maskinførernes fremgangsmaate er uberettiget, maa vi kunne forlange, at arbeidsmandsforbundet erstatter bruket det tap, det har lidt ved streiken.

Arbeidsmandsforbundet staar jo ansvarlig for overenskomsten, som forbundet har undertegnet. Og forbundet kan ikke hævde, at arbeidernes optræden er forbundet uvedkommende. Forbundet har selv saa langt fra tat avstand fra arbeidernes optræden og søkt at formaa dem til at gjenopta arbeidet, at det tvertimot har støttet dem i enhver henseende og offentlig har blokert bruket (blokadeannoncerne er undertegnet av Norsk arbeidsmandsforbund). Muligens har forbundet været bekjent med arbeidsnedleggelsen allerede før den blev iverksat. I ethvert tilfælde har det naturligvis straks faat underretning om konflikten og kunde da uten vanskelighet ha bevirket arbeidet gjenoptat etter 1 eller 2 dages stans. For den tid, som bruket saaledes ved forbundets forsømmelighet har maattet staa, pligter efter vor mening forbundet at yde erstatning. Hvor arbeiderne har lidt tap ved, at en arbeidsgiver ikke har overholdt en indgaaet overenskomst, eller har fortolket en saadan paa en maate som findes at være uriktig, har der ifølge en række tidligere voldgiftsdomme altid maattet betales erstatning. Eksempelvis maa der betales full erstatning til arbeidere, som i strid med voldgiftens fortolkning av overenskomsten angaaende lockoutsens avslutning ifjor ikke var indtat i sine pladse efter lockouten.

Der er da heller ingen grund til, at arbeidsmandsforbundet skal gaa fri for det fulde økonomiske ansvar for at medvirke til et brud paa en overenskomst, som forbundet har indgaaet paa.

I henhold til foranstaaende fremsættes paastand paa, at spørsmål 1, 2, 3 og 4 besvares med »nei«, og at spørsmål 5 besvares med »ja«.

Videre fremsættes paastand paa, at arbeidsmandsforbundet paalægges at bære voldgiftssakens omkostninger.

Kristiania den 19. juni 1912.

Erbødigt

for Norsk arbeidsgiverforenings centralstyre.

George Paas.

Fremstilling

fra

Norsk arbeidsmandsforbund

angaaende konflikten ved Hofs bruk.

Den første overenskomst om løn og arbeidsvilkaar ved Hofs bruk, blev opprettet i 1907 mellem Norsk arbeidsgiverforening og Norsk arbeidsmandsforbund. Denne overenskomst blev opsagt til utløp 1. november 1911. Imidlertid blev forhandlingerne om ny overenskomst for Hofs bruk optat sammen med tariffrevisionen for ca. 50 andre bedrifter i papir-, cellulose- og trømasseindustrien. Da disse omfattende forhandlinger først kunde paabegyndes den 29. juli 1911, og endel av de bestaaende tariffer utløp allerede den 20. august, forstod man paa forhaand, at det vilde være umulig at bli færdig til de gamle overenskomster utløp.

Man blev derfor enig paa forhaand om, at de gamle overenskomster og arbejdsforhold skulde gjælde uforandret saa længe forhandlingerne varte, og at enhver forstyrrelse av arbeidet skulde undgaaes. Denne avtalte forutsetning blev ogsaa repektert indtil 8 dage før jul, da Hofs bruk, uten nogensomhelst forutgaaende forhandling, opsa samtlige 6 wiregutter fra deres stilling, og paala maskinførerne at utføre det arbeide wiregutterne tidligere hadde utført.

Denne vilde maskinførerne ikke gaa med paa. De var ansat som maskinførere, og deres løn var i tariffen fastsat for denne stilling, mens wiregutterne var opført særskilt, med en for denne stilling fastsat løn. Der blev ikke fra brukseiernes side tilbudt dem noget lønstillæg for det merarbeide, der blev dem paalagt, og dette blev heller ikke forlangt fra maskinførernes side, idet disse ansaa det ugjærlig og uforvarlig at overta passet av og ansvaret for papirmaskinerne uten at ha den hjælp de før hadde hat, og som baade ved ansættelsen og ved overenskomstens indgaaelse var forutsat.

Da maskinførerne av disse grunde vægret sig for at utføre 2 mands arbeide, blev de av papirmesteren betydet at de kunde gaa hjem, hvad de ogsaa gjorde, og da hele fabrikkens drift er avhængig av wiregutter og maskinførere, blev de øvrige arbeidere arbeidsledige.

Der blev saa, efter at bruket paa den maate var stanset, gjort henvendelse fra forbundet og avdelingen paa stedet, for at formaa hr. Røsholm til at sætte bruket igang med den gamle arbeidsordning, og saa opta saken til organisationsmessig behandling ved forhandling og eventuelt voldgift, som foreskrevet i overenskomsten; men dette negtet hr. Røsholm at gaa med paa, idet han uttalte, »at bruket godt kunde staa. Der var saa allikevel ikke nogen avsetning paa det papir han producerer, saa-længe revolutionen i Kina varte, og der var ikke mere vand, end han trængte til sliperiets drift. Vilde ikke arbeiderne gaa ind paa hans betingelser, saa fik de gaa til de blev lei.«

Hr. Røsholm foretrak altsaa, istedetfor at gaa frem paa den maate overenskomsten anviser, for at fremme et krav, han ikke kunde bli enig med sine arbeidere om, at foreta lockout, for derved at opnaa sin hensigt.

Der blev ved samme anledning av hr. Røsholm uttalt, at han var nødt til at foreta denne indskrænkning av arbeidsstyrken, for at ta noget igjen av det løns-paalæg som var git i det nye tarifforslag, som dengang var færdig fra forhandlerne og vedtat av papirfabrikanternes fagsammenslutning, men endnu ikke endelig vedtat av arbeidernes organisationer. I det nye tarifforslag var wiregutterne medtat og opført med den samme løn, som ved lignende fabrikker. Hr. Røsholm hadde under forhandlingerne om den nye overenskomst, foreslaat wiregutterne sløifet, men hadde ikke faat medhold heri av forhandlingsutvalget, hvori der sat 2 papirfabrikanter.

Det var altsaa for at opnaa forandring i den nye overenskomst, der netop var vedtat av hans egen organisation, at hr. Røsholm gjorde brudd paa den gamle overenskomst, som fremdeles var gjældende.

Det kan ikke være nogen tvil om, at hr. Røsholm i dette tilfælde har handlet i strid med overenskomsten. Han er jo den angripende part i denne strid. Hadde forholdet været omvendt, at arbeiderne hadde opsagt sine pladse for at tvinge bruket til at ansætte flere folk til hjelp i arbeidet, er vi ikke i ringeste tvil om, at arbeidsgiverforeningen, som saa ofte før, hadde forlangt at arbeidet skulde gaa sin gang, og at det av arbeiderne reiste krav fik bli at gjøre til gjenstand for forhandling og eventuelt, voldgift.

Naar der fra arbeidsgiverforeningen nu hævdes, at fabrikken, ifølge overenskomsten, hadde fuld adgang til at foreta en saadan indskrænkning av arbeidsstyrken, og der i den anledning paaberopes bestemmelserne i paragraf 8 a, i den gamle overenskomst, saa er hertil at bemerke, at denne bestemmelse aldrig har været tænkt anvendt paa den maate, at faste tariffmæssige stillinger uten videre skulde kunne sløifes. Bestemmelsen i paragraf 8 a tar kun sigte paa saadanne forekommende arbeider, som man ikke ved overenskomstens oprettelse kunde forutse, og ikke de faste pladse som allerede da eksisterte. Denne bestemmelse maa derfor ogsaa sees i sammenheng med punkt b i samme paragraf, hvor det forutsettes, at der i overenskomsterperioden kan bli sporsmaal om at forandre maskineri og arbeidsmetoder, som adskiller sig fra det der eksisterte ved overenskomstens indgaaelse. Dette er dog ikke tilfældet her.

Vi skal i denne forbindelse oplyse, at der under forhandlingerne i 1907, hvor der blev oprettet overenskomster for ialt 10 træsliperier og papirfabrikker, deriblandt Hofs bruk, ogsaa blev forhandlet om hvor mange arbeidere der skulde være i de

forskjellige avdelinger. Der blev saaledes git flere bruk anvisning paa anordninger ved arbeidet, hvorved arbeidsstyrken kunde indskrænkes. For Hofs bruks vedkommende blev følgende protokollert:

»Mandag eftermiddag (7. oktober 1907) behandledes Hofs bruk, hvorfor møtte ingeniør Otto Grundt Røsholm og d'hr. arbeidere Hansen og Heistrøm. Vedheftede forslag vedtoges. Av sliperiets 4 slipere, 2 avløsere og 2 vedlempere, forutsetter forhandlerne at to mand sløifes.«

Som man ser har sporsmaalet om, hvorvidt der var anledning til at sløife overfløidige stillinger, været oppe til drøftelse under forhandlingerne mens parterne var tilstede. Dette hadde jo været fuldstændig overflødig, om forhandlerne og fabrikerne hadde lagt den betydning i paragraf 8 a, som arbeidsgiverforeningen nu søker at lægge i den.

Der er videre fra arbeidsgiverforeningen fremholdt, at maskinførerne kun var anmodet om at forsøke den nye ordning, at arbeide foruten wiregutter, og at det hadde faat bli brukets skade, om det ikke hadde latt sig gjøre.

Hertil er for det første at bemerke, at der ikke blev rettet nogen saadan anmodning til maskinførerne, men at de 6 wiregutter uten nogen forhaandskonferanse blev avskediget, og at maskinførerne ret og slet blev beordret til at utføre gutternes arbeide, og naar de vægret sig herfor fik de ordre om at gaa hjem.

Dernæst maa det jo ogsaa tillates arbeiderne at ha en mening om, hvormeget de kan paata sig av arbeide, og det vilde være uforvarlig av maskinførerne, at tilside-sætte baade sine egne og brukets interesser, ved at gaa hen og paata sig et arbeide, som de var sikker paa ikke at kunne klare tilfredsstillende.

Der er, under de senere førte forhandlinger om denne sak, blit uttalt fra arbeidsgivernes side, at bruket var overbevist om, at det vilde gaa like godt uten wiregutter, saafremt ikke maskinførerne drev sabotage. Noget lignende blev nok ogsaa uttalt fra brukets side før konflikten, og det samme synes ogsaa at fremgaa av arbeidsgiverforeningens fremstilling til voldgiftsretten. Naar saadant kan bli sagt, maa det være indlysende for enhver, at ærkejære arbeidere ikke vil utsætte sig for den mistanke, om noget gik galt, at dette skyldes likegyldighet eller overlagt forbrydelse, men at de da heller vælger at bli vist hjem. Til yderligere belysning av, hvor risikabelt det vilde være for en maskinfører at arbeide uten wiregut, skal vi oplyse: at en papir-maskine med tilhørende wire, er en meget stor og komplisert maskine (i dette tilfælde antagelig 10 à 12 meter lang) der trænger et nøiagtig pas, om arbeidet skal kunne gaa regelmæssig og uheld forebygges. Maskinføreren har en sammenhengende arbeidstid av 12 timer, idet maskinen er i stadig gang døgnet rundt, ifald intet uheld indtræffer eller der skal skiftes om til andet papir. I begge disse tilfælder er imidlertid maskinføreren stadig optat av arbeide, indtil maskinen atter kommer igang.

Den eneste hjelp han har ved passet av maskinen er wireguttene, der har sin specielle bestilling med at paase, at wiren, der fører massen til maskinen, fungerer riktig. Ved siden herav vil en øvet wiregut ogsaa kunne tilse maskinen, naar denne er i orden, mens maskinføreren indtar sine maaltider, hvilket maa gjøres i arbeidsrummet mens maskinen er igang.

Det hører ikke til sjeldenheterne, at uheld og rene ulykker indtræffer under behandlingen av en papir-maskine, tiltrods for at der ved andre papirfabrikker er baade maskinførere og wiregutter, og at dette endnu lettere vil kunne ske om alt arbeide lægges over paa en mand, er selvindlysende.

Det var derfor efter vor mening fuldt ut berettiget, at maskinførerne ved Hofs bruk negtet at ha noget med maskinerne at gjøre, naar den hjelp de tidligere hadde hat til deres betjening blev tat fra dem. Vi er ogsaa forvisset om, at hver eneste maskinfører ved hvilken som helst anden fabrikk vilde ha handlet likedan.

Hvorledes man nu end forøvrig anskuer denne sak, kan man dog ikke komme bort fra, at det ifølge overenskomsten og almindelig organisationsmessig praksis hadde været brukseier Røsholds pligt, naar han ikke kunde bli enig med sine arbeidere om den nye arbeidsordning at la arbeidet fortsætte med den gamle ordning, indtil der ved forhandling mellem organisationerne eller ved voldgift var truffet bestemmelser om, hvordan ordningen skulde være. Naar han undlater dette og avskediger 6 mand og derved foranlediger hele brukets stans, maa han være forpligtet til at erstatte arbeiderne og deres organisationer det tap disse har lidt ved hans uorganisationsmessige optræden.

Vi maa derfor nedlægge paastand paa, at Hofs bruk yder arbeiderne erstatning for tapt arbeidsfortjeneste, samt at Norsk arbeidsmandsforbund faar sig erstattet det beløp, som det har utredet til arbeidernes underhold siden konflikten utbrud.

I henhold til foranstaaende tillater vi os at anmode den ærede voldgiftsret om at besvare følgende spørsmål:

1. Var Hofs bruk berettiget til uten forutgaaende forhandling — eventuelt voldgift at avskedige 6 arbeidere, for hvilke der i overenskomsten er fastsat løn og arbeidsplads, og at paalægge andre 6 arbeidere — maskinførerne — at utføre de avskedigedes arbeide ved siden av sit eget?
2. Har ikke Hofs bruk ved omhandlede anledning foranlediget arbeidsstans og derved gjort brud paa overenskomsten om forhandlinger og voldgiftsretter?
3. Er Hofs bruk pliktig at betale arbeiderne og deres organisation erstatning for det tap og utlæg de er blitt paaført ved arbeidsstansningen?

Idet vi indstiller paa, at spørsmål 1 besvares med »nei« og spørsmål 2 og 3 med »ja« maa vi nedlægge paastand paa, at Hofs bruk paalægges at bære utgifterne til voldgiftsretten.

Kristiania den 27. juni 1912.

Aar 1912 den 26. juni sammentraadte undertegnede herrer som voldgiftsdommere i sak mellem Norsk arbeidsmandsforbund og Norsk arbeidsgiverforening angaaende konflikten ved Hofs bruk — O. Grundt Røsholm. Valgt av Norsk arbeidsmandsforbund: Forretningsf. Andreas Juell, fabrikkarb. Simen Jensen og o.r.sakf. M. Puntervold. Valgt av Norsk arbeidsgiverforening: Overbestyrer Platou, ingeniør Johanson og disp. H. Torgersen jr.

Til opmand enedes man om at opnevne hr. assessor Paal Berg, der paa forespørsel erklærte sig villig til at overta hvervet.

<i>Michael Puntervold.</i>	<i>Chr. Platou.</i>	<i>Hj. Johanson.</i>
<i>Halvor Torgersen jr.</i>	<i>Andr. Juell.</i>	<i>S. Jensen.</i>

Den 8. juli 1912 holdtes møte av voldgiftsretten i tvist mellem Norsk arbeidsmandsforbund og Norsk arbeidsgiverforening i anledning konflikt ved Hofs bruk.

Den valgte formand, assessor Paal Berg, og voldgiftsrettens øvrige medlemmer var tilstede.

Som representant for Norsk arbeidsmandsforbund møtte hr. Rich. Hansen, og som representant for Norsk arbeidsgiverforening sekretær Paus.

Parternes representanter fremla sine skriftlige fremstillinger med bilag. Sekretær Paus fremla derhos en skrivelse av 13. juni sidstl. fra ingeniør Kierulf.

Retten mottok forklaringer av hr. brukseier Røsholm, hr. Bjerkmann og maskinfører Kristiansen.

Møtet hævet kl. 7¹/₂ efterm.

Den 9. juli fortsatte voldgiftsretten sine forhandlinger.

Rettens samtlige medlemmer og parternes representanter var tilstede.

Forklaringer blev avgitt av hr. Bjerkmann, maskinfører Borgeson, smører Sten og brukseier Røsholm.

Forhandlingerne blev utsat til tirsdag den 23. juli kl. 12¹/₄ efterm.

Møtet hævet kl. 6¹/₂ efterm.

Den 26. juli kl. 5¹/₂ efterm. fortsattes forhandlingerne.

Rettens samtlige medlemmer og parternes representanter var tilstede.

Sekretær Paus hadde først ordet. Han fremla skr. av 19. juli 1912 fra Hofs bruk et bilag, do. av 5. s. m. fra C. Chr. Vig med erklæring av s. d. fra d. s., gjenpart av skr. av 29. mai s. a. til Skårbacke sulfittfabrik og dennes skr. av 1. juli, erklæring av 5. juli d. a. fra Ørnulf Christophersen. Paus nedla saadan paastand, som i arbeidsgiverforeningens skriftlige fremstilling anført, dog saaledes at han bad slettet i post 2 ordene: »og uten videre nedlægge sit arbeide«. Videre frafalt han sp. 5 og i sp. 6 bad han slettet ordene: »helt eller delvis«.

Rich. Hansen hadde derpaa ordet. Han fremla utskrift av protokol over forhandlingerne i 1907 om træsliperiernes lønstariffer, do. av forhandlingerne i 1909 ang. lønstariffer for forskjellige sagbruk og høvlerier, do. av forhandlingerne i 1911 ang. nye overenskomster for papirfabrikker, samt arbeidsreglement for Hofs bruk. Han nedla saadan paastand, som i arbeidsmandsforbundets skriftlige fremstilling anført.

Derefter hadde atter hr. Paus ordet. Han fremla utskrift av voldgiftssak mellem Labro træsliperi og dets arbeidere. Efterat ogsaa hr. Rich. Hansen atter hadde hat ordet, blev saken optat til kjendelse.

Møtet varte fra kl. 5¹/₂—9.

Den 23. august 1912 blev der i tvist mellem Norsk arbeidsgiverforening og Norsk arbeidsmandsforbund i anledning konflikt ved Hofs bruk avsagt saadan

kjendelse:

Da Hofs bruk 2. januar sidstleden skulde sættes igang efter julehelgen, opstod der konflikt mellem bruket og maskinførerne ved papirfabrikken. Bruket hadde før jul opsagt samtlige wiregutter — ialt 6 stykker — og krævet nu, at maskinførerne skulde selv utføre wiregutternes arbeide. Maskinførerne mente imidlertid, at de ikke kunde greie sig uten wiregutter og negtet derfor at gjenopta arbeidet, dersom de ikke fik wiregutterne tilbake. Følgen blev at fabrikken maatte stanse. De forhandlinger, som har været ført om en mindelig ordning av tvisten, har ikke ledet til noget resultat. Norsk arbeidsgiverforening har derfor i sin skrivelse til Norsk arbeidsmandsforbund av 8. juni sidstl. krævet saken avgjort ved voldgift. — Nærværende voldgiftsret blev derpaa nedsat.

Norsk arbeidsgiverforening har forelagt voldgiftsretten følgende spørsmål:

1. Var maskinførerne ved Hofs bruk berettiget til at nekte at forsøke at holde maskinerne igang uten wiregutter?
2. Var de øvrige arbeidere ved bruket berettiget til at gjøre fælles sak med maskinførerne?
3. Var Norsk arbeidsmandsforbund under de foreliggende forhold berettiget til at blokere bruket og støtte de streikende arbeidere?
4. Er maskinførerne under de nuværende omstændigheter berettiget til at nekte at forsøke at sætte maskinerne igang uten eller med et indskrænket antal wiregutter?
5. Pligter arbeidsmandsforbundet at erstatte bruket det tap, det har lidt ved streiken?

Norsk arbeidsmandsforbunds spørsmål er saalydende:

1. Var Hofs bruk berettiget til uten forutgaaende forhandling — eventuelt voldgift — at avskedige 6 arbeidere, for hvilke der i overenskomsten er fastsat løn og arbeidsplads, og at paalægge andre 6 arbeidere — maskinførerne — at utføre de avskedigedes arbeide ved siden av sit eget?
2. Har ikke Hofs bruk ved omhandlede anledning foranlediget arbeidsstans og derved gjort brudd paa overenskomsten om forhandlinger og voldgiftsretter?
3. Er Hofs bruk pliktig til at betale arbeiderne og deres organisation erstatning for det tap og utlæg der er blitt paaført ved arbeidsstansningen?

Begge parter har paastaat hverandre tilpligtet at utrede omkostningerne ved voldgiftssaken.

Et flertal, nemlig formanden, d'hr. Jensen, Juell og Puntervold skal bemerke:

Der har ved Hofs bruk altid været en wiregut ved hver maskin. Det synes derfor naturligt at anse hver enkelt maskinfører ansat under den forutsætning, at der skulde være en wiregut ved hans maskin. Denne forutsætning maa regnes som en del av deres individuelle arbeidskontrakter, saaledes at de ikke kan være forpligtet til uten videre at overta wireguttenes arbeide. Naar intet spesielt forbehold er tat, maa man nemlig gaa ut fra, at deres forpligtelse efter arbeidskontrakterne omfatter det arbeide, som ved deres ansættelse paalaa en maskinfører.

Vilde bruket overføre wireguttenes arbeide til maskinførerne, maatte det derfor indlede forhandling med hver enkelt av dem, og vilde de ikke gaa med paa den nye ordning, hadde hver av dem ret til at fortsætte paa de gamle vilkaar, indtil de paa vanlig maate var blitt opsagt. Og hvis bruket sa dem alle op — ikke for at bli dem kvit, men for at øve pres paa dem — vilde der foreligge en lockout fra brukets side, og ikke en streik av maskinførerne.

Saaledes stiller saken sig efter flertallets opfatning, om man kun ser hen til de individuelle arbeidskontrakter. Spørsmålet blir saa, om den ved konfliktens utbrud gjældende tarif av 1907 gir bruket en anden og større ret.

Arbeidsgiverforeningen har henvist til tariffens § 8 a, som er saalydende:

»Arbeidsgiverne skal ha fuld frihet til at bestemme antallet av de arbeidere, som skal anvendes ved hvert arbeide, likesom de uhindret skal kunne anvende de maskiner og de arbeidsmetoder, som de finder tjenlige.«

Efter denne bestemmelse kunde bruket — efter hvad arbeidsgiverforeningen hævder — sløife wireguttene og paalægge maskinførerne at utføre deres arbeide.

Flertallet skal hertil bemerke:

Wireguttene hadde ingen tariffmæssig ret til at protestere mot opsigelsen. Det maatte staa til bruket selv at bedømme, hvorvidt det var nødvendig at ha wiregutter.

Men derav følger ikke, at bruket hadde tariffmæssig ret til uten videre at overføre wireguttens arbeide paa en anden klasse av arbeidere.

Man maa gaa ut fra, at forhandlerne, da de opstillet lønssatserne, har hat et visst arbeide for øie — baade kvantitativt og kvalitativt. Det maa derfor ansees som et brudd med tariffens forutsætninger, om arbeidsherren i tariffperioden overfører til vedkommende klasse av arbeidere et andet arbeide, som tariffen til og med har spesielle satser for.

Naar nye maskiner og nye arbeidsmetoder blir indført, er det naturlig, at arbeiderne maa finde sig i de derved skapte nye arbeidsforhold. Det vilde være litet rimelig, om de skulde kunne kræve de gamle, forældede arbeidsforhold opretholdt, indtil det ved forhandling og eventuel voldgift var fastslaaet, hvilke følger forandringene skulde ha for tariffens lønssatser m. v. Men kravet om at maskinførerne skulde overta wireguttens arbeide, var ikke fremsat som en følge av forandringer m. h. t. maskineri eller arbeidsmetode. Det var et nøkent krav om, at maskinførerne i løpet av sin arbeidstid og med samme løn som før, skulde overta mere arbeide. Mens bruket saaledes vilde forrykke forutsætningerne for den bestaaende tarif, hadde det været dets pligt først at underkaste sit krav tariffmæssig behandling efter § 8 b.

Efter § 8 a har arbeidsgiveren vistnok ret til at bestemme antallet av arbeidere, men det maa ske indenfor de grænser, som følger av tariffens øvrige bestemmelser. Han indskrænker antallet av arbeidere, men han kan ikke derigjennem uten videre paalægge andre arbeidere mere arbeide end tariffens lønssatser forutsætter.

I et tilfælde som det foreliggende øves der heller ikke nogen ubillighet, man kræver, at bruket skulde underkastet den paatænkte nye arbeidsordning tariffmæssig behandling gjennom forhandling med arbeidernes tillidsmænd osv. Det var ingen pludselig indtraadt omstændighet, som gjorde forandringen paakrævet eller ønskelig. Den hadde længe været paatænkt, saa der hadde været god tid til en forhaandsordning.

Arbeidsgiverforeningen har hævdet, at maskinførerne ialfald burde ha etterkommet brukseierens henstilling til dem om at gjøre et forsøk. Flertallet skal ikke indgaa paa hvorvidt maskinførerne kunde ha vist denne imøtekommenhet for derved at avverge konflikten. Nogen pligt til at gjøre et forsøk hadde de ikke, hverken efter sine arbeidskontrakter eller efter tariffen. Naar de paa sin side hævdet, at den nye ordning ikke lot sig gjennomføre, og naar der ikke opnaaddes enighet, hadde de efter flertallets opfatning av tariffen ret til at kræve den nye ordning og de forandringer, den maatte føre med sig, gjort til gjenstand for forhandling, før den blev sat ut i livet.

Mindretallet, d'hr. Johanson, Platou og Torgersen er av den mening, at bruket i medhold av ovennævnte paragraf 8 a er berettiget til at indføre saadan arbeidsordning, som den der tilsigtedes med wireguttens opsigelse. Der handles nemlig ikke her om at paalægge maskinførerne noget nytt og fra deres tidligere arbeide kvalitativt forskjellig arbeide. Maskinpasningen paalaa dem, og deres arbeide blev kun kvantitativt øket ved, at de mistet den hjelp, de hadde hat av wireguttene. Naar paragraf 8 a gir arbeidsgiveren fuld frihet til at bestemme antallet av arbeidere, saa ligger deri, at han har ret til at gjennomføre en arbeidsordning, som den her omhandlede. Hvorvidt den paa grund av arbeidsøkningen burde medføre en lønsforbedring, fik saa etterpaa bli gjenstand for organisationsmessig behandling efter paragraf 8 b. Efter mindretallets opfatning handlet derfor maskinførerne i strid med tariffen, da de negtet at gjenopta arbeidet uten wiregutter. De skulde ha gjort det forsøk, som deres arbeidsgiver henstillet til dem at gjøre.

Paa den anden side vilde man anset det mest hensynsfuldt av bruket, om det hadde indledet forhandlinger med arbeidernes tillidsmænd, før det var gaat til den nye arbeidsforordning, særlig da det kunde synes rimelig, at maskinførerne fik et lønstillæg for det forøkede arbeide.

Efter det anførte finder flertallet, at maskinførerne ikke var forpligtet til at sette

maskinerne igang uten wiregutter, og at skylden for arbeidsstansen derfor ligger hos bruket. Mindretallet mener derimot, at maskinførerne burde ha gjort et forsøk, og at skylden for arbeidsstansen derfor ligger hos dem.

Under konflikten gang traadte den nye tarif av 1912 i kraft. Saavel flertallet som mindretallet finder at denne nye tarif ikke medførte nogen forandring i den situation, som forelaa ved dens ikrafttræden. Mindretallet mener, at den pligt arbeiderne efter den gamle tarif hadde til at gjøre et forsøk, den hadde de ogsaa efter den nye tarif. Og flertallet mener, at den nye tarif i saa henseende ikke har paalagt dem nogen større pligt end den gamle.

Antar man — saaledes som flertallet — at skylden for konflikten er hos bruket, saa er det en konsekvens derav, at arbeidsmandsforbundet indenfor den lovlige ordens grænser hadde ret til at advare sine medlemmer mot at ta arbeide hos bruket. Nogen anden blokade er ikke — saavidt oplyst — foretat.

Ut fra mindretallets syn paa konflikten årsak var derimot blokaden uberettiget.

Med hensyn til det erstatningskrav, som er reist, skal bemerkes:

Arbeidsmandsforbundet har paastaat, at der skal betales erstatning ikke blot til organisationen, men ogsaa til de enkelte arbeidere. Forsaavidt der hermed tages sigte paa arbeidernes mulige ret efter deres individalkontrakter, finder et flertal, bestaaende av formanden og de herrer Johanson, Platou og Torgersen, at voldgiftsretten savner mandat til at behandle det sporsmaal. Voldgiftsavtalen knytter sig til tariffen og omfatter derfor kun de tariffmæssig hjemlede krav. De enkelte arbeideres krav i henhold til deres individalkontrakter ligger utenfor. Arbeidsgiverforeningen har vistnok ikke specielt protestert mot den form, som arbeidsmandsforbundet har git vedkommende sporsmaal, men det vilde være betænkelig deri at lægge en vedtagelse av, at voldgiftsrettens mandat utvides til at omfatte krav, som ligger utenfor voldgiftsavtalen.

Et mindretal d'hr. Jensen, Juell og Puntervold finder, at voldgiftsretten kan behandle dette krav, da der ingen protest er fremsat mot realitetsbehandling av det. Dette mindretal finder endvidere, at bruket maa tilpligtes at betale sine arbeidere erstatning for, at de uten opsigelse maatte slutte sit arbeide, altsaa erstatte dem 14 dages løn.

Med hensyn til erstatningskravene iøvrig er samtlige rettens medlemmer enig om, at der ikke er betingelser tilstede for at tilkjende erstatning. Fra begge sider synes man at ha handlet ut fra den opfatning, at man var i sin gode ret. Men har man ikke hat forstaaelsen av, at man ved sin optræden krænket sine tariffmæssige pligter, og naar det videre — som her — ogsaa inden retten er delte meninger om hvem, som bærer skylden for bruddet, da er det ikke billig at paalægge nogen av parterne det økonomiske ansvar for den andens tap.

Arbeidsgiverforeningen har fremsat et sporsmaal, om de andre arbeidere ved fabriken var berettiget til at gjøre felles sak med maskinførerne. Voldgiftsretten finder ikke grund til at besvare dette sporsmaal. Det blev nemlig ikke aktuelt under konflikten. Fabrikken maatte stanse, naar maskinerne ikke blev sat igang, og fra brukets side blev der ikke gjort skridt til at skaffe sig andre maskinførere. Heller ikke blev der tilbuddet de andre arbeidere anden sysselsættelse.

Med hensyn til sakens omkostninger er voldgiftsrettens samtlige medlemmer enig om, at hver part bør bære sine omkostninger.

I henhold til voteringen blir sporsmaalene at besvare saaledes:

Til arbeidsgiverforeningens sp. 1 og arbeidsmandsforbundets sp. 1:

Hofs bruk hadde ikke ret til uten etter forhandling — og i tilfælde voldgift — at paalægge maskinførerne at utføre wireguttens arbeide.

Arbeidsmandsforbundets sp. 2:

Besvares med ja.

Sammes sp. 3: Besvares ikke, forsaauidt angaar arbeidernes individuelle krav. Besvares forøvrig med nei.

Arbeidsgiverforeningens sp. 2:

Besvares ikke.

Sammes sp. 3: Arbeidsmandsforbundet hadde ret til at støtte arbeiderne og inden lovgivningens ramme at blokere bruket.

Sammes sp. 4: Besvares med ja.

Sammes sp. 5: Besvares med nei.

Honoraret til formanden ansættes til 225 kroner og honoraret til hver av rettens øvrige medlemmer ansættes til 150 kroner.

Parterne bærer hver sin halvdel av disse honorarer og bærer forøvrig hver sine utgifter.

Voldgift ang. „Den sorte tavle“.

Efter bygningskonflikten 1910 offentliggjorde saavel Murerforbundet som Arbeidsmandsforbundet endel streikbrytere. Dette mente arbeidsgiverforeningen var i strid med avslutningsoverenskomsten og forlangte forhandling ang. saken. Begge forbund avviste forhandling med den begrundelse, at offentliggjørelsen var et indre organisasjonsspørsmål, som ikke hadde noget med avslutningsoverenskomsten at gjøre. Arbeidsgiverforeningen anla saa proces mot de to forbund og ved byretsdom av 22. decbr. 1911 blev forbundene dømt til at medvirke til forhandling.

Efter forutgaaende forhandling gik spørsmålet til voldgift. Voldgiften var fælles for de to forbund og som voldgiftsmænd var av forbundene opnaevnt A. Juell og advokat Heiberg og av Arbeidsgiverforeningen advokat Halvorsen og disponent Corneliusen. Som opmand valgtes assessor Backer.

For Arbeidsgiverforeningen mødte sekretær Paus og for forbundene sekretær Sverre Iversen.

Møter avholdtes 22. og 29. novbr. og 10. decbr. og retten avsa saadan

kjendelse:

Efterat der vaaren 1910 var opstaat en arbeidskonflikt inden bygningsfagene i Kristiania, blev der til bilæggelse av denne avsluttet en række den 22. juni under tegnede overenskomster mellem arbeidsgivernes og arbeidernes organisationer, hvorved særskilt for de enkelte faggrupper blev truffet bestemmelser om løn m. v. I forbindelse med disse enkelte overenskomster blev der sluttelig for samtlige fag under et vedtat en overenskomst saalydende:

»Man er enig om, at al blokade og fiendtligheter straks skal ophøre, og skal saavel de organiserte som uorganiserte arbeidere gjensidig søke at opretholde et godt forhold.«

I kvartalsrapport for Norsk Murerforbund, utgit juli 1910 findes under overskriften »Streikbrytere« en notis saalydende:

»Under konflikten i Kristiania brøt ikke en eneste organisert mand ut, men avdelinger og medlemmer gjøres i medhold av § 6, p. 8, bekjendt med at følgende murere, der tidligere har været organisert, har arbeidet under streiken. (Derefter opregnes en række navne, hvorefter fortsættes) dertil kommer endel »flækker«, som ikke kan komme ind i vor organisation. Ingen av ovennævnte kan indtages i nogen avdeling for de faar ordnet sig med Kristiania avdeling.«

I »Arbeidsmanden« for august 1910 blev likelædes under overskriften »Den sorte tavle« indtat en notis saalydende:

»Under Kr.a sten-, jord- og cementarb.f. lønsbevægelse i sommer har følgende herrer optraadt som streikbrytere, hvorfor de rapporteres til »Den sorte tavle«. (Derefter opregnes en række navne.)

Norsk arbeidsgiverforening fandt, at disse to offentliggjørelser var stridende mot den ovenfor citerte overenskomst av 1910 og forlangte henholdsvis overfor Norsk murerforbund og Norsk arbeidsmandsforbund spørsmålet herom undergit forhandling, eventuelt voldgift. Da de nævnte forbund negtet at yde sin medvirkning hertil anla arbeidsgiverforeningen 2 processer mot forbundene, og ved Kr.a byretsdom av 22/12 1911 blev forbundene overensstemmende med arbeidsgiverforeningens paastand dømt til at medvirke til forhandling. Efterat forhandlingsmøte har fundet sted den 16/3 1912 mellem arbeidsgiverforeningen og Norsk arbeidsmandsforbund og den 26/3 1912 mellem arbeidsgiverforeningen og Norsk murerforbund uten enighet kunde opnaaes, har arbeidsgiverforeningen nu indbragt sakerne for nærværende voldgiftsret.

Arbeidsgiverforeningen har forelagt voldgiftsretten følgende spørsmål til besvarelse:

Er de av Norsk arbeidsmandsforbund og de av Norsk murerforbund i deres resp. faglåde i 1910 offentliggjorte lister over arbeidere, som hadde arbeidet under byg-

ningskonflikten i Kristiania i 1910 stridende mot overenskomst av 22/6 1910 ang. avslutningen av nævnte konflikt?

Arbeidsgiverf. har paastaa, at dette spørsmål maa bli besvaret med *ja*.

De 2 forbund har paastaa, at spørsmålet maa bli at besvare med *nei*.

Voldgiftsretten antar enst., at det ved de avsagte byretsdomme maa antas avgjort, at Norsk arbeidsgiverf. har formel kompetence til at paatale ovennævnte offentliggjørelse, hvis denne offentliggjørelse kan ansees stridende mot overenskomsten av 22/6 1910.

M. h. t. realiteten har de indst. væsentlig gjort gjældende, at overenskomsten har sin begrænsning baade m. h. t. tid og virkning, idet den paa den ene side alene berører de forhold, som umiddelbart gir sig tilkjende, naar arbeidet optages efter en streik, og at den ikke kan paaberopes, naar der som her ikke foreligger nogen klage over opstaat tvist paa nogen arbeidsplads. Videre fremholder de indst., at offentliggjørelsen kun er et indre administrationsanliggende, hvis hensigt er overensstemmende med forbundenes love at gi vedkommende avdelinger underretning om, hvilke arbeidere er forhindret fra at optages som medlemmer av organisationerne, og at det maa ligge utenfor overenskomstens mening og indhold, at der ved denne skulde være indrømmet arbeidsgiverf. ret til at blande sig ind i dette administrationsspørsmål.

Der er under voldgiftssaken, dok. 2, erklæringer fra de 2 forhandlere, som deltok i de forhandlinger, der gik forut for avslutningsoverenskomsterne i 1910. Landsorganisationens forhandler, hr. Ole O. Lian, har erklært: »at avslutningsoverenskomstens bestemmelse, saaledes som forhandlingerne blev ført efter min overenskomst, kun tok sigte paa forholdene paa arbeidspladsene, saaledes at arbeidets gang ikke ved optraeden fra den ene eller anden part blev forstyrret.«

Norsk arbeidsgiverf.s forhandler, hr. Axel Amundsen, har erklært: »at jeg, som forhandler, gik ut fra, at avslutningsoverenskomstens bestemmelser skulde gjælde uten nogensomhelst begrænsning til forholdene paa arbeidspladsene, likesom jeg ingen grund hadde til at tro, at hr. Lian gik ut fra en anden forutsætning, der ingensomhelst hjemmel hadde i overenskomstens ord.«

Retten flertal: formanden, Corneliusen og Halvorsen antar, at det fremsatte spørsmål maa besvares med *ja*. Flertallet finder, at overenskomsten efter dens ordlyd ikke kan begrænses paa den av fagforbundene hævdede maate. Overenskomsten paalægger de organiserte og uorganiserte arbeidere gjensidig til at søke opretholde et godt forhold. Man antar, at dette paalæg maa gjælde ikke alene forholdene, som staar i forbindelse med arbeidets gjenoptagelse, men at det ogsaa maa gjælde fremover. Man finder videre, at paalægget ikke kan begrænses til at gjælde forholdet alene paa arbeidspladsen, men ogsaa utenfor samme forsaavidt det kan antages at dra følger for forholdene paa arbeidspladsen. Man finder videre, at paalægget likesaa meget maa gjælde organisationerne som de enkelte arbeidere. Spørsmålet blir derfor, om de paatalte offentliggjørelser er egnet til at indvirke paa det gode forhold, som overenskomsten tilsigter at søke opretholdt. Flertallet finder, at dette spørsmål maa besvares bekræftende, da offentliggjørelsen medfører en nærliggende mulighet og risiko for, at de organiserte arbeidere paa grund av denne offentliggjørelse vil gjøre forsøk paa at bryte det gode forhold, som overenskomsten skulde søke gjennomført. Om denne følge er tilsigtet kan ikke være avgjørende. Heller ikke kan offentliggjørelsen berettiges ved henvisning til forbundets love, da disse love ikke kan hjemle forbundene ret til at bryte en overenskomst med en anden part. Man finder, at en under procedyren paaberopt voldgiftskjendelse avlagt 12/2 d. a., der angaar en senere opprettet overenskomst, indeholder en væsentlig støtte for flertallets avgjørelse.

Mindretallet: Juell og Heiberg kan ikke finde, at avslutningsoverenskomstens bestemmelser har anvendelse paa de forhold, som foreligger i nærværende sak. Det er dokumentert, at rapporteringen har hat indflydelse paa arbeidsforholdene ved nogen av de bedrifter, som er berørt av overenskomsten. Spørsmålet er derfor i al almindelighet det, om de to forbund efter overenskomsten er forpligtet til at undlate saadan rapportering, som det her er tale om.

Mindretallet mener, at der maa lægges en væsentlig vekt derpaa, at rapporterne danner et institutionsmessig led i arbeiderorganisationernes virkemaate — fastsat i deres love og haandhævet ved deres praksis i længere tid, saaledes ogsaa efter overenskomsten i 1908, der i alt væsentlig var enslydende med den her foreliggende. Hvis arbeidsgiverf. under forhandlingerne i 1910 har hat til hensigt at tvinge arbeiderorganisationerne til at handle i strid med sine love og sin praksis, burde den ha forlangt dette indtat i overenskomsten paa en saadan maate, at arbeidernes forhand-

lere blev uttrykkelig gjort opmerksom paa denne overenskomstens rækkevidde. Dette kan imidlertid mindretallet ikke finde ha været gjort. Man finder tvertimot, at der netop i dette punkt vil efterlate tvil, likesom det er paa det rene, at en fortolkning av bestemmelsen, som den her hævdede, ikke har været nævnt under forhandlingerne. Det forekommer mindretallet, at det kun ved en noksaa outreret fortolkning kan lægges en saa vigtig og ny avgjørelse ind i overenskomsten. Dennes karakter av en *avslutningsoverenskomst* saavel som dens form synes bestemt at tyde paa, at hensigten *kun* har været at ophæve de vanskeligheter *under arbeidet*, som konflikter lettelig kan gi anledning til. Rapporten har, ifølge de to forbunds love, den specielle opgave at gi avdelingerne anledning til at øve den kontrol med nye medlemmer, som organisationerne vil øve. En bekræftende besvarelse av det fremsatte spørsmål vil derfor paa en efter mindretallets mening ganske farlig maate gripe ind i den ene av overenskomstens parterers handlefrihet. Med denne opfatning kan mindretallet under enhver omstændighet ikke finde, at rapporterne blir uberettiget av den grund, at der muligens kan tænkes at faa indflydelse paa arbeidsforholdet, naar det som her ikke er paavist og heller ikke paastaat, at den har had saadan indflydelse.

Mindretallet kan heller ikke finde, at voldgiftskjendelsen av $1\frac{1}{2}$ 1912 har nogen præjudicerende indflydelse paa denne saks avgjørelse.

Voldgiftsretten finder enstemmig, at voldgiftssakens omkostninger bør fordeles med en halvpart paa hver av parterne, idet flertallet bemærker, at det har lagt vekt paa, at tvisten her angaar en overenskomst, som er avsluttet før kjendelsen av $1\frac{1}{2}$ 1912.

I henhold til voteringen formuleres saadan *konklusion*:

Det av Norsk arbeidsgiverforening fremsatte spørsmål besvares med: *Ja*. Sakens omkostninger utredes med en halvpart av hver.

Salærerne fastsættes med 80 kr. til hver av mændene og 120 til formanden.

M. C. Backer. Peter Corneliussen. Otto B. Halvorsen.
Gustav Heiberg. Andr. Juell.

Injuriesak.

Dom angaaende benævnelsen „streikbryter“.

Under lockouten ifjor sommer avholdtes et arbeiderstevne ved Gjeithus. I referatet fra stevnet stod i »Fremtiden« følgende avsnit:

»Da 10-toget fra Drammen igaar kom til Gjeithus station, blev man møtt av arbeiderne med faner og musik, og under Socialistmarsjens toner toget man op til Rølighetsmoen, hvor stevnet skulde holdes. Underveis gik man forbi en streikbryter Kristian Byes hus, hvor musikken forstummet, og fanerne sänkedes.»

For dette saksøkte Kr. Bye (salsmester paa Katfos) bladet »Fremtiden«s redaktør Torgeir Vraa. Ved meddomsret i Drammen blev saken behandlet tirsdag og onsdag 26. og 27. mars.

For saksøkeren møtte advokat Otto B. Halvorsen og for saksøkte overretssakfører Puntervold.

Som vidner i saken avhørtes Broce Michalsen, sekretær Sverre Iversen, direktør Heiberg, ingeniør N. Th. Svensen, sakfører George Paus, brukseier Kr. Myhre, sekretær Axelson (Nationalforbundet), sekretær Gunnar Sethil og arbeider Aksel Bye (saksøkerens bror).

Universitetsstipendiat kand. mag. Edvard Bull fremla en historisk-filosofisk utredning av ordet »streikbryter«, avfattet av professor Hjalmar Falk og ham selv.

Lørdag 30. mars faldt dom i saken.

Av domspræmisserne hitsættes:

— Retten skal bemærke: Det synes temmelig givet, at den demonstration, der — som i stevningen anført — blev øvet mot saksøkeren derved at fanerne sänkedes og musikken forstummet, indeholdt en graverende ærekrænkelse mot ham, hvorfor de som utførte demonstrationen og ophavsmændene til samme antagelig maatte ha kunnet straffes. Nu er det en sikker regel i norsk ret, at ogsaa pressereferater av ærekrænkelser kan være straffbare (se f. eks. R.t 1909 s. 313 ff.), og det er derfor ikke sikkert, at den paaklagde passus i artiklen vilde være straffri selv om den alene

kunde opfattes som et rent objektivt og nøkternt referat av optrinet. Retten anser det imidlertid uopkrævet at avgjøre dette spørsmål og at drøfte om ordet streikbryter i alle tilfælde og anvendelser indeholder en ærekrænkelse. Retten finder nemlig, at nævnte tirade i artiklen ikke alene kan opfattes som et blot og bart referat, men at saksøkte ved at anvende benævnelsen streikbryter om saksøkeren har tilføiet denne en ny ærekrænkelse kan hælde vel saa følelig som den demonstrationen indebar.

Man kan nemlig saavidt forstaaes ikke undgaa at se det i artiklen brukte uttrykk »streikbryter« i lys av den karakteristik »Fremtiden« ellers gir av den klasse personer som bladet regner som streikbrytere, og hvorunder det henfører saavel organiserte som uorganiserte arbeidere, der arbeider under lockout eller streik.

I en artikel i bladet for 9. juni 1911 med overskrift »Streikbryteren« kaldes saaledes en streikbryter for en forræder og en Judas. Og i en artikel for 24. juni 1911 (altsaa noigagtig en maaned før den paaklagde artikel fremkom) betitlet: »Opsigelserne utstedes. Streikbrytere søkes« betegnes streikbrytere ogsaa som Judas'er og som klasseforrædere og mørkets mænd og skildres idetheletat som særdeles nedverdiggede mennesker.

Naar man læser disse og de øvrige under saken dokumenterte artikler i »Fremtiden« for samme aar, kan man ikke være i tvil om, at ordet streikbryter ogsaa i det tilfælde saken gjælder, er brukt i en meget odøs betydning — og at det hos bladets læsere maatte vække hatefulde forestillinger om saksøkeren. Dette sidste maa saksøkte ha forstaaet, og han maa likeledes ha indset, at saksøkeren naturligvis vilde føle sig meget saaret og krænket over betegnelsen, særlig naar den blev indtat som en begrunnelse for eller forklaring av den ærekrænkende demonstration som samtidig referertes.

Den omstændighet, at denne demonstration virkelig har fundet sted og at saksøkeren har arbeidet under lockouten synes ikke at kunne fri saksøkte som den, der har ført sandhetsbevis. Da det nemlig maa siges at være den raadende samfundsopfatning i vort land, at en uorganisert arbeider og spesielt en forand intet uhæderlig eller moralsk lastværdig foretar sig ved at arbeide under en lockout eller streik, maa det karakteriseres som ganske utilstedelig og utilbørlig at betegne en saadan person paa en maate, der i virkeligheten indeholder en haard dom over ham og en beskyldning for at være en klasseforræder og et meget daarlig og foragtelig menneske. Men for en saadan dom og beskyldnings berettigelse og sandhet har saksøkte intet-somhelst bevis ført.

Saksøktes forhold rammes derfor av strl. § 247, og da det selvfølgelig maatte forutsættes, at den paaklagde artikel vilde bli saksøkeren bekjent, ogsaa av strl. § 246. Saksøkte kunde hverken ansees pliktig eller nødsaget til at uttale sig som skedd eller kan siges at ha uttalt sig til berettiget varetagelse av eget eller andres tarv. Artiklen fremkom rigtignok under lockouten, da det var av interesse for de organiserte arbeidere at avskrække de uorganiserte fra at arbeide, men det kan selvfølgelig ikke erkjendes berettiget at bruke en forbrydelse — i dette tilfælde altsaa en ærekrænkelse — som middel i kampen mellem de organiserte arbeidere og arbeidsgiverne. Spørsmålet om saksøkte har vist tilbørlig agtsomhet er uten betydning, da ærekrænkelsen er fremført offentlig.

Da saksøkte saaledes ikke har ført sandhetsbevis for uttrykket »streikbryter«, d. v. s. ikke godtgjort, at denne betegnelse var sand, ialfald ikke i den betydning, hvori uttrykket i det foreliggende tilfælde maa antages benyttet vil det bli at mortificere.

Straffen ansattes til 20 kroners bot (subsidiært 9 dages fængsel), idet i formildende retning toges i betragtning, at artikelen fremkom under en lockout, da sindene var meget opagitert, og at »Fremtiden«, hvis redaktør saksøkte er, eies av et aktieselskap, hvori de i demonstrationstoget deltagende foreninger er aksjonærer og at saksøkte hadde faat speciel henstilling fra nogen av disse foreningers tillidsmænd om at omtale demonstrationen mot saksøkeren i bladet.

Saksøkte blev derhos tilpligtet at betale saksøkeren 40 kroner i saksomkostninger. Derimot fandt retten ingen særlig grund til at paalægge saksøkte at utrede en sum til dommens kundgjørelse.

Dommen var enstemmig.

Paa spørsmål erklærte Vraa, at han ikke vedtok dommen, men forlangte den indanket for en høiere instans.

Den sorte tavle.

Meddomsretsdom.

I »Arbeidsmanden« for august—september 1911 stod under rubrikken »Den sorte tavle« indtat følgende:

Følgende herrer har arbeidet under lockouten paa Røstvangen, enkelte hele tiden og mange for kortere tid:

Og saa følger en lang navnefortegnelse og tilslut staar tilføiet:

Efter opfordring fra foreningen indsender jeg dette.

Med solidarisk hilsen

Martin Graadal (kasserer).

3 av de paa listen opførte, nemlig stiger Peder Eggen, materialforvalter Johan Østby og scheiderbas Karl Rustand, indkaldte Martin Graadal for forlikskommissionen i Kvikne den 6. febr. Forlik blev ikke indgaaet og saken som injurieproces henvist til retten.

Meddomsret blev avholdt paa Nytrøen 28. og 29. februar.

For saksøkerne møtte sakfører Heyerdahl, Tønset, og for saksøkte overretssakfører Puntervold.

I sakens anledning var indstevnt en række vidner, der avgav forklaring og det blev ved vidneavhørelsen godtgjort, at saksøkerne hadde arbeidet under streiken ved taugbanelastningen.

Ikke desto mindre blev Graadal dømt for forbrydelse mot straffelovens paragraf 246 til en bot av 20 kr.

Lagmandsretsdom.

Aar 1912 den 9. mai blev av lagmandsretten for Hedemarken og Kristians lag-sogn i privat straffesak

Johan Østby, Peder Eggen og Karl Rustan

mot

Martin Graadal

avsagt saadan

dom:

Under streiken og lockouten ved Røstvangens gruber sommeren 1911 erholdt saksøkerne i denne sak, stiger Peder Eggen, materialforvalter Johan Østby og skeider Karl Rustan skriftlig ordre til at utføre arbeide med transport av utbrutt kis, hvilket arbeide ikke henhørte under deres stillinger. Da de saksøkende, som ikke var organiserte arbeidere, efter sin kontrakt ansaa sig forpligtet til at etterkomme ordren, utførte de arbeidet. Efterat streiken og lockouten var hævet blev der i bladet »Arbeidsmanden«, som er organ for Norsk arbeidsmandsforbund, i bladets nr. 8—9, august—september 1911 under overskriften »Den sorte tavle« indtat et inserat saalydende:

«Følgende herrer har arbeidet under lockouten paa Røstvangen, enkelte hele tiden og mange for kortere tid:

stiger Peder Eggen, Aalen

materialforvalter Johan Østby fra Tydalen

skeider Karl Rustan»

samt flere andre navne.

Artiklen sluttet saaledes: »Efter opfordring fra foreningen indsender jeg dette. Med solidarisk hilsen. Martin Graadal, kasserer.«

Efter forgjæves forliksmægling saksøkte nævte personer Martin Graadal ved Nordre Østerdalens meddomsret, ved hvis dom av 29. febr. 1912 saksøkte for forbr. mot strfl. § 246 idømtes en bot av 40 kroner til statskassen, subs. fængsel i 8 dage, samt tilpligtetes at utrede i saksomkostninger til statskassen 10 kroner og til saksøkerne Peder Eggen, Johan Østby og Karl Rustan 50 kroner.

Efter erhvervet samtykke fra høiesterets kjæremaalsutvalg er saken indbragt til fornyet behandling ved lagmandsret.

Der er under saken til lagretten stillet spørsmaal om saksøkte er skyldig til straf efter strfl. § 247 og 246. Begge disse spørsmaal er av lagretten besvaret benegtende.

Der er ogsaa stillet spørsmaal til lagretten om saksøkte Martin Graadal er ansvarlig for at ha indrykket den foran refererte meddelelse i nævnte blad som skedd, og om dette er egnet til at skade en andens gode navn og rygte eller til at utsætte ham for tap av den for hans stilling eller næring fornødne tillid, til hvilket spørsmaal er knyttet et tillægsspørsmaal gaaende ut paa, om der er ført bevis for sandheten av den i spørsmålet nævnte beskyldning. Begge disse spørsmaal er av lagretten besvaret bekræftende.

I henhold til lagrettens kjendelse vil saksøkte bli at frifinde.

Under hensyn til lagrettens kjendelse, antages saksøkerne at maatte tilpligtetes at utrede erstatning til saksøkte, idet man efter utfaldet av denne maa anta, at saksøkte ikke har git rimelig anledning til søksmaalet.

Ti kjendes for ret:

Saksøkte Martin Graadal frifindes.

I erstatning til saksøkte i henhold til strfpcl. § 455 betaler saksøkerne Peder Eggen, Johan Østby og Karl Rustan *in solidum* 150 — et hundrede og femti — kroner.

Dommen oplæstes i retten.

O. A. Eg.

L. A. Thue,
kst.

Chr. Randers.

Skaar,
retsskriver.

Riktig utskrift.

Skaar.

1. Hovedspørsmaal (til hvis bekræftende besvarelse utkræves mere end 6 stemmer):

Er saksøkte Martin Graadal skyldig i at ha søkt at bevirke eller at medvirke til, at noget vinder tiltro, der er egnet til at skade en andens gode navn og rygte eller at utsætte ham for hat, ringeagt eller tap av den for hans stilling fornødne tillid derved at han i bladet »Arbeidsmanden« nr. 8—9 for august—september 1911 har indrykket i eller ladet indrykke en artikel under »Den sorte tavle« saalydende:

»Følgende herrer har arbeidet under lockouten paa Røstvangen, enkelte hele tiden og mange for kortere tid:

Stiger Peder Egge fra Aalen,
materialforvalter Johan Østby fra Tydalen,
skeiderbas Karl Rustan,

Efter opfordring fra foreningen indsender jeg dette.
Med solidarisk hilsen.

Martin Graadal,
kasserer.

Retten besvarte dette med: Nei.

2. Hovedspørsmaal, til hvis bekræftende besvarelse utkræves mere end 6 stemmer:

Er saksøkeren Martin Graadal skyldig i retsstridig ved ord eller handling at ha tilføiet en anden en ærekrænkelse eller medvirket hertil — derved at han i bladet »Arbeidsmanden« nr. 8—9 for august—september 1911 — 13. aargang — har indrykket eller latt indrykke en artikel under »Den sorte tavle« saalydende:

Følgende herrer har arbeidet under lockouten paa Røstvangen, enkelte hele tiden og mange for kortere tid

Stiger Peder Eggen fra Aalen,
materialforvalter Johan Østby fra Tydalen,
skeidebas Karl Rustan,

Efter opfordring fra foreningen indsender jeg dette.
Med solidarisk hilsen.

Martin Graadal,
kasserer.

Retten svar: Nei.

3. Spørsmaal, der kun blir at besvare, saafremt lagretten besvarer det i spørsmaal 1 fremsatte spørsmaal benegtende og til hvis bekræftende besvarelse utkræves mere end halvdelen av stemmerne:

Er Martin Graadal ansvarlig for at ha indrykket eller latt indrykke følgende meddelelse i »Arbeidsmanden« nr. 8—9 for august—september 1911 under »Den sorte tavle«:

Følgende herrer har arbeidet under lockouten paa Røstvangen, enkelte hele tiden og mange for kortere tid:

Stiger Peder Eggen fra Aalen,
materialforvalter Johan Østby fra Tydalen,
skeidebas Karl Rustan,

Efter opfordring fra foreningen indsender jeg dette.
Med solidarisk hilsen.

Martin Graadal,
kasserer.

og er dette egnet til at skade en andens gode navn og rygte eller at utsætte ham for hat, ringeagt eller tap av den for hans stilling eller næring fornødne tillid?

Retten: Ja med mer end halvdelen av stemmerne.

4. Tillægsspørsmål, til hvis bekræftende besvarelse utkræves mer end halvdelen av stemmerne. Spørsmålet besvares kun, saafremt spørsmålet 3 besvares bekræftende:

Er der ført bevis for sandheten av den i spørsmålet 3 nævnte beskyldning?

Retten: Ja med over halvdelen av stemmerne.

Borgarting og Agders lagstol p. t. Gjøvik.
9. mai 1912.

L. A. Tue,
kst.

P. Hvamstad.

Toris Svebye.

P. L. Vevren.

Riktig gjenpart.

Borgarting og Agders rettskriverembede.

Skaar.

ARBEIDERBEVEGELSENS
ARKIV OG BIBLIOTEK

50240006